LAURA Z. HOBSON

PE CUVÎNT DE ONOARE

EDITURA GARAMOND

LAURA Z. HOBSON

PE CUVÎNT DE ONOARE

EDITURA GARAMOND

LAURA Z. HOBSON

PE CUVÎNT DE ONOARE

Traducerea:
MIHNEA GHEORGHIU

EDITURA GARAMOND
BUCUREȘTI, BULEVARDUL REPUBLICII NR. 68

Coperta:
CONSTANTIN POHRIB

ISBN: 973-9140-45-9

CAPITOLUL I

Cu iuțeala mîniei, deprimarea i se împrăștie în toată ființa. Afurisită misiune!

— Ai să găsești dumneata un punct de plecare, spuse John Minify.

— Chiar se va simți nevoia unui punct de plecare.

Privi cruciș peste umărul lui Minify, ca și cînd ar fi măsurat din ochi ceva palpabil ce s-ar fi aflat acolo.

— Nu e nici o grabă, vorbi liniștit Minify. Cred că vei reuși să scoți ceva din subiectul ăsta.

Philip Green aprobă din cap nu atît la adresa cuvintelor de încurajare, ci ca o confirmare a impresiei proprii față de misiunea ce-l aștepta. Știa că dacă nu va găsi o cale neobișnuită de a trata acest subiect, va ieși ceva neconvingător, fără viață. Instinctul, experiența, eșecurile ca și reușitele din trecut, toate îl ajutau acum în rapida evaluare pe care o făcea în minte.

— Dacă vrei, continuă Minify, putem împrumuta de la o redacție colecțiile de tăieturi din ziare care se referă la chestiunea aceasta. Și ai să ai din belșug adrese de comitete și agenții pentru primele informații.

„Comitete". Certitudinea plictiselii viitoare, a discuțiilor nefolositoare care-l așteptau adăugă o notă de enervare la deprimarea ce o resimțea. Minify ar fi putut cu siguranță să găsească un subiect mai puțin spinos pentru prima lui însărcinare de colaborator la redacție.

— Tăieturile vor fi de folos, spuse el. Mulțumesc. Închise ochii pe jumătate, își prinse buza de jos între dinți, ca atunci cînd își rădea bărbia, și rămase gînditor. Oricum, am să încep să studiez, continuă el. Amănunte sînt cu siguranță din belșug.

— N-aș vrea să te fac să scrii articolele acestea fără voia ta, zise Minify. Vezi întîi ce poți să faci și pe urmă vom mai vorbi.

— O.K.

Phil se sculă, fără aerul că ar vrea să pună capăt conversației. Era cam de vreo treizeci și cinci de ani, înalt, cam prea slab, cu o față sinceră și inteligentă.

— Nu s-ar putea spune că prima însărcinare pe care mi-ai dat-o e o joacă de copil, spuse el în cele din urmă. Era o simplă afirmație, fără nici o nuanță de nemulțumire sau imputare. Ar fi fost nevoie de ceva mai mult decît o însărcinare neplăcută, pentru a distruge admirația ce i-o purta lui Minify sau pentru a știrbi încrederea pe care o avea în el ca redactor șef.

— Crezi că va citi cineva cinci articole despre antisemitism?

Îl văzu pe Minify aprobînd din cap.

— Trei milioane de cititori?

Minify nu răspunse. Se aplecă înainte peste birou și își propti bărbia în pumnul închis. Apoi răsuci mîna în așa fel, încît degetul mare îi rămase vertical în sus, trecînd peste colțul gurii. Părea dintr-o dată absorbit de o altă idee. Degetul îi bătea ușor pe buze într-un ritm de un-doi-trei, un-doi-trei. Phil zîmbi. Minify vedea în gînd cele trei milioane de cititori răspîndiți prin toate satele și orașele țării.

— Nu, răspunse în cele din urmă Minify. Nu poți tipări nimic în lumea asta mare a lui Dumnezeu care să fie citit de toate trei milioanele. Dar cîțiva dintre ei tot au să citească.

— Desigur. Și va fi de vreun folos?

Minify își dădu capul pe spate, ca să-l poată privi drept în față.

— Articolele tale despre sinistrați sau despre viața minerilor au fost de vreun folos?

— Asta se cheamă să bagi un om în cofă, zîmbi Phil. E o întrebare pentru un încrezut.

— Să nu-ți închipui că am avut nevoie de darea de seamă a lui Roper ca să aflu că lucrările se înrăutățesc. Te face să te înfurii sau să te temi. Cel puțin în ceea ce mă privește.

— Sau să te simți complet dezorientat.

— Așa că poți fi sigur că mai e o mulțime de lume care simte la fel. Dacă reușești să găsești un chip sugestiv de a prezenta lucrurile, au să se citească.

— Dacă...

Minify îi întinse pachetul cu țigări pe jumătate gol, ca și cînd ar fi contat pe un refuz, așa cum se obișnuia pe vremea crizei de țigări. Își aprinse și el una, apoi rămase privind cercetător bricheta. O aprinse și o stinse de cîteva ori privindu-i flacăra țîșnind și înăbușindu-se sub capac. Mai apăsă o dată cu un gest hotărît și se ridică în picioare.

— Ai început să-ți faci cunoștințe pe aici?

— Nu prea multe. Nu mă grăbesc niciodată să-mi fac prieteni. Totuși, mă simt bine aici. Copilului meu îi place, și mamei la fel. Ea a vrut întotdeauna să locuiască în New York.

— Ai vreo rudă în oraș? Sau sînt toate în California?

Phil clătină negativ din cap la amîndouă întrebările. Interesul pe care îl arăta Minify față de chestiunile acestea personale îi făcea plăcere.

— Una dintre surorile mele e acolo, și cealaltă locuiește în Detroit. Sau, mai bine zis, la Grosse Pointe.

— Mă gîndeam să te prezint, începu Minify fără să precizeze. Apoi atitudinea lui își pierdu aerul de nehotărîre. Ți-ar conveni deseară, la mine acasă? Avem cîțiva invitați. Vreo două fete și alții.

— Mulțumesc. Mi-ar face plăcere.

Redactorul îi dădu adresa și-și strînseră mîna cu o umbră de formalism în gest, ca și cînd fiecare și-ar fi amintit dintr-o dată că nu-l cunoaște încă bine pe celălalt. Cu o senzație inexplicabilă de jenă, Phil își luă paltonul și pălăria și ieși repede. Străbătu coridorul lung trecînd pe lîngă ușile deschise ale birourilor unde oamenii discutau sau rîdeau. Îl cuprinse deodată timiditatea celui neobișnuit cu redacția. Deși semnătura „Schuyler Green" era cunoscută fiecăruia dintre ei, el însuși le era un străin. Chiar el pusese condiția să lucreze acasă, dar ar fi făcut bine, acum cînd făcea parte din redacție, să dea pe acolo în fiecare zi pînă va cunoaște cîțiva dintre redactori și ziariști. Dintr-o dată gîndul acesta îl făcu să se simtă ne-

lalocul lui. Cînd avea o însărcinare nu se jena niciodată să cunoască și să ia interviuri oamenilor, dar să legi relații noi — asta era altceva. Gîndul îi fugi de la această constatare și-și făgădui grăbit că va lămuri în curînd chestiunea cu redacția.

În sala de așteptare se opri să-și îmbrace paltonul. Funcționara de la birou îi adresă un zîmbet politicos, stereotip, o copie identică a celui pe care i-l adresase de fiecare dată în cele trei rînduri cînd intrase sau ieșise prin ușile duble de sticlă pe care stătea scris: SMITH'S WEEKLY MAGAZINE. Scena era și ea o repetare a celorlalte trei dinainte; în fotoliile de un roșu întunecat, aceiași oameni de toate vîrstele și aspectele așteptau semnalul pentru a fi introduși la întrevederile fixate dinainte. Putea oare vreunul dintre acești necunoscuți să fie un scriitor ale cărui nume și opere să-i fie perfect cunoscute? Ideea asta îl făcu să mai privească o dată în jur. Cu excepția scriitorilor de mare tiraj și a ziariștilor profesioniști ale căror fețe te priveau din nenumăratele reclame ale cărților, revistelor și ziarelor, cea mai mare parte dintre scriitori trăiau înconjurați de anonimat. Poate că unii dintre oamenii aceștia care așteptau în camera de primire îi cunoșteau numele și lucrările, privindu-i însă fără interes figura ce le era necunoscută. Zîmbi liniștit, în anonimatul său, și se îndreptă spre ascensor.

Odată în stradă, porni pe Fifth Avenue. În cele două săptămîni de cînd devenise un locuitor al New York-ului trecuse de stadiul cînd trebuia să privească în același timp două plăci succesive cu numele străzii, pentru a ști dacă merge spre oraș sau iese din el. La colțul Străzii 57 cu Fifth Avenue coti spre sud și începu să meargă repede sub soarele slab de decembrie. Peste puțin, umbla cu pași mari, ca și cînd s-ar fi grăbit să ajungă într-un loc anumit, la o oră anumită. De fapt, el mergea pe jos numai ca să se poată gîndi mai bine la noua sa misiune. Căutarea unui „punct de plecare" începuse să-l preocupe aproape în întregime. Ar putea să aleagă o familie evreiască dintr-un cartier renumit pentru antisemitism și să-i descrie viața din ultimii ani. Nu, o serie mai lungă de

articole cu un astfel de subiect i-ar plictisi de moarte pe cititori. Mintea lui înlătură ideea și țîșni într-altă direcție în căutarea unor noi posibilități, cîntărindu-le, respingîndu-le.

Din nou se simți deprimat. De zile întregi era iarăși prada vechiului și obișnuitului cerc vicios — speranță, atunci cînd o idee țîșnea luminoasă; neliniște și neîncredere în sine însuși cînd o cercetare mai îndeaproape o înăbușea, stingînd-o. Ca bricheta lui Minify.

Era ritmul oricărei vieți, cel puțin așa făcea impresia, și al tuturor oamenilor. Fericire, apoi durere. Pe urmă poate din nou fericire, dar de data aceasta, o dată cu ea, conștiința propriei vremelnicii. Făcuse o tentativă destul de sinceră spre fericire — în ultimul an sau doi, în orice caz. Tot ceea ce găsise era vremelnicia.

Împunsătura aerului rece în piept îl făcu să-și dea seama că oftase adînc. „Gata cu filosofia!" își spuse el morocănos. Continuă să meargă, nemaigîndindu-se acum la nimic, doar privind, observînd, înregistrînd. La Strada 35 coti spre stînga, spre casa renovată, din piatră cenușie, situată drept la răsărit de parc, unde locuia. În vestibul își scoase cheile, apăsă pe butonul soneriei și intră fără să mai aștepte. Deasupra se deschise o ușă. Auzi vocea mamei lui:

— Tu ești Tom?

— Nu, eu sînt, răspunse el.

Urcă încet treptele acoperite cu un covor, gîndindu-se deodată la masa sa. Vocea îi sunase mai bătrînă decît cei șaizeci și opt de ani ai ei; toată hărțuiala unei mutări dintr-o parte într-alta a continentului o supusese la un greu efort.

— Cum a mers, Phil? îl întîmpină ea.

— O.K. Am căpătat o însărcinare a dracului de grea.

Ea se așeză, așteptînd. Începu să se plimbe prin camera largă, cu tavanul înalt, în care mobila și cărțile lor aveau un aer atît de diferit de cel pe care îl avuseseră în casa din California. Cînd se vor monta și celelalte rafturi ale bibliotecii, iar restul cărților lui vor fi scoase din cutiile în care erau împachetate, va fi o cameră simpatică în care va lucra cu plăcere. Aceasta, împreună cu

camera mamei sale de la capătul apartamentului ce se întindea pe tot etajul, erau singurele mulțumitoare; bucătăria și baia aveau instalații de aer condiționat în loc de ferestre, și cele două „studiouri" — unul era pentru el și celălalt pentru Tom — erau mai mici decît camera lui de baie din California.

Totuși, cînd Minify îi spusese că poate subînchiria apartamentul de la un ziarist care fusese transferat de curînd la redacția din Londra, îi vorbise astfel: „Ai face bine să pui imediat mîna pe el, oricum ar fi. Și aici e o lipsă de locuințe la fel de grozavă ca și pe Coastă". Îl închiriase repede, și se socotise norocos.

În realitate, însuși faptul straniu de a avea drept locuință un dreptunghi suspendat undeva în aer în locul unei case cu podeaua de pămînt și înconjurată de pomi și boschete făcea mai degrabă să-i stimuleze decît să-i îmbîcsească spiritul. Căutase o schimbare esențială a condițiilor sale de viață și acest apartament era o dovadă palpabilă că o obținuse sau, în orice caz, că făcuse primul pas în această direcție.

Își aminti că mama sa aștepta să-i povestească mai departe.

— Minify vrea să-i scriu o serie de articole, începu el; cinci sau șase articole despre antisemitismul din America.

— Bun, spuse ea apăsat și aprobator.

— Dacă aș putea găsi vreo cale să le fac bune!

— Vreau să spun că atitudinea celor mai multe dintre marile reviste — în sfîrșit, e frumos că domnul Minify s-a gîndit s-o facă. Vei putea să scoți ceva frumos din subiectul ăsta.

— Minify e un tip curios. Azi mi-a plăcut chiar mai mult decît prima dată. Își aprinse o țigară. Și el e plin de speranțe despre ce-aș putea eu să dau, ca și tine.

— Și tu nu ești?

El încruntă din sprîncene.

— E al naibii de greu.

— Ai să scrii niște articole minunate, dragul meu. Glasul îi suna calm. Își aminti de cuvintele de încurajare ale lui Minify și deodată se simți iritat contra lor, a

amîndurora. Era atît de ușor să spui: „Este un subiect frumos și ai să scoți ceva foarte bun din el".

— Doamne, dacă mi-ar veni măcar o idee! Vocea lui avea un ton de exasperare cînd i se adresă: Nu să înșiruî iarăși același pomelnic arhicunoscut de statistici și proteste. Se duse la fereastră și privi în jos, în stradă. O clipă mai tîrziu, fără a se întoarce, adăugă: Iartă-mă!

— Nu-i nimic. Ce-ai zice de o cafea?

Ea porni spre bucătărie.

De sute de ori își jurase să nu-i mai vorbească cu tonul acesta aspru și repezit; totuși, veneau momente cînd izbucnea singur, ca și cînd n-ar fi avut puterea să-l oprească în gîtlej. Odată, el își ceruse scuze cu prea multă convingere, iar ea îi spusese: „Nu face nimic. Asta-i fiindcă nu ești îndeajuns de fericit". Și la tăcerea lui adăugase: „Singurătatea îi face pe oameni repeziți. Cred că e din cauza încordării prea mari". Mai așteptă o clipă, apoi o urmă în bucătărie.

— Unde-i Tom? întrebă el, ca că spună ceva. E aproape patru!

— Peste drum, la Jimmy Kelly. Îi privi zîmbind. El leagă prietenii noi, repede-repede, Phil.

— Da.

Deodată se simți mîndru de sine însuși. Tommy, la opt ani — fără mamă din fragedă copilărie — era degajat, cu sufletul deschis, niciodată „copilul-problemă". Deci, într-un fel oarecare, el, Phil, reușise să realizeze ceva sănătos, ascunzîndu-și dispozițiile mereu schimbătoare din ultimii șapte ani.

— I-am spus să nu stea prea mult, adăugă doamna Green. Belle e în oraș.

— Iarăși?!

Sora sa venise cu avionul din Detroit, ca să-i ajute să se instaleze, în ziua cînd sosiseră în Est.

— Doar astăzi, își face tîrguielile de Crăciun.

— Și magazinele din Detroit nu sînt destul de bune pentru ea? Ce fată și Belle asta! În familia noastră ea e, cu siguranță, „oaia de aur".

— Phil, te rog!

— Bine, bine. Deodată, el făcu o strîmbătură. Sînt

clipe, însă, cînd e greu să te-nțelegi cu ea, și dumneata știi asta foarte bine.

— Și tu ești la fel, dragul meu, dar meritată.

— Desigur, nu neg. Totuși, mi-ar veni greu să cred că am fost și eu la fel de năzuros ca ea în ultimii ani.

Doamna Green nu făcu nici un comentariu. Cînd cafeaua fu gata, Phil luă ceașca și spuse:

— Cred că am să adun cîteva note. Și trecu în salon. Cînd vine ea, las lucrul, adăugă.

Dar cînd, peste o jumătate de oră, se auzi sunînd la parter, el se ridică de la birou și se duce în camera sa. Era prea mică pentru a-i servi de birou, nefiind loc decît pentru un dulap înalt, un fotoliu mare de lectură și un pat îngust. Începu să se învîrtă prin cameră, cercetînd nemulțumit lucrurile pe care nu le cunoștea. Trase un sertar al biroului, îl închise, apoi trase altul, ca și cînd ar fi căutat ceva. Cît stătuse la birou își impusese să se gîndească la însărcinarea pe care o avea, dar mintea lui, ca un copil neascultător, refuzase să i se supună. Acesta era încă un semn, gîndi el cu tristețe, că prima impresie pe care și-o făcuse în biroul lui Minify la auzul misiunii ce-l aștepta fusese cea adevărată. Nu simțea în el nici un îndemn de a se apuca de lucru, ca atunci cînd instinctul îi spunea că pusese mîna pe un „subiect-bombă". Așa cum spusese, va fi o misiune afurisit de dificilă și o muncă de cîine ca să reușească să-i dea viață.

Se auzi o bătaie la ușă.

— Hei, Belle! strigă el.

Ea deschise ușa.

— Mama spunea că lucrezi, zise ea pe un ton de reproș delicat. Întrerupe o clipă și pune-mă la curent cu ce lucrezi. Apoi continuă: Credeam că subiectul ăsta trebuie dat unui scriitor evreu.

— De ce? Eu ce am, sînt orb?

Belle continuă ca și cînd nu l-ar fi auzit:

—Oricum, mie mi se pare curios. Nu cred că poți să-i schimbi pe oameni făcîndu-le morală.

— Cine a vorbit de făcut morală? întrebă Phil.

— Lasă, Belle, nu cred că vorbești serios, interveni doamna Green. Nu-ți stă în fire.

Belle începu să-și argumenteze punctul de vedere, dar Phil aproape că nu o asculta. În afirmațiile ei se simțea o siguranță de sine nejustificată, care-l enerva. Mai observase asta la ea cu prilejul celeilalte vizite și trăsese concluzia că anii de război o schimbaseră mult. Criza mijloacelor de transport o ținuse departe de Coastă; cinci ani trecuseră fără s-o vadă. În aparență, ea considera New York-ul ca un orășel la doi pași de Grosse Pointe.

Se așeză, plictisit și tăcut, privind-o și întrebîndu-se cum își vor găsi iarăși dispoziția pierdută. Belle era frumoasă, subțire, îmbrăcată costisitor. O privi cu atenție, ca și cum ar fi trebuit s-o descrie cu exactitate pe hîrtie. Pe gîtul ei erau săpate două linii orizontale, ca urmele unor coliere strînse puternic pe piele; el nu observase pînă atunci amănuntul acesta. Vorbea tare și cu însuflețire, ca într-o cameră mare cu multe voci de combătut; mîinile îi gesticulau neobosite. Tocmai descria casa nouă și elegantă pe care ea și Dick voiau s-o cumpere.

— Ai terminat cu vînzarea celei vechi? întrebă doamna Green.

— Nu încă. Zgîrcitul ăla de Pat Curran caută un chilipir ovreiesc.

Clătină cu tristețe din cap și Phil găsi că desperarea ei era vulgară și ridicolă atunci cînd milioane de oameni nu puteau găsi un apartament cu două camere. O văzu pe mama sa cum privește încruntînd din sprîncene. Se uită la ceas, se scuză că trebuie să fie imediat la o întîlnire și plecă.

Afară, amurgul grăbit întunecase orașul și aerul era tăios de mirosul curat al frigului, dar el gusta încă vremea plină de realism a New York-ului și păși în ea ca într-un sanctuar. Ar fi dorit ca sora lui, Mary, din California, și nu Belle, să locuiască destul de aproape pentru a-i vizita adesea. Belle era cu șapte ani mai mare decît el, și Mary numai cu patru; poate că asta explica apropierea mai mare care existase între el și Mary.

Nu, fusese mai mult decît atît. Mary locuia într-o casă bătrînească aproape de universitate, era leneşă şi lua lucrurile aşa cum veneau; Belle avea o locuinţă somptuoasă, elegantă, pînă la ultima scrumieră. El avea abia şaisprezece ani cînd Belle se măritase cu Dick King. Cu nouăsprezece ani înainte, Dick fusese desenator tehnic şi multă vreme el şi soţia sa duseseră o viaţă obişnuită şi modestă ca şi restul familiei. Apoi Dick crease un plan de transmisie la roţi care funcţiona mai bine decît cel întrebuinţat pînă atunci la compania la care lucra, şi aproape imediat după aceea el devenise unul dintre cei mai bine cotaţi dintre marii granguri ai industriei de automobile.

Asta se întîmplase cu zece ani în urmă şi, ca şi cînd ar fi aşteptat încordată, gata să sară în prima clipă cînd i s-ar fi oferit ocazia, Belle se schimbase dintr-o dată într-una dintre „persoanele bine" din regiunea lor. „Poate că o perioadă mai lungă de tranziţie ar fi făcut-o să pară mai puţin îngîmfată de bogăţia ei", observase cîndva Phil, într-o convorbire cu Mary. „Ei, ajunge!" îşi zise el. Şi se gîndi la altceva.

Merse de-a lungul Bulevardului Lexington. La Strada 42 se opri şi-şi lăsă capul pe spate, cît putu de mult, privind în sus spre Turnul Chrysler. Se întrebă dacă o bombă atomică ar putea să-l spulbere în întregime! Ştia că avea aerul unui turist oarecare, dar asta nu-l supăra. După două săptămîni, el era încă un turist lacom de a cerceta în întregime marele oraş pe care îl văzuse doar în treacăt cu prilejul scurtelor opriri întîmplătoare din trecut. Dar ideea că e iarăşi un turist făcu să-i revină senzaţia că e străin în oraşul acesta necunoscut, şi se simţi deodată copleşit de singurătate. Începu din nou să umble. Vitrinele decorate în vederea Crăciunului arătau toate mai pline de viaţă; deşi era doar prima zi de decembrie, magazinele erau deja înţesate de cumpărători care tîrguiau pentru primul Crăciun de după război. În decembrie, cu şapte ani în urmă, Betty murise. Decembrie avea să rămînă pentru totdeauna o lună grea pentru el.

Poate că din cauza asta mintea lui era atît de puţin maleabilă în faţa noii sale îndeletniciri; poate de aceea

o judecase pe Belle cu atîta severitate. Deodată își aminti de desperarea ei: „Zgîrcitul ăla de Pat Curran caută un chilipir ovreiesc".

Mintea lui făcu un salt brusc înapoi. Tot ce-i venise lui în gînd atunci fusese apartamentul cu două camere. Expresia ei alunecase pe lîngă el, fără s-o ia în seamă. Mama lui, acum își amintea, se încruntase auzind-o, cînd el tocmai pleca. Dar el? El nici măcar n-o observase.

Poate că nu era omul indicat pentru seria aceasta de articole. Vedea lucrurile just, dar era insensibil la nuanțe. „Prostii!" se contrazise el singur imediat. Era doar binecunoscuta inerție pe care o simți întotdeauna la începutul unui efort greu.

La o gheretă cu reviste cumpără ziarele de seară. Pe prima pagină, greu de observat lîngă titlurile cu litere de o șchioapă despre „General Motors" și „Procesul criminalilor de război", era un articol despre niște derbedei din Brooklyn care atacaseră trei tineri evrei. Era momentul să-și facă o colecție proprie de tăieturi din ziare, dacă voia să facă vreun pas înainte cu articolele lui. Ca un vierme, îndoiala din acel „dacă" i se răsuci în suflet.

„La dracu! Nu putea oare Minify să dea treaba asta unuia cu experiență și nu să mi-o arunce mie în spate din prima zi?"

Cîteva blocuri mai încolo trecu prin fața unui cinematograf, îl depăși, apoi se întoarse în fața lui. Citi titlul filmului. Simțindu-se ca un trădător, pescui prin buzunare un sfert de dolar și intră prin ușa turnantă. Se învîrtea ca unsă, fără zgomot, și el avu deodată impresia vagă că totul îl înșală.

Plăti taxiul și se adresă portarului:

— La domnul Minify, te rog.

— Al optsprezecelea etaj, domnule. O luați la dreapta.

Intră în vestibulul mic, observă luciul chenarului alb, podeaua neagră de linoleum și coti la dreapta spre un mic ascensor. Se privi în pătratul de oglindă cu margini șlefuite și neînrămate și își îndreptă cravata. Era un gest prietenos din partea lui Minify să-l invite, dar luxul ăsta

era cam agasant. Formalismul îi displăcuse întotdeauna, nu fiindcă s-ar fi temut că va face vreo gafă, ci fiindcă ceea ce el și cu Betty numeau de obicei „casele de granguri" implicau alte valori și importanțe decît cele recunoscute de el. Ceva începuse să ia ființă între el și Minify o dată cu prima lor întrevedere, cu două luni în urmă, și n-ar fi vrut ca acest „ceva" să fie distrus. O subretă elegantă, îmbrăcată în alb și negru, răspunse la sonerie, și îl auzi pe Minify strigînd:

— Lasă, Berta, am să deschid eu — oh, ai și ajuns! Îi întinse mîna spunînd: Hello, Green! Ar fi trebuit să mă gîndesc la asta mai demult.

O senzație de ușurare își făcu loc în Phil. Era același Minify plin de naturalețe. În timp ce îl urma în salon, simți în jurul lui o atmosferă de bogăție, culori frumoase și stofe scumpe. O femeie slabă, între două vîrste, înaintă spre el.

— Jessie, acesta e Schuyler Green despre care ți-am vorbit. Soția mea.

— Nu fi copil, John, am citit fiecare rînd pe care l-a scris. Bună seara, domnule Green. Nepoata mea, domnișoara Lacey.

Dădu mîna cu Jessie Minify și în același timp zîmbi fetei așezate pe sofa, chiar în spatele ei. Doamna Minify avea capul plin de buclișoare cărunte care semănau cu broboanele pe care le face apa la vîrtejuri; vocea ei părea și ea că face broboane și el simți că apartamentul era tot tăiat pe măsura ei și nu se potrivea nicidecum cu Minify. Se întoarse, luă mîna pe care i-o întindea domnișoara Lacey și văzu că e drăguță. Și seara va fi plăcută.

— Eu n-am citit chiar tot, mărturisi domnișoara Lacey; dar ceea ce am citit era...

Își uni degetul mare și arătătorul într-un cerc și-l repezi spre el, frînînd gestul atît de brusc, încît mîna i se cutremură din încheietură. Era gestul plin de efuziune care voia să spună „făcut la perfecție", și lui i se păru în clipa aceea absurd și artificial. Zîmbi și spuse:

— Mulțumesc.

Dar simți cum prima senzație plăcută de intimitate îngheață în el. Vocea ei avea ceva din tonul prea căutat al lui Jessie Minify. Simți o ușoară iritare contra tonului, ca și contra gestului.

În tot timpul rapidei succesiuni de fraze care urmă, cînd Minify îl întrebă: „Ce preferi, whisky scoțian sau din secară?" și doamna Minify îi zise: „Luați loc aici, domnule Green, e cel mai mare", și răspunsul lui, „Mulțumesc, îmi plac scaunele mari" și „Scoțian, vă rog, unul slab", rămase conștient de o senzație de nemulțumire care-l făcea că se simtă stînjenit. Dintr-o nișă-bar din marginea camerei, Minify strigă:

— Cum i se spune oare unui tip al cărui prenume e Schuyler?

— Phil, răspunse el.

Și toată lumea rîse.

— Slavă Domnului că nu trebuie să spun Green tot mereu, răspunse Minify. Sînt atît de plicticoase numele de familie!

— E numele mamei mele, cel din mijloc. Am început să-mi semnez articolele „Schuyler Green" în ziarul universității, la Stanford. Mi se părea mai nobil, cred, decît Philip — cum ar fi Sommerset Maugham în loc de William, sau Sinclair Lewis în loc de Harry. Eroii mei literari de pe atunci.

— Sommerset, Sinclair, Schuyler, interveni domnișoara Lacey. Toate cu *S*. Poate că asta înseamnă ceva.

Se întrebă dacă nu cumva fata își bate joc de el și se simți deodată ridicol de tînăr și prea doritor de a se face înțeles. În același moment își aminti că subreta Berta întinsese mîna spre el într-un gest care însemna că trebuie să-i dea paltonul și pălăria, și că el, în loc să i le dea, le pusese singur pe un scaun. Domnișoara Lacey spunea ceva despre pseudonimele literare, dar îi scăpă, simțindu-se încurcat de incidentul cu Berta și în același timp enervat fiindcă îi dădea importanță. Deși trecuse toată ziua fără să-și amintească, acum îi reveni în minte stîngăcia inexplicabilă de care dăduse dovadă în aceeași dimineață cînd își luase rămas bun de la Minify. O senzație de desperare resemnată puse stăpînire pe el,

ca la al doilea junghi cu care se anunță o durere de dinți. Avea de trecut o seară grea, plină de încordare.

— ... din California?

Doar sfîrșitul întrebării domnișoarei Lacey ajunse limpede pînă la el, dar, ca un fel de urmă ce i-ar fi rămas imprimată pe timpane, începutul ei dăinuia încă. Vocea care îi vorbea era iarăși prea stridentă, dar cuvintele erau simple și sunau natural. Se întoarse spre ea tocmai cînd Minify venea cu paharul, spunînd:

— Haide, Phil, aprinde una dintr-astea.

Fata părea naturală și prietenoasă, și el simți deodată că fusese prea grăbit în dezaprobarea lui. Cît de furios ar fi fost dacă cineva l-ar fi judecat pe el pe baza unei intonații a glasului sau a unui gest făcut în prima clipă greoaie a prezentărilor! Pentru a doua oară în cîteva minute, temerile lui se spulberară. Își porunci să înceteze de a mai oscila între încordare și naturalețe, și să se distreze și el ca toată lumea.

— Nu e prima călătorie, răspunse el domnișoarei Lacey. În schimb, e prima dată cînd vin aici fără a avea în buzunar biletul de întoarcere pentru a doua zi.

Fata dădu aprobator din cap și el continuă cu mai multă ușurință să răspundă întrebărilor menite să spargă gheața între ei, pe măsură ce ea sau Jessie Minify i le puneau.

În tot acest timp, el nu încetă să o cerceteze cu atenție, aruncîndu-i din cînd în cînd priviri scurte, așa ca să nu se bage de seamă. Era scundă, cu picioare minunate, și cam de vreo douăzeci și opt, douăzeci și nouă de ani.

— Nu, nu m-am născut în California. Dar cînd aveam șapte ani ne-am stabilit acolo venind din Minnesota, așa că ne considerăm cu toții californieni.

În îmbrăcămintea și manierele ei era o siguranță pe care o găseai la fetele din New York, Hollywood sau Londra, o încredere în sine întrucîtva provocatoare.

— Tata era doctor la spitalul din Santa Barbara. Era vorba să urmez și eu medicina, ca și el.

Ea dorea cu siguranță să aibă cinci kilograme mai puțin, dar nici un bărbat n-ar fi dorit-o. Inima îi bătu

o dată cu putere în piept, apoi își văzu mai departe de treabă.

— Le-ați citit pe acelea? Eram atît de nebun, încît bănuiesc că se străvede chiar în articolele mele. Atunci mi-a scris domnul Minify să vin în Est, ca să-mi dea o slujbă.

Era ceva însă în fizicul ei care te nemulțumea, dar, oricum, puteai s-o numești o frumusețe. Avea ochi albaștri, părul îi era castaniu și mătăsos, întreaga ei înfățișare avea un nu știu ce de curățenie, eleganță și îngrijire. Se întoarse spre doamna Minify care-l întreba despre ce făcuse în război, dar John Minify răspunse în locul său și el se uită iar la Katherine Lacey. Ea privea spre Minify și el observă linia gîtului ei coborînd de la bărbie pînă la rochia strîmtă, întunecată. Deodată înțelese ce-l nemulțumea. Fața ei, privită de aproape, era frumoasă în sine, dar era modelată să se potrivească unei fete mai înalte, și pentru ea era cam greoaie. O undă de satisfacție îl străbătu la această constatare. Acum îi părea mai umană și mai vulnerabilă, nu atît de perfectă încît să se simtă vulgar în fața ei.

— Așa că după unsprezece luni de instrucție și o lună de călătorie, a avut o săptămînă teribilă de luptă cu Flota la Guadalcanal, și apoi gata. Nu-i așa, Phil?

El aprobă din cap.

— Cu excepția spitalului.

— Ți-e încă neplăcut să vorbești despre asta?

Doamna Minify părea temătoare să atace subiectul și în același timp stăpînită de o curiozitate mai puternică decît ea.

— Nu mi-a fost niciodată neplăcut. Țineam să vorbesc despre operația mea, așa cum orice om simte nevoia. Doar că subiectul acesta s-a perimat, mai cu seamă după victoria finală contra Japoniei. Acum mi se pare că au trecut un milion de ani de atunci.

Conversația se transformă într-o discuție generală asupra noilor organizații ale veteranilor. Se simți și mai la îndemînă. Prima fază a serii se încheiase. Îl cuprinse un sentiment de bunăvoință; își sorbi liniștit paharul de whisky. Jessie Minify începu să povestească o anecdotă

despre o doamnă pe care el nu o cunoștea, și abia dacă asculta ce spune. Nu era genul de soție pe care și l-ar fi imaginat el pentru Minify, dar era drăguță și probabil constituia paratrăsnetul potrivit pentru mintea lui de mare voltaj.

Unii bărbați preferau genul acesta.

Domnișoara Lacey aduse conversația înapoi la el.

— Te superi dacă te întreb la ce lucrezi acum, domnule Green?

— Deloc. El ezită și privi spre Minify. Doar că în clipa de față nu lucrez la nimic — tocmai încep ceva nou.

— L-am însărcinat să scrie o serie de articole despre antisemitism, zise Minify. Să-l ia și să-l întoarcă pe toate fețele, sub toate aspectele. Antisemitismul de aici, nu din Europa.

Phil tocmai o privea. Ea se comportă într-un mod cu totul neașteptat. Zîmbi.

— O să scrii un rînd de laudă și despre mine, nu?

— Despre tine, Kathy?!

Minify era la fel de mirat ca și el.

— Nu-ți amintești, mai demult, cam prin primăvară, cînd evreica aceea tînără a demisionat și eu te-am rugat...

— Oh, sigur că-mi amintesc. Minify o privea cu bucurie. Știam eu că mi-a vorbit cineva despre asta, dar uitasem cine. Eu fur întotdeauna idei fără să-mi dau seama.

— Furi? Ți-am dat-o eu singură. Ba ți-am băgat-o pur și simplu pe gît. Se întoarse spre Phil: L-am pisat mereu despre felul în care marile reviste și ziarele și radioul ajută la răspîndirea acestui flagel prin tăcerea lor, afară de cîteva excepții, ici și colo. De ce nu s-ar ocupa cineva în mod special de problema aceasta, așa cum se ocupă de impozite sau de greve? Să tune și să fulgere, să adopte o poziție și să lupte?

Phil o privea ca și cînd i-ar fi dezvăluit ceva de o extremă importanță. Afectarea din glasul ei dispăruse, sau urechea lui se obișnuise cu ea și n-o mai sesiza. Nu spuse decît atît:

— De ceea ce mă tem eu e tocmai că nu voi reuși să adun aceste cîteva excepții.

— Am aranjat eu asta cu Bill Johnson de la „Times", spuse Minify întinzînd mîna după paharul lui Phil, să ne împrumute colecția lor de tăieturi pentru o săptămînă sau două. E contra obiceiului lor, dar mi-a promis. Mai bei unul, Phil?

— Mulțumesc, ăsta mi-a ajuns, John.

Numele mic îi scăpă fără să vrea în primul val de afecțiune pe care îl simți față de cinstea și sinceritatea acestui om. De mult timp îl respecta și îl admira pe Minify; era surprinzător pentru el cît de mult îi plăcea. Minify avea șaizeci de ani; totuși, de fiecare dată cînd vorbiseră împreună, sfertul de secol care-i despărțea dispărea dintre ei, făcîndu-i contemporani. Minify își arăta vîrsta. Capul său rotund era tivit cu o fîșie de păr roșcat, țepos și fără nici un fir alb; era o chelie curioasă, căci pielea capului nu avea acea culoare roz-strălucitoare cum se vede de obicei la oamenii cu tenul deschis, ci bătea într-un castaniu întunecat, rezultat al încercărilor sporadice de a se ține în formă cu ședințe de raze ultraviolete. Sub acest înveliș atît de straniu colorat, elipsele paralele ale sprîncenelor întunecate și scobiturile și mai întunecate ale orbitelor făceau ca ochii săi cenușii să pară mult mai luminoși. Afară de cazul cînd stătea pe scaun sau în picioare într-o atitudine voit țeapănă, stomacul îi depășea linia centurii. Dar vitalitatea țîșnea din fiecare frază pe care o rostea și juca un rol principal în fiecare plan ce-l trasa pentru anii care urmau să vină.

Phil, după prima convorbire lungă pe care avuseseră în octombrie, își zisese că aceasta era trăsătura care îl făcea pe Minify să pară atît de tînăr. Ori de cîte ori vorbea despre viitor lăsa să se vadă încrederea că mai are îndeajuns timp în fața lui. De la el nu auzeai niciodată cuvinte îngrijorate cum ar fi „Nu mai apuc eu vremea aceea", pe care Phil le auzise aproape întotdeauna la oameni de șaizeci de ani. Și nici nu existase între ei, în timp ce discutau politică, senzația nemărturisită că ar fi vreo diferență esențială între punctul cel vechi de

vedere și cel nou. La prima lor întîlnire, Minify făcuse să se nască în Phil dorința de a colabora mai intim cu el, altfel decît în chip de corespondent ocazional al lui „Smith's". Venind într-un moment cînd viața sa din California îi părea lipsită de interes, această singură întrevedere pe care o avusese cu faimosul redactor fusese de ajuns ca să i-o schimbe în întregime.

Pînă în prezent, nu avusese nici un motiv de nemulțumire sau regret, se gîndea el acum privind de la Minify la soția sa și la Kathy. Chiar în clipa aceea sună soneria și alte patru persoane sosiră, pline de veselie sau poate puțin băute.

— Ei bine, Katherine Pawling, unde mi te-ai ascuns pînă acum!? strigă una dintre fete cînd intră.

Camera se umplu de voci, de zgomot și mișcare, și deodată tot caracterul serii se schimbă. Vorbi puțin cu cei din jurul său, apoi se mută pe sofa, lîngă Kathy.

— Ei, și dumneata? începu el. Ai un dosar aproape complet despre mine. E rîndul dumitale acum.

— Cu ce să încep? Am auzit-o pe mătușa Jessie cînd îți spunea că sînt divorțată, că sînt directoarea unei grădinițe de copii și că acolo mi se spune domnișoara Lacey.

Privi spre el, apoi repede în altă parte. Aerul acela atotștiutor, plin de experiență, care-l enerva, o părăsise pentru o clipă. Era din nou încurcat, căci ea i se prezenta mereu sub alt aspect, făcînd să-i fie foarte greu să ajungă la o părere definitivă despre ea sau să-și dea seama dacă o plăcea pentru ceea ce era în realitate sau doar simțea ceea ce simți de obicei pentru o fată drăguță. Lucrurile pe care le spunea păreau reale și frumoase; manierele, îmbrăcămintea și aerul ei păreau de asemenea clasa întîi. Dar oricum ar fi fost, el se simțea atras către ea.

— Pot să-ncepi cu orice, propuse el. Și poate că restul ai să mi-l spui într-un bar sau în altă parte, cînd am să te conduc acasă.

— Într-adevăr?
— Îmi dai voie?

Ea aşteptă o clipă, apoi făcu „da" din cap. Stînd acum cot la cot cu ea şi privind-o, văzu liniile arcuite şi uşor bombate ce apăreau din deschizătura decolteului adînc al rochiei întunecate. Din nou inima îi zvîcni o dată puternic în piept.

CAPITOLUL II

„Nu prea pare fericit, se gîndea Kathy. Și e ceva mai mult la mijloc, decît faptul că e nou aici și nu are prieteni". Se aplecă peste masa din imitație de marmură a restaurantului spre chibritul aprins care-o aștepta.

În timp ce își aprindea țigara, ridică ochii spre el. Fața lui trăda atenție, ca în tot timpul cît ea vorbise, dar expresia de uimire sau chiar de dezaprobare, care îi dăduse o stare de încordare din cînd în cînd, dispăruse. Se îndreptă în scaun și aspiră fumul adînc, ca și cînd ar fi fost prima țigară a zilei. Fu zguduită de un acces de tuse.

— Fumez prea mult, mărturisi ea.

Îl văzu aruncînd o privire spre scrumiera plină cu capete de țigări, fumate de ei doi. Era o dovadă a timpului scurs, precum și o întărire a celor tocmai afirmate de ea, dar nici nu-i oferi sfaturi — așa cum ar fi făcut alți bărbați —, nici nu dădu vreun semn că știa că e tîrziu sau că i-ar păsa.

Din clipa cînd plecaseră de la mătușa Jessie, el o îndemnase mereu să-i vorbească despre ea însăși. Cu excepția unui scurt interval în care îi povestise în fraze repezi și reci moartea soției sale, el păruse tot timpul dornic de a polariza conversația în jurul ei. Ori de cîte ori ajungea la un punct mort, spunînd „Ei, dar ajunge cît am vorbit despre mine", el era gata cu o altă întrebare, făcînd-o să-i vorbească mai departe despre ea însăși. Îi dădea senzația neobișnuită că are în fața ei un ascultător care adoptă un rol activ față de ceea ce aude; departe de a fi neutru, el părea că aprobă sau dezaprobă fiecare aspect al caracterului ei, așa cum îi apărea din povestire. Cînd îi vorbi despre copilăria ei, de pildă, și despre vechea ei dorință de a avea o casă „frumoasă", cum aveau alți copii, el aprobă înțelegător din cap. Dar

cînd îi vorbi despre căsătoria ei cu Bill și felul cum trăiseră împreună, fața lui capătă o expresie posomorîtă. Îi plăcuse faptul că la Universitatea Vassar ea fusese „cu trup și suflet de partea radicalilor — îl divinizam pe Roosevelt", dar deveni rece și întunecat cînd auzi că ajunsese „specialistă în distracțiile nesfîrșite de care depinde viața unui bancher".

Era ca și cînd ar fi votat pentru sau contra fiecărei faze a povestirii ei, și faptul ar fi putut deveni supărător; dar, deși mintea ei îl înregistrase, simțirea ei refuza să ia atitudine contra lui. Îl vedea doar ca pe o trăsătură pe care el și-o trăda în mod inconștient — așa cum observase, spre exemplu, că părul lui avea nevoie să treacă pe la frizer, dar că unghiile îi erau bine îngrijite și extrem de curate.

— Dar părinții dumitale? o întrerupse el. Cum priveau ei petrecerile de la mătușa Jessie și Vassarul și rochiile scumpe?

— În majoritatea cazurilor le făcea plăcere, observă ea. Cred că îl „rodea" nițel pe tatăl meu. Îi scotea în evidență propria nereușită. Dar spunea că dorește ca eu și cu sora mea Jane să avem toate lucrurile care ne-ar putea face fericite.

— Și reușeați?

Ea aprobă, apoi se gîndi un timp și făcu din nou un semn de aprobare cu capul.

— Cunoști, cred, teoria veche cum că lipsurile călesc caracterul. Nu cred că în cazul meu să fi avut cîtuși de puțin efectul ăsta. Acum, cînd stau și privesc înapoi, sînt convinsă de asta.

El așteptă. Era conștientă că bărbatul din fața ei era perfect capabil să-i înțeleagă starea de spirit din clipa aceea.

— Cred mai degrabă că atunci cînd îmi lipseau lucrurile pe care prietenele mele le aveau, atunci mă simțeam mai nefericită și mai plină de invidie. Dar cînd mătușa Jessie m-a retras de la Vassar și mi-a dat voie să-mi petrec week-end-urile pe la prieteni — ei, bine, cred că de atunci am încetat să mai fiu nemulțumită și invidioasă. Zîmbi. M-am simțit fericită și împăcată.

— Vechea poveste. Siguranța zilei de mîine dă liniște.

— Poate. Găsești că sînt caraghioasă că mă laud, așa, singură?

El clătină din cap, dar rămase tăcut. Își privi mîna, desfăcu larg degetele, strînse pumnul, apoi iar desfăcu degetele, ca și cînd le-ar fi supus la o încercare a reacțiilor musculare. Ea îi privi degetele. Ce-l făcea oare să se simtă atît de nesigur? În nici un caz talentul său ori reputația sa, mereu crescîndă. Unchiul John spunea că în cîțiva ani va fi unul dintre scriitorii renumiți ai țării. Dar era ceva searbăd în viața lui — îl simțea dornic de a sta mai departe de vorbă, de a rămîne lîngă ea.

Poate că asta o făcea să scotocească prin ascunzișurile memoriei, căutînd răspunsuri la întrebările lui. Pentru alți bărbați, faptele și datele principale din viața ei erau de ajuns — niciodată subiectul ambiguu al copilăriei și adolescenței nu se cerea abordat. Dar acest Schuyler Green nu putea fi satisfăcut cu obișnuitul rezumat precipitat al biografiei ei.

— Atunci m-am măritat cu Bill Pawling și pentru un timp a fost minunat, dar pe urmă n-a mai mers, așa că am divorțat de comun acord, rămînînd prieteni, și ne mai vedem încă adeseori la serate și vizite.

Povestea asta evazivă nu l-a mulțumit pe bărbatul din fața ei. El era încă absorbit de gînduri. Tăcerea lui o făcea să se simtă penibilă.

— Vrei să-i dai chelnerului ăluia una în cap să-l trezești, ca să-mi aducă niște apă?! răbufni ea.

— Desigur, uitasem.

El bătu cu lingura în paharul gol, apoi făcu un semn spre pahar. O privi cum bea.

— Iar ai un aer straniu, remarcă ea.

— Serios?

— Din cînd în cînd ai o asemenea privire, cînd îți vorbesc, de parcă n-ai ști englezește și ai avea nevoie de ajutor ca să pricepi cuvintele necunoscute.

„E sensibilă", gîndi Phil.

Fața lui probabil că lăsase să se vadă nedumerirea care-l cuprinsese cînd ea revenea — cum se întîmplase chiar în clipa aceea, la vocea și manierele care-l șocaseră pe el. Le mai observase la ea cînd îi vorbise despre

căsătoria ei cu Bill Pawling, despre apartamentul minunat și despre dineuri. „Ajunsesem că puteam aranja cu ochii închiși un dineu pentru douăsprezece persoane." Îi spuse că pînă în cele din urmă ajunsese să găsească toate distracțiile acelea plicticoase, artificiale, dar felul inevitabil în care revenea la aerul acela pretențios de doamnă din lumea bună îl făcea să se îndoiască dacă era într-adevăr așa.

— Nu prea reușesc să te înțeleg bine, spuse el.

— Pe mine?! Oh, eu sînt destul de ușor de înțeles.

— Anumite părți din dumneata nu par să se potrivească cu altele. Dumnezeu mi-e martor — nici eu nu sînt făcut dintr-o singură bucată; nimeni nu este. Vocea lui deveni îngrijorată. Te rog să nu-ți închipui cumva că te judec. Sînt doar grozav de curios să te-nțeleg.

— Nici nu m-am gîndit la asta, mărturisi ea. Sau, poate, o clipă, mi-am închipuit. Oricum, ajunge cît am vorbit despre mine. Mă simt ca și cînd mi-ai fi luat un interviu.

El rîse, și ea se gîndi iarăși ce drăguț e. Nu era frumos, dar, ceea ce semnifica și mai mult, îți devenea imediat simpatic.

— Aș vrea să te cunosc și eu, așa cum mă cunoști dumneata pe mine.

—Nu prea mai am multe să-ți spun despre mine, zise el. Știi tot ce e important. Îi aprinse o altă țigară. Ești logodită? întrebă el pe neașteptate. Ea clătină din cap. Sau îndrăgostită?

— Nici una, nici alta. El aștepta, ca și cînd ar fi vrut s-o audă întărind afirmația aceasta. Dar dumneata? întrebă ea.

— Nici gînd de așa ceva!

Tonul lui era categoric.

Își zîmbiră. Ea își privi ceasul. Phil observă și făcu un semn spre chelner.

— Trebuie să mă scol grozav de devreme, spuse ea, ca și cînd ar fi fost nevoie să-și ceară scuze că se gîndea să plece acasă, la ora unu dimineața.

*

Degeaba! nu reușea să adoarmă. Se gîndi la toate întîmplările serii și la plăcerea ce i-o făcuse cunoștința lui Phil. Ce minunat ar fi să găsească pe cineva care să nu însemne cu fiecare zi mai puțin în viața ei! Atît de des cunoștința unui bărbat nu însemna altceva decît dezamăgirea de a reveni încet-încet asupra primei impresii. Era atît de doritoare de ceva care să-i ofere mai mult decît simple *rendez-vous*-uri și veșnicul „Unde mergem azi?" sau „Ce facem deseară?".

Dacă ar fi putut măcar să-și înăbușe dorința asta — dar îi era imposibil! Deși era o fată „liberă" și „modernă" — cele două argumente atît de la-ndemînă — aventurile de dragoste nu erau genul ei. Niciodată nu se gîndise la ele ca la ceva posibil. Însăși natura ei le excludea.

Nu fusese niciodată în mod special introspectivă — cel puțin cînd se terminaseră sesiunile din liceu, cînd explorase prin terenul atît de accidentat al caracterului uman. Ca adultă, nu-și analizase sentimentele, decît atunci cînd vreo problemă anumită ce se năștea în viața ei se cerea rezolvată. Petrecuse multe ore încercînd să descopere de ce devenise căsătoria ei atît de goală, dar în cazul acesta făcuse introspecție în vederea unei hotărîri. Această hotărîre odată luată, ea fusese în stare să se prezinte în fața lui Bill cu mintea limpede și să-i spună că trebuie să se despartă.

Nu fusese niciodată îndeajuns de crudă ca să-i spună: „Nu te iubesc!"

Nu fusese niciodată îndeajuns de aspră ca să decreteze: „Nu mai pot să ascult nici un singur cuvînt în plus despre polițe și scadențe și valute străine!" Înțelesese pur și simplu că nu exista nici o modalitate de a trăi cu Bill fără să fie nevoită să asculte toate acestea. Spre deosebire de mulți alți bancheri, Bill avea harul vorbirii. Îi plăcea să discute. Îi plăceau amănuntele. Îi plăcea „să-și împartă munca cu ea".

În locul tuturor acestor reproșuri, ea se mărginise să-i spună că ajunseseră să nu se mai potrivească din prea multe puncte de vedere. Îi spusese doar atît: „Noi sîntem aproape automat de păreri diferite asupra oricărei subiect". Și el știa că e adevărat.

„Toate lucrurile fără importanță dintre noi, Bill, ne apropie, dar tot ceea ce este esențial ne desparte."

„Vorbești probabil despre politică."

„Nu despre politică; dar, oh, cu fiecare an care trece, ne depărtăm și mai mult unul de altul în toate privințele. Chiar și în privința copilului."

„Voi fi mobilizat cu primul contingent care urmează, spuse el supărat. Nu vreau să las toate astea pe umerii tăi. M-aș simți un ticălos."

Ea îi observase din nou atitudinea de mîndrie jignită, morga cu care debita clișeu după clișeu.

„Scumpule, nu vrei să spui măcar o singură dată Roosevelt sau Președintele?"

„Ce?! La dracu, Kathy! Omul ăsta face din voi, liberalii, niște paiațe."

Totul între ei era nepotrivire și dezacord. Sau nu chiar totul. Amîndoi își iubeau apartamentul, cabana din Darien unde își petreceau week-end-urile, tenisul, dansul, tot ce era fără importanță în viața lor. Dar în toate celelalte domenii, părerile lor erau divergente. Pentru el, izolaționismul. O ură contra hitlerismului la ea; o ură a „nemților ălora" la el. Un dezgust pentru Pegler la ea; un „Ei, lasă, le vine el de hac bandiților ălora!" la el. Cazul McCormick, „Daily News", taxa pe vot, Lindbergh, pînă și cărțile, piesele de teatru — totdeauna el era pentru, și ea contra; sau ea — pentru și el — contra!

„Orice scriitor poate să pună orice murdării vrea într-o carte . . .".

„A venit vremea ca guvernul să le dea o lecție sindicatelor ăstora . . .".

„Și aici se vede clar mîna lui Eleanor . . .".

„Mare tranzacție cu valute de schimb. Stai că-i descopăr eu acuma dedesubturile . . .".

Plictiseală, plictiseală, o plictiseală care o scotea din minți. Era ceva straniu, și trist în același timp, ca între doi oameni căsătoriți să se poată căsca o prăpastie atît de adîncă precum aceea care-i despărțea pe ei. Nu avuseseră niciodată prea multe discuții pe față. Dar în ultimii doi sau trei ani se îndepărtaseră încet-încet unul de altul, ca

doi amanți ostili, sub pătura plăcută care-i acoperă pe amîndoi.

Despre toate acestea ea nu-i spusese lui Phil nici o vorbă. Văzuse în ochii lui că nu simțea nici o convingere în dosul cuvintelor ei. Dar ar fi fost peste puterile ei să-l facă să o simtă.

*

Phil își aruncă pălăria și paltonul pe sofaua din salon, apoi se duse în fața căminului. Nu avea nici o poftă să se culce. Se simțea încordat, dar nu era datorită vechii și obișnuitei neliniști. Faptul că o cunoscuse pe Kathy, că reușise să o facă să-i promită, cînd se despărțiseră în fața ușii apartamentului ei, că va cina cu el în seara următoare, întreaga seară petrecută împreună îi lăsase o senzație de speranță nerăbdătoare. Privi gînditor spre butucii îngrămădiți în cămin. Se simți deodată vesel; aprinse un chibrit și dădu foc hîrtiei de sub ei. Apoi se retrase și privi flăcările.

Într-un fel, Katherine Lacey fusese aceea care a dat prima ideea seriei lui de articole. Fără să-și poată explica de ce, faptul acesta îi făcu plăcere. Oamenii care „descopereau idei" pentru cărți sau articole se simțeau întotdeauna adevărații proprietari ai lor; ea îi va urmări progresul, ca și cînd ea — și nu Minify! — i-ar fi editorul.

Îl străbătu un val de dîrzenie; va trebui să găsească mijlocul de a scoate ceva bun din seria aceea, chiar dacă va fi nevoie să-și stoarcă creierul ca pe un burete. Trebuie să existe ceva atrăgător, o notă dramatică pentru a umaniza întreaga povestire, așa, ca să fie citită. Se așeză la birou. Începutul logic era să-și noteze toate cunoștințele întîmplătoare pe care le avea cu privire la sentimentele antisemite din America. Sub titluri separate, el începu să înșire punctele pe care știa că va trebui să le cerceteze și să le lămurească.

Se lăsă pe spate în scaun și privi lista. Constituia prin ea însăși o revelație! Faptul că el, înaintea oricăror cercetări speciale, găsea în mintea sa atîtea informații,

fapte, zvonuri pentru a fi în stare să compună o listă atît de cuprinzătoare era o dovadă că antisemitismul reușise să se infiltreze în toate sectoarele vieții de toate zilele. Chiar în fața lui, notate în cîteva minute și așteptînd doar o mai amplă documentare, se aflau date care te lăsau să vezi profunzimea și ramificațiile problemei. Dacă eșua, vina n-o va purta în nici un caz lipsa de material. Două sau trei săptămîni de cercetări și va fi complet edificat.

Dar cititorii lui „Smith's Weekly" vor fi și ei edificați? Se simți din nou chinuit de aceeași veche întrebare. Dar de data aceasta încrederea era cu el.

Își lăsă gîndurile să alerge în voie. Ar putea alege ca subiect o comunitate antisemită și s-o descrie în așa fel, încît să rezulte neajunsurile pe care antisemitismul le creează nu atît evreior, cît însăși comunității — un fel de analiză psihologică a efectelor urii asupra celui ce o nutrește. Nu, ideea aceasta era chiar mai proastă decît cea pe care o avusese în timpul după-amiezii — rece și plină de severitate ca o predică, avea și mai multe șanse să-l plictisească pe cititor.

Împăcat, abandonă pista și-și lăsă mintea să cerceteze mai departe, așa cum un general examinează terenul operațiunilor viitoare, evaluînd eficacitatea unei variante de atac în comparație cu alta, punîndu-i față în față avantajele și dezavantajele, și calculînd astfel șansele ce le are pentru a repurta victoria.

Se făcuse două și jumătate cînd își adună însemnările și se ridică de la birou. Lista pe care o elaborase era un început bun; va găsi el curînd punctul de plecare care să-i limpezească întreaga problemă și atunci va putea să-i dea domnișoarei Lacey o mică probă despre ce înseamnă a fi ziarist.

În pat aprinse o ultimă țigară și se gîndi la ea. Era interesantă; cu celelalte fete pe care le cunoscuse rămăsese închis în sine, ascultînd inevitabilele anecdote banale cu întîmplări din familie și din copilărie, dar cînd vorbea cu ea, voia într-adevăr s-o asculte, să-și reprezinte în minte tot ceea ce-i povestea. Încercă acum să-și

amintească fiecare lucru spus de ea, și să pună o ordine în emoțiile contradictorii pe care i le provocase.

Dar curînd gîndul i se depărtă de ea, transformîndu-se iarăși în acea nespusă neliniște care nu-l părăsise nici o clipă în ultimii șapte ani. Era o dorință neclară, în care pofta sexuală sau nevoia de prietenie erau doar tangențiale. În parte, era foamea pentru o viață împărțită clipă de clipă cu o femeie în care să aibă încredere și pe care s-o admire; era de asemenea o tristețe la gîndul că Tom ar putea fi ultimul lui copil, fără frați și fără surori; în ea se cuprindea în același timp un puternic dezgust față de sine însuși sub aspectul acesta de „holtei". Se simți înfiorat de o chemare spre viitorul său. Într-o bună zi ar putea lega iar firul care se întrerupsese la Betty. Niciodată nu era prea tîrziu, gîndi el, și stinse lampa de lectură prinsă pe marginea noptierei.

O dată cu întunericul, amintiri de mult uitate despre Betty năvăliră imediat în jurul lui, ca niște cîini de pază gata să îndepărteze prin mîrîitul lor noua speranță, să se arunce asupra ei, s-o sfîșie și s-o destrame, dacă ar încerca să se apropie și să pună stăpînire pe el.

Phil stătea nemișcat. Se simți deodată transportat înapoi cu cei șapte ani atît de plini de evenimente și peste întreaga întindere a continentului. În California, în decembrie 1938, murise Betty; întreaga lună era legată în mintea lui de ideea morții. Copilul era atunci de un an; toate temerile obișnuite în legătură cu o naștere dureroasă și posibilitatea unui sfîrșit fatal se șterseseră de mult din mintea lui. Și apoi, pe neașteptate, începuse hemoragia, trasfuziile nesfîrșite, obrajii mai colorați dintr-o zi alternînd cu cei ca de ceară din ziua următoare. Pendula speranței și a temerii oscilase din ce în ce mai adînc în inima lui, săpînd pentru vecie în ea urma de nește rs a desperării.

„Ajunge, ajunge!" Cuvintele îi scrîșniră în minte, așa cum obișnuiau să-i scrîșnească în gîtlej cînd le rostea cu jumătate de glas în primele săptămîni după moartea ei. Propria lui voce, răsunîndu-i pe neașteptate în urechi, îl făcea să tresară; totuși, simțea o nevoie fizică de a rupe tăcerea nesfîrșită a patului său, patul pe care stă-

tuseră culcați împreună, vorbind, rîzînd, făcînd dragoste, urzind planuri lungi pentru viitor. Patul acela larg devenise focarul în jurul căruia se concentrase tot zbuciumul lui, și pentru multă vreme încă fusese obsedat în fiecare noapte de conștiința jumătății de pat neocupate de lîngă el. Atunci plănuise supărat să comande chiar în dimineața următoare un pat nou, un pat îngust, un pat pentru o singură persoană. Mama lui venise să locuiască cu el și copilul, și, fără să-și dea seama, făcuse ca această soluție simplă să devină de nerealizat. El n-ar fi putut niciodată să-i anunțe: „Am comandat un pat nou, va fi gata în cîteva zile; e pentru camera mea".

Mama lui, surorile, prietenii îl lăudau pentru că „își suportă atît de bine durerea". În realitate, durerea lui era atît de sfîșietoare încît trebuia sau s-o înăbușe în întregime în el însuși, sau s-o urle în fața întregii lumi. Lucrase cu mai multă înverșunare decît oricînd, începuse un articol nou chiar în ziua în care predase la redacție unul tocmai terminat, călătorise, citise, își repetase de o mie de ori că „timpul vindecă orice rană". Și timpul își bătuse neîncetat joc de el. Dar în cele din urmă durerea sălbatică din primele zile făcuse loc unei mîhniri mai ușor de îndurat. Dintr-un punct de vedere, această durere nouă era și mai de temut, din cauza caracterului ei mai ascuns, mai durabil.

Serile continuaseră să rămînă, de atunci, fiecare din ele, un asalt contra curajului său. Clipa aceea cînd casa toată se cufunda în tăcere, cînd Tommy era adormit de mult și mama lui sfîrșea în cele din urmă cu clinchetul farfuriilor și zgomotul înfundat pe care-l făcea ușa de la răcitor cînd o trînteai — clipa aceea rămăsese și azi semnalul momentelor goale care-l așteptau înainte de a putea spune noapte bună sau de a se retrage în camera sa. Aceste clipe nesfîrșite, prin care trebuia să treacă, păreau un lucru material, tangibil, o bucată de timp așezată acolo, în cameră, o piedică și un dușman. În timp ce făcea eforturi pentru a conversa cu mama sa, despre copil, despre cărți sau despre politică, conștiința faptului că mama lui și nu Betty era aceea cu care își petrecea serile și împărțea aceeași locuință îi irita nervii la pa-

roxism, pînă cînd ajungea să-i urască bunătatea atît de răbdătoare pe care i-o arăta.

Fără să-şi dea seama probabil, el începuse să-şi împuţineze orele de lucru din timpul zilei, pentru a fi nevoit să scrie noaptea. Era un plan bun. Manuscrisul din maşina sa de scris devenea o soluţie salvatoare, un mecanism în care putea să înfunde, în fiecare seară, bucata aceea duşmănoasă de timp, ca într-o maşină de tocat carne. Panglicile subţiri de cuvinte tipărite erau produsul final al acestui măciniş. Pe măsură ce bucata de timp se împuţina din ce în ce mai mult, el se simţea mai puţin speriat de ea, şi cînd mama sa spunea noapte bună plecînd în camera ei, el îi era recunoscător pentru că nu părea supărată pentru lipsa lui de atenţie faţă de ea.

„E mai greu pentru oameni ca noi, Phil, îi spusese ea odată, aşa pe neaşteptate. Fiindcă noi nu avem nici un pai de care să ne agăţăm."

„Ştiu." El înţelesese perfect ceea ce voia ea să spună, fără discuţii sau lămuriri. Îndulcirea suferinţei, de care se bucurau cei ce credeau într-o întîlnire a sufletelor după moarte, lui îi era refuzată. Nu se simţise niciodată un om lipsit de religie, căci era prea convins şi sigur de faptul că undeva, dincolo de frontierele pe care le pot atinge minţile speculative şi cercetătoare, trebuie să se găsească sinteza vieţii şi a tuturor forţelor care o compun. Dar la fel ca tatăl şi mama sa, amîndoi agnostici, el considerase întodeauna toate religiile organizate drept încercări lipsite de curajul de a evita singurătatea şi nesiguranţa acelor speculaţii. Cînd primele ore ale morţii lui Betty se strînseseră ca un cerc în jurul lui, el ştiuse că o pierduse pe vecie, fără nici o speranţă de întoarcere.

„Ei bine ajunge, haide, opreşte-te acum." De data aceasta se sculă, aprinse lumina. Nu era în California, cu şapte ani în urmă; era aici, în cămăruţa din New York, în patul acesta îngust (cumpărat cu atîţia ani mai tîrziu, după ce nevoia de el trecuse). Privi în jur; întinse braţul şi atinse peretele cu cotul. Dar mintea lui refuza să părăsească vechea lume în care trăia, cu întinderile şi goliciunea şi singurătatea ei.

Aprinse o nouă țigară și-și goni gîndurile înapoi spre lista pe care o compusese. Dar subiectul îi apărea mort acum; nu reușea să-l însufleţească. Stinse țigara, făcu din nou întuneric și adormi imediat.

*

Cînd se deșteptă, ploaia bătea fereastra înaltă și cenușie a camerei întunecate. Timp de o clipă i se păru că abia atipise; apoi își dădu seama că era dimineață. O senzație de nerăbdare îi înfioră nervii, ca în seara trecută, cînd se despărțise de Kathy. Timp de o clipă nu reuși să definească dispoziția aceasta neobișnuită la el. Consideră calitatea intimă a acestei deșteptări ca și cînd ar fi fost ceva privit într-o vitrină. „Doamne Sfinte, își zise el, ia gîndește-te ce minune să te trezești simțindu-te bine!"

Fără să ia în seamă papucii și halatul, intră în baie pentru a-și face dușul. Șuvoiul puternic de apă de oraș era încă o noutate plăcută; biciuirea lui îl înviora. Era fericit că trăiește.

În timp ce se rădea, intră Tommy, se cocoță pe marginea căzii și-și începu flecăreala obișnuită. Din timp în timp, Phil își arunca ochii spre el. Ce drăguț era băieţelul acesta înalt și subțire! Avea bărbia cu gropiță a lui Betty și dinții ei mărunți și egali, dar înălțimea, ochii întunecați și nasul drept erau ale lui Phil.

— Cît de mare trebuie să fiu eu, tăticule, ca să pot să-ncep să mă rad?

Dar înainte ca Phil să-i poată răspunde, Tommy se întreba cît de mare va trebui să fie ca să poată conduce un avion, apoi cît de mare ca să poată să intre în Aviație? Cu un amestec de amuzament și surprindere, Phil asculta torentul de expresii tehnice despre putere de foc, rază de acțiune, rachete, radar. „Or fi oare toți copiii de azi la fel?" se întrebă el. În 1917, cînd el însuși era de opt ani, avusese oare un vocabular atît de complicat și fusese oare atît de conștient de războiul celălalt? Ajunse la o concluzie negativă. Pe vremea aceea nu exista radio, nici reviste ca „Life" sau „Look", nici jur-

nale cinematografice și nici o avalanșă de cărți cu eroi războinici care nu se tem de nimic. În tot timpul acelui război, pentru el nu existaseră decît conversațiile dintre părinții lui și ziarul pe care-l primeau în fiecare dimineață. Nu exista pe atunci nici una dintre neîncetatele inițieri din războiul actual în cele mai intime sunete și culori și imagini ale omorului și ale morții.

— N-am putea, tată?

Vocea lui Tommy era insistentă. Phil nu fusese atent și încerca acum să-și amintească ce-i vorbea Tommy.

— N-am putea, ce?

— Să cumpărăm un Jeep de ocazie, cînd au să fie într-adevăr demobilizate! Jimmy Kelly spune că tatăl lui are de gînd să-și cumpere unul.

Phil se gîndea: „Oh, ce cuvinte întrebuințează! Cînd eram de vîrsta lui, știam eu măcar jumătate din vorbele mari pe care le cunoaște el?" Cu voce tare spuse:

— În orice caz, e o idee, Tommy.

— Tom.

— Tom. Scuzați, vă rog.

La dejun se opri tocmai cînd era pe cale să-i reamintească lui Tommy să nu mai citească pagina veselă la masă. Era inutil. Mai bine să se retragă cu demnitate, decît să înceapă vreo discuție cu băiatul. Văzu pe fața mamei lui că ea îi citise gîndul.

— Te-ai distrat bine seara trecută? întrebă ea. Și așteptă ca el să dea afirmativ din cap. Asta-i bine. Ai într-adevăr nevoie de cunoștințe noi, ca și de locuri noi. Vreau să spun că oricine are nevoie de asta, nu numai tu.

— Am avut noroc că încep cu oameni foarte simpatici. Am discutat puțin despre articolele mele și cînd m-am întors am stat treaz un timp să adun cîteva note.

Îi vorbi despre lista pe care o compusese. Discutau adeseori împreună despre ce lucra el, și în general prețuia aceste discuții ca pe niște pietre de încercare ale valorii articolelor sale. El îi respecta părerile despre ceea ce scria. Ea nu-i spunea niciodată că ceva făcut de el e prost, dar, cînd rămînea calmă și gînditoare, după ce termina de citit un manuscris, el știa că și ceilalți care-l

vor citi vor rămîne la fel de reci și neemoționați. Căci atunci cînd articolele lui erau într-adevăr pline de viață, întreaga ei atitudine o spunea înainte ca ea să vorbească. El îi arunca priviri repezi în timp ce ea citea, și-și dădea seama. Uneori ea rîdea pe înfundate și clătina din cap, uneori ochii i se umezeau și alteori se îndrepta în scaun exclamînd cu jumătate de glas: „E de necrezut!" sau „Ia gîndește-te!" Atunci fața ei exprima atîta mîndrie pentru el, ca fiu, și atîta înțelegere pentru el, ca scriitor, încît nu mai rămînea loc nici unei îndoieli dacă scrisese sau nu bine. De data aceasta însă el nu-i urmărea reacțiile. Discuția lor se mărginea doar la simple generalități.

— Ce e aia antisemitism? întrebă Tom, fără a ridica ochii din pagina veselă.

— Este...

Phil fu luat pe neașteptate de întinderea și importanța întrebării. Tom sfîrși de citit ultima glumă și puse ziarul la o parte.

— Antisemitismul, repetă el. Ce e aia, tăticule?

— Ei bine, să-ți explic.

Văzu ochii lui Tom fixați asupra lui, nerăbdători. Băiatul știa că va căpăta un răspuns, așa cum căpătase întotdeauna, la orice întrebare. Între ei nu existaseră niciodată cuvinte ca „am să-ți spun, cînd ai să crești mai mare". Phil spuse:

— Este cînd unii oameni nu-i iubesc pe alți oameni numai fiindcă sînt evrei.

— Oh! Tom se gîndi o clipă. Și de ce? Sînt oameni răi?

— Unii sînt, desigur. Alții nu sînt. Sînt la fel ca toți ceilalți oameni.

— Dar, de fapt, ce sînt evreii?

Phil îl privi gînditor. Același lucru i se mai întîmplase cu Tommy în o sută de alte ocazii în ultimul an. Un cuvînt, un nume, un loc, despre care Tom auzise de nenumărate ori fără a dovedi cel mai slab interes, ajungea deodată să-l preocupe, devenind subiectul unor întrebări interminabile. „Iată-ne iar aici", gîndi Phil, întrebîndu-se cum să înceapă. Dacă băiatul lui ar fi primit obișnuita

educație religioasă, acum iar fi venit mai ușor să-l lămurească.

— Îți amintești, săptămîna trecută, cînd m-ai întrebat despre biserica aceea mare?

— Sigur.

— Și ți-am spus că există o sumedenie de feluri diferite de biserici?

— Tu și ma'mare credeți probabil că e natura, dar eu pot să cred că e Dumnezeu dacă vreau și să mă duc la una dintre ele.

— Așa. Ei bine, oamenii care se duc la biserica aceea, și numai la aceea, sînt numiți *catolici*. Pe urmă mai sînt și alții care și ei merg la altele, și ăștia se numesc *evrei*. Numai că felul lor de biserici se numesc sinagogi sau temple.

— Oh! Rămase gînditor. Și atunci de ce unii oameni nu-i iubesc pe ăștia?

— E cam greu de explicat. Ridică din umeri. Unii oameni îi urăsc pe catolici, alții îi urăsc pe evrei...

— Și nimeni nu ne urăște pe *noi* fiindcă sîntem americani?

Doamna Green începu să strîngă de pe masă. Era pe cale să-l lase să se lupte singur.

— Nu, asta e altceva. Poți să fii american și catolic, sau american și protestant, sau american și evreu. Sau poți să fii francez sau german sau spaniol sau de orice neam, în același timp fiind catolic sau evreu.

Tom părea încurcat. Phil simți un impuls să se scoale și să plece, dar se reținu.

— Uite, Tom. Una este țara ta, cum ar fi America sau Franța sau Germania sau Rusia — orice țară. Steagul ei e diferit și uniforma e diferită și limba e diferită.

— Și avioanele au semne diferite.

Din tonul lui reieșea că ajunseseră la un punct interesant al conversației.

— Așa, sînt diferite. Ai dreptate. Și acuma, alta este religia ta, dacă ai vreuna, sau religia strămoșilor tăi, cum ar fi cea evreiască, sau catolică, sau protestantă. Asta n-are nimic de-a face cu țara sau limba sau avioanele. Înțelegi?

— Aha.

— Să nu-ncurci niciodată-n minte lucrurile acestea. Unii oameni le cam amestecă.

— De ce?

— Oh, ei vorbesc despre rasa evreiască, dar niciodată despre rasa catolică sau protestantă. Sau despre poporul evreu, dar niciodată despre poporul protestant sau...

— De ce nu vorbesc?

Phil căuta din ochi fața mamei sale. Era nepăsătoare și nu trăda nici cea mai slabă intenție de a-i veni în ajutor. Se uită la ceas și fu răsplătit cu un val de ușurare.

— Hei, e nouă fără douăzeci!

Tommy își răsturnă scaunul cînd sări în picioare. Cotul lui mătură ziarul de pe masă. Cu un ton tragic, exclamă:

— Na-ți-o, am întîrziat de la școală!

— Mai discutăm noi altă dată.

Tom ieși în fugă, tocurile lui bocănind pe podeaua neacoperită cu covoare din bucătărie și hol. Phil se întinse în scaunul său și privi spre doamna Green.

— Pfiuuuu!...

Ea rîse cu o bucurie răutăcioasă. Apoi îi spuse serios:

— Lasă că ai fost la înălțime, Phil. Tu ești întotdeauna bun cu el.

— N-o să-și amintească nici o vorbă din ce i-am spus.

— Dacă i s-a întipărit în minte măcar o singură frază, cît de mică, și tot ai făcut destul.

— Ce fel de frază?

— Faptul că ai întrebuințat mereu împreună cele trei cuvinte ca pe un grup — catolic, protestant, evreu, ca mere, pere și caise. E un început bun.

— Cred că da. Nu m-am gîndit dinainte. Clătină din cap; buzele i se mișcară ca și cînd ar fi exclamat din nou „Pfiuuuu!...". Copilul ăsta o să-mi scoată peri albi.

Își turnă încă o ceașcă de cafea și o privi ca și cînd ceva i-ar fi trecut prin minte pentru prima oară.

— Oare tu și cu tata ați trecut prin aceleași chestii cu mine și cu fetele?

— Sigur că da. Orice părinte trebuie să treacă prin asta, dacă vrea să-și crească copiii cum trebuie.

— Vorbești despre prejudecățile lor?

Ea dădu din cap.

— În California, unde v-ați născut voi, problema era nițel mai complicată — îți amintești de un băiat pe care îl chema Petey?

— Alamacho? Sigur că da; Dave cu mine și cu el formam Banda.

— Ah, da, Dave! Tatăl tău și cu al lui erau buni prieteni, era normal să fiți și voi.

— Dar Petey?

— Cunoști „problema mexicană" de acolo...

— Oh, California! El făcu o grimasă. Și problema filipineză, și chineză, chestia cu negrii — ce mai iad pentru un copil să crească acolo!

— Orice loc poate fi un iad. Depinde de viața din fiecare casă, de acolo pornește totul. Belle și Mary și cu tine n-ați învățat niciodată nici o prejudecată de la mine sau de la tata, nici chiar dintr-acelea nemărturisite pe față, așa că nu v-ați lăsat prinși de ele în școală sau în altă parte.

— Mda, probabil.

— Toți copiii sînt buni la început.

Ii zîmbi și se întoarse la farfuriile ei.

El se gîndea jenat la Belle, și se întreba dacă nu cumva și mama lui se gîndește la același lucru. Ridică ziarul de pe podea. Un titlu despre Marine Corps îi prinse privirile. Îl citi și se duse la birou. Căscă. Rece și cenușiu, subiectul stătea acolo, în fața lui. Promisiunile de succes pe care le conținuse doar cîteva ore mai devreme păreau să fi dispărut pe vecie.

Soneria de la intrare răsună. Nu se mișcă. Poșta nu-l interesa niciodată, afară de timpul cînd fusese la regiment sau pe front. Luă un creion. Pe foaia de hîrtie care purta titlul „Antisemitismul în afaceri", el desenă alene emblema lui Marine Corps și sub ea începu să caligrafieze

cu grijă „Semper Fidelis". Pe cînd desena, se gîndea la Kathy.

Abia după ce intrase în Marine Corps, în primăvara lui 1941, începuse el să iasă în oraş cu fete, fără a mai simţi o senzaţie iraţională de infidelitate faţă de Betty. Cu unele dintre acele fete serile trecuseră într-o atmosferă de indiferenţă voită faţă de felul în care se vor termina; cu altele, fusese posedat din prima clipă de o dorinţă arzătoare de a sfîrşi cît mai repede cu preliminariile, oricare ar fi fost ele, şi de a ajunge cît mai curînd în pat. Nu era nimic frumos în serile acelea, dar aveau calitatea de a-i reda încrederea în el însuşi. Era tînăr; la urma urmei un era omul insensibil, aşa cum crezuse el că a ajuns.

— Un pachet pentru tine! strigă mama lui.

Ea intră ducînd două plicuri mari de Manila, fiecare din ele plin pînă la refuz şi gata să rupă sforicica roşie cu care era legat. Înăuntru erau sute de tăieturi din ziare şi reviste.

Începu imediat să le citească, nefăcînd nici o excepţie şi luîndu-le în ordinea în care veniseră. Notă cu grijă nume, întîmplări, date, comitete, aranjîndu-le între titlurile principale care compuneau lista lui de subiecte. Pe o altă foaie de hîrtie, pe care notă cuvintele *Punct de plecare*, el însemnă frînturi de idei, în ordinea în care îi veniseră în minte. Tot timpul în orele care au urmat el şi-a rememorat convorbirea avută cu Tom de dimineaţă, analizînd-o, încercînd să vadă dacă nu poate descoperi vreun indiciu care să-l conducă la soluţionarea problemei. Poate că ar putea privi întreg subiectul din punctul de vedere al părinţilor îngrijoraţi de a-şi ţine copiii departe de prejudecăţi şi bigotism.

Înainte de a termina de formulat în minte ideea aceasta, o îndepărtă. Chiar gîndul la ea îl făcea să se simtă prost. Era îndeajuns de verosimil cînd se întîmplă în realitate, dar suna ca un discurs, şi încă un discurs plin de sentimentalism ieftin, dacă ar încerca să prezinte lucrurile prin prisma aceasta. Pentru prima oară, convingerea că misiunea lui era imposibil de realizat puse stăpînire pe el. O idee bună în capul unui redactor —

sau al unei fete —, dar din punct de vedere ziaristic, o catastrofă! Ar fi trebuit să-l refuze; în orice caz, ca primă însărcinare.

Poate că era prea grăbit, prea nerăbdător; Minify îi spusese că nu e nici o grabă. Ar face bine poate să stea o săptămînă sau două citind și reflectînd și luînd informații la cîteva dintre comitetele acelea, înainte chiar de a-și face raportul la redacție. Imediat ce luă hotărîrea aceasta, își dădu seama că e mort de oboseală. Ora prînzului trecuse de mult. Aranjă în teancuri tăieturile pe care le citise, și pe celelalte puse o greutate ovală de sticlă — care fusese un cadou de la Betty.

Doamna Green îl auzi umblînd prin cameră și intră la el pentru prima oară de la micul dejun.

— Phil, masa e gata.

— Nu mănînc.

— E aproape trei...

— Nu mi-e foame.

Ea ieși. El se duse în camera sa și se întinse pe pat. Se gîndi să-i ducă flori lui Kathy la întîlnirea pe care o aveau în aceeași seară, apoi îndepărtă repede gîndul acesta din minte. El nu era omul gesturilor curtenitoare.

„Oricum, nu grăbi lucrurile! gîndi el. S-ar putea să fie ceva important..."

CAPITOLUL III

Ploaia care de dimineață nu mai contenea se prefăcuse într-o burniță ușoară, și Phil observă cu satisfacție că taxiul care se apropia era neocupat. Dădu adresa lui Kathy și spuse:

— Astă-seară am noroc.

— Să știți că da! Să prindeți un taxi așa departe de centru..., replică șoferul, prietenos. Toți portarii de la barurile de pe lîngă Park ne țin ocupați pentru evreii bogați!

După asta, își aruncă mucul de țigară pe fereastra mașinii și începu să fluiere o melodie.

— Criza de taxiuri n-are nimic de-a face cu evreii! răbufni Phil.

— Portarii ăia sînt de vină, aprobă șoferul cu bunăvoință; își închipuie că pentru ei ne țin.

„Ce bestie!" gîndi Phil. În tot restul scurtei călătorii căută ceva decisiv de argumentat, dar nu găsi nimic, și-și spuse cu hotărîre că mai degrabă se duce în iad, decît să-i dea vreun bacșiș. Dar la ușa lui Kathy plăti șoferului și nu fu în stare să reziste palmei întinse spre el. Nemulțumirea îl stăpînea încă atunci cînd intră în ascensor.

Ajuns sus, apăsă pe butonul soneriei și auzi pași repezi. Ea însăși îi deschise ușa și-i zise:

— Hello, ai sosit la țanc!

— Trebuia să întîrzii ca o doamnă din „lumea bună"?

Și brusc își spuse: „Ce răutăcios din partea mea!"

Ea rîse, îi luă paltonul și pălăria și i le agăță în vestiar. Părea veselă că-l vede. Îl conduse într-un salon care-i plăcu înainte de a-i cunoaște toate detaliile. Erau multe cărți, un pian și nimic din aspectul de ultraperfecțiune al interioarelor aranjate de un decorator.

— Vrei un cocteil? întrebă ea. Sau un scotch? Am niţel, şi o mulţime de băuturi în genul lui.

La ultimele cuvinte, ea făcu o strîmbătură din nas. Phil încetă să mai privească prin cameră şi se întoarse spre ea. Era altfel decît seara trecută; purta o rochie cu flori imprimate de-a lungul tivului şi închisă strîns sub bărbie.

— Arăţi într-adevăr atît de... În sfîrşit, n-are importanţă!

Complimentele sunau întotdeauna fals. Se îndreaptă spre pian. Era un tip mare — prea mare pentru camera aceea, neîndoielnic, o reminiscenţă din vremea cînd fusese căsătorită. Pe suportul capacului erau deschise două caiete cu sonatele lui Mozart. Unul părea curat şi nou, celălalt — întrebuinţat. Răsfoi paginile celui vechi şi văzu însemnări cu creionul pentru „tare" şi „încet", pentru „pedală", pentru „diez" sau „bemol-sărit".

— Cînţi? întrebă el.

— Unele dintre ele — cele uşoare. Dar dumneata?...

— Nu mai cînt de mult, dar sînt mort după muzică!

— Am început să iau din nou lecţii în iarna asta.

Ea se apropie de pian. El întoarse paginile mai departe, apoi închise caietul şi o privi fără să spună nimic, studiind-o. Fata rămase liniştită şi calmă, apoi se îndepărtă.

— Încă nu mi-ai spus ce băutură preferi.

— Orice. Ai vreo idee despre restaurante? În oraşul ăsta mă simt pierdut...

— O să ne gîndim la asta cînd vom ieşi.

Ea turnă scotch într-un pahar de modă veche şi adăugă două cuburi de gheaţă dintr-un vas anume. Clestele pentru gheaţă era chiar pe tava de servit, dar ea nu-l luă în seamă şi-şi întrebuinţă degetele. Fără să-şi dea seama de ce, gestul ei îi făcu plăcere.

Luă paharul şi aşteptă pînă ce şi al ei fu gata. Îl ridică pe al său toastînd:

— Pentru... Şi se opri. Nu sînt bun pentru urări, continuă el. Nu-mi vine niciodată nimic în minte...

— Pentru ca niciodată să nu-ţi vină nimic în minte! replică ea precipitat.

El aprecie că era cea mai grozavă, cea mai spirituală — și înainte de a sfîrși fraza, gîndi: „Oh, nu e chiar atît de grozavă!".

Ea tocmai sorbea din pahar. Phil îi observă buzele încreţite. Începu să-i povestească ceva vesel, care se întîmplase la grădiniţa de copii în după-amiaza aceea. Povestea frumos. Tonul acela prea social dispăruse. Fusese oare doar o plăsmuire de-a lui? Oricum ar fi fost, nu mai avea nici o importanţă. Kathy începuse să rîdă de propria povestire, și el rîse o dată cu ea.

— Îţi plac copiii, nu-i așa?

— Așa cred, răspunse ea. Am grijă de treizeci! Toate vîrstele, de la cei care de-abia umblă, pînă la șase ani. Sînt mai obositori decît a fost vreodată fabrica...

— Ce fabrică?!

— Cum! Nu ţi-am... pentru Dumnezeu! Asta nu ţi-am spus-o?

— Nu prea sînt tare la luat interviuri, nu-i așa? Ce fabrică?

Fusese prima ei slujbă după divorţ — prima slujbă de dimineaţa pînă seara pe care-o avusese vreodată. În timpul primului an de război, lucrase la o mașină de găurit mecanic în Uzinele Wright Aeronautical, în Paterson. După o infecţie serioasă a bronhiilor, doctorul ei îi vorbise pe un ton sumbru despre pericolul unei pneumonii, chiar a unei tuberculoze, și-i ordonase să renunţe.

— Cred că nu i-a fost greu să mă convingă, spuse ea. După primele momente de entuziasm, ajunsesem să-mi urăsc munca.

— Te cred.

— Oricum, după un concediu, am intrat la grădiniţa de copii. Pe vremea aceea nu te-ntreba nimeni dacă ai pregătirea necesară. Și mie îmi plac copiii.

Îl întrebă despre Tom, și el se păzi să nu pară lăudăros. Era un băiat bun, cu care era plăcut să discuţi și să te plimbi. Se și aclimatizase perfect în noua lui școală.

— Ar fi putut să fie foarte greu pentru un băiat de vîrsta lui, sfîrși el. Să se mute dintr-o școală mică de

la țară într-una mare de la oraș, și mai cu seamă la mijlocul trimestrului. Are stofă, cred.

Pe neașteptate, ea îi zîmbi și-i văzu privirea devenind nesigură, ca și cînd n-ar fi înțeles de ce i-a zîmbit și ar fi rugat-o să nu-l rănească. Ea ar fi vrut să-i spună că știa mai multe despre viața lui sufletească decît îi spusese el, că știa nu numai că e nefericit, dar că de mult timp nu mai fusese fericit, așa încît probabil că el uitase cît de simplu și de bine e să fii fericit. Dar nu spuse nimic din toate acestea. Newyorkezii discută despre lucruri foarte personale chiar de la prima sau a doua întîlnire, dar probabil că provincialii s-ar simți încurcați, s-ar retrage în ei înșiși fără de un astfel de procedeu. El ar rămîne consternat dacă ar ști că ea îl consideră altfel decît pe newyorkezi. Fusese de trei ori în străinătate, călătorise mult prin America, totuși avea în el ceva din aerul unui provincial, ceva greu de explicat, totuși prezent.

— Mi se pare că te cam temi, zise ea, să lași să se vadă că ești nebun după Tom, nu-i așa? Se aplecă spre el nerăbdătoare. Nu trebuie să te temi, Phil, nu e nevoie să te temi, nici de mine, nici de nimeni altcineva.

— Este... Ei bine, să vezi...

Se opri. Era înduioșat, fără să-și dea bine seama de ce. De la Betty încoace nu întîlnise niciodată vreo fată care să știe mai multe despre el decît găsea el necesar să exprime prin cuvinte. Comunicarea cu o altă ființă omenească, comunicarea într-un grad în care cuvintele să devină nefolositoare era un lucru a cărui lipsă o simțise atît de puternic, încît descoperirea lui din clipa aceea îl tulbură adînc.

— Cred că sînt multe lucruri pe care le ascund — continuă el cu rigiditate.

— Și cînd o faci, ai un aer — cum să-ți spun, un aer așa întunecat și melancolic. Pe neașteptate, adăugă: Ca *Toledo*. Cunoști, nu, peisajul lui El Greco?

El rîse.

— Vorbești despre acela în verde întunecat și negru? Cerul violet? Furtuna gata să înceapă?

Ea aprobă din cap.

— E pur și simplu un portret al dumitale.

Așteptă pînă cînd el încetă cu rîsul, apoi îl întrebă despre articole. El evită să răspundă, povestindu-i incidentul cu șoferul de taxi.

— E oribil, nu-i așa? observă ea. Și rămaseră amîndoi tăcuți.

O clipă mai tîrziu, ea propuse să-i cînte ceva. Se duse imediat la pian și începu o sonată simplă, de Mozart. De mai multe ori cîntă note greșite și le corectă fără stînjeneală sau nervozitate. Cînta plăcut, fără a încerca să-l epateze prin repeziciune sau sunete puternice. O ascultă liniștit, lăsîndu-se cuprins încet-încet de acel *Gemütlichkeit*. Spre sfîrșitul scurtei sonate el se apropie de pian, privindu-i mîinile. Coborîndu-și ochii spre ea, observă că părul ei nu era negru, cum crezuse la început, ci castaniu-închis.

Ea sfîrși de cîntat, se ridică imediat de la pian și se întoarse la paharul pe jumătate plin. Phil închise caietul cu note și-l așeză pe celălalt volum, potrivindu-i marginile exact deasupra celui de dedesubt. O auzi rîzînd.

— Apucături de fată bătrînă, spuse el rușinat.

— Sau de celibatar înrăit.

— Îmi place cum cînți.

— Îmi pare bine.

Încredere, siguranță, lipsa acelei veșnice frămîntări și analize a propriului eu care-l muncea pe el — toate acestea ea le avea. Și o invidie așa cum invidia pe oricare altul care nu era sortit pe vecie, cum era sortit el, să-și analizeze, să-și cîntărească și să-și cerceteze pe fiecare față orice gînd sau mișcare. Ea nu cunoștea desigur tortura care poate exista într-o dispoziție mereu schimbătoare, incertitudinea între claritate și confuzie, între bună-dispoziție și deprimare. Deși observase la ea aspecte care aparent se contraziceau între ele, părea totuși naturală, lipsită de complicații sau autoanaliză.

— Încă un pahar? îl invită ea. Sau, mai bine să plecăm. Mor de foame!

Cînd erau spre sfîrșitul mesei, ea reveni la problema articolelor. De data aceasta, el nu evită subiectul.

— Pînă acum n-am reușit să-i dau de capăt, dar așa se-ntîmplă întotdeauna la început. Am avut o grămadă de idei despre modul cum să atac subiectul, dar nu fac nici cît o ceapă degerată. Ea le găsi bune, dar Phil o opri cu un gest. Nu fac nici un ban, pur și simplu! Cînd o nimerești pe cea bună, parcă ți se aprinde o luminiță în creier. Pînă acum nu s-a aprins vreuna. Hai să vorbim despre altceva.

Era aproape ora zece cînd părăsiră restaurantul. El spera, aștepta chiar, ca fata să-i propună să se întoarcă la ea acasă, dar în loc de asta ea zise că voia să vadă un film pe care-l aștepta de mult să ruleze la unul dintre cinematografele din cartierul ei. Se simți înciudat, ca și cînd ea ar fi spus ceva care să-l supere, dar acceptă că un film era o idee bună. În fotoliile adînci ale lojei unde se instalaseră, se simți părăsit; privind ecranul, era conștient de apropierea ei, de faptul că brațul ei era sau nu pe rezemătoarea scaunului, de respirația ei. De fiecare dată cînd se scotocea în poșetă, el îi oferea o țigară — faptul de a se apleca aproape de ea pentru a i-o aprinde devenise ceva delicat și plăcut. Hotărîrea pe care o luase în după-amiaza aceea de a nu grăbi lucrurile îi reveni în minte. Rămase cu privirea fixată pe ecran, dar de fiecare dată cînd ea întorcea capul sau schimba un picior peste celălalt sau făcea vreo mișcare oarecare, el o știa.

Va fi oare și ea ca toate celelalte? Buzele i se strînseră puternic, ca pentru a ține departe gustul amar al întrebării. Privi spre ea. Întreaga ei atenție era concentrată asupra ecranului. În lumina tulbure, părea plină de naturalețe și foarte tînără, și el crezu în cele din urmă ceea ce îi spusese ea despre divorțul care nu-i lăsase nici o urmă de amărăciune sau ură. Cunoscuse fără îndoială suferința. Dar părea întreagă și nediminuată în personalitatea ei, fără nici o urmă din încordarea pe care o dă așteptarea suferinței viitoare.

Prin vălul de tăcere dintre ei, Kathy se gîndea: „Dar poate că și eu am uitat cît de simplu și de bine e să te simți fericit". Ea nu fusese nefericită, nici chiar în primele zile de schimbare după ce divorțase de Bill. Nu suferise niciodată cu adevărat pentru ceva, de cînd trecu-

seră zilele acelea de demult, acasă, cînd avea doar vreo zece ani. Dar i se păru deodată că era foarte multă vreme de cînd cunoscuse acea minunată dragoste de viață pe care i-o dăduse intrarea în liceu sau ziua cînd se căsătorise. Pentru ea, traiul de unul singur era doar un provizorat. Trei ani erau însă un provizorat cu adevărat lung.

Erau unele lucruri bune în căsătorie care începuseră să-i lipsească. Lucruri mici, altele decît chestiunea de primă importanță a dragostei și a unei vieți normale. Faptul plăcut de a avea veșnic pe cineva care să te însoțească la o petrecere, convingerea că ești soția unui bărbat, la fel ca orice altă femeie — căsnicia era un mod plăcut de a-ți trăi viața. Sau, cel puțin, ar fi putut să fie.

Privi spre el. Era concentrat asupra filmului. Probabil că ar fi fost șocat dacă ar fi putut vedea dincolo de bariera fragilă a învelișului fizic, în mintea ei.

Doamna Schuyler Green.

Era amuzată. Asta era jocul din copilărie; de fiecare dată cînd cunoștea un alt băiat, se gîndea imediat cum ar suna numele ei, dacă s-ar căsători cu el. Scria numele lui și al ei dedesubt, apoi tăia toate literele care se potriveau în cele două nume. Cu cele rămase alcătuia un fel de rebus copilăresc. Cum era oare? „Om bogat, om sărac...". Nu, astea erau prostii mai vechi, dinaintea zilelor pline de visare cînd începuse să se gîndească la băieți. Mintea i se goli — nu-și putea aminti nimic. Om bogat, om sărac —copilăria ei trecuse toată cu diferența aceasta. Faptul că, în calitate de avocat într-un orășel de provincie, tatăl ei fusese prea sărac pentru a face ceea ce voia să facă pentru soția și cei doi copii ai săi îl înăcrise cu mult înainte ca ea și Janey să fie îndeajuns de mari pentru a cere lucruri pe care nu le puteau avea. Probabil chiar acreala aceea a lui contribuise să le învețe pe ele, din copilărie, această diferență.

„Dragoste — prietenie — căsătorie — ură." Pe neașteptate, ghicitoarea uitată îi reveni în minte — joc de-a afla viitorul pentru tineret. Încercă să-l facă în gînd.

Să încerc oare cu Schuyler Green și Katherine Pawling? Sau Philip Green și Katherine Lacey?

Ea zîmbi, în întuneric. Vru să-și deschidă poșeta; dar, peste brațul fotoliului, el îi oferi pachetul său cu țigări. Luă una și el îi întinse bricheta aprinsă. Mîneca hainei lui îi atinse brațul gol și la mica lumină a flăcării îl privi deodată și-i șopti:

— E frumos, nu-i așa?

Cînd ieșiră în stradă, el zise:

— Și acum?...

— Te-ai supăra dacă n-am mai merge nicăieri în altă parte? În timpul săptămînii niciodată nu reușesc să dorm cît ar trebui.

— Sigur că nu mă supăr.

El sesiză cît de formalist îi sunaseră cuvintele. Trădau oare dezamăgirea lui? Se simți un prost. În taxi se așeză cît mai departe de ea. La ea acasă, el spuse tare șoferului să nu oprească motorul; o conduse pînă la ușă și fu primul care îi ură noapte bună. Abjectă și nemărturisită, îl rodea dorința ca ea să se răzgîndească și să-l invite sus la un ultim pahar. Dar ea spuse că totul a fost minunat, și dispăru.

*

O sută de idei respinse, fraze întregi șterse cu șiruri de x-uri bătute la mașină, paragrafe începute unul după altul, titluri și iar titluri.

Tatonări după un stil sobru, după o logică justă, după cuvinte care să miște.

Și mereu nemulțumirea, dezamăgirea, apelurile repetate la mintea sa pentru a i se supune, a crea, a-i răsplăti eforturile.

Phil apucă de capătul foii de hîrtie din mașina de scris și o smuci afară. Sulul zbîrnîi ca un fir de oțel derulat rapid de pe un mosor.

— S-o ia dracu! Am să mă scrîntesc la minte.

Timp de aproape o săptămînă luptase contra sentimentului mereu crescînd de descurajare. Sau era plictiseală? Nu primise nici o veste de la Minify și nici nu-i

telefonase, nici nu se dusese să-l vadă. Citise cu o grijă amănunțită toate tăieturile de ziar împrumutate, cu excepția a șase sau șapte dintre ele; fixase douăzeci de întîlniri pentru săptămîna următoare cu persoane din conducerea a douăzeci de organizații care se ocupau cu problema aceasta. El întîrzia întrevederile, deoarece experiența îl învățase că fiecare dintre ele îi va da un rezultat mai bogat dacă se va prezenta cu un plan deja gata formulat în minte, astfel încît să-și poată menține interlocutorul în subiectul care-l interesa mai mult. O săptămînă se lăsase să meargă în derivă; acum își dădea seama că nu fusese suficient. Încă nu avea un plan. „Punctul de plecare" refuza să iasă la iveală!

Din cînd în cînd, cîte o tăietură din ziar îl făcea să tresară și inima îi bătea mai repede la convingerea că era pe cale de a descoperi cheia întregii chestiuni. Dar o oră mai tîrziu știa că tot ceea ce obținuse era doar un episod în plus, referitor la vreo vitrină spartă din Boston, un copil îmbrîncit și bătut în Washington Heights, o sinagogă sau un cimitir devastate în Detroit sau Minneapolis.

— Blestematul ăsta de subiect nu vrea să miște, și pace! Se gîndi să-i spună lui Minify că la urma urmei ar prefera să lase chestiunea asta pentru o a doua serie de articole, și că i-ar veni cu siguranță mai ușor s-o trateze după ce ar înregistra un succes prestigios în noua sa îndeletnicire. Ceva îl opri însă de la acest gest. Avea o doză de încăpățînare în el. „Am făcut deja o bună bucată de drum", își spuse el, și se aplecă îngîndurat spre mașina de scris.

Poate că ar putea face din fiecare articol un fel de profil al vreunui evreu care se luptase eroic în război, fusese decorat sau ceva în genul ăsta. Tîmpenii! Eroii erau eroi fiindcă erau Eroi, nu fiindcă erau sau nu evrei. Chiar faptul că-i venise în minte să trateze despre o astfel de diferență îl jenă — care dracu putea fi deosebirea între a fi brav fiind evreu și a fi brav fără să fii evreu?!

„Păcatul meu este, se gîndi el, că singura diferență la care sînt sensibil este sexul oamenilor cu care am de-a

face." Ideea îl amuză. „Îmi pasă cu adevărat dacă cineva e femeie sau e bărbat."

Nu-i telefonase lui Kathy în tot cursul săptămînii. Pînă cînd nu va fi mai liniștit cu privire la primul stadiu al misiunii lui, nu avea nici un fel de dispoziție pentru probleme personale.

Sau poate era exact de-a-ndoaselea?

Se dădu înapoi de la birou și se scula în picioare. Ea îi ocupase mult prea mult gîndurile, asta era. Orice alt bărbat, cunoscînd-o după luni întregi de singurătate — la dracu, nu era de mirare că nu putea face nici un pas înainte cu lucrul.

Se duse la telefon și sună la grădiniță. Ea răspunse:

— Oh, Phil! Ce mai faci?

Ca și cînd i-ar fi făcut plăcere auzindu-l.

— Nu cumva ești liberă astă-seară?

Își admiră tonul degajat.

— Nu, nu sînt. Îmi pare rău.

— Atunci ce-ai zice de mîine-seară?

— Mi-ar face plăcere. Cum merge treaba? M-am gîndit mult la asta.

— Nimic pînă acum. Mă zbat încă să găsesc un fir conducător, dar degeaba! Glasul lui suna vesel. Dumneata ești răspunzătoare de iadul în care fierb acum. Dumneata i-ai vîndut ideea lui Minify.

— Ai să-i dai de urmă, Phil, sînt convinsă. Scoase o exclamație de încurajare. Atunci, pe la șapte, da?

De data aceasta el nu mai fu enervat că altcineva era sigur de reușita lui. Asta îl încînta. Întreaga convorbire îl încînta. Ea se gîndise la articolele lui, se gîndise la el. Privi triumfător spre telefon. Mîine-seară o să se invite singur sus, la ea, pentru un ultim pahar. Data trecută, după toate aparențele, ea așteptase doar ca el să propună.

Poate că Minify aștepta și el un semn din partea lui. În orice caz, nu avea nici un motiv să-l evite în felul acesta. Adeseori o sugestie din partea unei alte persoane, chiar cînd o respingi, te scoate din încurcătură, punîndute pe urma ideii salvatoare. Se duse din nou la telefon.

O oră mai tîrziu erau amîndoi cufundați într-o conversație însuflețită. Una cîte una, Phil îi expuse ideile și motivele pentru care le înlăturase pe fiecare dintre ele. Pe fața lui Minify nu apăru nici o expresie de surprindere, și nici cuvintele lui nu erau alese cu îngrijire pentru a-i ascunde dezamăgirea. Căci Minify știa. Înainte de a deveni redactor șef, scrisese el însuși prea multe mii de coloane de ziar, prea multe duzini de articole speciale pentru reviste săptămînale, ca să nu știe. Cu o privire plină de interes, asculta atent în timp ce Phil îi vorbea despre materialul pe care-l adunase pînă în prezent.

— Cu cît îmi vorbești mai mult, cu atît sînt mai sigur că vreau articolele astea, hotărî el.

Phil îi aruncă o privire rapidă.

— Una dintre surorile mele a fost aici săptămîna trecută, venind din Detroit. Mă face întotdeauna să-mi ies din sărite, dar obișnuiam să cred că în fond e o fată de treabă. I-am spus cu ce mă ocup și a început să-mi țină un discurs că „Nu poți să faci să dispară lucrurile astea cu legi sau cu articole de ziar".

— Da, am auzit de zeci de ori spunîndu-se așa.

— Acum cîțiva ani n-ar fi spus așa ceva; în orice caz, nu cu tonul încrezut și pretențios cu care le-a spus acum. Cred că undeva, într-un oraș unde problema negrilor și problema evreiască sînt la ordinea zilei... Ar trebui să plec într-un astfel de oraș. Se gîndea la Detroit. Dar știi ceva? Minify aștepta tăcut. Am un fel de certitudine că aș putea face ceva mai bun decît să alerg după chestii de astea mărunte de violențe și scandaluri. Asta s-a mai făcut și înainte de o sumedenie de ori. Mi-ar plăcea să mă leg de aspectul mai general al problemei — de oamenii care nici nu se apropie de vreo întîlnire a Frontului Creștin și care n-au trimis nici măcar un sfert de dolar lui Gerald L. K. Smith.

— Sînt de aceeași părere cu tine în privința asta. Doar că e mult mai greu.

Rămaseră așezați unul în fața celuilalt, fumînd în tăcere. În compania lui Minify, cercetînd împreună aspectele problemei, lui Phil îi veni mai ușor să gîndească.

Dispoziția lui arțăgoasă începu să dispară. Își lăsă gîndurile să alerge în voie.

— Aș da mult ca Dave să nu fie acum în Europa, zise el în cele din urmă, aproape pentru sine însuși.

— Cine e ăsta?

— Dave Goldman. Am copilărit împreună în California. Făcu un gest larg cu mîna. La opt ani eram prieteni nedespărțiți. Părea gînditor. Mă întreb ce simte el cînd i se-ntîmplă așa ceva sau citește despre lucrurile astea. Se pare că i s-a dat o misiune acolo, în Europa. E căpitan de Geniu.

— Sînteți încă prieteni?

— Nu așa intimi cum eram altădată. Am trecut împreună prin toate pînă am ajuns la liceu. Atunci eu am ales Stanford și el s-a înscris la U.C.L.A. Ne scriem încă destul de des. Dar scrisorile nu-mi pot ajuta cu nimic într-o asemenea chestie. Aș vrea... Se întrerupse și-și apropie pleoapele, aplecîndu-se puțin înainte, ca și cînd ar fi încercat să vadă ceva foarte depărtat. Apoi spuse încet: Poate că ar fi ceva de făcut în direcția asta.

— Vrei să-mi propui să te trimit în străinătate?

Netulburat de tonul ironic, Phil clătină din cap. Întinse mîna după o țigară, uitînd să facă gestul de a-i oferi și lui Minify una.

— Am de gînd să pornesc pe o cale nouă, zise el rar. Pînă acum am umblat după fapte, mărturii. Am ignorat aproape în întregime sentimentele. Își îndreptă privirea spre Minify. Care sînt oare senzațiile unui om ca Dave? Aceleași ca ale noastre, numai că mai puternice? Vorbea mai repezit. Am cel puțin o șansă să sparg odată gheața.

— Ai vreun prieten evreu în New York? întrebă Minify.

— Cine, eu? Eu n-am nici un prieten în New York.

— Am să te prezint lui Joe Lieberman. E un fizician și un tip bun să discuți cu el despre orice vrei.

Phil ridică mîna într-un gest care voia să spună: „Oprește".

— Mai lasă chestia asta un timp, vrei? N-are nici un rost pînă cînd n-am să știu ce vreau să-l întreb. Nu pot să mă duc pur și simplu la el și să-i spun: „Ce mai

faci, domnule profesor Lieberman? Hai să vorbim despre cum reacționezi dumneata față de antisemitism". Mai curînd mi-aș rupe gîtul, decît să fac așa ceva.

John Minify rîse împreună cu el.

— Joe ar înțelege, spuse el. E omul căruia ai putea să i-o spui, odată ce-ar primi de la mine cîteva rînduri despre dumneata.

Se înțeleseră să păstreze această întîlnire în rezervă, pentru mai tîrziu. Phil se ridică să plece, nerăbdător să exploreze calea care tocmai se deschisese în fața lui. La ușă se întoarse. Minify părea vesel, făcînd impresia că e mulțumit de viață, sau de el însuși.

— Îți mulțumesc că m-ai lăsat să-ți iau din timp, zise Phil.

— Oricînd, ești bine venit. Zîmbi. Ai cîștigat-o pe Jessie, spuse el. Și cred că și pe Kathy.

— Mulțumesc. Sunase prea aspru. Și ele m-au cîștigat pe mine.

— E o fată foarte bună, Kathy. Are ceva în cap.

Phil ar fi vrut să-i dea răspunsul politicos, de circumstanță, care s-ar fi potrivit, dar în ruptul capului nu reuși să-l găsească. Zise:

— E al naibii de simpatică. Adăugă: Ei bine, la revedere! Și plecă.

Chiar pe cînd se îndrepta spre casă, noua preocupare puse stăpînire pe el în întregime. Lăsînd la o parte părerea oricărui om normal în această chestiune, care puteau oare fi sentimentele unui evreu cu privire la ea? Asta trebuia să afle, mergînd chiar pînă la a substitui gîndirii lui proprii gîndirea unei alte ființe omenești, pentru a afla soluția cea adevărată. Era o problemă fascinantă pentru orice om cu o minte speculativă. Era o problemă de adîncă semnificație umană, plină de dramatism. De rezolvarea ei depindea găsirea căii pe care trebuia conduși cititorii.

În tot restul după-amiezii și mai tîrziu, după cina luată împreună cu Tom și cu mama sa, rămase absorbit de aceste gînduri. Plimbîndu-se dintr-un capăt în altul al salonului, așezîndu-se la birou, sculîndu-se din nou pentru a se învîrti prin cameră și a privi în gol spre șirurile

de cărți — ceas după ceas el persista în căutarea soluției. Fără a-și limita în mod conștient sau intenționat sfera cercetărilor, continuă să se gîndească la Dave, încercînd să judece cu mintea lui. Era mai natural să se gîndească la cineva în genul lui Dave, un gen de om cum ar fi fost și el, dacă ar fi fost evreu. N-ar fi reușit niciodată să „gîndească" prin creierul unui evreu bătrîn și religios, acoperit de un șal de rugăciune, sau prin acela al unui vînzător ambulant evreu, sărac și ignorant, dintre cei care împing cărucioare cu mărunțișuri prin East-Side, sau prin cel al unui mare grangur în afaceri. Fanaticii, ignoranții și puternicii oricărei credințe sau religii erau deasupra posibilităților sale imediate de înțelegere.

Dave însă nu era. Dave îi semăna în tot ce este esențial, avea aceeași copilărie ca și el, aceeași detașare de extremele sărăciei sau bogăției, aceeași detașare de orice credință bazată pe o religie. Amîndoi aparțineau unei generații în care religia nu ocupa un loc prea mare în viață. Tot ce simțea Dave acum — indiferență? supărare? teamă? dispreț? — erau sentimentele lui Dave ca om și nu ale lui Dave ca evreu. Dave ca cetățean, ca american, și nu Dave ca o ființă religioasă. De asta, Phil era convins. Și era bine că-i așa.

Începu să privească sutele de note pe care le adunase, oprindu-se mai mult asupra cîte unuia dintre episoade, pentru a se întreba ce s-ar petrece oare în sufletul unui om ca Dave cînd le-ar citi în ziarul său dimineața. Greutatea pentru hîrtii, cadou de la Betty, se afla deasupra teancului subțire de tăieturi din ziare pe care nu le citise încă. Ridică alene bucata grea de sticlă și începu s-o arunce dintr-o mînă într-alta. Ochii îi rămăseseră pe prima tăietură din teanc, pe care persista încă forma ovală a greutății, ca urma degetului mare a unui doctor în carnea moale a unui edem. Era pagina întîi a unei ediții din săptămînalul „Times", vechi de aproape doi ani. Începu să citească. Parlamentarul John Rankin se ridicase în Cameră pentru a ataca legea votului militarilor; el se referise la Walter Winchell ca „jidănușul despre care v-am mai vorbit".

Degetele i se strînseră în jurul sticlei netede și reci. Cuvintele următoare în „Times" erau: „Acest fapt constituie un nou record de demagogie, chiar pentru John Rankin, dar nimeni din toți cei prezenți atunci în Cameră nu s-a ridicat să protesteze". Se simți cotropit de rușine față de atitudinea Congresului. Citi încă o coloană și jumătate din „Times", ajungînd la fraza: „Camera se ridică și-l aplaudă prelung".

Camera. Senatul. Marele Congres al Statelor Unite.

Se ridică brusc în picioare. „Isuse, ce se-ntîmplă oare cu țara asta? O țară nu știe niciodată ce se petrece cu ea." Cîți dintre milioanele de cititori ai lui „Times" simțiseră oare dorința de a se repezi acolo, de a-l pocni pe Rankin în bărbie, de a-și striga indignarea în fața întregii Camere? Și dacă un cititor era evreu — putea oare să se simtă și mai indignat? Ce simțise Dave cînd citise toate acestea? La fel, exact la fel cu ceea ce simțea el acum. Era gata să parieze un milion pentru asta. O știa.

Sticla groasă din mîna sa era umedă. O puse jos și-și șterse mîna de pantaloni.

Simțea că așa este. Luminița aceea bine cunoscută de el, a certitudinii, care i se aprindea în minte ori de cîte ori intuiția lui era justă, se aprinsese și acum. Dar nu avea nici un mijloc de a se controla, de a-și dovedi că avea dreptate.

La urma urmei va trebui să-i scrie lui Dave, să facă cunoștință cu acest Joe Lieberman, să facă cercetări personale asupra acestui caz, așa cum făcuse în oricare altă problemă la care lucrase mai înainte.

„Ce mai faci, domnule profesor Lieberman? Hai să vorbim despre cum reacționezi dumneata față de antisemitismul din bătrînele și scumpele noastre State Unite." S-o ia dracu! Mai degrabă ar muri decît să facă asta. „Dragă Dave, comunică-mi cum ți s-a întors stomacul pe dos cînd l-ai auzit pe Rankin tratînd oamenii drept jidănuși sau cînd ai citit despre un copil evreu desfigurat de niște derbedei în New York City."

Degeaba. Era degeaba. Totul era degeaba. Nu exista

nici un mijloc de a pătrunde, de a dezvălui și înțelege inima ascunsă a unei ființe omenești. Și asta era o cale care nu ducea nicăieri, ca și celelalte.

*

Dădu drumul la radio. Peste o clipă răsuci butonul, oprindu-l. Luă ziarele de seară. Știrile erau vechi. Se gîndi să scrie diferite scrisori, dar pe urmă renunță la idee. Era doar unsprezece, dacă se culca de acum n-ar fi reușit în nici un caz să adoarmă.

Din nou simțise că e la doi pași de adevăr, și din nou trecuse chiar pe lîngă el, scăpîndu-l. Așa cum trecuse prin ușa aceea turnantă, alunecoasă. Atunci îi veni în minte gîndul că poate era pentru moment într-o pasă de inspirație. Era ceva obișnuit la scriitori. Poate că îi venise rîndul și lui.

Își porunci cu asprime să înceteze cu prostiile astea. Privirea îi străbătu încet camera, ca și cînd ar fi căutat o dovadă că și alți scriitori se zbuciumaseră și luptaseră pentru o idee. Cărți — camera era plină de cărți. Cărțile descriu sentimentele oamenilor, reacțiile lor intime. Nu erau prea multe romane în care eroul principal să fi fost evreu, totuși existau cîteva.

Timp de o jumătate de oră scotoci prin rafturi. Era un pasionat colecționar de cărți — nu reușea niciodată să se decidă să arunce o carte, așa că una sau două dintre cele pe care-și amintea că le are trebuia să mai existe în grămada de cărți din cameră. Toate romanele pe care le avea erau vechi. Auzise de vreo două publicate în ultimul an și tratînd despre „problema evreiască", dar nu prea era mare amator de romane, așa că le scăpase. Va trebui să le caute, să le cumpere pentru informațiile pe care le-ar putea găsi în ele.

În cele din urmă găsi una dintre cărțile pe care se aștepta să le găsească și-și reînnoi cercetările. Apoi mai găsi două. Știuse că trebuia să fie acolo, și acum puteau să-l ajute în efortul lui de „a gîndi cu mintea altuia". Așa cum își amintea el, eroii principali ai cărților erau

evrei. Începu să recitească răsfoindu-le repede, amintindu-și deodată personajele, intriga, acțiunea.

Timp de peste o oră citi neîntrerupt. Pe măsură ce citea, se simțea cuprins din ce în ce mai mult de o furie care-l înăbușea.

În cele din urmă se sculă în picioare. Puse cele trei cărți pe un raft, una lîngă alta. Una, două, trei, toate la rînd. Cazurile A, B și C.

În toate aceste romane, personajul principal, Evreul, era un ticălos — necinstit, viclean sau respingător. Un Goebbels, un Rankin ar fi putut fi autorii acestor cărți. În realitate, la toate trei autorul era un evreu talentat. E adevărat că fiecare dintre ei o scrisese înainte de război. Dar o scrisese.

Cîndva, prin 1930, fiecare muncise îndelung și o scrisese.

Ce uri întunecate și inconștiente trebuie să-i fi stăpînit pe acești autori, pentru a-i determina ca în ciuda faptului că aveau la dispoziție o infinitate de subiecte din care să aleagă, ei să se agațe tocmai de acestea și să rămînă neclintiți la lucru de-a lungul lunilor lungi și singuratice ale creației! În ce hal de neurastenie trebuie să fi fost ei înșiși aduși de ura pe care o nutreau în sufletul lor! Nu i-a trecut oare niciodată prin gînd vreunuia dintre ei să scrie despre un om de treabă și interesant care să fie evreu?

Va trebui să caute în altă parte un indiciu demn de încredere despre ceea ce un evreu normal simțea față de toate acestea — un evreu care să fie un om de știință, spre exemplu, sau un istoric, sau un om de afaceri, sau o soție. Sau un evreu care riscase infirmitatea sau moartea în războiul contra teoriei rasei de stăpîni.

Se așeză și bătu repede la mașină:

Dragă Dave,

Cînd dracu ai de gînd să te întorci? E o noutate pentru tine că ne-am mutat definitiv la New York, sau îți spuneam că am intenția asta, ultima oară cînd ți-am scris? Am căpătat o slujbă de redacție, la Minify. Aș vrea să discut cu tine despre o serie de articole pe care trebuie

să le scriu, despre antisemitism; nu reușesc niciodată să-mi amintesc dacă blestematul ăsta de cuvînt se scrie cu liniuță sau nu. Ce crezi, ai vreo șansă să te oprești nițel pe aici înainte de a pleca spre Coastă?

Toate cele bune, și unde-i scrisoarea pe care mi-o datorezi?

Phil

Puse trei mărci roșii pe plic, scrise „Cu avionul" sub ele, notă numărul oficiului poștal militar al lui Dave și coborî în stradă să pună scrisoarea la cutie.

„Cît de mică ar fi o hotărîre pe care ai luat-o, gîndi el, și tot te face să te simți mai bine." Aproape că simțea în gură gustul propriei amărăciuni și dezamăgiri.

*

O visă pe Betty. Pentru prima oară după luni de zile ea apăru în somnul lui agitat, tînără așa cum o știuse, adormită lîngă el și zîmbind unui gînd pe care doar ea îl știa.

Undeva se auzea sunetul slab al unui scîncet de copil și ea nu tresărea, zîmbea doar, spunînd: „Da, scumpule, vin acuma". Vocea ei sunase atît de blînd grăbindu-se spre copilul ei, fără vreo urmă de asprime sau supărare că fusese trezită.

Se întoarse pe spate și știu că visase. „Ți-e teamă să lași pe cineva să vadă asta, nu-i așa? Nu trebuie să-ți fie teamă, Phil, nu trebuie, nici de mine, nici de altcineva." „Asta era Kathy", îi spuse mintea sa îngreuiată de somn, și se trezi pe jumătate. Auzise sunetul suprapus a două voci, a doua acoperind-o pe prima ca un val care se revarsă în golul lăsat de cel dinaintea lui. Diferite, și totuși una și aceeași, fiindcă fiecare era o parte din marea indivizibilă.

Acum se îndreptă în pat, trezit de-a binelea. Aprinse lumina de la capătul patului și întinse mîna după o țigară.

Un sentiment nespus de pace își făcu loc în el cînd își aminti visul pe care îl adusese cu el. Înghiți, cu un zgomot, aspru, perceptibil în camera tăcută. El îl auzi și-și privi vîrful țigării. Se gîndi: „Cred că m-am îndrăgostit de ea".

Rămase întins, pătruns încă de căldura somnului, eliberat de zbuciumul necontenit al serii care trecuse, destins ca un om care se încălzește sub un soare de vară pe o plajă nepopulată. Auzi din nou vocea ei la telefon în după-amiaza aceea, sinceră, vioaie. Toată neîncrederea complicată pe care o simțise la început față de ea dispăruse. Îndoielile se șterseseră. Era bine. Acești ultimi șapte ani îl făcuseră prea dificil cu oamenii. Analizarea amănunțită a propriei sale persoane era ceva destul de rău; analizarea amănunțită a celorlalți era o prostie neînchipuită, ba chiar o obrăznicie. Ea nu era un martor căruia i se lua un interogatoriu, el fiind procurorul; nici nu avea nimic de justificat în fața lui.

Voia ea oare să se mărite cu un alt Bill Pawling, doar nițel mai „liberal" în ideile sale? Sau era în stare să se mărite cu un om care nu va putea niciodată să-i ofere un apartament elegant, vacanțe costisitoare? Probabil că da, dar după un timp nu s-ar simți oare înșelată?

„Oh, sfîrșește odată să faci așa din capul tău pe judecătorul și pe juriul și pe Dumnezeu!" Stinse lumina. Fără nici o legătură, își aminti vizita lui Belle de săptămîna trecută. Somnul îi cuprindea mintea din nou, ca o infiltrație lentă într-un teren refractar. Simți noaptea rece de decembrie în cameră și regatul de căldură de sub pătură.

Un sunet ajunse pînă la el, slab, chinuit. O clipă crezu că visează iar despre Betty și copil. Apoi sări din pat aruncînd cuverturile la o parte. Fusese un sunet adevărat.

Străbătu cu pași repezi apartamentul cufundat în întuneric. Mama sa îl chemase cu voce tare prin beznă și apoi fusese o tăcere lungă și acum îl striga iarăși.

— Ce e mamă? Comutatorul pocni sub degetele sale. Ți-e rău?

Ea făcu o mișcare cu capul. Fața îi era înțepenită de durere, mîna vînătă pe piept, degetele cramponîndu-se de brațul stîng. Groaza puse stăpînire pe el, împreună cu amintirea din copilărie cînd se întreba cum ar putea vreodată să suporte ca mama lui să moară.

— Inima? întrebă el. Crezi că e de la inimă?

Ea făcu iarăși o mișcare cu capul. Se aplecă asupra ei, cuprinzînd-o cu brațul, nereușind să-și dea seama dacă ar fi mai bine s-o ridice sau s-o lase mai jos pe pernele îngrămădite sub cap.

— Mi-e mai bine, murmură ea. Așteaptă.

O lăsă cum era. Luă paharul cu apă de pe masă, i-l duse la buze și simți o ușurare nespusă cînd văzu că putea sorbi din el. O apăsă pe umăr, ca pentru a o asigura că nu e nimc, inima nu e nimic, vîrsta și moartea și durerea nu sînt nimic.

— Mamă, ți-e bine? Ți-e mai bine?

— Trece.

Ea îl privi. În ochii ei era regret, în vocea ei — scuze.

— Am să chem un doctor. Doctor? Ce doctor!? În tot orașul ăsta el nu cunoștea numele unui singur doctor. Am să-i telefonez lui Minify sau lui Kathy să întreb.

Porni spre ușă. Se opri, se întoarse și-i mai zise:

— Pot să te las singură? Te simți într-adevăr mai bine?

— Mai așteaptă o clipă.

Mîna dreaptă i se desprinse de pe piept și respirația îi părea mai normală. Atacul trecuse probabil. Ea nu fusese niciodată cu adevărat bolnavă în viața ei și acum era bolnavă, luptîndu-se cu atacul unei boli grele. Se așeză pe marginea patului. O să-i aducă o fată pentru treaba din casă, o să se mute undeva unde nu vor mai fi scări care s-o obosească.

— Gata, spuse ea. Se mișcă, se aplecă înainte, apoi se întinse din nou cu grijă. Anghină! Nu mi-am dat niciodată seama că durerea e atît de grozavă!

Ca și cînd ar fi fost o idee neplăcută, el își aminti că tatăl său fusese doctor; ea și cu surorile lui, și el însuși știau mult mai mult decît omul obișnuit despre simptome și maladii.

— Mă duc să-i telefonez lui Minify, spuse el. El trebuie să cunoască vreun cardiolog.

— Ce oră e?

— N-are importanță. Se duse la fereastră și o închise, apoi se îndreptă spre cămin. Hai să facem focul. Aprinse un chibrit. Lemnul, uscat și bine aranjat, începu să trosnească.

— E plăcut, zise ea. Nu m-ai auzit cînd am strigat prima dată.

— Am crezut că visez.

Ieși în hol. Pe tăcute, deschise ușa de la camera lui Tom. În lumina tulbure care intra prin ușă, mica formă ghemuită sub cuverturi părea nemișcată. Se apropie de pat și se aplecă deasupra lui. Puternică și regulată, respirația băiatului se auzea pînă la el. Timp de o clipă rămase pe loc, ascultînd.

CAPITOLUL IV

— Tată, crezi că o să... moară?

Phil se întoarse, văzu ochii îngroziți care-l priveau. Ar fi vrut să gonească expresia aceea din ei, să mintă chiar, dacă va fi nevoie, pentru a o înlocui cu una de liniște și încredere. Dar întotdeauna procedase cinstit, și la fel va face și de data asta. Răspunsurile trebuiau să fie răspunsuri.

— O să moară într-o zi, la fel ca tine sau ca mine sau ca mătușa Belle sau ca oricine altcineva. Dar poate că n-o să se întîmple încă mult timp de acum încolo.

— Oh, tată!

Puse mîna pe capul lui Tom, zburlindu-i părul întunecat.

— Doctorul a spus că o poate duce perfect ani de zile, dacă se îngrijește. E destul de bătrînă, și tot împachetatul și despachetatul ăsta a obosit-o prea mult.

Tom se apropie.

— Pune-ți ceva pe tine, Tom. Îl împinse spre ușă. Pe urmă poți să pui masa. Cred că putem și noi să ducem casa, nu?

— Desigur. Vru să plece, apoi se opri. Oh, Doamne, tată!...

— Știu, Tom, ți se face frică. Și mie mi-a fost frică noaptea trecută. Dar o să avem grijă de ea și poate s-o ducă bine pînă cînd tu ai să fii mai mare, căsătorit și cu copii.

Phil îl auzi străbătînd holul în vîrful picioarelor. „Nu trebuie să-ți faci nici o grijă." De zece ori cuvintele domnului Craigie îi reveniseră în minte. O dată cu ele își amintise și liniștea aceea matinală a orașului, care se întindea în jurul dormitorului luminat, conștiința că între primul ei strigăt și al doilea avusese timp să viseze, să se trezească, să reflecteze asupra senzației de pace și

viață mereu triumfătoare, fără să-și dea seama că la doi pași mai încolo, după holul întunecat, cineva începuse să moară.

„Oamenii cu boli de «inimă» trăiesc mai mult decît oricare alții, dacă se îngrijesc cum trebuie", spusese doctorul Craigie. Ghilimelele din jurul cuvîntului „inimă" fuseseră vesele, liniștitoare. „S-ar putea să se dovedească a fi o anghină falsă în locul unei anghine adevărate. O să doarmă acum, cîteva zile ai s-o ții la pat, pe urmă o s-o ducem la cabinet și atunci vom ști cu siguranță. Anghina e mai degrabă un simptom decît o boală — vreo deficiență circulatorie, probabil, sau un fel de anemie cardiacă — ei bine, n-are nici un rost să devenim prea tehnici la ora asta din noapte, nu-i așa, domnule Green?"

Nu, nu deveni prea tehnic. Fii calm, îndatoritor, ca și cînd n-ar fi nimic că ai fost smuls pe neașteptate din pat, încredințează-l pe pacient că senzația de moarte iminentă a fost doar un aspect dintr-un tablou clinic, împreună cu aceea de înăbușire și cu înțepăturile de pumnal din braț.

„Eu nu bagatelizez niciodată în camera unui bolnav, îi spusese odată tatăl său. Nu sperii, dar nici nu bagatelizez."

Poate că nici Craigie n-o făcea. John Minify îl numise „unul dintre cei mai buni din New York". Poate că vocea aceea suavă era doar un manierism, căpătat și el, nu voit.

Trebuie s-o sun pe Kathy, gîndi el, și să contramandez pentru deseară.

Ziua trecu grozav de repede. Era o ușurință curioasă în genul acesta de muncă, ceva care îi reamintea de săptămîna petrecută în Guadalcanal, cînd mintea îi fusese neîncetat ocupată cu plănuirea automată a mișcării următoare. Viața putea fi ceva foarte simplu, o sumă de gesturi și activități mărunte înșirate pe o sfoară. Gătește asta, aranjează tava, du-i-o, fă ordine în cameră, telefonează la magazin, spală farfuriile, ține-l pe Tom liniștit, intră și stai de vorbă cu mama, e trează din nou, culcă-l pe Tom, spală farfuriile. Nici o clipă pentru gînduri grave,

nici o clipă pentru politica externă, pierzîndu-ți liniștea, chinuindu-ți mintea. Doar fă asta, pe urmă fă aia. Ușor.

Era prima zi, de cînd căpătase însărcinarea, care trecuse fără cercetări și zbucium și gîndire. Era nițel ca un fel de dezertare, dar cu motiv serios. La nouă seara, după ce îl culcase pe Tom și toate treburile erau terminate, el încă evita să atace problema spinoasă care-l aștepta. N-avea nici un rost; era prea obosit ca să se gîndească. Îi telefonase lui Kathy pentru a-i explica de ce nu putea s-o vadă. Ea îi arătase înțelegere și se oferise să-i găsească o fată de serviciu.

— Cel puțin una pentru moment, Phil, ceea ce se numește o fată cu ziua.

— Mulțumesc, Kathy, ești... oh, mulțumesc. Aș putea telefona surorii mele din Detroit să vină pentru cîteva zile, dar mă enervează prea mult.

Agăță receptorul și începu să se plimbe prin cameră. A, B și C erau încă una lîngă alta, așa cum le lăsase seara trecută. Privi distrat spre cele trei cărți. Oboseala îl cuprinse din ce în ce mai mult. Nu se mai culcase după plecarea doctorului Craigie, și nici nu închisese ochii toată ziua. Acesta fusese și motivul care-l forțase să dezerteze de la munca lui.

„E ceva care parcă mă ține departe de soluția chestiei ăsteia blestemate, gîndi el. Dacă aș putea să intru în sufletul unui evreu obișnuit, aș reuși. Bisturiul interviului. Incizia. Cercetarea. E însă imposibil să tratezi o ființă umană așa cum tratezi un plic plin cu tăieturi din ziare."

Astăzi, cînd mama lui spusese: „La urma urmei, am aproape șaptezeci de ani, dragul meu", el a vrut s-o întrebe: „Ți-e teamă? E groaznic să știi că s-ar putea să mori în curînd?" Existau întrebări pe care nimeni nu le putea pune. Le va cunoaște răspunsul doar atunci cînd el însuși va fi de șaptezeci de ani. La fel se întîmpla cu toate problemele importante, cu toate problemele a căror rezolvare trebuia căutată în inimă.

Totuși, el căpătase răspunsuri în trecut.

„Fiecare articol pe care l-ai scris pentru noi — spusese Minify — are ceva plin de umanitate în el. Nu știu cum,

dar îți dă răspunsurile exacte la întrebările care te frămîntă."

Desigur. Dar el nu aflase prin interviuri sau din informații. Cînd a vrut să știe ce simte un sinistrat îngrozit, călătorind într-o mașină hîrbuită cu toată familia în spatele lui, sperînd să-și găsească un rost în California, el nu se postase pe Șoseaua 66 făcînd semn unuia dintre ei să oprească și punîndu-i o groază de întrebări. El își cumpărase pur și simplu niște haine uzate, o mașină rablagită, și o pornise el însuși pe Șoseaua 66. Se amestecase în mulțimea călătorind din oază în oază, din fermă în fermă tot căutînd un loc unde să se stabilească, pînă cînd se simțise istovit și extenuat. Înnoptase în corturile lor, mîncase ce mîncaseră și ei, nu spusese nimănui cine era. Găsise răspunsurile în propria lui minte, nu într-a altuia. Fusese un sinistrat.

Și seria articolelor despre mine. Ce făcuse ca să strîngă material pentru ele? Se dusese să-l bată pe umăr pe vreun biet nenorocit, cu fața mînjită de cărbune, începînd să-l descoasă? Nu, nicidecum; el se dusese la Scranton, își găsise o slujbă, coborîse acolo în întunericul galeriilor, dormise pe o banchetă într-o magherniță. Nu scormonise în ființa intimă a unui om. Fusese el însuși miner.

„Isuse!"

Își izbi pumnul închis de coapsă. Respirația părea că i se oprise în plămîni. Mușchiul îndurerat al piciorului tresărea încă sub efectul loviturii.

„Oh, Doamne, am găsit, în sfîrșit! Asta e soluția. E singura soluție. Am să fiu evreu. Am să mă dau drept evreu — nimeni nu mă cunoaște — n-am decît s-o afirm. Am să simt pe propria mea piele. Șase săptămîni, opt săptămîni, nouă luni — oricît de mult va fi nevoie. Isuse, am găsit soluția!"

Se simți cuprins de exaltare. O găsise pînă la urmă, ideea care rezolva totul, firul conducător, punctul de plecare. De zeci de ori ar fi putut să se hotărască pentru altă soluție, dar de fiecare dată o respinsese, încăpățînat. Fusese convins că undeva, după o cotitură neașteptată, se ascundea o idee mai bună, mai viguroasă, mai reală, singura bună. O pîndise, o căutase, scormonise în toate direcțiile pentru a o găsi, așteptase, se grăbise, luptase.

Și cînd în cele din urmă o descoperise, întreaga lui ființă striga că e cea adevărată.

„Am fost șase luni evreu." Asta era titlul. Îi sărea în ochi, impunîndu-se ca singurul just. Nu mai exista nici o îndoială, nici o întrebare, nici o nevoie de a reflecta asupra lui. Asta se va citi. Pe lîngă asta nu se putea trece cu indiferență. Șase săptămîni poate că va dura, zece, patru luni, nouă, dar, cu excepția duratei care se putea schimba, restul era definitiv găsit. „Nimeni decît un alt scriitor nu și-ar putea închipui cît de al dracului de bine mă simt", gîndi el. Asta era răsplata, bucuria stranie pe care o resimți cînd descoperi o idee. Greutatea de a scrie articolele era un fum, amintit dar destrămat. Nimic nu-l mai putea opri acum. Va fi destul de simplu. El nu părea evreu, nu vorbea ca un evreu, numele lui nu era evreiesc — ei bine, Phil Green putea fi numele oricui; o să-l lase la o parte pe „Schuyler" și în felul acesta nu va trebui să complice chestia cu nume de împrumut. Se cercetă în gînd — înalt, slab; desigur, așa era și Dave, așa arătau o grămadă de oameni care erau evrei. Nu avea nici un accent sau apucătură specific evreiască — dar erau mulți evrei care nu le aveau nici ei, și antisemitismul îi lovea și pe ei fără deosebire. Nasul îi era drept — așa era și al lui Dave, așa era și al multor altor tipi. Avea ochi de culoare închisă, părul negricios, un fel de sensibilitate aparentă — *Toledo*, spusese Kathy. Doamne, mergea de minune.

În California, nu, n-ar reuși să păcălească pe nimeni nicăieri pe Coastă. Prea multă lume îl cunoștea acolo; ar da neîncetat peste ei, stricînd totul. Dar aici — pentru prima oară era încîntat de timiditatea lui, de incapacitatea sa de a-și face prieteni. Hotărîse să petreacă un timp la redacție și să facă cunoștințe, să întîlnească scriitori, redactori, dar nu se dusese nici măcar o singură dată. Nu cunoștea un singur om în orașul ăsta, cu excepția lui Minify și a lui Kathy. Iar ei vor fi la curent cu totul, îi va interesa le fel de mult ca și pe el; vor păstra secretul.

Nu putea să aștepte dimineața pentru a le-o spune, ei și lui Minify. O să le telefoneze chiar acum. Nu, asta nu era un lucru de spus la telefon.

— Phil.

Din dormitor, vocea mamei lui suna puternică, normală. Se duse la ea. Arăta mai bine; obrajii îi erau colorați.

— Nu e nevoie să rămîi în casă, spuse ea. Mă simt perfect.

— Nu te obosi. O privi întrebător. Te simți dispusă să vorbești?

Ea se îndreptă pe grămada de perne.

— Desigur.

— Am găsit soluția. Acum știu cum trebuie scrisă seria asta de articole. Nu seamănă cu nici una dintre ideile pe care ți le-am mai spus.

— Trebuie să fie cea bună, zise ea. Întotdeauna este cea bună, cînd ești tu atît de sigur.

— Voi deveni evreu, asta este! N-am decît să spun oamenilor că sînt, și să văd ce se întîmplă. Să văd ce simt eu în situația asta. Un timp oarecare, oricît de mult ar dura, pînă voi fi complet edificat.

— Oh, Phil, e minunat!

— Nu va fi același lucru ca și cînd aș fi un adevărat evreu, sigur că nu, dar va trebui s-o fac să semene cît mai mult. Aproape că striga, dar nu reușea să-și stăpînească vocea. Merită o încercare — să trec eu însumi prin toate situațiile pe care mi le pot imagina, și în care a fi evreu poate avea un înțeles aparte. E atît de simplu. Pricepi?

— Desigur, e minunat, într-adevăr.

— Și atunci voi scrie articole care să se citească.

Își frecă piciorul cu mîna. O privi ca și cînd ea i-ar fi făcut o favoare. Ea înțelesese, fusese sigur că-l va înțelege.

— Dacă ne vine o fată mîine — continuă el — am să mă duc să-i spun lui Minify. Și fata aceea despre care ți-am spus că a dat ideea seriei de articole, vreau să-i spun și ei.

— Nu-i poți invita să vină acum aici? Eu nu voi avea nevoie de nimic.

Își privi ceasul. Era doar nouă și douăzeci. Oare toate astea i se întîmplaseră în mai puțin de douăzeci de minute? După ce timp de două săptămîni frămîntase problema în cap zi după zi și noapte după noapte? Și, la urma urmei, de unde veneau oare ideile? Asta, spre exemplu, îi țîșnise în minte tocmai cînd ajunsese la capătul puterilor, și cu totul independentă de cercetările lui. Într-o zi va trebui să încerce să refacă în sens invers drumul pe care-l parcursese bucățică cu bucățică. Nu acum; acum nu avea timp pentru așa ceva.

— Asta-i o idee. Porni spre ușă Ai să vrei să-mi păstrezi secretul dacă faci cumva vreo cunoștință nouă? Va trebui să fie fără nici o excepție, înțelegi, dacă vrem să obținem un rezultat oarecare.

— Dacă tu ești evreu, atunci și eu sînt, după părerea mea.

Îi făcu semn cu mîna să iasă din cameră.

Se duse la telefon și formă numărul lui Kathy.

— Eu sînt, Phil. Nu mi-am închipuit că te-aș putea găsi acasă.

— Ce face mama ta? După glasul tău pare a fi mai bine.

— Este mult mai bine, Kathy. Ai vreo întîlnire?

— Nu, sînt părăsită, rîse ea. Tocmai împachetez niște cadouri. De ce?

— Nu pot s-o las singură aici. Aș fi neliniștit. Dar am găsit în cele din urmă cheia la problema mea și m-am gîndit, cum să-ți spun, aș da mult să pot să ți-o explic și ție.

— Punctul de plecare? Care este?

— N-ai vrea — te-ai supăra să te urci într-un taxi și să vii o clipă pînă aici? Era lipsit de tact din partea lui să-i ceară așa ceva. Dar nu-i păsa. Mi-ar veni greu să-ți explic așa ceva la telefon, și sînt al naibii de nerăbdător.

— Într-o jumătate de oră sînt la tine. Mai spune-mi o dată, care-i adresa ta?

Se duse în bucătărie după cuburi de gheață. Trecu la el în cameră, își schimbă cămașa, se privi în oglindă și-și aminti că în dimineața aceea nu se răsese. Atunci se duse în baie și scoase mașina electrică de ras, pe care n-o întrebuința aproape niciodată. Dacă trece o dată repede cu ea peste față, ajunge. Încercă să compună în minte o introducere pentru Kathy, ca s-o facă să-și dea seama ce mină de aur era ideea lui. Nu reuși să închege nici o frază.

Mintea lui lucra cu frenezie. Vor fi piedici, complicații, se vor naște probleme. Și ce dacă? Fiecare secundă care trecea îi dădea siguranța că timpul nu va face altceva decît să confirme justețea concluziei la care ajunsese. Nu era nici un fel de grabă. Minify îi repetase asta de două sau de trei ori. Dacă va dura șase săptămîni sau nouă luni . . .

Nouă luni. De obicei nu gîndea în platitudini, totuși acum aceasta îi revenea mereu în minte. Știa că nu poate întîrzia cu articolele atît de mult timp, oricît de puțină grabă ar fi fost. Puse jos mașina de ras și aprinse o țigară. Fumă aproape o jumătate din ea înainte de a-și da seama că mașina bîzîia neîncetat. Întrerupse contactul și făcu un semn din cap spre chipul său reflectat în oglindă.

Da, asta era. Asta era ceea ce încercase el să-și lămurească. La baza ideii sale exista o rațiune, confuză încă, greu de explicat, dar totuși prezentă. Exact așa cum embrionul din placentă reproducea în nouă luni întregul proces evolutiv al rasei umane, tot astfel poate că va reuși și el să reproducă în el însuși, într-un timp scurt, întreaga istorie a persecuțiilor.

Dacă ar sosi odată! Termină cu bărbieritul și se duse din nou în camera mamei sale.

— Ai nevoie de ceva?

— Nu. Am tot ce-mi trebuie. Nu-i aduce aici la mine, vrei? Lasă pe altă dată.

El clătină din cap.

— Pe Minify nu l-am chemat. Numai pe Katherine Lacey.

— E drăguță?

— Simpatică. Nu-și făcuse niciodată o confidentă din ea, și nu putea să înceapă acuma. E o glumă veche despre Michael Arlen, spuse el pe neașteptate. Stai o clipă. Cum era oare? Îl văzu ridicînd ochii în sus și și-l aminti la zece sau doisprezece ani, chinuindu-se să-și facă lecțiile. Oh, îmi amintesc — e grozav cum lucrează mintea asta omenească!

— Cum era gluma?

— Cineva l-a întrebat: „Domnule Arlen, spune-mi, te rog, e adevărat că ești armean? Pari atît de britanic!" Phil imita accentul unei lady engleze. Ea rîse. Și Arlen a răspuns: „Ar spune cineva că e armean, dacă n-ar fi cu adevărat, doamnă?" Ea rîse din nou și el împreună cu ea. Noi am spune-o, nu-i așa?

— Dacă ar avea vreun rost, sigur, și de data asta are.

Se auzi soneria.

În spatele ușii care se închidea, ea se întinse pe perne, lăsînd la o parte cartea pe care o ținea în mînă. Dacă el ar putea să fie mereu așa cum e acuma, se gîndi. Natural, plin de vioiciune, și toate acestea fiindcă e antrenat de ideea lui. Nici măcar nu stă să se gîndească la părțile dificile — vor fi multe, neapărat. El se putea transforma în cinci minute dintr-un gînditor într-un om de acțiune. Îl mai văzuse făcînd lucrul acesta atunci cînd se înscrisese în Marine Corps. Semnase pentru „Serviciul peste mări" și dintr-o dată adoptase mentalitatea unui militar. Lucrurile care-l așteptau le ignora, greutățile, primejdiile. Problemele inevitabile ale unei cariere întrerupte, despărțirea de Tommy, toate acestea dispăruseră din mintea lui. Așa era și acum — pe o insulă, după o rătăcire îndelungată pe un teren mlăștinos.

Tom. Nici măcar nu se gîndise încă dacă-l va pune sau nu la curent pe Tom, și că, dacă o va face, va fi imposibil ca un copil să înțeleagă sau să păstreze secretul. S-ar putea naște o încurcătură cu urmări foarte serioase. Ea oftă. Phil va găsi o cale să aranjeze lucrurile, dacă se va ajunge la asta, așa cum găsise întotdeauna calea de a rezolva tot ceea ce-l privea pe copil.

„E bine să ai o mămică, nu-i așa, tată?“ Acum trei ani se întîmplase asta, sau poate patru, cînd vocea subțire a copilașului rostise întrebarea, și ochii lui serioși priveau în sus spre Phil. „Tip și Sky au amîndoi mămică.“

„Sigur că da. E minunat.“

„Eu n-am mămică. De ce n-am și eu o mămică?“

„A murit cînd erai mic, mic de tot și nu știai nici să mergi, nici să vorbești. Imaginează-ți, să nu știi nici să mergi nici să vorbești.“

„Eu?“

„Da, tu. Dar oricum, tu mă ai pe mine și pe ma'mare, și asta e ceva.“ Îl luase pe Tom pe genunchi. „Și într-o bună zi s-ar putea ca eu să mă însor din nou și tu să ai o altă mamă. Ți-ar plăcea?“ Tonul era atît de obișnuit, ca și cînd l-ar fi întrebat dacă i-ar plăcea să aibă un tren nou sau o carte nouă cu poze. Din timp în timp, scurta conversație se repeta, luînd o formă diferită pe măsură ce Tom creștea. Veșnic, Phil îi făcu față în același fel. Întotdeauna se silea să-și asigure sprijinul lui Tom cu mult înainte ca evenimentul să aibă loc, făcîndu-și un aliat cînd avea timp din belșug la-ndemînă. Dacă avea să se întîmple, nu va fi nicidecum o surpriză pentru Tom.

Sunetul a două voci ajunse pînă la ea, venind dinspre scară. Probabil că Phil s-a dus chiar el să deschidă. Nu reușea să audă nici un cuvînt, doar cele două voci. Vocea unei femei și cea a lui Phil. Era plăcut să auzi asta iarăși. Ar fi plăcut să-l vadă pe Phil căsătorit din nou, înainte ca ea să moară.

*

— Oh, Phil, e așa simpatic! Toate cărțile astea.

Era tulburat de cît de diferit era să fie ea la el acasă, și nu el la ea. Kathy se uita în jurul ei, scoțîndu-și paltonul, evitînd să-l privească.

— Aș vrea să am și eu un cămin în care să pot face focul. Al meu e doar o imitație.

— L-am aprins chiar înainte de sosirea ta.

Ea se așeză în scaunul de lîngă cămin, iar el se grăbi să prepare băuturile. Din clipa cînd deschisese ușa mare de la parter și o văzuse așteptînd acolo, încercînd clanța să vadă dacă e deschis, conștiința fizică a persoanei ei pusese din nou stăpînire pe el. Nerăbdarea de a-i anunța ideea lui pentru articole, de a i-o spune cît mai repede și a-i vedea interesul și aprobarea nu părea nici pe jumătate atît de mare cît satisfacția de a o vedea în spatele ușii de sticlă, de a-i face loc să treacă în fața lui, pentru a o conduce la etaj.

— Care este, Phil? Spune-mi-o repede. Paharele pot să aștepte.

— Ți-o spun într-o clipă. Puse paharul jos și privi spre ușa din spatele lui. Să văd numai... — făcu un semn cu capul în direcția ușii și ieși din cameră.

— Cred că ți-am găsit o fată cu ziua! strigă Kathy în urma lui.

Îi auzea pașii umblînd pe podeaua goală. Apoi vocea: „Ai tot ce-ți trebuie?" și răspunsul mamei lui: „Desigur, te strig dacă am nevoie de ceva". Se întoarse, și de data asta închise ușa de la salon în urma lui. Fără a mișca buzele, ea se simți ca și cînd ar fi zîmbit. El ieșise din cameră doar pentru a putea închide ușa, fără a avea însă aerul că o face în mod intenționat. Aștepta ca el să spună ceva.

Se gîndise mult de tot la el. Îi vorbise chiar lui Jane despre el, cu un ton obișnuit de conversație, dar îi vorbise. Ea nu mai vorbise niciodată cu Jane despre altcineva de cînd se despărțise de Bill, sau cel puțin nu după numai două seri de cunoștință. Jane o întrebase imediat: „E căsătorit?" și ea îi răspunsese: „Oh, înceteaz!" Dar adăugase: „E văduv, cu un copil și cu mamă". Amîndouă se strîmbaseră la ultimul cuvînt. Apoi ea schimbase subiectul.

Acum ședea în camera aceasta minunată, singură cu el, totuși conștientă că mama lui și fiul său erau în aceeași casă, așa că nu exista nici o urmă din jena aceea de a vizita apartamentul unui bărbat. Luă paharul pe care i-l oferea Phil.

— Nu mi-ai spus încă nimic, zise ea.

— Curios. Eram convins că o să-ți spun totul chiar din clipa cînd vei intra pe ușă.

— Păreai grozav de agitat.

— Sînt. Vor fi destule piedici de trecut, dar nu-mi pasă nici de doi bani. O să mă ocup de ele cînd am s-ajung acolo.

— Asta e singurul fel de a face ceva care să merite a fi făcut, cred eu.

Pe neașteptate, din marginea scaunului ei, lîngă care stătuse pînă acum, el se aplecă spre ea. Purta aceeași rochie pe care o purtase în prima seară, acasă la Minify. Linia gîtului ei se întinse, lungă, cînd își ridică fața ca să-l privească.

El îi sărută părul și apoi gura. Era într-o poziție proastă, a fost doar o jumătate de sărut. Îi răsuci umerii și-i sărută buzele ca și cînd atunci ar fi căpătat-o, după o luptă grea. Ea se desprinse de el și se ridică în picioare.

Timp de o clipă o privi. Apoi o cuprinse în brațe. Îi auzi respirația oprindu-se; simți prima rezistență dispărînd. O sărută, și de data asta îl sărută și ea pe el.

— Kathy, asta e ceva. Este — pentru mine, este...

— Știu.

El o sărută din nou. Totul dispăruse în jurul lui, afară de clipa prezentă. Nu putea vorbi, explica, întreba, cerceta. Lucrul lui, ideile, viitorul, nimic nu mai conta.

— Phil, gata, te rog!

El îi dădu drumul din brațe. O privi. Apoi se simți bine din nou. Era fericită. Ochii îi străluceau. Sînii i se ridicau și i se lăsau, în timp ce respira din greu. Nu avea de gînd să-l mustre, să-l îndepărteze, să-i mărturisească vreun secret care să însemne că între ei nimic nu era posibil.

— Trebuie să fiu puțin singură, spuse ea. Du-te, te rog, și lasă-mă să stau aici un minut.

El se îndreptă spre scaunul pe care își lăsase paharul. Din nou se simțea cuprins de un avînt, dar nu avîntul triumfului, cum fusese cel dinainte, ci numai al

speranței. Era înfrigurat, pătruns de o duioșie nemărginită. Ar fi vrut să-i poată mulțumi, fără să-și dea bine seama pentru ce. Ar fi vrut să stea de vorbă cu ea, s-o sărute din nou, să-i povestească despre Betty și nu numai despre moartea lui Betty. În loc de asta el rămase nemișcat în scaun și, prin vinele lui, ca o doctorie vindecătoare, alerga speranța.

CAPITOLUL V

Minify ridică privirea, gata să audă vestea plăcută. Pe biroul său, două pachete cu cadouri de Crăciun, legate strîns cu panglici roșii, lucioase, reflectau razele soarelui de dimineață. O duzină de scrisori, pe jumătate vîrîte în plicuri, se aflau teanc în fața lui. Le îndepărtă cu mîna. Pe marginea biroului, ediția de probă a lui „Smith's" însemnată „în pregătire" îi atrase atenția. O dădu și pe ea la o parte, ca și scrisorile.

— Trebuie să fie ceva bun, spuse el. La telefon păreai în al nouălea cer.

— Da. Vocea lui Phil era liniștită. Minify nu era omul căruia să-i „vinzi" o idee; i-o spuneai și atîta tot. Îți amintești cînd ți-am spus că aș prefera să-mi rup gîtul mai degrabă decît să iau un interviu profesorului Lieberman sau oricui altcineva, referitor la chestiunea asta? Îl văzu pe Minify aprobînd din cap. Cred că totul se datorește acestei jene a mea de a forța inimile oamenilor, și în același timp senzației că problema asta trebuie atacată dinăuntru înspre afară.

Întreaga atenție a lui Minify era concentrată asupra lui.

— În sfîrșit, am ajuns... pe dracu, ce mai vorbă lungă, mai bine să-ți spun cum se va intitula seria de articole.

Așteptă pînă cînd Minify apăsă un buton al aparatului de intercomunicație și spuse:

— Nu primesc pe nimeni, Mary!

Cînd contactul se întrerupse, Phil rosti fără emfază:

— „Am fost trei luni evreu."

Minify tocmai întindea mîna să ia o țigară. Mîna i se opri la jumătatea drumului către pachet.

— Doamne Sfinte, Phil!

Se așeză mai bine în scaun, aplecîndu-se înainte.

— Sau șase săptămîni sau oricît de mult, pînă știu exact ce va să zică asta.

Văzu buzele lui Minify repetînd titlul, gustîndu-l; îi văzu privirea oprindu-se pe coperta ediției de probă, imaginîndu-și-l imprimat acolo.

— E o bombă, Phil!

— De obicei titlurile astea care încep cu „Eu" sau „Am fost" îmi sînt neplăcute. Dar ăsta are ceva puternic în el.

Minify dădu din cap.

— N-o să fie chiar ca și cînd aș fi cu adevărat evreu, adăugă Phil, dar o să fie pe aproape.

Minify aprobă din nou. Îl privi gînditor pe Phil.

— Știam că într-un fel sau altul ai să găsești o soluție, în ciuda începutului anevoios. Nu m-am gîndit însă — dar cine s-ar fi gîndit la așa ceva? Crezi că vei putea păstra secretul?

— Dacă dumneata și doamna Minify și Kathy nu mă veți trăda... Nu i-am spus încă lui Kathy, dar aș putea să pariez...

Minify îl întrerupse, luînd conducerea discuției. Pentru o bună bucată de timp, el exploră toate posibilitățile ideii, cuprins de un fel de febră de a pregăti, de a plănui totul în amănunt. Apoi rămase tăcut, pentru a-l asculta pe Phil. Timp de o jumătate de oră, schițară în întregime planul campaniei pe care urmau să o ducă, lăsînd mereu deschisă pentru Phil posibilitatea de a improviza pe măsură ce s-ar naște situații noi. Cluburi, asociații, închirieri de locuințe, viață socială. Cereri de slujbe, cereri de înscriere în facultăți. Eventual cîteva drumuri spre „puncte nevralgice" pe care le-ar indica ziarele ca sedii de tulburări și incidente. Legarea de cunoștințe cu toate genurile de oameni care locuiau în New York.

— Asta o să-mi vină cel mai greu din toate, remarcă Phil. Nu prea sînt comunicativ de felul meu. Dar o să meargă.

Și cînd, în cele din urmă, amîndoi storseseră pînă la ultima picătură toate ideile din ei, Phil se întinse degajat în scaun. Se simțea bine.

— Nu cred să mai existe o noutate cît de mică în chestiile cu hotelurile și cluburile și slujbele, spuse el. Aș putea chiar să renunț definitiv la latura asta, dacă n-ar fi impresiile și reacțiile personale care ar putea fi interesante.

— Procedează cum crezi mai bine. Cînd începi?

— Eu aș zice să-ncep chiar de acum. Îți spuneam că aș vrea să lucrez un timp la birou — cred că a sosit momentul s-o fac.

Minify întinse mîna spre sonerie și o retrase fără a apăsa pe buton.

— Îți amintești cînd spuneai că nimeni n-o să citească niște articole despre subiectul ăsta afurisit?

— Pe astea au să le citească.

— Cu siguranță c-or să le citească.

Rîseră amîndoi și Phil zise:

— Ei bine, am să te anunț din cînd în cînd cum merge lucrul.

— Oricînd vrei, răspunse Minify și apăsă pe butonul soneriei.

Mary Cresson, secretara sa de vîrstă mijlocie, care îl urmase din post în post, intră în birou cu caietul de note și creionul gata pregătite.

— Mary, domnul Green va lucra vreo două săptămîni în redacție. Poate chiar mai mult. Spune-i lui Jordan să-l instaleze, vrei?

— Biroul domnului Kingland e gol.

— Minunat!

— Am să merg cu dumneata, spuse Phil.

Dar cînd ieși din cameră, auzi:

— Hei, Phil!

Și se întoarse din nou. John își trăsese aproape teancul de scrisori și avea tocul în mînă, gata să le semneze.

— Caută-ți un titlu provizoriu, vrei? spuse el. Pînă termini toate articolele și le publicăm, o să ne servim de el.

— Perfect.

— Pe cel adevărat nu-l spunem nimănui; te-ar da imediat de gol aici în redacție.

— Ce-ai zice să le numim deocamdată „Antisemitismul în Statele Unite"?

John îl notă.

— Ce părere ai de un ajutor? O secretară care să se ocupe cu toate scrisorile și convorbirile telefonice.

— Nu m-am gîndit la asta. N-am avut niciodată un ajutor.

— Oricum, nu ți-ar strica să-ți dau o fată, măcar pentru o parte din zi. Una capabilă. Ei va trebui să-i spunem, nu crezi?

— De ce? Amîndoi se gîndiră la chestiunea aceasta. Nu văd de ce chiar ea ar trebui să știe mai mult decît alții. Să presupunem că aș fi fost cu adevărat evreu și că mi-ai fi dat o asemenea misiune. Care ar fi fost diferența pentru ea sau pentru oricine altul?

— Desigur, ai dreptate. Apăsă din nou pe butonul soneriei. Mary, fii bună, cheamă secretariatul și numește-i o secretară simpatică domnului Green, pentru oricît timp va avea nevoie.

— Da, domnule Minify.

— Nu e nici o grabă, spuse Phil. Întotdeauna adun o sumedenie de însemnări la început.

Dar cînd intră în biroul care urma să fie al lui, nu făcu nici un efort pentru a-și începe însemnările. Era o cameră plăcută, cu două ferestre și vederea spre sud. Turnul sever al clădirii R.C.A.-ului din Rockefeller Center era chiar în fața lui, nițel mai spre stînga. Profilat pe cenușiul cerului de iarnă, se înalță ca un monolit, indestructibil. Rămase o vreme în picioare la fereastră, privindu-l, apoi se așeză la birou.

Din camera vecină se auziră hohote de rîs. „Cineva a spus un banc fără perdea", presupuse el, și zîmbi în același timp. În camera vecină era departamentul artistic, după cum îl informase domnișoara Cresson. Asta însemna discuții zgomotoase, multe vizite, certuri. El știa asta. Dar cînd lucra cu plăcere, zgomotul nu-l deranja niciodată.

Încercă mașina de scris. Chemă un băiat de birou și-l trimise după rechizite, creioane, cerneală, agrafe, o sticlă cu gumarabică și niște foarfeci lungi.

— Eu am obiceiul să lipesc la urmă pasaje care trebuie adăugate, explică el băiatului care-l privea mirat. Dacă nu găsești gumarabică poți să iei și o bandă de lipit.

Dar nici după ce sosiră toate rechizitele el nu făcu vreo încercare de a se apuca de lucru. Se lăsă alene în voia amintirilor din seara trecută. Timp de două ore, el și Kathy vorbiseră despre ei înșiși, cu acea sinceritate incompletă și nesigură care e toată sinceritatea posibilă în timpul începuturilor unei prietenii. Oricît de mult ai dori ca fiecare frază pe care o rostești să fie sinceră și naturală — și ei doriseră amîndoi lucrul acesta — o sumedenie de obstacole ți se ivesc mereu în față, împiedicîndu-te să-ți deschizi în întregime sufletul. La un moment dat, stînd în picioare lîngă cămin și cu spatele pe jumătate întors către ea, reușise să rostească unul dintre lucrurile care se cereau neapărat exprimate.

„Cred că fac parte din genul tipilor așezați. Știi ce vreau să spun — gata oricînd la o petrecere sau o distracție, dar în fundul sufletului dornic de o soție și de un cămin."

Și din spatele lui, cu un glas nesigur, emoționat, ea răspunse:

„Toți vrem asta. O soție sau un soț. Dacă e posibil."

Nu mai sesizase niciodată nota aceea caldă în vocea ei. Kathy îi păruse întotdeauna atît de calmă și sigură de sine, așa cum fusese atunci cînd cîntase notele false la pian. Dar în seara trecută, după ce o auzise spunînd cuvintele acelea, el se întrebase dacă nu cumva existau și în sufletul ei, ca și într-al lui, locuri întunecate și triste prin care rătăcea și ea uneori.

„Orice femeie dorește să se mărite, continuase ea, dar dacă ai făcut o greșeală o dată, ți-e teamă s-o iei de la început."

Atunci el o luase în brațe, ținînd-o așa. Ea nu spusese nimic, și nici el. Totuși, fiecare din ei — el o simțise — într-un ungher secret al minții reflecta la cuvintele *căsă-*

torit, soție, soț. O sărutase din nou, și de data aceasta pe neașteptate, un fel de promisiune îi legă pe amîndoi. El devenise sigur, absolut sigur, că în curînd se vor culca împreună. Nu încă. Cel puțin pentru cîtva timp. Dar curînd.

Amintindu-și acum toate acestea, se ridică de la birou și se întoarse în fața ferestrei. Tocmai începuse să ningă. Nu era nici un pic de vînt, și primii fulgi pluteau ușor în aerul liniștit. Se simți emoționat amintindu-și bucuria pe care prima zăpadă i-o producea întotdeauna cînd era copil, în Minnesota. Așteptarea lungă și nerăbdătoare era în cele din urmă răsplătită — săniuța, gata pregătită la intrarea din dosul casei, putea fi în sfîrșit întrebuințată. Întotdeauna prima zăpadă era ca un fel de victorie asupra așteptării atît de lungi.

„Am așteptat atît de mult."

În seara aceea urma s-o întîlnească din nou. Data trecută nu ajunsese să-i împărtășească descoperirea lui. De două sau de trei ori ea încercase să aducă discuția din nou la articole, dar lui îi venise greu să se întoarcă în lumea impersonală și abstractă a ideilor. Faptul că pentru prima oară discuția lor părăsea terenul banal al datelor biografice pentru cel pasionant al sentimentelor îi șterse orice altă preocupare din minte; iar clipa aceea, în care își dăduse seama că ea dorește tot atît de mult ca și el să fie sărutată, îl ameți. El se temuse să nu distrugă atmosfera care se crease între ei. „Nu e momentul să discutăm despre lucru, spusese el. Am să păstrez subiectul pentru mîine."

Ușa biroului se deschise și Mary Cresson își vîrî capul în cameră.

— Domnul Minify întreabă dacă v-ar plăcea să luați masa cu dumnealui și cu Frank Tingler și Bert McAnny.

— Desigur. Se uită la ceas. Cine-i Bert McAnny?

Tingler era redactor literar, știa asta de pe coperta revistei.

— Ajutorul lui Bill Jaison, redactorul artistic. Abia fusese angajat aici cînd l-au mobilizat, dar și-a căpătat slujba înapoi. Atunci, pe la ora unu.

Acesta va fi începutul. Aceasta va fi ocazia de a trece pentru prima oară drept evreu — cum va reuși, n-avea încă nici cea mai mică idee. Nu era ceva ce poate fi anunțat pe nepusă masă; trebuie să ți se dea prilejul. Dacă nu ți-l dădea nimeni, atunci trebuie să-l creezi tu singur. Va găsi cu siguranță ocazia s-o facă, și cît mai natural. Inima începu să-i bată în piept, ca și cînd ar fi plecat spre un loc necunoscut, în care era sigur că va întîmpina primejdii. Dar mintea lui era pregătită și nerăbdătoare.

*

Anne Dettrey se afla și ea la masa lor. Era redactorul care se ocupa cu problemele femeilor, deși săptămînalul nu avea pagini de modă sau de sfaturi practice. Domeniul ei de activitate erau articolele asupra problemelor care ar fi putut interesa pe cititoarele revistei, iar Phil știa, deși nu-și amintea cum o aflase, că ea era unul dintre cei mai bine cotați colaboratori ai redacției. Cînd John apăruse însoțit de cei doi bărbați, spusese:

— Am invitat-o pe Anne Dettrey să vină și ea, Phil.

Apoi urmase o învălmășeală de „bună ziua" și „îmi pare bine", în timp ce Minify făcea prezentările.

— Phil? întrebă ea. Credeam că te numești Schuyler Green.

— Asta-i numele sub care scriu.

„ În timpul conversației profesionale din prima parte a mesei, se gîndise el, așa trebuie procedat. Minți cînd e absolută nevoie, dar în celelalte ocazii gîndește-te că e la fel de important ceea ce omiți să spui, ca și ceea ce spui în plus." Nu era nici o minciună în faptul că omisese explicația lui „Schuyler". Îi lăsa doar să-și închipuie că era un simplu pseudonim inventat de el.

Această Anne Dettrey era o femeie cam de vîrsta lui. Vorbea frumos, exprimîndu-se prin genul de fraze pe care le găseai în literatură, dar nu le auzeai niciodată în vorbirea obișnuită; totuși, ea le rostea fără nici un efort, părînd astfel întotdeauna naturală. Avea o față destul de lungă și cu trăsături bine marcate, și era aproape la fel

de înaltă ca și el. Părul ei roșcat și ochii căprui îți atrăgeau atenția, deși n-ai fi putut spune despre ea că e frumoasă. Deoarece fuseseră cu toții cufundați, chiar în timp ce se îndreptau spre restaurant, într-o discuție asupra numărului ce urma să apară peste o săptămînă, el avusese timp să-i cerceteze pe fiecare dintre ei.

Bărbatul acela scund și palid era Tingler. Era de vîrstă mijlocie și urît, purtînd ochelari cu lentile groase deasupra unor ochi bulbucați, care însemnau probabil hipertiroidie. Vocea lui era întotdeauna liniștită, aproape plictisită, chiar atunci cînd ceilalți discutau cu însuflețire și cu voce tare vreo problemă sau alta. Se vedea de la început că e un om care-și cunoaște meseria.

McAnny era un tinerel abia trecut de douăzeci de ani. Phil îi văzu semnul demobilizaților prins la butonieră. El nu-l purtase niciodată pe al lui, nici decorația. Dar Bert McAnny, cu trăsăturile lui șterse și vocea subțire, și-l va purta încă multă vreme pe al său. Prea vădea multă adorație în timp ce asculta cuvintele lui Minify. În clipa aceea tocmai roșea, întrebîndu-l pe redactorul șef despre „vremea cînd v-ați hotărît să-l schimbați pe «Smith's» într-o revistă liberală".

— Nu s-a întîmplat niciodată așa, Bert. N-am luat niciodată o astfel de hotărîre. Minify zîmbi, dar, deasupra gurii sale vesele, ochii cenușii erau gînditori. Adevărul este că atunci cînd mi-au oferit slujba de redactor șef, am declarat că dacă au de gînd să editeze o revistă liberală, între ghilimele, eu nu sînt omul lor.

— Dumneata?!

Tonul nedumerit al lui Phil și McAnny îi făcu plăcere lui Minify. Anne și Frank Tingler nu arătau nici o mirare. Ei erau deja angajați la redacție atunci cînd Minify preluase conducerea. Phil citise despre felul în care intrase el la „Smith's". Cu mult înainte, fusese unul dintre cei mai buni reporteri ai vechiului ziar „World", pe vremea cînd un reportaj era o profesiune de credință, și nu o simplă înșiruire de fraze. După ce „World" se desființase, el colaborase la diferite ziare, fără însă a găsi vreunul dintre ele pe placul lui. Plecase în străinătate, colaborînd cu articole la diferite reviste săptămînale, și

se reîntorsese, fapt destul de surprinzător, pentru a deveni șef de redacție la una dintre cele mai citite reviste feminine. Dar chiar din primul an de activitate el îi mărise tirajul. Cînd „Smith's" împreună cu alte trei reviste săptămînale își schimbaseră proprietarul în 1940, Minify devenise redactor șef la toate patru. Într-un an, tirajul lui „Smith's" urcase cu treizeci la sută, după încă un an cu alți treizeci la sută. Celelalte trei reviste fuseseră părăsite, cota lor de hîrtie trecînd la acest singur săptămînal. Actualmente, tirajul lui era mai mult decît dublu față de ceea ce fusese atunci cînd venise el la conducere.

— Sigur că le-am spus-o, continuă Minify. Cu o astfel de platformă n-ajungi absolut nicăieri.

— Ce vrei să spui? întrebă McAnny.

— Am primit slujba asta avînd un singur scop — să scot ceva care să meargă. Și a mers fiindcă cititorilor le-au plăcut articolele și seriile și povestirile și fotografiile noastre. E foarte adevărat că nu angajez tipi reacționari — dacă aș face-o ar însemna să-mi pierd toată ziua stînd și certîndu-mă cu ei. Așa că avînd redacția pe care o avem azi, reușim în general să ne păstrăm pe linia liberală. Dar asta-i toată filozofia — nu e nicidecum rezultatul unei intenții sau al unui plan dinainte conceput.

— Dar cum ți-a venit ideea să publici o serie de articole în genul celor pe care le încep eu acum? întrebă Phil.

Puse întrebarea dinadins. Nu putea lăsa tot prînzul acesta să treacă fără a încerca să facă primul pas înainte.

— La ce lucrezi, domnule Green?

Întrebarea venea de la Anne Dettrey, dar și ceilalți se întoarseră spre el.

— Asta poate fi un bun exemplu despre ce v-am spus pînă acum, răspunse Minify în locul lui. Phil trebuie să scrie o serie de articole despre antisemitism. Nu l-am însărcinat s-o facă fiindcă ar fi ceva în nota „liberală", ci numai fiind convins că se va citi, va ridica o problemă și va da loc la discuții.

„Mă apropii, gîndi Phil. Cînd ocazia se va ivi, cum am să procedez oare?“ Cum hotărîse oare seara trecută? Nu reușea să-și amintească. Repeta fraze în gînd, căutînd-o pe cea mai bună. „Sînt evreu.“ Va suna oare natural? „Sînt evreu.“ Da, acum i se părea că o să meargă. „Sînt evreu, sînt evreu.“

— Ai vreo idee cum ai să tratezi subiectul? întrebă Tingler, întorcîndu-se spre el.

— Da. Dar nu sînt capabil să discut despre un articol pînă nu l-am scris în întregime.

În cuvintele lui se simțea încordarea, în ciuda dorinței sale de a părea cît mai degajat.

— După cum vorbești, se pare că ai un subiect foarte „fierbinte“, observă Anne.

— Eu mă simt înfierbîntat de el, îi răspunse. Apoi o privi. Clipa cea grea sosise. Și nu cred ca fierbințeala asta să aibă vreo legătură cu faptul că eu însumi sînt evreu.

— Desigur că nu, zise ea. Cînd au să apară?

— Oh, Phil de-abia a început, interveni Minify. Probabil că tocmai pe la începutul verii. Glasul lui suna încurajator. Cred că atunci va fi clipa cea mai nimerită pentru ele.

Cu toți făcură gesturi sau observații aprobatoare, apoi conversația se întoarse la ediția următoare a revistei, care se părea că le va da de furcă.

Phil nu auzea nimic însă din cele discutate. „S-a făcut, am reușit“, își repeta el. Agitația stranie de care dăduse dovadă cînd sosise momentul cel greu fusese interpretată drept un interes deosebit purtat articolelor la care lucra; nimănui nu-i trecuse prin minte că ar putea fi în legătură cu un interes mult mai personal decît acesta. De asta era absolut sigur. Natural, grupul de față era compus din oameni neobișnuiți; nu întîmpinase nici o ostilitate din partea lor. Nimeni nu se arătase surprins, nimeni nu se schimbase la față, puțin le păsa cine era el. Dar oricum, fusese primul obstacol de învins, o linie de frontieră pe care o trecuse. O afirmație, și fusese lansat. „Ca o debutantă“, gîndi el. Și zîmbi.

*

Deși mai avea încă o jumătate de oră pînă la sosirea lui, Kathy era gata îmbrăcată și pregătită să-l primească. Se așează la pian, cîntă cîteva măsuri, apoi se ridică din nou. Din bucătărioara unde Claudia gătea cina venea mirosul plăcut al cărnii prăjite. El nu știa că vor cina acasă. Îi va face plăcere.

Camera era prea încălzită. Se duse la fereastră și o deschise larg. Imediat fulgii de zăpadă începură să plutească înăuntru, peste cerceveaua ferestrei. Ninsese în tot cursul zilei și la radio se anunțase că pînă dimineața zăpada va atinge o grosime de treizeci de centimetri. Era plăcut să vezi că ninge cu o săptămînă înaintea Crăciunului. Totul era plăcut și mulțumitor în zilele acestea din urmă.

Seara trecută se întorsese de la Phil și se culcase imediat. Își aranjase amîndouă pernele sub cap, ca și cînd ar fi avut de gînd să citească, dar nici măcar nu deschisese vreo carte. Rămăsese așa întinsă, fumînd și visînd pînă după ora două, lăsînd clipele să se scurgă liniștite. Dacă există vreodată o clipă, gîndise ea alene, cînd îți pare bine că ești femeie, atunci este clipa aceea cînd îți dai seama că un bărbat, spre care te simți atrasă, se îndrăgostește de tine. Aceea este clipa celei mai mari și mai puțin complicate fericiri. Nimic din vaga nemulțumire că e „o lume a bărbaților" aceea în care trăiești nu mai persistă în fața acestei convingeri că el te iubește. Deodată, faptul că ești femeie devine o binefacere, aproape o binecuvîntare divină, și te simți oarecum îndatorată bărbatului care te-a făcut să simți astfel.

Tot timpul zilei ea simțise asta și acum, așteptîndu-l să sosească, sentimentul încă persista. El vorbise despre căsătorie, tangențial, anevoie. Ea vroia să se căsătorească din nou. Niciodată nu va putea fi cu adevărat fericită fără asta.

Poate că la mijloc era și ceva din acea dorință de „a fi în rîndul oamenilor". Odată, unchiul John o necăjise, fiindcă ea spusese că niciodată n-o să se ducă neînsoțită seara la teatru — imaginea sa fumînd singură în foaierul teatrului, în timpul pauzelor, o făcuse să se înfioare.

„Renunță la fumat", spusese el, și apoi: „Nici Vassarul, nici Bill n-au reușit să facă din tine o conservatoare, Kathy; în schimb, ai devenit foarte convențională".

„Fiindcă nu vreau să mă port ca un bărbat?" Ea se simțise jignită. „Un bărbat poate să intre singur într-un bar, să bea ce vrea, să intre în vorbă cu cineva și să plece să ia masa împreună — și dumneata mă consideri convențională fiindcă eu nu pot să fac toate astea?"

„Nu te-nfierbînta așa. N-am vrut să te supăr."

Dar în parte el avusese dreptate. Nu se simțea niciodată bine cînd era singură, și poate că senzația aceasta îi venea din felul ei convențional de a privi anumite lucruri, drept „lucruri pe care o femeie nu le poate face". Era ceva caraghios, probabil o rămășiță a regretului din copilărie că nu s-a născut băiat, în loc de a se naște „doar o fată". Caraghios sau nu, acesta era felul ei de a simți, și nu altul.

Își întoarse ceasul. Era șapte. Aștepta din nou un bărbat cu masa, și găsi că era minunat, și dacă *asta* făcea din ea o caraghioasă convențională, ei bine, puțin îi păsa. Se auzi soneria.

El își scotea galoșii în culoar și ea așteptă pînă cînd termină. Cînd intră în casă, ea îi întinse mîna, iar el i-o cuprinse cu amîndouă mîinile, apoi îi dădu repede drumul.

— Iar ai sosit la țanc, îl întîmpină ea.

— Trebuia să întîrzii ca o doamnă din lumea bună? El rîse în timp ce-și scutura zăpada de pe palton. Data trecută, cînd m-ai întrebat la fel și ți-am răspuns la fel, m-am temut că ai să mă crezi timid sau urîcios.

Vocea îi era mai naturală decît i-o auzise ea vreodată, atitudinea mai degajată. Îl privi cum își strîngea paltonul, așezîndu-l pe un scaun, cu pălăria deasupra. El simți mirosul de mîncare și privi în jurul lui. Îl văzu cînd dădu cu ochii de masa aranjată într-un colț al salonului. Dintr-o dată, întreaga lui înfățișare iradie mulțumire.

— Nu cumva mîncăm aici? Cînd ea aprobă din cap, el scoase o exclamație de surprindere și plăcere. Atunci vom putea sta de vorbă.

Era încîntată că el se gîndise la asta. Îi făcu un semn spre canapea și se duse la măsuța-bar să prepare băuturile.

— De data asta nu te mai las să-mi vorbești despre nimic altceva. Am încercat toată ziua să ghicesc cam ce ar putea să fie.

— Într-adevăr?

— M-am gîndit, dacă aș fi eu în locul tău și ar trebui să găsesc o idee, cum aș proceda?

Se întoarse cu două pahare cu vermut Martini, pășind cu grijă, căci le umpluse prea mult. El așteptă tăcut; voia s-o lase să continue, să-i dea o dovadă în plus că problema era importantă pentru ea. Luă paharul și se aplecă să soarbă puțin din el, pentru a nu risca să-l verse. Kathy se așeză lîngă el pe sofa, privindu-l cu o nerăbdare care spunea, mai mult decît orice altă probă ar fi putut dori el, că subiectul o pasiona.

— Și ce ai face tu în cazul acesta?

Ea strîmbă din nas și clătină din cap.

— Nu fac nici doi bani cînd e vorba de găsit idei. Acelea pe care mi le-ai spus mi s-au părut minunate, dar le-ai abandonat și ai continuat să cauți altele.

— Ai să vezi acum de ce am procedat așa. Se răsuci spre ea. Voia să-i vadă fața schimbîndu-se, așa cum se schimbase a lui Minify. O clipă nu spuse nimic. Am de gînd să spun la toată lumea că sînt evreu, asta e!

— Evreu?! Dar de fapt nu ești, Phil, nu-i așa? Imediat adăugă: Natural, asta n-ar avea nici un fel de importanță.

Dar ceva apăruse în ochii ei, o expresie care înainte nu fusese acolo.

— Ai spus „am de gînd să spun" — ca și cînd n-ai fi spus-o înainte și ai vrea s-o faci acum, continuă ea; așa că timp de o clipă n-am fost nici eu sigură. Nu că asta ar avea vreo importanță pentru mine, oricare ar fi situația.

— Ai mai spus asta o dată, observă el și puse paharul jos.

— Ei bine, ești cu adevărat, Phil?

El aproape că răspunse: „Știi bine că nu sînt!“, dar cuvintele i se opriră în gîtlej. În ochii ei văzuse ceva ce nu-și putea explica bine. O privise încontinuu, lacom să zărească expresia de aprobare la care se aștepta. Ceea ce văzuse însă era diferit de ce dorea el. Kathy n-ar fi vrut ca el să fie evreu. Știa bine că nu este, știa bine că dacă ar fi fost, n-ar fi ascuns-o niciodată. Dar ar fi vrut să-l audă afirmînd-o în mod neîndoielnic.

— Oh, e stupid! spuse ea brusc. Știu perfect de bine că nu ești evreu, și chiar dacă ai fi puțin mi-ar păsa. A fost doar o simplă curiozitate.

El întinse mîna după o țigară. Desigur că ei nu i-ar păsa, nu mai mult decît i-ar păsa lui. Sau poate că da? Dacă i-ar spune acum: „Sînt într-adevăr evreu“? Ar rămîne același tip, cu aceeași față, aceeași voce, aceleași purtări, aceleași haine, aceiași ochi, nas, corp, dar cuvîntul „evreu“ ar fi fost spus și el ar apărea în mintea ei altfel decît fusese pînă acum. În același înveliș care-l conținea pe el ar apărea dintr-o dată ceva despre care trebuia să „nu-ți pese“.

— Oh, Phil, ești indispus! șopti ea. Puse paharul jos. Nu mai spui nimic.

— Nu sînt indispus. Mă gîndesc doar.

— Nu o lua așa în serios — ar trebui să știi cum gîndesc eu în realitate.

— Știu, Kathy.

— Numai că m-ai luat pe neașteptate. Știi, faptul că nu cunosc decît atît de puține lucruri despre tine, căci tu m-ai făcut mereu să-ți vorbesc doar eu despre copilăria mea. Așa că o clipă... Ea rise și clătină din cap. Nu se poate spune că am fost prea deșteaptă.

El zîmbi. Se simțea moleșit, îngreunat. O dată cu ultima frază a ei, tonul acela dulceag îi apăruse iar în voce. Rîsul fusese rîsul pe care-l auzise la ea în prima seară. Mîna lui, care se mișca nerăbdătoare pe brațul canapelei, alunecă în jos. Fără a-și da seama că o face, degetul mare și arătătorul se împreunară, formînd un cerc.

— Dar, oricum, ideea mea nu ți-a plăcut, nu-i așa? o întrebă el.

— Oh, sigur că da. Este...

Ea se întrerupse brusc. Întinse mîna după o țigară și el se aplecă să i-o aprindă. Părul ei strălucea. O auzi respirînd. Era străbătut de conștiința apropierii ei fizice, dar în același timp pradă unei triste inexplicabile.

— Cum este?

— Oh, Phil, părerea mea este că ai să-ncurci toată lumea. N-o să mai știe nimeni ce ești cu adevărat.

— După ce voi sfîrși, am să le . . .

Nu reuși să-și termine fraza. Ceva extrem de important se întîmplase cu el, ceva contra căruia nu se putea împotrivi. Începuse să pună stăpînire pe el chiar de la prima ei întrebare. Acum înțelese deodată ce era. Era senzația aceea stranie, puternică, pe care o ai cînd ești insultat. El se simțea insultat. Dacă ar fi fost într-adevăr evreu, asta ar fi fost ceea ce ar fi simțit el. Își primea deci prima lecție. Cu Kathy, el făcuse prima experiență în clipa cînd se simțise jignit și incapabil de a rosti cuvîntul care să lămurească totul, care s-o liniștească. Ea îl făcuse să-și aducă aminte că faptul de a ști că nu ești sau că ești evreu, indiferent de fața sau vocea sau manierele sau întreaga ființă, era ceva foarte important. O durere lentă începuse să pună stăpînire pe el. Dracu să-l ia dacă o va lăsa să vadă asta. Dar în cele din urmă aflase ceea ce voise să afle.

— Ai să le spui la sfîrșit că ai jucat pur și simplu un rol, nu-i așa? termină ea fraza pentru el. Sigur că ai să le spui. Dar chiar în cazul ăsta, zvonul o să se răspîndească mai departe.

— Perfect. N-are decît.

Cuvintele lui sunau liniștit. Nu, doar vocea fusese liniștită, dar răspunsul era aspru. Era mai presus de puterea lui să-l facă să fie altfel. Kathy? Kathy care dăduse ideea seriei de articole? Ea voia să combată flagelul, desigur. Ea voia ca „Smith's" să facă uz de tirajul său, de tirajul său de trei milioane exemplare, pentru a tuna și a fulgera, a adopta o poziție și a da lupta. Așa se exprimase ea în seara aceea. Dar nu-i plăcea ideea că cineva ar putea să se îndoiască o singură clipă cu privire la ceea ce era el.

Văzu o expresie de încurcătură apărînd pe fața ei. Sprîncenele îi erau încruntate. Se gîndea, se gîndea la ceva departe de ei doi și de locul unde erau acum, ceva știut numai de ea singură. Apoi expresia dispăru. Făcu un gest repezit cu amîndouă mîinile, ca și cînd ar fi vrut să-și șteargă definitiv din minte cele cîteva clipe care trecuseră.

— Cred că mi-am pierdut mințile, spuse ea hotărîtă. Presupunînd că ar fi așa, cui îi pasă? Vina e a mea, că privesc lucrurile dintr-un punct de vedere mult prea practic. Îi zîmbi. E o idee grozavă. Numai că seara trecută ai spus că vor fi piedici și dificultăți, și eu am și început să le caut.

El se simți înviorat. Schimbarea asta rapidă îl zăpăcea dar se simți ușurat, cel puțin atît cît trebuia ca să poată continua seara. Mintea ne joacă feste foarte caraghioase; uite, spre exemplu, ce greoi fusese el însuși în a sesiza „tocmeala evreiască" a lui Belle. Îi povesti lui Kathy despre asta, și ea spuse „cuvinte murdare, tipice de propagandă". Din nou se simțise înviorat. Fusese o prostie din partea lui să-i expună dintr-o dată planul său fără a o pregăti mai înainte. Putea face astfel de lucruri cu un redactor șef, dar în cazul ei ar fi procedat mai înțelept să-i explice totul în amănunt, s-o facă să înțeleagă de ce aceasta era singura cale care ducea la adevăr.

— Vor fi multe murdării de suportat, spuse el. Dar la urma urmei, trebuie să simt totul pe propria mea piele pentru a înțelege.

— Cît crezi că va dura?

Ridică din umeri. Ea făcu același gest, ca pentru a-i arăta că știe că nu se poate preciza niciodată cît va dura un lucru important.

— Tu și cu familia Minify va trebui să-mi promiteți că nu mă veți trăda, spuse el. Kathy aprobă din cap și el adăugă: Dar să știi, absolut nici o excepție, pentru nimeni. De acord?

— De acord. Ea schiță din mînă crucea pe care o fac copiii deasupra inimii, cînd promit ceva. Și personalul de la „Smith's"? Cum rămîne cu ei? N-au să vorbească?

— Dar ei habar nu au. Numai John e la curent.

— Ei cred că eşti evreu?!

Glasul ei suna neîncrezător.

— Nu cred că pricepi în întregime despre ce e vorba, Kathy. Dacă vreau ca încercarea asta să reuşească — şi s-ar putea să nu reuşească — singura şansă pe care o am este să mă identific trup şi suflet cu rolul pe care îl joc. Îi explică în amănunţime că nu făcuse încă pînă astăzi cunoştinţă cu nici unul dintre redactori, că nu cunoştea pe absolut nimeni în Est; îi făcu o scurtă descriere a mesei la care luase parte şi a felului în care pusese pentru prima oară chestiunea.

— Va trebui să păstrez o conduită absolut identică în orice ocazie şi în tot timpul cît va dura, încheie el.

— Desigur. Pînă acum nu mi-am dat prea bine seama despre ce e vorba.

Ea părea că regretă, şi un sentiment de vinovăţie îşi făcu loc în el. Întotdeauna cerea prea mult de la toţi. Judeca prea repede.

— Mă supărasem pe tine, spuse el. O clipă am crezut că dacă aş fi fost evreu . . .

Rîsul ei îl făcu să se oprească. Se simţea caraghios.

— Ei bine, Phil, nu cumva mă crezi o antisemită?

Ea pronunţă trei cuvinte clare, în loc de unul singur.

— Doamne Sfinte, nici gînd!

Urmă o pauză. Se aplecară amîndoi, pentru a-şi ridica băuturile uitate. Tăcerea se prelungi. „E o prostie să-ţi analizezi fiecare reacţie", gîndi el. Care fusese oare reacţia justă? Cînd se considerase caraghios? Sau cînd se supărase? „Ajunge, sfîrşeşte cu asta! îşi ordonă el. Las-o pe mai tîrziu, cînd ai să poţi gîndi."

— Vina mea este că sînt întotdeauna grozav de înclinat să cîntăresc şi să analizez totul, pînă nu mai ştiu nici eu de ce părere sînt, spuse el.

— Eu nu sînt aşa, zise ea. Vocea îi era caldă. Dar seara trecută am făcut şi eu ca şi tine. Am stat trează aproape pînă la ora trei.

— Kathy!

Ar fi vrut s-o cuprindă în braţe. „O să limpezim chestiunea asta, se gîndi el. Dacă e într-adevăr ceva de

limpezit, o vom face." Undeva în spatele lui se auzi o ușă deschizîndu-se.

— Masa-i gata, anunță ea. Hai să terminăm băutura la masă.

*

Senzația dureroasă de dezamăgire nu voia deloc s-o părăsească. Din clipa în care ușa principală se închisese în spatele lui, ea dorise să-l cheme înapoi, să găsească acel ceva de spus care să schimbe întreaga atmosferă a serii.

Nu era nici măcar ora unsprezece. Se învîrti prin salon, golind scrumiere, făcînd curățenie pe măsuța-bar. Claudia uitase să strîngă șervetul lui de masă; era încă pe măsuța unde-l luase cu el, cînd trecuse pe canapea pentru a-și bea cafeaua. Ea ridică pătratul de pînză galbenă. „KLP", spunea pretențios monograma. Ea îl aruncă pe tava cu cești de cafea și duse totul în bucătărie. Claudia era întotdeauna atît de grăbită să plece, încît devenise un fel de lege nescrisă între ele ca să nu mai aștepte să strîngă serviciul de cafea. Kathy spălă cestile mici și linguriței. „KLP"-ul strălucea pe mînerele lor în formă de vioară. „Totul caraghios și întortocheat", se gîndi ea.

Șterse cestile și le puse la locul lor. Mîhnirea ei persista. Seara fusese o dezamăgire. Ea o făcuse să fie astfel, prin aversiunea aceea extraordinară pe care o resimțise față de ideea lui. Amintindu-și clipa care urmase imediat după ce Phil îi anunțase planul său, se înfioră. Ce-o apucase oare? Nu reușea să se înțeleagă.

„E o idee strălucită, Phil. Vor ieși niște articole grozave. Ai să ajungi vestit." De două ori îi spusese asta — o dată în timpul cinei și a doua oară mai tîrziu. El zîmbise de fiecare dată, și de fiecare dată ea crezuse că neînțelegerea dintre ei se risipește. Dar în clipa următoare el vorbise despre altceva, și nemulțumirea persistase în sufletul ei.

Ce-o apucase oare? De unde-i venise ideea aceea?

Ea oftă. Cărările ascunse pe care se încrucișează im-

pulsurile și motivele acțiunilor omenești te păcălesc întotdeauna cînd încerci să le dai de capăt. Cel puțin pe ea o păcăleau. Degeaba își impunea să se chinuiască încercînd să le descopere. În ținutul acela nu găsea nici un fir conducător, și se pierdea întotdeauna.

Era cu adevărat o idee bună; știa lucrul acesta la fel de inconștient cum știa că o piesă are o intrigă bună sau că un roman are forța caracterelor și a mișcării. Ar fi trebuit să-i spună asta imediat, să fi păstrat numai pentru ea imaginea care-i venise brusc în minte, a greutăților pe care le va avea de întîmpinat, să-l laude fără nici o rezervă. Asta cerea un bărbat de la o femeie. Credință în el, încurajare, nicidecum scepticism, oricît de perfect justificat ar fi. Ea îl dezamăgise, reacționînd prea spontan.

Aici era adevărul.

Lui Bill nu i-ar fi păsat; el nici măcar n-ar fi observat ceva atît de subtil. Phil era un neurastenic, bănuia ea, ușor emoționabil, ușor de deprimat. Dar Bill-ii nu erau genul ei, pe cînd Phil era. Trebuia să învețe să-l cunoască mai bine, pentru a afla care sînt punctele sensibile și vulnerabile ale personalității lui atît de complexe și a deveni mai îndemînatică în a le ocoli. Era atît de ușor să rănești un om de genul lui Phil. Totuși, sensibilitatea asta era atracția lui, și încîntarea pe care o resimțea ea cînd vedea liniștea și fericirea în ochii lui îi era răsplata.

Ar fi vrut ca el să nu fi trebuit să plece tocmai atunci. Fata cu ziua pe care i-o trimisese, Emma, era din genul celor care seamănă cu un orar în carne și oase, și care dacă le-a sosit ora de plecare nu mai țin seama că doamna e bolnavă sau nu de inimă și lasă totul baltă și pleacă; așa că el nu avea de ales și trebuise să-și ia rămas bun. Poate că încă o oră petrecută împreună ar fi destrămat senzația de nemulțumire care se încuibase între ei. În tot timpul serii acestela nenorocite, el nici măcar nu încercase s-o sărute, și aerul acela îngîndurat nu-l părăsise nici o clipă.

Dezolată, stinse luminile și se duse în dormitor. Pe

cînd se dezbrăca, un nou val de nemulțumire o străbătu.

„Devin și eu neurastenică!“ Îi înțelesese greșit ideea, și ce-i cu asta? spusese lucruri care n-aveau rost, și ce-i cu asta? El știuse imediat după aceea că ea regretă — spusese doar pe față că-și pierduse capul. Faci o greșeală, te scuzi — la asta ar fi trebuit să se reducă totul. În schimb, senzația aceea plăcută că totul e așa cum trebuie se spărsese ca un balon de săpun.

CAPITOLUL VI

„Ne naștem în nevinovăție." Expresia aceasta îl urmărea; un mănunchi de cuvinte înfipte în minte, un imbold care-i făcea sîngele să circule mai repede. De o sută de ori îi reveni în gînd în zilele următoare. De unde venea, ce mesaj încerca să-i comunice, nu știa. O simțea doar veșnic prezentă în el, ca un acord dintr-o muzică maiestuoasă.

„Ne naștem în nevinovăție."

Ca niște cuvinte pe care le scrii în vis, purtătoare ale unui înțeles pe care mintea adormită se străduiește să-l păstreze pînă dincolo de clipa deșteptării, ea se apropiase în nenumărate rînduri de pragul înțelegerii, pentru a se retrage de fiecare dată înapoi în întuneric, înainte ca el să-i poată prinde mesajul pe care simțea că-l poartă în ea. Avea aceeași covîrșitoare semnificație ca și ultimele cuvinte pe care creierul lui le urmărise înfrigurat înainte de a capitula în fața anesteziculuí în spitalul de campanie. Și, ca și atunci, se simțea mai puternic prin revelația pe care o conțineau aceste cuvinte, bucuros că a descoperit un ritual magic care să-i explice esența lucrurilor, a adevărului și a vieții.

Dar deși de data aceasta reușea să-și amintească cuvintele, nu era în stare să prindă înțelesul ascuns pe care îl purtau în ele. În seara aceea, la Kathy, le auzise neîncetat în timp ce o privea și o asculta neatent la ce-i povestea despre Central Park sub prima ninsoare adevărată. Și de atunci ele nu-l mai părăsiseră nici o clipă, făcînd să-i răsune în minte cadența lor gravă.

Singur acum, în după-amiaza Crăciunului, le simțea la fel de prezente în cameră ca și luminile bradului sau vocile estompate ce veneau din bucătărie.

„Ne naștem în nevinovăție." Da, în sînge și apă și durere ne naștem, dar într-o imaculată curățenie a inimii. Bruscați, striviți, cu ochii încețoșați orbiți de lumina nouă,

cu carnea îndurerată biciuită de o scădere bruscă de 20 de grade în temperatura înconjurătoare — totuși se naște ceva bun, inocent, necorupt.

Corupția vine mai tîrziu. Prima teamă este o corupție, prima încercare de a ajunge la ceva ce se refuză. Prima noțiune a deosebirilor dintre tine și altul, prima nevoie de a te simți mai bine decît acel altul, mai iubit, mai puternic, mai bogat, mai fericit decît el — acestea sînt corupții. Una cîte una, ele își aruncă sămînța în suflet, pentru a-și da roadele nefaste mai tîrziu în viață.

Mama sa intră în cameră, mișcîndu-se încet ca pentru a pune la încercare vigoarea pe care corpul său abia și-o recăpătase. În ochi avea încă expresia de mulțumire cu care urmărise încîntarea radioasă a lui Tom în fața pomului de Crăciun.

— Nu cumva stai acasă din cauza mea, Phil? întrebă ea.

— N-am nici o întîlnire. Știu că acum ești bine. Craigie va fi surprins cînd te va vedea mîine.

Ea aprobă din cap, cu înverșunare, părînd într-adevăr hotărîtă să-i pună definitiv la locul lor pe doctorul Craigie și electrocardiograful său indiscret. Se auzi soneria și Phil ieși în hol.

— O telegramă, spuse el o clipă mai tîrziu. Curios — fetele ne-au scris... Semnă de primire și o deschise. E de la Dave. Citi scurta comunicare. Mi-a primit scrisoarea, așteaptă să plece dintr-o clipă în alta, și ar vrea să se oprească pe la noi. Doamne, ce bucurie, să-l revăd pe Dave!

Ea era la fel de bucuroasă ca și el. Discutară dacă n-ar fi bine să-i dea camera lui Tom și hotărîră că ideea nu era bună.

— Dave poate să ia camera mea, eu am să dorm în salon, pe sofa, spuse Phil. În felul acesta băiatul n-o să ne încurce dacă o să stăm să pălăvrăgim pînă noaptea tîrziu.

Farmecul se destrămase. Cînd mama sa ieși din cameră, el se reîntoarse la cele patru cuvinte. Dar acum nu mai erau decît niște simple cuvinte, fără promisiunea unui înțeles ascuns.

„Probabil era ceva în legătură cu venirea Crăciunului și zăpada proaspătă din parc și experiența nouă pe care o încep, aproape ca și cînd m-aș naște a doua oară."

Dar de ce tristețea aceea care le însoțea întotdeauna?

— Tată! Auzi, tată!

Strigătul lui Tom era atît de imperios, ca și cînd întreaga casă ar fi fost în flăcări. Phil nu se mișcă de la locul lui.

— Ce s-a întîmplat?

— Nu vrea să tragă! I-am băgat capsele înăuntru, dar degeaba, nu vrea. Oh, să-l ia dracu de pistol, e o rablă!

— Hai să vedem ce-i cu el.

El zîmbi. Frumoasă treabă drăcuielile și blestemele acestea ale lui Tom, a căror origine era ușor de găsit în lipsa de jenă cu care el însuși le întrebuința în casă. Poate că fusese prea îngăduitor tolerîndu-le în vocabularul băiatului. Se uită spre el. Tom ședea țeapăn, chiar în pragul ușii. În mîna dreaptă, care-i atîrna pe lîngă corp, se bălăbănea pistolul cu capse. Cînd îl văzuse în dimineața aceea, aproape că înnebunise de bucurie.

— E de fier, tată! strigase el. Nu-i de lemn. Pune mîna, e rece.

Acum ședea nemișcat, așteptînd ca Phil să spună ceva.

— Cine sînt eu, știi? întrebă el.

Pentru o clipă, chestia cu pistolul era uitată.

Phil îl privi. Prinsă peste mijlocul nasului, purta o batistă, împăturită în două în formă de triunghi. Jos, pe șoldurile sale slabe atîrnau o curea cu ținte și o teacă de pistol. Pantalonii lungi, pe care îi purtau acum și copiii de opt-nouă ani, erau vîrîți în șoșonii încă neuzați. Pe lîngă pistol, mai avea un revolver cu mîner incrustat, și perechea lui trecută pe sub cureaua pantalonilor. Phil îl privi cu un aer foarte serios.

— Ești un... Stai să mă gîndesc. Un șerif.

— Oh, tată! zise el dezamăgit.

— Un îmblînzitor de cai sălbatici.

— Nu.

— Un cow-boy din Arizona.

— Tată, habar n-ai!

— Ei, stai să văd. Jocul durase îndeajuns. De la început el știuse foarte bine cine este, dar regulile copilărești ale jocului făceau ca o ghicire imediată să fie exclusă. Atunci ești un bandit, un bandit urmărit de poliție.

— Da, chiar așa, asta este. Deasupra triunghiului de mătase verde, ochii îi străluceau. Se trase pe furiș în spatele fotoliului și ținti pistolul cu capse spre tatăl său. Atunci, pe neașteptate, își reaminti și fu covîrșit de realitatea tragică. Nu vrea să tragă. Capsele se lipesc.

Phil luă pistolul și-i desfăcu cele două jumătăți ale patului. Kathy i-l trimisese. Sosise în seara trecută și pachetul nu arăta prin nimic că era de la ea. În dimineața asta, cînd Tom desfăcuse înfrigurat ambalajul strălucitor, cartea de vizită căzuse pe podea, neobservată de copilul care pentru moment era ca pe altă lume. Doamna Green o ridicase, o privise și i-o întinsese lui Phil.

— Ce drăguț din partea ei, spuse ea.

„Sărbători fericite de la Katherine Lacey — doar fiindcă am auzit multe despre dumneata." O citise și inima lui făcuse un salt nebunesc de bucurie.

„N-a vrut doar să-mi facă mie plăcere, se gîndi el din nou, în timp ce lucra la pistol. A vrut să-l facă și pe el s-o îndrăgească. N-ar fi avut nici o nevoie să trimită un cadou de Crăciun unui copil pe care nu-l cunoaște, totuși a făcut-o. S-a amestecat în mulțimea aceea care se îmbrîncește prin magazine, a căutat și a tot căutat și în cele din urmă a găsit asta. L-a dus acasă și s-a chinuit singură cu panglica mare cu care era legat pachetul, și tot singură l-a adus pînă aici."

— De ce nu se-nvîrt capsele, tată?

— Asta vreau și eu să văd.

Neînțelegerea care-i despărțise în seara aceea, înainte de cină, era ceva ce un alt bărbat nici n-ar fi luat în seamă. În tot timpul mesei el se chinuise încercînd s-o uite. Cînd ea adusese iarăși în discuție, mai tîrziu, planul lui, se exprimase în termeni entuziaști, părînd încîntată de el.

De două ori îl lăudase, și de două ori el avusese impresia că o făcea fără convingere adevărată. Fusese însă cel puțin atît de deștept să nu sufle nici o vorbă despre îndoiala care îl chinuia neîncetat. Își calificase nevoia de apreciere și laude de care dădea dovadă drept „infantilism", și sfîrșise prin a se simți nemulțumit și enervat de tot ceea ce făcea. Și cînd trebuise să plece, își luase rămas bun cu părere de rău, ca atunci cînd simți că lași în urmă o situație nelămurită.

Dar a doua zi, la birou, își recăpătase toată încrederea. Încrederea în sine însuși, în Kathy, în articolele pe care trebuia să le scrie. Fata care-i fusese trimisă ca ajutor, domnișoara Wales, era inteligentă, vioaie, dornică de lucru. Îi va fi de mare ajutor în investigațiile care se puteau face prin poștă sau telefon. În tot timpul zilei, se simțise bine dispus, încrezător. Și la ora patru îi telefonase.

— Uite, tată, ciocănașul ăsta e înțepenit. Chiar aici!

— Îl fac acuma, Tom. O clipă de răbdare.

El înfășurase din nou panglica de capse și o introduse în locașul tăiat în metal. Închise căpăcelul care o acoperea, și, cu un gest dramatic, ridică cocoșul. Pistolul percută.

— Oh, e grozav, mulțumesc!

Tom îl înșfăcă și dispăru imediat. „Să vezi împușcături acum", gîndi Phil. Ca și cînd ar fi simțit-o lîngă el, așteptîndu-l politicoasă să termine cu reparatul pistolului, el se întoarse din nou la Kathy. De la primul „hello" pe care-l rostise el în telefon, fata începuse să vorbească cu o înfrigurare care-i liniștise gîndurile agitate.

— A fost un fel de nebunie din partea mea seara trecută, Phil. M-am gîndit mult la asta, după ce ai plecat, și n-am fost prea încîntată de mine.

El se condamnase pentru că permisese chestiunii aceleia să ia o importanță atît de mare în ochii lui. În tot timpul cît dură conversația, el îi admiră această calitate de a recunoaște că făcuse o greșeală. Se mai văzuseră o singură dată înainte ca ea să plece în vacanța de Crăciun cu sora ei Jane. Gustaseră împreună plăcerea împăcării, deși nu fusese o ceartă adevărată, iar

el trebuise să lupte pentru a-şi reţine cuvintele care izbeau neîncetat în hotărîrea lui de a le mai păstra încă un timp nerostite.

Phil se răsuci neliniştit în scaun. Se sculă în picioare, traversă camera pînă la pomul de Crăciun, scoase cordonul electric de la priza din perete. Pomul se întunecă întocmai ca o faţă de pe care s-a şters orice expresie. Decorat, iluminat, el trecuse graniţa infinit de mică dintre viaţă şi moarte.

Phil se gîndise la fel de mult la Betty, ca şi de alte Crăciunuri, fusese victima tuturor festelor pe care asociaţiile de idei ţi le pot juca. Feste specializate, ca acelea din timpul Crăciunului, altele ocazionale, ajutate de globuri de sticlă strălucitor colorate şi becuri în formă de făclii, scoase de prin cutii de mult uitate, pentru a face amintirile să iasă la iveală cu o precizie dureroasă.

Decembrie era luna morţii ei, şi toate celelalte luni de decembrie de atunci fuseseră ecouri ale ei, fiecare mai slab decît cel dinaintea lui, totuşi fiecare răsunînd cu o intensitate proprie, la care depărtarea adăugase gustul amar al speranţei definitiv pierdute. Dar de data aceasta nervii lui erau un strat izolator, un tampon care să atenueze vechile lovituri.

Şi chiar în timp ce se gîndea la aceasta, muşchii gîtului i se contractară iarăşi, pulsaţiile încete ale durerii îşi reluară ritmul întrerupt. Ca un credincios care a intrat să se roage într-o capelă, el se cufundă din nou pentru o clipă în vechea durere.

•

Doctorul Craigie era entuziasmat.

— Nici un motiv de îngrijorare.

Repeta neîncetat cuvintele acestea şi ele îşi făcură efectul asupra doamnei Green şi lui Phil. Era o linişte imensă în atitudinea lui, un interes plin de bunăvoinţă pentru teancul de note şi analize împrăştiate pe birou în faţa lui. Fusese o vizită lungă, un minuţios examen medical. Aşteptînd-o pe mama lui să iasă din camera

unde se îmbrăca, Phil simțea o ușurare amestecată cu dorința de a pleca mai repede.

— Totuși, vă trebuie un internist bun care să vă îngrijească, tocmai spunea doctorul Craigie. Dacă vreți, am să vă recomand eu unul. Sau aveți dumneavoastră unul bun pe care-l preferați?

— M-am interesat la birou, zise Phil. Unul dintre redactorii de acolo mi l-a recomandat pe doctorul Abrahams cu atîta căldură, încît mi-am rezervat la el o oră pentru luni.

— Abrahams?

— Da, J. E. Abrahams, parcă așa a spus. Ephraim. Muntele Sinai sau Beth. Israel, sau amîndouă la un loc.

— Da, da, desigur. Atunci n-o să mai aveți nevoie de asta.

Cu un gest de renunțare, el puse pe birou o filă din carnetul de rețete. Phil o ridică. Pe ea erau scrise două nume și două adrese. Mason Van Dick. James Ayres Kent.

— În cazul cînd v-ați gîndi sau, mai bine zis, dacă ați găsi ce e preferabil s-o vadă pe mama dumneavoastră unul dintre ei...

Tonul era extrem de politicos. Prea politicos chiar, făcînd să se nască o întrebare.

— De ce? Abrahams ăsta nu face parale?

— Nu, nici gînd de așa ceva. Foarte priceput. Demn de toată încrederea. N-are obiceiul de a încărca la notă vizite nefăcute sau de a prescrie tratamente inutile, cum fac unii.

— Înțeleg. Phil îl privi. Vreți să spuneți „cum fac unii doctori", nu? Era oare cazul să-i spui chiar și unui doctor că ești evreu? Era oare necesar să anunți lucrul acesta oriunde te-ai duce? Nu era oare o insultă pentru un om să-i spui lucrul acesta, așa, fără să te-ntrebe nimeni, cînd simpla lui menționare presupunea că avea vreo importanță pentru el, interlocutorul tău? Sau ați vrut să spuneți — continuă el — cum fac „unii doctori evrei"?

Craigie rîse.

— Cred că ai dreptate, spuse el vesel. Sînt însă și printre noi din aceia care fac asta, la fel ca ceilalți.

Deci Phil nu interpretase greșit. Noi, Ei; Pe Noi, Pe Ei.

— Dacă doctorul Abrahams nu mă va mulțumi, spuse el, am să încerc cu Van Dick sau cu Kent. N-am nici o înclinație specială pentru doctorii evrei doar pentru motivul că sînt și eu evreu!

Stephen Craigie înghiți în sec. Rîse din nou. Împături electrocardiograma și o puse în plicul de Manila care se afla pe birou, în fața lui.

— Nu, desigur că nu, zise el. Un om priceput e un om priceput, orice ar fi. Nu cred în prejudecăți. Și te rog să-i transmiți salutări lui John Minify din partea mea. Nu l-am văzut de ani de zile, din noaptea cînd tatăl său a avut un atac de cord. Simpatic om, Minify.

Doamna Green apăru, apoi plecară.

„Asta era totul", se gîndi Phil mai tîrziu, întinzîndu-se în scaun la biroul său acoperit cu hîrtii. Un punct luminos ici, un altul colo. Craigie nu știuse că el „era evreu". Dacă ar fi știut, ar fi procedat mai cu „tact". Dar chiar din această primă săptămînă, după ce el, Phil, făcuse să devină cunoscut de cei cu care vorbea, ori de cîte ori era posibil, că este evreu, același punct luminos îi apăruse adeseori.

Uneori se năștea doar dintr-o asociație inconștientă de idei, cum era în cazul cu Bill Johnson, de la „Times", într-una din zilele trecute. Ducînd personal înapoi tăieturile de ziar împrumutate, el reușise să-i paseze chestiunea ușor, fără efort; era deja uitată cînd coborîseră împreună în stradă ca să bea ceva la Bleech, unde-l invitase Johnson. Începuseră să discute despre secretul bombei atomice, ancheta de la Pearl Harbor și politică în general.

— Erai de partea lui Roosevelt? începuse Johnson. Apoi adăugase: Desigur, era normal să fii.

— De ce era normal să fiu?

Johnson nu-i răspunse. Phil lăsase chestiunea să treacă. O luminiță.

Într-o sumedenie de alte ocazii se petrecuse același

lucru. Asta era tot ceea ce-i aduseseră primele zile de cercetări. Nu erau lucruri mari. Nu erau semne galbene distinctive de purtat pe braţ, sau bănci speciale de stat pe ele în parcuri, sau Gestapo. Doar o luminiţă ici, alta colo. Fiecare fără importanţă. Fiecare dintre ele trebuind să fie înlăturată ca fiind prea puţin importantă.

Dar zi după zi, mica izbitură a insultei. Zi după zi, biciuirea nervilor, asaltul lent contra citadelei de mîndrie pe care o constituie identitatea unui om. Aşa procedau ei. O săptămînă fusese de ajuns ca să-l înveţe cum procedau ei.

Lîngă cotul lui Phil începu să sune telefonul. Mintea i se limpezi de orice gînd. Toată ziua de ieri sperase că ea îi va telefona.

— Phil, aici e Belle.

— Oh, eşti din nou aici?

— Nu, sînt acasă. Vocea ei era repezită. Tocmai am primit scrisoarea mamei. Despre planul tău minunat. Se auziră nişte pocnituri şi nişte şuierături în receptor, şi el nu reuşi să înţeleagă cuvintele care urmară. ... şi ştiu că n-am nici o putere asupra ta, dar vreau să te anunţ de la-nceput că eu nu mă gîndesc să iau parte la chestia asta.

— Ţine-ţi firea. Nu te-a rugat nimeni să faci absolut nimic.

— Ştii, cred, ce fel de societate e aceea unde lucrează Dick! Şi, oricît n-aş fi eu de acord cu ei, trebuie să privesc lucrurile aşa cum sînt în realitate. Nu pot să las oamenii să creadă că ...

— Pentru numele lui Dumnezeu, Belle!

— Foarte bine, fii tu deasupra tuturor lucrurilor ăstora mărunte, dar eu nu pot să nu mă gîndesc ce-ar însemna dacă oamenii ar afla că soţia lui Dick e evreică!

Abia dacă asculta cuvintele care se succedau repezite, fierbînd de dorinţa de a se explica. „Toţi copiii sînt atît de curaţi sufleteşte la început." Cuvintele mamei sale îi răsunau în minte mai tare decît cele ale lui Belle. „În felul ăsta nici unul dintre noi nu s-a lăsat prins, nici la şcoală, nici în altă parte." Dar un om nu rămîne turnat pe vecie în formele copilăriei, în ciuda a ceea ce cred catolicii despre primii şapte ani ai vieţii. Aceste trăsă-

turi primare puteau fi schimbate; valori noi puteau să le ia locul.

— Încetează cu tîmpeniile! spuse el aspru. N-am nicidecum de gînd să te bag în chestia asta. Nimeni n-a crezut data trecută că sînt miner sau sinistrat, nu-i așa?

Cînd convorbirea se termină, el rămase privind spre telefon, ca și cînd ar fi fost Belle însăși. Se auzi o bătaie la ușă și el strigă „da!", mulțumit că era distras de la exasperarea care-l stăpînea.

Domnișoara Wales intră, ținînd în mînă un teanc de scrisori.

— Cîteva răspunsuri, explică ea, și i le puse pe birou.

Plicurile erau deja tăiate, și el îi zîmbi. Din prima zi îl tratase ca și cînd i-ar fi fost secretară de ani de zile. Îi oferise ajutor, prietenie, și nici un pic de deferență. Lui îi plăcea felul ei de a fi, deși găsea că este niței cam „îndrăzneț". Părul ei blond era un eșafodaj de bucle, iar tenul avea o nuanță palidă în contrast cu roșul aprins al buzelor. Umerii obrajilor proeminenți o făceau să pară scandinavă sau slavă, ceva străin și interesant. Avea accentul acela curios din New York cu care el nu se obișnuise încă, plus alte cîteva extravaganțe în vorbire care lui îi răsunau curios la ureche. Cînd pronunța cuvîntul *bottle* sau *settle*, ea lăsa complet la o parte dublul *t*, aproape la fel ca scoțienii. El încercase, amuzat, odată cînd era singur, să-i imite pronunția „ba-ăl", „se-ăl". Nu, nu reușea, nici pe departe s-o facă.

Începu să citească scrisorile. Exact la ceea ce se așteptase. Nimic nou. Scrisorile păreau că reprezintă clișeul tipic, veșnic neschimbat, sub care se prezenta situația. Totuși, pe măsură ce citea, furia începea să fiarbă din ce în ce mai tare în el.

— *Da* pentru Greeni și *nu* pentru Greenbergi? întrebă veselă domnișoara Wales.

— Cel puțin Greenilor li se făgăduiește că vor fi anunțați dacă se eliberează vreo cameră.

El îi trecea scrisorile pe măsură ce le citea. Aceasta făcea parte din prima serie de investigații întreprinse la hotelurile din Miami, Palm Beach, Bermude. Fuseseră expediate două cîte două, pe hîrtie simplă de scrisori, și în aceeași zi. Fiecare era semnată „Phil Green", dar una

din fiecare pereche cuprindea cuvintele „pentru mine și pentru vărul meu, căpitan Joseph Greenberg", pe cînd cealaltă nu făcea nici o aluzie la acest văr. Acelea fără aluzia respectivă purtau chiar adresa lui Phil; celelalte aveau adresa locuinței lui Minify, din Park Avenue. El și cu John plănuiseră toată chestiunea aceasta împreună, pentru a evita confuzia în privința răspunsurilor. Chiar „Prin grija D-lui Minify" era inutil — „Apart. 18 A" împreună cu numele străzii și numele casei erau cu totul suficiente. Jessie Minify, care considera întreaga chestiune — după cum îi spusese John — drept un fel de joc pasionant de-a serviciul secret, la care era nerăbdătoare să ia parte, își asumase sarcina de a trimite scrisorile acestea la biroul lui Phil sau de a le pune fără greș în servieta lui John.

— Draga de Jess, remarcase John. Ea adoră ideea dumitale. Desigur că n-o să te trădeze. Moare de nerăbdare să dea o serată grandioasă, să invite pe toți antisemiții de care a auzit vreodată și să te prezint — nu mi-a spus nimic din toate astea, știi, Phil, dar cred că așa stau lucrurile —, să te prezint drept „evreul acesta simpatic, Phil Green, ați auzit, *evreul!*"

Phil rîse.

— În orice caz, știu sigur că ea consideră antisemitismul drept ceva urît, cum ar fi să joci jocuri de noroc pe mize prea mari, sau să nu suporți băutura cum se cuvine.

Phil termină de citit răspunsurile și o așteptă pe domnișoara Wales. Ea știa că singurul scop al acestor scrisori era de a strînge informații pentru articole. Puse încă o scrisoare peste cele citite, zîmbitoare și netulburată. Oricîtă bunăvoință ar avea, se gîndi Phil, nu le pasă nici de doi bani, fiindcă ei nu simt niciodată pe propria lor piele chestiunea aceasta.

— Am să-ncep chiar acum un dosar de răspunsuri, spuse ea, cu glasul vesel. Mîine au să fie și mai multe.

— Da.

— Va fi material bun pentru articolele dumitale. Îi aruncă o privire pe jumătate încurajatoare, pe jumătate plictisită. Dacă numele dumitale ar fi fost Irving Green

sau Saul sau ceva în genul ăsta, nu ți-ar fi reușit atît de bine.

El îi aruncă o privire rapidă.

— Vom face o probă în chestia asta, neapărat.

— Eu mi l-am schimbat pe al meu, zise ea pe un ton de convorbire obișnuită. Și dumneata?

— Wales? Nu, al meu a fost întotdeauna Green. Cum te chema înainte? Vocea lui nu trădase nici o surpriză.

— Walovsky, Estelle Walovsky. Nu mergea însă. Vreau să spun, în cererile de slujbă. Ea ridică din umeri, cu un aer care voia să spună că asta era ceva obișnuit. Așa că într-o bună zi am adresat două scrisori aceleiași firme, tot așa cum procedezi și dumneata. Am trimis-o pe cea semnată Elaine Wales după ce îmi răspunseseră la prima că n-au nici un loc liber. Și am căpătat slujba.

— Drace!

— Știi care era firma?

Ea așteptă. Părea că se distrează. El clătină negativ din cap.

— „Smith's Weekly", spuse ea, cu glas liniștit.

— Glumești!

— Marele săptămînal liberal, continuă ea cu un fel de răutate în glas, care luptă pe toate fronturile contra tuturor nedreptăților. Mă-nnebunește! E ceva clasa întîi.

— Ascultă! Dar Minify ...

— Cred că n-are timp să se ocupe cu toate mărunțișurile astea. Asta-i treaba lui Jordan. Dacă cineva ne-ar da de gol, s-ar găsi ușor un motiv să ne azvîrle afară. Ea făcu un gest cu degetul mare spre fereastră, și Phil îi privi mîna pînă cînd ea o lăsă în jos. Așa că, vezi, m-am gîndit că poate și dumneata ți l-ai schimbat pe-al dumitale. Adică, m-am gîndit la asta cînd am auzit că ești evreu.

— Ai auzit?! Vrei să spui, înainte să afli de la mine?

— Desigur. Toată lumea a știut asta din prima zi.

Atunci „plasarea chestiei" o făcuse altcineva în locul lui? Dar cum? Cine se ocupase de asta? Și cum o făcuse? Nu-și amintea ca măcar o singură dată în viața lui să-i fi spus vreunui om despre un altul: „E evreu, știi?" Asta probabil că fusese spus despre el imediat. De către Anne Dettrey? De Frank Tingler? De Bert McAnny?

Probabil chiar de Minify, pentru a ajuta la răspîndirea informației? Nu. Nu și-l putea imagina pe Minify capabil să spună cuvintele astea: „e catolic", „e evreu". A vorbi despre un alt om în termeni de diferențe religioase era contrar temperamentului lui Minify, cum era contrar lui însuși.

Phil făcu un semn spre scrisorile pe care ea le aduna într-un teanc.

— Chestiile astea te fac să te simți prost?

— Acuma nu. Ei da, desigur. Ei, și?!

Ea ridică din umeri și, cu aceeași privire netulburată, ieși din cameră. El o urmări cu privirea. Tipul nordic — tip arian. Aprinse o țigară. Trebuie să caute articolul acela publicat cu vreo doi ani în urmă în „Life" și scris de Hoston de la Harvard, despre caracteristicile amestecate ale tipurilor și raselor. Sau cartea lui Hooton. Deodată zîmbi, dar fără veselie. Se va distra nițel cînd îi va povesti lui Minify chestia asta.

Telefonul sună din nou. Poate de data aceasta ...

— Alo! Oh, Kathy, te-ai întors?

— A fost un cadou atît de drăguț și de spiritual, Phil. Mai întîi am rîs și pe urmă aproape că l-am distrus strîngîndu-l în brațe!

— Îmi pare bine. În curînd ai să primești cîteva rînduri mîzgălite de la Tom — e nebun după pistol! Cînd pot să te văd?

— Oricînd.

— Chiar acum, deseară, mîine? Mi-ai lipsit în astea patru zile. Aș vrea să fim căsătoriți.

— Phil!

Așa! o spusese în cele din urmă. Aici, la masa unui birou de redacție, cu cotul pe un teanc de note și de hîrtii, el rostise într-un disc negru perforat cuvintele pe care și le oprise cu forța în gîtlej, în seara aceea, înaintea plecării ei.

— E teribil cum ți-am spus, nu-i așa? zise el.

Nu primi nici un răspuns.

— Kathy! Ești încă la telefon?

— Și tu mi-ai lipsit! șopti ea. Mi-ai lipsit îngrozitor de mult ...

El văzu tabloul de cum intră. Celălalt, vechi, care fusese deasupra căminului, era așezat acum pe pian, și cadoul de la el atîrna în locul lui. Se simți înfiorat de plăcere, dar nu spuse nimic. Kathy știa că el îl văzuse, dar tăcu. Phil o luă în brațe.

Stînd lipiți unul de altul, fără să spună nimic, nu cunoșteau nici o altă realitate decît aceea care-i înconjura îndeaproape, pe ei și dorul lor acum potolit. Clipele de nesiguranță trecuseră. Clipele de surpriză trecuseră și ele. Încredere în ei înșiși, siguranță și forță — acestea erau sentimentele pe care le împărtășeau în clipa aceea.

Mai tîrziu, aplecîndu-se spre ea, o privi și descoperi în ochii ei o expresie de liniște adîncă conjugată cu o bizară nuanță de timiditate.

— Scumpa mea, frumoasa mea Kathy!

Ea zîmbi și întoarse capul, spre a nu mai vedea rugămintea mută din ochii lui, știind ce anume ar fi dorit el să audă și neștiind cum să i-o spună.

— Acum nu mai ești aspru și întunecat, Phil.

— Nici tu nu mai ești.

— Spune, nu e...

Ea îl privi, apoi întoarse capul. Întrebarea plutea în aer, nerostită.

— Nu e minunat cînd ești îndrăgostit? Da, așa e.

El așteptă. Atît de bine, încît e aproape dureros de suportat — cel puțin pentru mine.

— Și pentru mine e la fel.

Cît a ținut noaptea, ei au uitat să doarmă — cu excepția unor intervale de tăcere somnoroasă care erau aproape ca și somnul. Au vorbit cu acea sinceritate pe care nu o dă decît intimitatea și dragostea mărturisită. Deja fiecare dintre ei simțea cum în sufletul lui se naște un sentiment nou de fidelitate față de celălalt, mai puternic decît orice legătură a trecutului. Ea putea să-l facă să înțeleagă acum mult mai multe lucruri despre suferința crîncenă pe care i-o provocase pierderea lui Betty. Fiecare dintre ei căutase, fiecare sperase și așteptase ca viața lui să capete un înțeles nou, și acum amîndoi descoperiseră calea care ducea spre el.

— Să ne cunoaștem întîi familiile? spusese Kathy, la

un moment dat. Sau să ne căsătorim mai întîi şi pe urmă să le facem o surpriză?

— Tu cum preferi?

— Oricum.

Nimic nu fusese stabilit, nici o întrebare nu primise un răspuns definitiv, în ciuda orelor lungi care se scurseseră pînă cînd dungi cenuşii de lumină apăruseră la ferestre în jurul transperantelor coborîte. Acum nu era nici momentul şi nici nevoie de a lua hotărîri. Timpul se întindea, incomensurabil, în faţa lor.

Abia cînd el, îmbrăcat, s-a aşezat pe marginea patului pentru a fuma o ultimă ţigară, au început să facă planuri pentru ziua de mîine.

— Scumpa mea, dimineaţă am s-o pun la curent pe mama. Ce-ai zice să vii mîine s-o cunoşti? Am să trec să te iau cînd ies de la birou.

— De acord. Dar cu Tom ce facem?

— Să-l lăsăm mai întîi să se obişnuiască cu tine. Pe urmă, după ce îi vei deveni dragă, o să-i spunem. Va fi atît de fericit...

— Eşti sigur?

— Sînt sigur. Cred că e mai bine să te iubească întîi. Nu crezi şi tu?

— Atunci poate ar fi mai bine să vin, după ce se va culca.

El dădu din cap.

— Pentru început o să-l luăm cu noi la un cinematograf, ca să vadă un film. În felul acesta se va obişnui foarte repede.

O cuprinse în braţe. Corpul său îmbrăcat, braţul acoperit de mîneca hainei, cu care îi înconjurase umerii încă goi, îl făcură să se simtă dintr-o dată cuprins de dorinţă — o dorinţă care îl nemulţumea şi de care îi era teamă. Vorbi, întunecat:

— Scumpa mea, nu eşti supărată din cauza lui Tom?

— Oh, Phil! Ştii bine că sînt fericită. O clipă ezită. Va fi aproape ca şi cînd căsătoria mea n-ar fi fost risipită toată — ca şi cînd în toţi anii aceia aş fi avut un băiat care creştea pentru mine.

El se ridică pe neaşteptate în picioare.

— Sînt un idiot clasa-întîi!

În urma lui, parcă auzindu-i pașii prin salon, auzindu-l stingînd luminile pe care le uitaseră aprinse, ghicind că el aruncă o ultimă privire reproducerii după *Toledo,* agățată deasupra căminului, Kathy rămase pradă unui amestec de oboseală și fericire care-i goni somnul pentru încă o bună bucată de timp. El nu-și putea da seama și ea va trebui să i-o spună după ce vor fi căsătoriți, dar pentru moment ea nu putea rosti cuvintele care să-l facă să înțeleagă cît de mult însemna el pentru ea și cît de mare fusese nevoia ei de el.

Ea nu se așteptase la asta. Nu reușise să-și închipuie că sub complexitatea și nestatornicia temperamentului său se ascundea o forță atît de simplă și de antrenantă care o mișca. Dacă ea ar fi încercat să ghicească dinainte, ar fi ajuns la concluzia că Phil va fi un amant nervos și nesigur.

Lucrurile acestea aveau o importanță atît de mare — nici o căsnicie n-avea nici măcar o jumătate de șansă de a fi fericită dacă cei doi soți erau mereu nemulțumiți sau neliniștiți din punct de vedere sexual.

„Phil! se gîndi ea. Scumpul meu! Am să-l fac fericit, pot să-l ajut, căsătoria mă face să fiu bună. Toate celelalte referitoare la Betty vor dispărea mai înainte ca el să-și poată măcar da seama cînd au alunecat definitiv în neființă. Pot să-l fac pe Tom să se simtă bine; sînt bună cu copiii; de ce n-aș fi și cu acesta, cînd o doresc atît de mult? Și vom avea și un copil al nostru."

Întinse mîna după o ultimă țigară; se răzgîndi și stinse lumina. În întuneric mulțumi cuiva că făcuse să se întîmple toate acestea, și nu încercă să dea un nume acelui cuiva căruia îi mulțumea.

*

„Lipsa de somn nu contează, gîndea Phil, cînd te simți atît de bine cum mă simt eu acum." Bucuria mamei sale cînd aflase că se vor căsători într-o săptămînă sau două îl făcuse să se simtă mai curînd liniștit decît enervat sau încurcat. Fluierînd, sfîrși îmbrăcatul și se întoarse la biroul său pentru a deschide pachetul zilnic de scrisori

primite de la hotelurile cărora le scrisese. Doamna Green era încă în cameră, iar Tom era deja plecat.

— Povestea cu domnișoara Wales a făcut-o și pe Kathy să rîdă, spuse el. Nu voia să lase convorbirea să revină la probleme personale. Era încîntată că nu i-am spus încă nimic lui Minify — vrea să fie și ea de față cînd o să-i dau vestea asta!

Kathy fusese furioasă contra doctorului Craigie și îl ascultase neîncrezătoare cînd îi povestise întîmplarea cu Bill Johnson de la „Times". Uitase să-i spună despre telefonul primit de la Belle. Poate că un sentiment de rușine îl făcuse să treacă chestia asta sub tăcere? La un moment dat, cam pe la miezul nopții, își amintiseră că n-au mîncat nimic și se duseseră împreună în mica bucătărie a apartamentului să-și facă ouă jumări și pîine prăjită și să bea lapte. În timp ce erau acolo, reușiseră din nou să vorbească despre chestiuni generale, și ea dorise să afle „tot ce s-a mai întîmplat pînă azi". Stînd acolo, în timp ce ea gătea pentru el, vorbind despre problemele lui de serviciu, era ca un fel de repetiție a vieții de om căsătorit. Dar tot ce-i putuse spune erau doar episoade; lumea cețoasă a sentimentelor sale care tocmai prindeau formă era o lume în care nu putea locui decît singur. Pînă acum ea rămăsese, chiar pentru el însuși, un teren necunoscut și lipsit de puncte de reper.

— Chestiunea asta despre domnișoara Wales e singura într-adevăr distractivă, zise doamna Green.

El tresări, trezit din visare. Scrisorile erau încă la el în mînă.

— Curios, ce solidar m-am simțit cu domnișoara Wales, cînd mi-a povestit întîmplarea ei! Am întrebat-o imediat ce-a simțit atunci, ca și cînd am fi fost amîndoi într-adevăr de aceeași parte a baricadei. Aproape am uitat că e doar un rol pe care-l joc.

Ea îl privi gînditoare.

— Cred că asta e ceea ce se numește „identificare".

— N-am crezut că va veni atît de repede.

— Kathy ce crede despre asta?

— Ți-am spus.

— Vreau să spun, despre tot planul tău de a trece drept evreu.

— Oh, a fost îngrijorată. A vorbit despre piedici şi chestii din astea. De fapt, e cu tot sufletul de partea mea.

— Cînd trebuie să sosească Dave? întreabă ea fără nici o tranziţie.

— Poate mîine, poate luna viitoare. Ştii cum e în armată.

El plecă, gata pentru Dave, gata pentru alte scrisori, gata pentru lucru, pentru muncă, pentru orice. „Să nu încerci niciodată să dezamăgeşti un om, se gîndi el în taxi, despre nimic pe lumea asta, în dimineaţa de după o noapte de dragoste cu iubita lui." Faţa lui Kathy îi reveni în minte, cu o expresie ezitantă, uşor surprinsă. Un simţămînt primitiv de mulţumire de sine puse stăpînire pe el. Ea se gîndise că în toate domeniile el va rămîne un blestemat de intelectual! În semiobscuritatea maşinii, Phil se lăsă pe spate în perne, încercînd să se pregătească pentru clipele ce vor urma: maşina trăgînd la scară, steguleţul aparatului de taxat ridicat, plata taxei şi mîna întinsă după bacşiş. Biroul era în faţa lui, aşteptîndu-l, la fel articolele lui, la fel veşnica autoanaliză şi cercetare a propriului eu.

„Identificare." Într-un fel, trişa cu el însuşi. În fiecare clipă ştiuse că totul va lua sfîrşit din primul moment cînd va rosti cuvîntul care să-l dezlege. Poate că faptul acesta îi denatura impresiile. El era singurul care avea o clauză de ieşire în contractul său.

Se simţi dintr-o dată uşurat.

„Doaaa-mne, se gîndi el. Şi eu sînt un caraghios şi un încuiat..."

Înăuntru, şi totuşi afară. Actorul de pe scenă şi publicul care-l priveşte din întunericul sălii. Tăietorul de lemne cu securea, şi pomul care aşteaptă lovitura. Barca de invazie şi plaja fără ţipenie de om. Cel care dă şi, în acelaşi timp, cel care primeşte.

Era o amăgire. Nimic adevărat nu putea ieşi din toate acestea. Se îmbarcase pentru o aventură dostoievskiană, întunecată, tristă, sfîrşind doar în nesiguranţă. N-ar fi trebuit s-o înceapă niciodată. În cel mai bun caz o inexactitudine, în cel mai rău, o fraudă.

Taxiul se opri. Braţul şoferului se întinse spre steguleţul alb al aparatului de taxat. Phil deschise uşa.

În stradă, lumina soarelui strălucea voioasă; simți mușcătura aerului rece. Odată sus, se duse direct în biroul lui Minify. Acesta era singur.

— Ne pierdem timpul, John, începu el. Ideea asta blestemată a mea e o tîmpenie de la început pînă la sfîrșit.

John ridică privirea, mirat.

— E falsă, caraghioasă și mincinoasă! continuă Phil. Am încontinuu o „portiță" de ieșire, pe care n-o are nici un evreu adevărat. Inconștientul meu știe de această „portiță", chiar cînd eu uit de ea.

— Hei, oprește-te!...

— O iau de la început. Trebuie să existe un punct de plecare care să nu fie fals ca acesta.

De data aceasta John i-o tăie scurt:

— Pentru numele lui Dumnezeu, încetează cu psihanaliza! Cuvintele lui erau încărcate de enervare. E un punct de plecare bun — nimeni n-a spus că e perfect. Dar e un fel nou de a privi lucrurile, și asta-i bine. Phil încercă să răspundă, dar un gest din mînă al lui Minify îl opri. Ai avut o „portiță" de ieșire tot timpul cît ai fost miner, nu-i așa? Nu vorbesc de minerul „amator", ca să zic așa, ci de cel din tată-n fiu. Se lăsă pe spate în scaun; expresia de enervare i se șterse de pe față. Nu e nimic fals sau caraghios în seria asta de articole, Phil. Treci doar prin obișnuita criză de deprimare de la început, cînd ți se pare că toate sînt de-a-ndoaselea, inclusiv tu însuți.

Phil se gîndi. Poate că la asta se reduce totul, și dori să se fi gîndit mai bine înainte de a veni aici. Apoi îl văzu pe Minify zîmbind.

— Și dacă primele articole se arată a fi proaste, continuă John liniștit, avem și noi o „portiță" minunată de ieșire.

Și trase un picior în coșul de hîrtii de lîngă birou.

Phil privi spre coș și rîse.

— „Portița de scăpare", spuse el. E-n regulă. Pe asta o uitasem.

Liniștit, se înapoie în biroul său și se apucă de lucru. Trecuse de ora șase, cînd fu gata de plecare. Kathy păruse fericită cînd îi telefonase, și obosită, și îl rugase să aștepte pînă la ora opt, ca să poată dormi nițel. Ar putea

și el să aţipească o clipă. Tot timpul după-amiezii el lucrase cu rîvna sa obișnuită; acum scria și în același timp își continua investigațiile. Lucrul mergea bine; asta îi făcea plăcere. Dar și el era obosit, ca și ea.

Trecu prin sala de așteptare, întunecată și goală de autori și revînzători și de servietele obișnuite. Bart Mc Anny, ajutorul redactorului artistic, și Anne Dettrey erau afară în hol, așteptînd ascensorul.

— M-ai prins! îl întîmpină Anne. M-am săturat să stau singură să citesc o carte înainte de culcare.

— Credeam că nu-i nevoie să-i spunem „carte" cînd sîntem între noi, zise Bert. El apăsă din nou pe butonul ascensorului.

— Adevărat, ai dreptate. Atunci, ca să-i spunem pe nume, ce-ați zice de un păhărel înainte de culcare? Vă convine? Rîseră cu toții. Ce părere aveți?

S-au hotărît pentru „Oak Room" și au mers pe jos pînă în piață. Phil se simțea bine cu ei, ca și cînd ar fi fost de cînd lumea în redacție. Discuțiile acestea despre activitatea comună sînt ceea ce-ți lipsește cînd lucrezi acasă, informațiile acestea privitoare la „bucătăria" meseriei, servite alene și care par curios de importante.

— Ascultă, Luce a plătit cincizeci de mii pentru articolele lui Churchill.

— Cînd apar?

— În februarie. Aud că se luptă cu Field să capete el autobiografia.

— Jim mi-a spus că prețul oferit s-a și ridicat cam la un milion.

În timp ce coteau pe Strada 59, Bert începu să vorbească plin de încîntare despre un nou desenator de coperte pe care-l descoperise el.

— E un fel de Leyendecker modern, aprecie el. Am fost în aceeași unitate în armată și, din prima clipă cînd am văzut cîteva caricaturi făcute de el, am știut că are stofă.

— Leyendecker? interveni Anne. Erai încă în fașă cînd Leyendecker...

— Îi cunosc pe toți, spuse Bert. Băiatul ăsta are stofă. E un ovreiaș din Bronx, dar are cu siguranță stofă

în el. L-am angajat să ilustreze seria de articole a lui Dohen.

Urmă o pauză.

„E doar o simplă expresie, își spuse Phil în gînd. De fapt, el se simte atașat și mîndru de puștiul ăsta." Spuse tare:

— Cum îl cheamă? A mai auzit cineva de el pînă acum?

— Jacob Her...

Bert se opri aici. „Și-a amintit de mine", se gîndi Phil, și se simți jenat de încurcătura lui Bert.

— Jake Hermann, se grăbi Bert să continue. Un băiat de treabă, plin de talent. În doi ani o să-i vedeți numele pe toate copertele revistelor.

În vocea sa era entuziasm, mîndrie, amiciție. „Nu trebuie să-ți pese de poreclele, de expresiile pe care le auzi, se sfătui pe sine însuși. Bert nu le spune cu nici o răutate." Dar își aminti de „tocmeala ovreiască" a lui Belle.

Sorbindu-și băuturile, au discutat despre piese și filme, și diferența în dispoziția pentru sărbători din anul acesta. Bert nu fusese în țară la nici unul dintre Crăciunurile din timpul războiului, așa că prindea perfect această diferență. Anne a fost aceea care l-a întrebat despre articole.

— Sînt încă în faza adunării materialului, răspunse Phil. Dumnezeu mi-e martor că se găsește din belșug.

— Prea mult chiar! răspunse ea încruntată.

Nimeni nu spuse nimic. McAnny se răsuci în scaun.

— Ai fost corespondent în timpul războiului? îl întrebă el pe Phil.

Imediat Phil deveni ostil. Respinse explicațiile și scuzele pe care și le oferise singur în minte, la început. Spuse.

— Ce te face să crezi că m-aș fi eschivat de la ce era mai greu?

— M-am gîndit doar... Hei, n-are rost să devii prea sensibil!

— Am fost cu trupele marinei la Guadalcanal. Divizia Întîi, Regimentul Unsprezece Artilerie.

„Nu fi prea sensibil! Evreii sînt prea sensibili. «Un ovreiaș» e doar o simplă expresie — nu-i da atenție." Dar ce repede sărise Bert de la „prea mult antisemitism" la „ai fost corespondent?". Era clar că mintea asta de idiot a lui considera chiar pe corespondenții de război drept niște inferiori, așa încît asociația lui de idei însemna: fiindcă ești evreu, ți-ai aranjat să-ți fie moale în război; ai fost un laș.

Idiomuri, expresii, impresii, asociații de idei.

— Nu-ți porți decorația, nu-i așa, Phil? interveni Anne liniștită. Știu că n-ai căpătat-o ușor deloc. Mi-a spus Minify.

— Nu. El își privi reverul. N-o port.

O văzu zîmbindu-i, aliată cu el contra lui Bert. El îi răspunse la zîmbet. Știa că Bert observase manevra.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Phil! explodă el. Nu sînt antisemit. Ce naiba, cîțiva dintre cei mai buni...

— Știu, dragă, interveni Anne, și alți cîțiva dintre cei mai buni prieteni ai tăi sînt metodiști, dar nu te-ai gîndit niciodată să ne spui asta. S-o uităm. Phil, cere să-mi mai aducă un Manhattan; e minunat!

Bert nu mai rămase la un alt rînd de băuturi, fiindcă avea o întîlnire. Cînd fură singuri, Anne spuse:

— Obraznicul!

— Cred că Minify nu vine prea des în contact cu el, zise Phil gînditor. În ziua aceea, la prînz...

— Era în biroul lui Tingler, așa că a mers și el cu noi. John nu-i cunoaște bine decît pe ziariști și pe redactori. Sînt prea mulți ca să-i știe pe fiecare. Ea zîmbi ironic și-și subție vocea, pentru a o imita pe cea a lui Bert: „Pentru numele lui Dumnezeu, Phil, nu sînt antisemit!" E sincer cînd o spune. E contra lui Bilbo și a lui Gerald L. K. Smith și a taxei pe vot și a prejudecăților religioase. E doar un biet păduche, ăsta-i adevărul.

El rîse. Anne era înviorătoare. Și îi plăcea. Se uită la ea cu mai multă atenție și într-un fel mai personal decît o făcuse pînă atunci. Hotărît, era o fată atrăgătoare și simpatică. Pălăria ei era ceva caraghios, ca un Homburg negru bărbătesc îmbrăcat în văl castaniu-închis, dar îi venea bine.

— Uite ce m-am gîndit, spuse ea. Am o sumedenie de invitați în ajun de Anul Nou. Ce-ar fi să-ți calci hainele de duminică și să vii și dumneata?

— Mi-ar face plăcere, acceptă el. Pot să-mi aduc prietena?

— Desigur, spuse ea.

Expresia i se schimbă timp de o secundă, apoi zîmbi din nou.

CAPITOLUL VII

— Nu crezi că va trebui s-o punem și pe Jane la curent? întrebă Kathy.

El o privi surprins.

— Nu m-am gîndit la asta.

— Nici eu nu m-am gîndit pînă acum, răspunse Kathy zîmbind. Moare de nerăbdare să te cunoască. M-am cam pripit, cînd i-am comunicat vestea la telefon, și ea a țipat: „Kath-yiii!" — parcă pierduse orice speranță de a mai înțelege ceva.

El dădu din cap, așa cum face un părinte ocupat cînd e pisat la cap de pălăvrăgeala unui copil.

Ea așteptă, apoi spuse:

— Phil, propria mea soră?!

El se aplecă înainte în scaun și privi cercetător flăcările din cămin. Un minut înainte gustase încă plăcerea de a o privi cum vorbea cu mama lui. Era aproape ca un sentiment de proprietate, ca și cînd n-ar fi întîlnit-o doar pe Kathy, ci ar fi creat-o el însuși din materialul și cu talentul său. Fusese nerăbdător ca mama lui să-i lase singuri, dar ea odată plecată, venise întrebarea asta și toată dispoziția lui atît de luminoasă se întunecase.

— Surorile tale sînt la curent, continuă ea.

— Mama le-a scris. Dar ele știu că nu sînt evreu. Jane și Harry n-au de unde s-o știe. La urma urmei, dacă vrei să păstrezi un secret, singura cale . . .

— Dar, Phil, ascultă! N-ar fi exagerat, cu sora mea, aproape cumnata ta?

Era atît de logic! Dar logica . . .

Phil se sculă în picioare, scormoni focul, aruncă în el un butuc masiv, care făcu să sară țăndări și scîntei din lemnele aprinse. Cu vîrful pantofului, Phil arunca înapoi fiecare cărbune strălucitor care căzuse pe grătarul din fața căminului.

— Jane era logodită cu un tînăr care se numea Sidney Pearlman, care a murit de pneumonie și multă vreme a fost aproape nebună din cauza asta, spuse ea în cele din urmă.

— Și care-i morala?!

Tonul tăios, asprimea neînduplecată a omului inflexibil — Phil le regretă chiar înaintea exclamației ei mirate:

— Vai, Phil!

— Îmi pare rău.

— Există o morală, dragul meu, continuă ea înțelegătoare; chiar una foarte evidentă. Cred într-adevăr că ar fi mult prea intransigent din partea ta...

Privirea ei îl invită să fie la fel de înțelegător și de rezonabil. Undeva trebuia să existe explicația simplă și clară care s-o facă să înțeleagă imediat; dar în clipa aceea el era prea încurcat ca s-o poată găsi. Era în defensivă. Cum ajunsese oare aici? Kathy se sculă, se apropie de el și-și trecu brațul pe sub al său:

— Nu înțelegi ce vreau să-ți spun, Phil?

— Ba cred că înțeleg! O spuse cu ciudă și, de aceea, adăugă: La urma urmei, familia poate să știe.

— Asta-i tot ce te-am rugat și eu. Îi scuturâ brațul și zise: N-au să sufle nici un singur cuvînt.

— Cred că n-are nici un rost să facem un secret chiar atît de mare din chestia asta.

*

Exagerat. Inflexibil. Așteptînd să adoarmă, ceasuri întregi mai tîrziu, Phil își aminti instantaneu de tatăl său și de povestea cu dobînda: „Dar banii ăștia sînt nemunciți, Mattie!" Parcă îl vedea pe tatăl său în fața ochilor, în tinerețe, spunînd enervat vorbele astea soției lui înmărmurite. Acum treizeci și doi de ani se întîmplase asta, o dată cu primul lor cont de economii la bancă. Notată cu cerneală roșie pe micul carnet verde al băncii, se afla o dobîndă de 0,72 cenți la capitalul lor. Phil auzise povestea de o mulțime de ori:

„Sigur că nu pot să-i primesc."

„Ai de gînd să-i dai înapoi băncii?"

„Natural că nu. Dar cînd ești convins că ceva e rău, nu poți să-l accepți doar fiindcă suma este mică."

El se lansase într-un discurs care acum ar fi fost numit „socialism de modă veche".

„Și ce ai de gînd să faci cu ei?"

„Am să mă gîndesc eu la ceva."

În tot cursul vieții, tatăl său refuzase să întrebuințeze pentru el personal un singur penny provenit din dobînzi. În fiecare an el făcea un calcul complicat și pe urmă trimitea un cec unei societăți de binefacere în care credea. Nu fusese niciodată o pomană în sensul obișnuit al cuvîntului. Înainte de 1917, el îl trimitea unei organizații pentru apărarea deținuților politici din Rusia; cînd Ku-Klux-Klanul făcea ravagii în primii ani după 1920, el îl trimisese unui grup care lupta contra acestuia; cînd a luat ființă Uniunea Libertăților Civice, el a trimis acolo micile sale cecuri. Niciodată nu uitase, niciodată hotărîrea lui nu slăbise. Era exagerat, era caraghios chiar. Dar în același timp gestul lui îți inspira un curios sentiment de admirație.

Phil arareori își amintea de tatăl său, dar cînd o făcea dădea întotdeauna de cîte un fapt la fel de evocator și caracteristic ca acesta. Era una dintre trăsăturile inevitabile la un om ca Stephen Slater Green. „Dacă faci compromisuri, obișnuia el să spună, ești corupt." Caracter, principiu, etică, oricum l-ar numi cineva, era factorul decisiv în fiecare viață, în fiecare societate. Chiar în diferitele religii de pe pămînt există o esență comună, etica de dincolo de învelișul credinței. Poți să înlături învelișul, și prin aceasta să nu aduci nici o diminuare esenței. Dar, fără esență, ești pierdut!

Phil își întinse brațele deasupra capului și căscă adînc. Încheietura mîinii lovi lampa de pe noptieră și țigara pe care o ținea între degete își scutură scrumul peste el. Enervat, el îl îndepărtă de pe față și de pe pijama. Ora două dimineața era a dracului de puțin potrivită să și-l amintească pe tatăl său și discursurile lui nesfîrșite despre conduita în viață. Mintea și gîndul nu respectau niciodată vreo ordine și hoinăreau întotdeauna în voia lor.

În clipa cînd ceda la rugămintea despre Jane și Harry el putea să vadă gura lui Kathy și s-o dorească, să scrie în minte o frază pentru articole și să se întrebe ce film trebuia să aleagă pentru Tom; să se îndepărteze de Kathy și să dezgroape din memorie însemnările cu cerneală roșie din carnetul de economii.

Pe neașteptate, cînd Phil era gata de plecare, Kathy întinse brațele spre el.

— Comparațiile sînt groaznice, scumpul meu, dar n-am fost niciodată atît de fericită ca acum.

Fiecare din ei purta comparații în suflet; întotdeauna, dragostea nouă venea legată de cea veche și de amintirea tristă a ceea ce se întîmplase cu ea și ar putea să se întîmple din nou. Poate că tocmai această conștiință a nesiguranței conferea atît profunzime, cît și teamă celei noi; altfel de unde venea oare hotărîrea aceasta îndîrjită pe care o simțea în el de a nu mai cădea și de data aceasta victimă unei tragedii?

„*Niciodată* atît de fericită ca acum." El nu apreciase, nici nu comparase în mod conștient. Era oare la fel acum pentru el ca fericirea aceea adîncă pe care o cunoscuse împreună cu Betty, cînd era un tînăr de douăzeci și cinci de ani? În el erau acum resturile colțuroase ale durerii consumate; pe vremea lui Betty fusese un îndrăgostit naiv și inocent în adevăratul sens al cuvîntului, privind cu sufletul deschis spre viitor.

Își strivi țigara în scrumieră și stinse lumina. Ar putea să-l ducă pe Tommy să-l vadă pe Danny Kaye în *Omul minune*.

*

A doua zi de dimineață, la birou, domnișoara Wales părea supărată.

— Nu știu unde Dumnezeu mi-a fost gîndul. Am încurcat semnăturile la zece dintre cererile către universități și școli medicale.

— Oh, nu-i nimic.

— Ba da, fiindcă răspunsurile nu vă vor parveni. Poștașul va scrie pe ele „Adresantul necunoscut".

Ea tocmai descoperise din copiile scrisorilor pe care le avea că indicase adresa lui Minify pentru răspuns la o serie semnată Green, și adresa lui Phil la o serie semnată Greenberg. Încrederea ei profesională era zdruncinată; de două sau de trei ori sublinie că niciodată nu făcea greșeli, și că era ceva îngrozitor.

— Dacă ați locui într-un bloc, ați putea anunța portarul; dar la dumneavoastră poșta se pune în cutia de scrisori de la ușă, așa că nu-i nimic de făcut.

— Am să scriu numele pe cartea de vizită de la cutie.

— Oh! Ușurarea apăru pe fața ei. Asta nu mi-a trecut nici o clipă prin minte.

Prin fața ușii deschise trecură Bert McAnny cu șeful său, Bill Jayson, și Sam Goodman, ajutorul lui Tingler, redactorul literar. În timp ce ei spuneau „'mneața", Jayson se opri, privi înăuntru, apoi intră. McAnny își continuă drumul împreună cu Goodman.

— Ce-ai zice de niște fotografii? începu Jayson. Pentru articolele dumitale.

— Nu m-am gîndit încă la asta.

Domnișoara Wales ieși din birou. Bill Jayson se așeză. Era scund și subțire și avea un fel curios de a-și ține capul. În scurta convorbire pe care o avuseseră deja împreună, Phil observase felul pedant în care el pronunța fiecare silabă, dar în ființa lui era o vioiciune care te atrăgea.

— Părerea mea a fost întotdeauna că seriile de articole asupra unui subiect luat din viața reală se pretează cel mai bine la ilustrație fotografică.

— John spune că ai un punct de vedere special care ar putea să te dispenseze de fotografii. Jayson părea tulburat. El zice s-o las baltă pentru moment. Mai tîrziu însă o să-mi ceară poze și au să-mi iasă ochii ca să le dau gata la timp.

— Am să-ți dau timp din belșug.

— E al dracului de greu să ilustrezi o serie ca asta. Și de ce tot misterul ăsta? John nu vrea să sufle o vorbă.

— Lasă că-i mai bine așa pentru o vreme.

El luă una dintre cele două țigări pe care Jayson le ținea în mîna întinsă. Prietenos, mititelul ăsta.

— McAnny tocmai mi-a povestit ce s-a întîmplat ieri, continuă Jayson îngrijorat. El face mereu cîte-o gafă. Altfel, e un ziarist foarte bun.

— Desigur. Îl privi pe Jayson. Dar cum a venit vorba despre asta?

Jayson scoase un sunet care aducea cu un surîs înăbușit.

— Cred că-i e frică de Dettrey.

Phil rîse. Jayson continuă:

— Ascultă, îmi dai voie să fac o observație extrem de personală?

— Dă-i drumul.

Jayson părea stînjenit. Se întunecă la față. Deschise gura lui mică, apoi o închise.

— Uite ce e... Nu mai fi și dumneata mereu așa cu capsa pusă!

— Crezi că așa sînt?

— Și eu am fost la fel, pe chestia că n-am decît un metru șaizeci, continuă el cu gravitate. Toată ziua așteptam să mă calce cineva pe coadă, ca să mă iau de el. Pe urmă mi-am spus că nimeni nu-i perfect, și că fiecare are cîte ceva care nu-i cum trebuie.

— Asta-i foarte adevărat. Am și eu așa ceva? Nu m-am gîndit...

— Ei bine, faptul ăsta că spui la toată lumea că ești evreu, așa pe nepusă masă. Ce naiba-i privește pe ei ce ești dumneata?

— N-ar trebui să le-o spun?

Pe fața lui Jayson reveni expresia îngîndurată. Își încreți buzele ca un copil supărat, apoi clătină din cap.

— Cred că nici așa nu-i bine. Atunci ar spune că vrei s-o ascunzi. A dracului încurcătură, nu?

Își zîmbiră unul altuia.

*

Urcînd scările în seara aceea, Phil se simțea într-o dispoziție minunată. Lunga săptămînă din ajunul Anului Nou se apropia de sfîrșit. Cu excepția știrilor ex-

trem de importante, biroul își va închide porțile timp de patru zile. Deodată își aminti de promisiunea făcută domnișoarei Wales. Coborî din nou în vestibul și se opri în fața plăcilor de alamă lucitoare ale soneriilor și cutiilor de scrisori. Se aplecă și scrise cu litere de tipar CĂPIT. J. GREENBERG deasupra numelui bătut la mașină de pe cutia sa. În spatele lui se deschise o ușă.

— 'nă seara, domnule Green.

Era administratorul a trei imobile, printre care și aceasta în care locuia el.

— Bună seara, răspunse Phil și băgă din nou cheia în ușa care dădea în hol.

În spatele lui, domnul Olsen scoase o exclamație. Phil se întoarse și-l văzu aplecat deasupra numelui scris de el.

— Ar fi mai bine să completați un formular dintr-alea de la poștă, sugeră el. Nu se uita la Phil. Sau să-l pîndiți pe poștaș și să-i spuneți.

— Dar ce, așa nu-i bine?

— Așa-i regula.

Băgă mîna în buzunarul de la vestă și scoase un creion. Phil îl văzu întorcîndu-l pe partea unde avea guma și apropiindu-l de cartea de vizită cu numele lui.

— O clipă!

Phil răcni ordinul așa cum se obișnuise în armată.

Olsen se opri brusc. Apoi ochii lui, rugători, îi întîlniră pe ai lui Phil.

— Eu nu pot să fac nimic, domnule Green. Așa e regula. Cel puțin așa e pentru astea trei blocuri. Agentul care v-a închiriat trebuia să vă fi spus, adică iertați-mă, dacă într-adevăr sînteți . . .

— Să te iert?! La dracu! Casa asta e a mea pentru doi ani, și să nu te prind că te atingi de cutia mea de scrisori.

— Va trebui să rapor . . .

Phil îi trînti ușa în nas. O furie nebună puse stăpînire pe el. Odată sus, se duse direct în camera sa. Bestia asta înapoiată de intendent! Regula! N-o văzuse pe proprietara acestor trei imobile decît o singură dată,

prin septembrie. Alma Martin era una dintre acele văduve bogate pe care le vezi prin filme, dar pe care nu le întîlnești niciodată în viață. Pe vremea aceea el observase doar strălucirea arogantă a inelelor, genele răsucite; pieptul revărsat și vocea vulgară. De data aceasta simți cum se urcă în el un val de indignare și ură. Ființa asta de rînd se credea superioară lui! Țîrfa asta murdară, care n-ar fi putut niciodată să fie primită într-o casă de oameni cumsecade, voia pur și simplu să-i interzică lui dreptul de a călca în vreuna din cele trei citadele pe care le stăpînea ea! El și Dave și oricine altul ar fi fost evreu trebuia să fie ținuți departe de pragul ei.

Ar fi trebuit să rîdă, dar rîsul era străin de el în clipa aceea. Zilnic izbitura insultei, asaltul contra demnității tale. Regulile unor Alma Martin și Joe Olsen. Înțepăturile de la tipi ca McAnny și Craigie, oameni simpatici și inteligenți care disprețuiau pe nebunii exaltați și nici n-ar fi primit vreodată în casa lor femei ca Alma Martin.

„Nu mai fi cu capsa pusă. Nu mai fi ultrasensibil. Și nu fi prea șovin." O mai auzise și pe asta de la cineva. Păcatul evreilor este că sînt atît de șovini. Dacă unul dintre ei se mută într-un apartament, ei bine, în cîteva zile întreaga casă e plină doar cu evrei. Sau într-un hotel, sau într-un cartier. Pur și simplu nu vor să se amestece cu ceilalți. Iar acei care sînt mai sociabili și conviețuiesc ușor cu oricine, ei bine, aceia sînt mereu gata să se simtă insultați din cel mai mic lucru.

„Nu mai fi atît de simțitor, Izzy. Nu te feri de micile împunsături, nu te izola în grupuri unde picăturile de venin nu te pot ajunge să te-nnebunească cu persistența unui supliciu chinezesc. Aici e America și nu există camere de tortură nici în Detroit, nici în Boston, nici în St. Paul. Atunci, de ce te chinuiești?"

Nouă luni? Două săptămîni erau îndeajuns. Jucase rolul ăsta de mai puțin de două săptămîni și se simțea schimbat. Ceva se transformase în nervii lui încordați, în timpanele care prindeau nuanțele, chiar în corneele care prindeau imaginile. Dacă privea o pagină din „Times", și undeva pe ea era tipărit cuvîntul *evreu*, el îi și

sărea imediat în ochi. Cînd cineva începea o anecdotă despre Izzy Epstein sau doamna Garfienkel, își simțea dinții scrîșnind. Acuma cuvintele acestea mici, obraznice, nu mai treceau pe lîngă el fără să le observe și nici nu le mai găsea vreo scuză. Ce puțină cale îi mai rămăsese pînă la a se hotărî cu îndîrjire să „le arate el lor", să capete o putere sau o bogăție sau o faimă pe care să nu i-o poată răpi nimeni!

Două săptămîni. Poate că lentul embrion din oul răbdător avea nevoie de nouă luni pentru a reproduce tot procesul evolutiv de la foetus la om, dar nu era nicidecum nevoie de atîta timp pentru a reproduce reacția la prejudecăți. În seara aceea el fusese un nebun, un iluzionat, o victimă a propriei sale imaginații. Auzi, să reconstitui întreaga istorie a persecuțiilor, ca și cînd asta ar fi posibil. Uitase că ereditatea trăsăturilor și caracteristicilor căpătate în cursul vieții era un mit. Copilul născut în ghetou moștenea tot atît de puțin istoria persecuțiilor cît moștenea îndemînarea tatălui său de a face cravate sau formule matematice. Dar genul acesta de profesori era ușor de întîlnit, și ei te învățau repede și sigur lecțiile lor înveninate.

Scoase din buzunar primele pagini ale manuscrisului său și le aruncă pe măsuța de toaletă. Ele alunecară pe lemnul de mahon și căzură pe podea.

— Tu ești, dragă?

Își scutură capul ca pentru a goni zbîrnîitul pe care-l mai păstrezi în creier cînd trag tunurile de mare calibru.

— Da, eu. N-avem program pînă miercuri.

Strînse de pe jos filele împăturite. Le făcu sul și începu să bată cu el de picior, cu un aer absent, făcînd tubul de hîrtie să foșnească. În același loc se izbise el atunci cu pumnul, pradă primului val de covîrșitoare emoție.

*

La radio, strigătele, urletele, fluierăturile crescuseră brusc în intensitate.

— Mai e o jumătate de minut! strigă cineva din cameră.

Anne își făcu loc prin mulțime spre comutatorul din perete. Neobservate înainte, cele două lumînări aprinse de pe cămin prinseră viață, cînd celelalte lumini se stinseră. La pian, cineva cîntă primele măsuri din *Auld Lang Syne*.

— Copilăresc, șopti Kathy. Dar ochii îi străluceau veseli. La mulți ani, scumpule!

— La mulți ani!

Se sărutară. În jurul lor soții sărutau soți, prietene sărutau prieteni. Copilăresc. Dar în același timp, straniu, încăpățînat de mișcător. Anul Nou, speranța nouă, pacea, eforturile desperate spre mai bine...

— E o seară minunată, Phil, spuse Kathy. Anne e teribil de drăguță, nu-i așa?

Amîndoi se uitară spre Anne, în rochia ei de un verde luminos.

— Arată grozav astă-seară.

— Într-adevăr, recunoscu Kathy. Și te place foarte mult.

O privi. Kathy se strîmbă la el, apoi spuse, zîmbind:

— Îi scot ochii dac-o văd că se uită la tine!

— Scumpa mea!

Era încîntat de dorința fetei de a-l păstra doar pentru ea. Aceasta era singura ocazie, cu excepția cinei pe care o luaseră seara trecută împreună cu familia Minify, cînd relațiile lor deveneau publice. „Logodnicul meu", spusese Kathy în două rînduri cînd îl prezentase unor cunoscuți de-ai ei. După-amiaza petrecută cu Tom la cinematograf decursese admirabil. Peste trei zile ei urmau să obțină certificatul de căsătorie. Se aplecă spre ea în așa fel ca să-i poată șopti la ureche:

— Să nu întîrziem prea mult aici. Și tu ești grozavă astă-seară.

Ea purta o rochie lungă, neagră, prinsă cu șireturi.

— În asta? E veche de patru ani.

— Și încă al naibii de excitantă!

Rîseră amîndoi. Apoi Kathy spuse liniștită:

— Aș vrea ca și Bill să se recăsătorească anul acesta.

— Bill?! Suna idiot. Oh, da, Bill...

— Pawling, precizâ ea. Fostul meu soț. A intrat un minut pe la mine azi, să-mi ureze „La mulți ani", și

i-am spus despre noi. A fost foarte emoționat cînd m-a felicitat, și asta m-a făcut să mă simt tristă pentru el.

Phil nu spuse nimic. Cineva veni chiar în clipa aceea spre Kathy și el fu încîntat să poată schimba subiectul.

Era într-adevăr o serată minunată, cum apreciase Kathy, nu numai pentru îndrăgostiți. Asta puteau găsi oamenii în New York dacă erau norocoși, amestecul potrivit de talente și interese și idei. Erau de față Joe Lieberman, fizicianul; Jerry Torrence, romancierul, cu frumoasa sa soție, Jascha Rimitov, violonistul, și talentata sa soție, care îl acompania întotdeauna. Avocați, oameni de afaceri, un deputat venit din Washington, unul dintre funcționarii mai tineri de la Departamentul de Stat, un editor și o actriță mai măruntă. Fețele celor din cameră purtau trăsăturile diferite ale unui mare număr de origini; vorbirea amesteca accente din Vestul Mijlociu, Est și Vest, din Europa și din America. Aceasta, împlinirea neforțată și fluentă a unei duzini de lumi diferite, era viața minunată rezervată celor mai norocoși din metropolele pămîntului. Orașul, orășelul și satul n-o puteau oferi. Pentru Phil, crescut în orașe de provincie și orășele mici, era la fel de stimulantă ca șampania din care băuse tot timpul serii.

Aici era o lume unde numele unui om, forma nasului său, religia în care credea sau religia în care nu credea — o lume unde nici una din acestea nu avea nici o importanță. Aici era un individualism necruțător, în cea mai bună accepțiune a cuvîntului. Fiecare bărbat sau femeie — o persoană de sine stătătoare, o sumă a valorii și caracterului său luate în întregime, o entitate nediminuată de nici un prejudiciu.

Îi făcuse plăcere să-l găsească pe Lieberman aici, și se dusese drept la el spunîndu-i:

— Minify voia să ne cunoaștem. Eu sînt Phil Green.

— Mi-a vorbit de asta.

Își strînseră mîinile. Chiar ieri, John îi spusese lui Phil că vorbise cu Lieberman despre el. „Eu nu sînt așa de îndemînatic ca tine, Phil, să strecor totul într-o frază, dar am reușit să-i spun ce voiam."

Lieberman era la fel de rotofei pe cît era de scund, de vîrstă mijlocie, cu figura unui evreu din caricaturile naziste, nasul coroiat și părul negru creț. Phil le văzu pe toate dintr-o privire, ca și ochii frumoși și sinceri.

— Scriu o serie de articole pentru el, despre antisemitism.

— Pro sau contra?

Phil izbucni în rîs, și ochii lui Lieberman sclipiră veseli. Părea mulțumit de sine și de replica sa promptă, a cărei răsplată binemeritată fusese hohotul de rîs al lui Phil.

— Și John s-a gîndit că mi-ați putea lămuri cîteva probleme care mă interesează. Cred că sînteți foarte ocupat zilele astea.

Lieberman clătină negativ din cap.

— Ce fel de probleme?

— Problema palestiniană, spre exemplu, sionismul...

— Care dintre ele? Palestina ca un loc de refugiu, sau sionismul ca o mișcare pentru un stat evreiesc?

— Mai degrabă confuzia dintre acestea două.

— Bun. Dacă ești de acord că există o confuzie, atunci putem sta de vorbă.

Au mai discutat un timp, apoi s-au înțeles să se întîlnească curînd.

În taxiul care-i ducea acasă, Phil și Kathy au discutat despre serată. Ea era veselă și vorbăreață, din cauza bucuriei și a șampaniei.

— Credeam că am să mor de rîs la cîteva dintre glumele pe care le-a spus Anne, zise ea; și rîse doar amintindu-și-le.

Anne dăduse la iveală un talent pentru imitație pe care el doar îl întrevăzuse atunci cînd îl maimuțărise pe Bert, și timp de peste un ceas ea distrase un grup întreg cu anecdotă după anecdotă, cele mai multe dintre ele vechi, dar împrospătate prin adaptare la întîmplări la ordinea zilei, și colorate prin felul ei admirabil de a reda dialectele.

— Dacă McAnny ar fi povestit aceleași glume, spuse el, aș fi devenit țepos ca un arici. De ce o fi oare atît de diferit?

Kathy clătină din cap și-și continuară drumul în tăcere. Putea fi diferit. Cu Anne și în grupul acela puteai să rîzi auzind o anecdotă despre doi preoți sau doi evrei sau doi negri, și să nu surprinzi nici o nuanță de cruzime în ea. Kathy și cu el rîseseră în hohote la gluma cu Mandy și cu judecătorul negru, sau la aceea cu „Lord Chahmly-Chahmly" care a sunat la un număr de telefon greșit.

În taxiul întunecat, Kathy îl auzi rîzînd pe înfundate și spuse:

— Phil!

El o cuprinse în brațe.

— Sînt atît de fericit! zise el.

Ca și cînd asta ar fi explicat totul.

*

Rămase în picioare privind-o, în timp ce ea se așeza la un capăt al sofalei. Sufletul îi era împărțit între neîncredere și dorința de a aplana totul cu o vorbă. Mintea i se străduia să priceapă și efortul ei dureros îi spunea că este peste puterile lui.

— Doamne, Kathy, noi ne certăm!

— Ți-am spus că n-ar trebui să vorbim despre asta acum. E aproape patru dimineața, am băut amîndoi cam mult și sîntem și morți de oboseală.

Fața ei era palidă. Atitudinea ei dezolată era ca un fel de acuzație.

— Foarte bine. S-o lăsăm atunci.

El se sculă și începu să se plimbe prin cameră.

— Știu că ți-am promis, Phil. Ți-am jurat. Nici o excepție. Și tu ai fost înțelegător și mi-ai dat voie s-o pun la curent pe Jane. Totuși, mi se pare idiot s-o pui pe ea într-o astfel de situație, cînd nu e adevărat!

Femeile vorbesc întotdeauna cu sublinieri de cuvinte, cînd știu că n-au dreptate. Ar trebui să-și dea seama că e ceva imposibil. El zise, tare:

— Toată afacerea asta blestemată ține de faptul că eu nu-mi găsesc cîte-o portiță de scăpare ori de cîte ori îmi convine, asta e tot.

— Ea nu s-a gîndit ca tu să negi asta. Doar să n-o afirmi.

Phil nu spuse nimic. Mai discutaseră chestiunea aceasta măruntă de vreo cinci ori din clipa în care ea descuiase ușa principală și spusese:

— Oh, uitasem. Jane vrea să dea o mare serată pentru noi, sîmbătă seara.

Ea aprinsese singura lampă din salon, făcuse un gest comic lăsînd să-i alunece de pe umeri pe covor capa scurtă pe care o purta și se încolăcise pe pernele îngrămădite una lîngă alta cu un căscat pe care nu-l ascunsese, ca un copil. El se așezase lîngă ea, fără să bănuiască primejdia — obosit și el și nevrînd să admită că ar fi trebuit să se ducă imediat la culcare.

— Ce-a spus cînd i-ai vorbit despre asta?

— Oh, a fost de părere că e modul cel mai inteligent de a face o anchetă, și că trebuie să ai ceva stofă în tine pentru a-ți da așa ceva prin minte.

— Dar a promis?

— N-am vrut să-i spun nimic înainte de a-mi promite. Și Harry, la fel și el. Totuși, azi cînd mi-a telefonat, ea m-a întrebat dacă n-ai vrea să amîni chestia asta pînă după serată, și eu am răspuns...

— Nu!

— Cum?!

— Tu ai spus: „Nu, nu vreau să amîne chestia asta pînă după serată".

— Dar bine, Phil, n-am spus așa. Am afirmat că am să te întreb.

Atunci el se ridicase brusc în picioare.

— Să mă întrebi?!

— N-aș fi răspuns în nici un caz „da", fără să te-ntreb.

— Vrei să zici că eu ar trebui să spun „da"?

Ea privi în altă parte.

— Cunoști oamenii ăștia din cartierele mărginașe. Mai cu seamă cei din Darien și din împrejurimi. Jane și Harry ar intra pe degeaba într-o întreagă încurcătură.

— Și dacă încurcătura asta n-ar fi chiar pe degeaba?...

— Dar, Phil, adevărul este că tu nu ești. Așa că... oh, cît de solemn poți să fii uneori! Toată serata lui Jane se va duce de rîpă dacă va avea probleme din-tr-astea cu care să-și bată capul.

— De ce nu i-ai spune pur și simplu lui Jane să amîne serata?

— Oh, Phil, asta ar părea atît de bizar! Singura ei soră...

Ea făcu un gest de enervare.

— Dacă tu ai fi cu adevărat, m-aș descurca eu, dar...

— Mulțumesc!

Din nou expresia aceea apăru în ochii ei. „Dar, Phil, tu nu ești evreu, nu-i așa?" Expresie căreia el îi căutase scuze — *mintea joacă feste caraghioase, tu nu ești Minify, ar fi trebuit să te pregătesc, ca să poți înțelege.*

De data asta expresia nu era datorată unei lipse de pregătire sau unei neînțelegeri. De data asta era, pur și simplu, în ochii ei!

Din nou și din nou, atacaseră problema — iarăși, și iarăși. Ea nu putea înțelege — și el nu reușea s-o facă să înțeleagă. El nu putea înțelege, și ea nu putea să-l facă să înțeleagă.

— Nimeni nu te roagă să-ți faci portițe de scăpare acolo unde e o chestiune serioasă, continuă ea acum. La birou, sau făcînd cunoștințe noi — ca în seara asta, la Anne. Dar în cazul acesta e doar o vizită ocazională, și dacă vom întrebuința casa mea pentru vara viitoare și, în orice caz, Jane și Harry...

— Parcă spuneai că sînt niște oameni minunați...

— Și chiar sînt. Dar ei n-au nici o vină dacă unii dintre prietenii lor... și au să te prezinte drept „viitorul nostru cumnat", sau pînă atunci, poate, chiar „cumnatul nostru". Și iese o...

— O chestie, o încurcătură, o situație penibilă...

— Ei, bine, da! Ar ieși...

— Doar pentru Jane și Harry? Sau și pentru tine?

— La naiba! Aș fi atît de încordată, încît nici eu nu m-aș putea distra cîtuși de puțin. Doamne, dacă e vorba ca totul să fie mereu încordat și solemn...

Vocea ei era aspră. Ochii ei îi evitau pe ai lui. Dacă...

Deodată el se simți insuportabil de obosit.

— Cred că ar fi mai bine să plec acum, decise el.

Afară, un frig ceţos învăluise străzile umede şi tăcute. Orbește, o luă la vale spre Park Avenue. Luminiile de Crăciun erau stinse în lungul şir de copaci aliniați pe insulele de pămînt din mijlocul străzii. Taxiurile goneau pe asfaltul plin de băltoace, dar el nici nu încercă să vadă dacă erau libere. Merse pe jos tot drumul pînă acasă.

În vestibulul întunecat, placa de alamă cu numele lui strălucea ca o lumină caldă. Băgă cheia în ușă.

Pe perna sa, două telegrame galbene erau puse în aşa fel, încît să dea de ele, chiar dacă se dezbrăca pe întuneric. Întinse mîna după lampa de lectură. Amîndouă îi erau adresate lui. Deschise una dintre ele:

Felicitări pentru vestea minunată despre tine şi Kathy şi toate urările mele de bine pentru ea. Anunțați data exactă. Vă sărutăm cu toții, Belle.

Deschise cealaltă telegramă. Era nesemnată. Fusese expediată în seara aceea din Brentwood, California:

„Uraaa!"

Se aşeză pe pat şi-şi prinse capul între mîini. Telegrama trimisă de sora sa Mary foşnea uşor în pumnul său strîns.

CAPITOLUL VIII

Prin somn, auzi telefonul sunînd. Se sculă transpirat și cu mintea îngreunată de deprimare. Timp de o secundă se întoarse cu ani în urmă, în dimineţile acelea greoaie și apăsătoare din California. Caloriferul scuipa aburi prin robinetul deschis. Faptul acesta îl readuse în prezent; uitase să-l închidă, cînd în cele din urmă se culcase. Din partea cealaltă a uşii, Tom strigă:

— E pentru tine, tată!

Sări în picioare.

— Imediat!

Uşa se deschise şi Tom spuse:

— Un domn a-ntrebat de locotenentul Green, nu de domnul Green. Ma'mare a spus să te trezesc.

— Un domn?! Greutatea aceea îi apăsă din nou mintea. Care domn?

— Nu ştiu, i-am spus să aştepte. Eu am răspuns la telefon.

— Bine. E tîrziu de tot, nu-i aşa?

Se uită la ceasul de la mînă în timp ce intra în salon. Era trecut de amiază. Ultima dată cînd se uitase la el arăta aproape opt. Ridică receptorul şi rosti un „alo!" lipsit de vlagă.

— Phil, aici e Dave.

— Dave?! Ei bine, asta-i o bombă! Unde eşti? Cînd ai sosit?

Îl auzi pe Dave rîzînd de explozia de bucurie din glasul său.

— Sînt pe aeroportul La Guardia şi am sosit chiar acum. Mi-au dat drumul şi am luat avionul cu comandantul meu.

— Sări imediat într-un taxi! Dacă eşti lefter, ţine-l la scară, că-l plătesc eu.

— La dracu, nu sînt lefter deloc! Oh, bine e să fii acasă!

— Haide, dă-i drumul! Eu nici măcar n-am mîncat de dimineață.

Își făcu dușul și luă cu el în baie o ceașcă de cafea neagră. La început sorbi, apoi bău înghițituri mari din ea, în timp ce se bărbierea. Ochii îl dureau, pleoapele parcă i se micșoraseră. Mahmureală. Doar că nu era numai mahmureală. Se scutură pentru a goni amintirile. Arcul acela întins să plesnească undeva în el — era o stare de deprimare în sensul clinic al cuvîntului, așa cum îl înțelege un psihiatru. În oglindă, fața lui părea tristă și pustie.

O tigaie căzu cu zgomot în bucătărie. Închise ochii, ca și cînd nu un zgomot, ci o lumină vie i-ar fi bruscat nervii. Ar fi dorit să fie singur în casă, fără conversații, fără întrebări despre petrecerea din seara trecută.

Dave era o variație. Vor vorbi ca între bărbați, despre armată, despre ocupația din Europa, demobilizare, slujba cea veche sau una nouă. Dragul de Dave, slavă Domnului că sosise Dave, Dave care habar n-avea despre Kathy.

„Dacă e vorba ca totul să fie cînereu încordat și solemn . . ."

„Ei și?" ar fi trebuit să răspundă el imediat. Ar fi trebuit s-o facă să termine fraza, să pună în cuvinte amenințarea cuprinsă în tonul pe care-l întrebuința. „La urma urmei, poate că ar fi mai bine să nu ne mai căsătorim." Așa ar fi terminat ea fraza. Poate că ar fi fost mai bine pentru el s-o audă atunci, pe loc, nu s-o lase să plutească în aer, ca un fel de avertisment că nu e bine să precipite lucrurile, că trebuie să devină mai puțin intransigent în punctul lui de vedere. Dar se temuse s-o audă, îi fusese frică de o explicație definitivă și spusese că e tîrziu și că ar fi mai bine să plece. Ar fi trebuit s-o înfrunte. Să-i vorbească: „Da, voi fi încordat și solemn de foarte multe ori" — ar fi trebuit să-i spună. „Eu sînt un tip căruia îi sare țandăra repede, înțelegi? Mă înfurii și reped oamenii, și să fiu al naibii dacă pot să mă stăpînesc. Îmi intră cîte ceva în cap și uit de orice altceva afară de lucrul acela. Dracu să mă ia, dar așa sînt

și gata! Nu-ți place felul meu? Perfect! Nu se supără nimeni. Mai bine acum, decît mai tîrziu."

Toate aceste lucruri le cocoloșise într-o tăcere demnă, în timp ce dispărea într-un mod la fel de demn. Se temuse să i le arunce în față, numai să n-o piardă. Iubești o femeie și o pierzi... Isuse, cum poți îndura așa ceva pentru a doua oară!? E cu neputință — te închizi într-o carapace și te înăbuși. Toate cuvintele pe care i le adresase el mai tîrziu erau atît de frumoase și de logice, numai că fuseseră rostite în încăperea fără martori a minții sale. Și de aici deșteptarea aceasta cu teamă, rușine, deprimare — trioul clinic, cele trei surori înlănțuite.

Se aplecă peste chiuvetă și-și biciui fața cu răceala înțepătoare a apei de iarnă.

*

În timp ce ședea de vorbă cu Dave, își dădu în mod neîndoielnic seama cît de mult prefera compania masculină. Femeile vorbeau despre serate, despre familie, despre copii și cabane de vară, despre dragoste. Conversația aceasta cu Dave era ceea ce-i trebuia unui bărbat, hrană substanțială a minții, și nu doar dulcegării. Conversațiile acestea între bărbați aveau în ele ceva din trăsăturile aspre și precise ale războiului, ceva din podurile construite în ciuda imposibilului, sub focul inamic, din dezagregarea atomului, din lăcomia armatelor prădalnice. Dave începuse în Italia și trecuse prin toată filiera debarcării și a celor ce au urmat. Fusese rănit și vindecat, apoi aruncat în luptă. Femeile se agățau molatice de forța lor bărbătească. Războiul, munca și lucrurile în care credeai ți-o împrospătau. Lucrurile acestea ți-o împrospătau, statul acesta unul în fața celuilalt, conversațiile acelea monosilabice dintre doi bărbați care au trecut împreună prin aceleași primejdii, pălăvrăgeala pînă noaptea tîrziu în jurul paharelor mereu pline, discuțiile, acordul sau divergența în păreri, dar urmărind fără abatere cărarea strîmtă a realității.

Despărțirea și timpul scurs îl făcuseră să uite cît de mult se simțea atras de Dave. Îi spusese lui Minify că

nu mai erau chiar atît de intimi; totuși, în clipa cînd Dave își trîntise geamantanul jos și rămăseseră ca niște caraghioși unul în fața celuilalt, trăgîndu-și palme zdravene pe spinare, Phil se simțise cuprins de emoția aceea excesivă pe care-o simțea în copilărie pentru „cel mai bun prieten" al său. Dave părea pradă aceleiași emoții, amestecată în cazul lui cu bucuria reîntoarcerii acasă. Căci pentru el era aproape ca și cînd s-ar fi întors în propria sa casă, cu Tom care-i privea încremenit decorațiile, doamna Green care repeta neîncetat: „Oh, Dave, ia te uită, Dave!" și toată casa în picioare să-l hrănească și să-l facă să se simtă cît mai bine.

Phil se trezi cercetînd fața lui Dave în timp ce vorbeau. Arăta mai bătrîn, părea mai liniștit. Erau doar cei trei ani care trecuseră? Sau erau urmele războiului, ale depărtării și ale singurătății, care se vor șterge curînd sub mîngîierea vieții de toate zilele? Sau era oare Dave deținătorul unor cunoștințe noi, neștiute de el, care-i îmbătrîneau și-i înăspreau însăși esența corpului, a minții și a înțelegerii? Văzu părul rărit, ridurile inegale dintre sprîncene, care se vedeau acum cînd Dave nu era încruntat; văzu, de asemenea, pielea tăbăcită de ploaie și vînt și simți o invidie neașteptată pentru amprenta de sănătate și vigoare pe care viața în armată o pune pe personalitatea unui bărbat.

— Cum e cu articolele tale? întrebă Dave.

— O s-ajungem la asta mai tîrziu.

Fără să-și poată explica de ce, voia să îndepărteze clipa cînd îi va vorbi despre lucrul său. Era cuprins de un fel de timiditate, ca și cînd s-ar fi temut să nu-i facă lui Dave impresia unui puști pe care l-ai prins jucînd jocuri de oameni mari. Se apucară iarăși să discute despre planurile lui Dave. El intenționa să-și mute familia în Est, cum făcuse și Phil, și voia să rămînă aici o parte din concediul ce-l avea înainte de a fi demobilizat, pentru a cerceta terenul. Primise deja cîteva scrisori de la fostul lui șef care-l asigura că-l va putea aranja într-un post bun la vreuna dintre firmele din Est, dar că s-ar putea lovi serios de criza de locuințe, în cazul cînd era chiar atît de gravă cum anunțau ziarele.

Phil asculta și răspundea. Totuși, în timpul acesta, ascunse undeva într-un colțișor al minții, articolele sale continuau să-l preocupe. Privi cu o atenție înnoită figura cu trăsături expresive din fața lui, în timp ce o întrebare mută îl aducea înapoi la îndoielile cu care se confrunta de atîta timp.

Arăta oare Dave a evreu?

Da, probabil că da — acum, că se gîndea la asta. Nu-și amintea să-și mai fi pus măcar o singură dată întrebarea asta în toți anii lungi de cînd se cunoșteau. Unde se vădeau oare trăsăturile acelea evreiești? Dave avea tot aproape un metru optzeci înălțime, ca și el, era nițel mai corpolent, fără grăsime, dar cu oase mai solide. Nasul lui era scurt, cîrn chiar, cîtuși de puțin coroiat. Părul și ochii erau castanii și, pe alocuri, unde puful neras prindea ultimele sclipiri ale soarelui prin fereastra din spatele lui, bătea într-un blond-roșcat. Totuși, dacă te gîndeai, îți dădeai seama că omul acesta e evreu. Era ceva în el care ți-o spunea. Poate în curbele accentuate ale nărilor? În buzele ușor răsfrînte? În ochii liniștiți? Era o față atît de puternică și de bună!

— Ce te roade, Phil?

— Pe mine?

— De cinci minute trebuie să-ți repet fiecare frază ca s-o pricepi!

— Mi-au rămas articole-n minte, de cînd m-ai întrebat despre ele, și-am început să reflectez: ce-i face pe oameni să pară sau nu evrei?

— Ei bine, hai să vorbim despre ele. Cine-i Minify ăsta?

Phil începu cu începutul, de la convingerea lui că „va ieși o curată porcărie dacă nu-mi vine o idee-bombă". Fără mirare, el observă că Dave arăta la fel de puțin entuziasmat — cum se întîmplase și cu el pe vremea aceea, încercînd să privească totul ca și cînd ar fi fost și el scriitor, dar fără să se ambaleze prea tare. Fără să-și dea seama de ce, se simțea mulțumit că Dave reacționa cu același calm ca și el. Avusese dreptate — ei semănau într-adevăr în felul cum se comportau în astfel de situații. Timiditatea care-l înlănțuise pînă acum începu să se destrame pe măsură ce înainta în subiect.

O dată, Dave îl întrerupse:

— Aştepţi vreun telefon, Phil?

— Un telefon!?

— Am văzut că nu trece un minut şi iar te uiţi la telefon.

El tăcu o clipă, apoi zise:

— M-am certat cu prietena. Cred că aş vrea să primesc un telefon de la ea.

— Ce-ar fi să-mi fac duşul acum?

Phil clătină din cap şi continuă să-i povestească. Ajunsese la chestiunea celor trei cărţi, şi simţi din nou supărarea care-l cuprinsese atunci.

— Şi de ce n-ar scrie despre evreii care sînt porci? îl întrerupse Dave. Creştinii nu scriu despre creştini porci?

Întrebarea îl luă prin surprindere. Spuse:

— Sigur, dar...

Apoi rămase tăcut. În cele din urmă clătină din cap, respingînd observaţia.

— E o chestiune de alegere a momentului, Dave. Cum ar fi spre exemplu să strigi „foc!" într-un teatru supraaglomerat.

Se duse la bibliotecă şi luă una din cărţi, ţinînd-o în palmă, ca şi cînd ar fi vrut să-şi dea seama de greutatea ei.

— Autorii ăştia nu sînt nişte începători. Îşi dau perfect de bine seama că prin astfel de opere ei contribuie la răspîndirea panicii.

— Prostii! Dacă ar scrie numai despre evrei simpatici şi de treabă, toată lumea i-ar acuza de părtinire şi de încercarea de a-i glorifica pe evrei. Departamentul Poporului Ales. Dave bătea alene cu unghia degetului mare în marginea dinţilor. În camera liniştită, ţăcănelile sunau ca un cod Morse. Un început făcut acum două mii de ani cu povestea rasei de stăpîni, spuse el cu răceală, de o bandă de evrei ţicniţi; şi uite cîte generaţii n-au reuşit încă să plătească pentru el!

— Asta-i o chestie. Nu mi-a dat niciodată prin minte.

Phil se simţi străbătut de un fior de interes.

— Am citit-o undeva, spuse Dave. Nu explică totul — explicaţii de-astea care par să lămurească totul sînt

ca ciupercile, dar nu duc nicăieri. Ceea ce constituie punctul slab la aceasta este că omenirea n-o să-i persecute pe germani timp de două mii de ani de acum încolo fiindcă au crezut și ei în gogorița rasei de stăpîni.

Se duse la sticla cu scotch și-și mai turnă un pahar. Făcu un semn cu sticla spre Phil, apoi se apropie cu ea de paharul pe care acesta i-l întinsese.

— Dar nu asta ne interesează acum, Phil. Ai reușit să descoperi punctul de plecare?

Timiditatea dinainte puse iarăși stăpînire pe Phil. Nu era neîncrederea sceptică ce-l făcuse să intre în biroul lui Minify în dimineața aceea. Se datora doar faptului că Dave părea atît de puțin pasionat de articole. La început faptul acesta nu-l deranjase, dar acum îl făcea să se simtă tulburat. Era doar plin de o atenție politicoasă față de povestirea lui, dar nimic mai mult.

— Tu nu vrei să apară o serie de articole tari pe chestia asta, într-un mare săptămînal național, Dave?

— Eu?! Sigur că vreau!

— Pari plictisit...

— Pe naiba! Sînt oricum, numai plictisit nu. În regimentul meu... Sau nu, o să lăsăm asta pentru mai tîrziu. Este doar... Dave zîmbi, ca și cînd s-ar fi distrat dinainte la gîndul frazei care trebuia să urmeze. Ei bine, eu sînt în linia a doua, în lupta contra antisemitismului. Ridică paharul cu un gest ca de salut. E bătălia ta, dragul meu...

Phil reflectă atent.

— E-n regulă. Pricep ce vrei să spui.

— Sau, cel puțin, latura ei evreiască e a ta. Restul e bătălia tuturor. Și pariez că ne așteaptă o luptă a dracului de crîncenă.

— Te cred. Evreii au fost întotdeauna primii cînd e vorba de suferit.

—La dracu cu evreii, considerați ca evrei! Dave se aplecă înainte. Nu mai avea nicidecum aerul acela calm și politicos. Aici e vorba de orice fel de persecuție, nu numai de bieții, bieții evrei!

Făcu un semn cu mîna spre fereastră, ca și cînd ar fi arătat spre toată întinderea de pămînt de dincolo de ea.

Involuntar, Phil privi afară. Puțina lumină care mai rămăsese era slabă și neputincioasă în fața întunericului ce cuprindea treptat totul.

Dave continuă, acum cu o voce mai întunecată:

— Prețul pentru antisemitism e grozav de mare, Phil. Și cei care-l nutresc plătesc întotdeauna un preț pentru el.

Phil se simți străbătut de un val de afecțiune. Fața lui Dave deveni aspră; pe ea nu puteai citi nici tulburare, nici îngăduință. Privea fix în fundul paharului, ca și cînd ar fi descoperit ceva străin în el.

— Vorbești de prețul despre care scrie în constituții, în preambule, sau ceva în genul ăsta?

— Știi și tu foarte bine despre ce vorbesc. Nu mă obliga să întrebuințez cuvinte mari. Dave ridică din umeri, din nou calm și bine dispus. Ei bine, la dracu cu toate astea, hai s-auzim și restul! Tot îți mai cauți „punctul de plecare"?

— Nu, am dat de el, în sfîrșit! În fraze repezi, Phil îl puse la curent cu dificultățile pe care le întîmpinase. Sînt în chestia asta, sfîrși el, de aproape două săptămîni.

Dave nu spuse nimic. Phil așteptă. Dave își puse cu grijă paharul jos și căută în buzunar după o țigară. Apoi își reaminti că erau lîngă el, pe masă. Scoase una din pachet și o aprinse. Inspiră adînc și suflă fumul puternic. Apoi privi către Phil.

— Ei, bată-te să te bată! zise Dave rar. Bată-te să te bată de nebun!...

Phil își aminti deodată de ei trei în cortul ridicat în pădurice din apropierea casei. Lumina zilei care dispăruse aproape cu desăvîrșire, ploaia repezită care biciuia pînza cortului. Prin deschizătura triunghiulară, arborii de piper șiroind sub ploaie păreau de un verde la fel de întunecat ca al sycomorilor sau al eucaliptilor. Știau cu toții că vor mînca o chelfăneală strașnică odată întorși acasă, dar emoția captivantă a jocului îi ținea pe loc. Erau de nouă, poate de zece ani. Puștile lor de lemn erau la umăr, ochii sfredeleau întunericul amenințător.

„Colo, murmurase Petey răgușit, în spatele pomilor. Le[illegible] și pe[illegible] mari. Vedeți?"

„Gata, băieți?" Asta era Dave.

„Gata, domnule căpitan." Petey și el împreună.

Vocea lui Dave devenise maiestuoasă.

„Atunci, pe ei, băieți! Jungla nu poate înfricoșa cu nimic pe Cecil Rhodes și vitejii săi tovarăși."

Senzația aceea delicioasă de unitate, prietenie, siguranță — o simți din nou caldă și puternică, punînd dintr-o dată stăpînire pe el. Privi spre scaunul în care ședea Dave.

— Bată-te să te bată pe tine de nebun!

*

Îi va telefona ea oare? Aștepta oare ca el să-i telefoneze? În tot timpul după-amiezii, semnul de întrebare i se răsucise fără încetare în minte, cu existența lui aparte. Cînd în cele din urmă Dave se duse să-și facă dușul și să se radă, Phil formă numărul. Nu răspunse nimeni.

Deodată își dădu seama că în tot acest timp el se luptase să-și ascundă sie însuși conștiința dezastrului care-l urmărea, folosind prezența lui Dave ca pe un ecran protector. Dacă ar fi fost singur, ar fi simțit fiecare oră de tăcere care trecea ca pe un semn prevestitor de primejdie. Ar fi avut curajul să privească adevărul în față: în clipa asta ea, la fel ca și el, era probabil apăsată de aceleași întrebări nerostite, de aceleași amenințări neprecizate. Mîhnirea și teama îi sîngerau probabil inima, la fel ca și lui.

Poate că făcuse un număr greșit. Uneori viața noastră e schimbată în întregime de cele mai neînsemnate obiecte de uz zilnic. Ridică din nou receptorul. De data aceasta puse o grijă deosebită în ceea ce făcea, aproape ca Tom cînd se distra cu faptul minunat că, dacă procedai așa și așa, puteai într-adevăr să chemi casa lui Jimmy Kelly dintre toate casele din New York. El nu lua degetul de pe discul cu numere decît atunci cînd acesta pocnea puternic în opritorul de metal. După ce termină de format numărul aștepta. Numără șapte apeluri ale soneriei la celălalt capăt al firului.

O clipă înainte ca el și cu Dave să plece la masă, spuse:

— Oh, stai niței s-o chem pe Kathy.

Dave aşteptă.

Phil fluieră o melodie în timp ce forma numărul.

— E mai greu să capeți bilete la un concert decît la teatru, spuse el și agăță receptorul la loc. M-am gîndit că ar putea merge cu noi să-ți sărbătorim întoarcerea, adăugă el mîhnit. Probabil că s-a dus la vreun cinematograf sau pe undeva.

Merseră la un restaurant în East Fifties care îi plăcea lui Kathy. În timp ce aşteptau vermutul pe care-l comandaseră amîndoi, rămaseră tăcuți. Mesele erau pline; chelnerii treceau grăbiți pe lîngă ei purtînd platouri cu fripturi, în timp ce un picolo zîmbitor le servea porții groase și dreptunghiulare de unt. Cînd sosiră băuturile, Phil sorbi o treime din a sa din prima înghițitură.

— Vrei să vorbim despre asta? întrebă Dave.

— E doar o aventură banală. Phil lăsă paharul jos și aprinse o țigară. Ar fi probabil mai înțelept din partea mea să-mi văd de treabă, spuse el. După șapte ani de singurătate, îți pierzi instinctul pentru căsătorie.

— Mofturi!

— Tu și Carol aveți discuții dese?

— Cine n-are?

— Nu vorbesc despre discuții cu privire la copii sau bani sau chestii de astea. Vorbesc despre idei.

Dave vru să întrebe ceva, dar se răzgîndi. „De la oricine altcineva ar fi urmat o întrebare directă relativ la Kathy", se gîndi Phil, și-i fu recunoscător. Privi vîrful țigării. În lumina cenușie a încăperii, ardea cu un foc alb-verzui, fără roșeață. Cu Betty n-am avut niciodată...

Dar ăsta era un subiect idiot de discutat, chiar cu sine însuși. Betty era Betty și Kathy, Kathy. Și nici nu chinuise vreodată mintea lui Betty cu probleme greu de dezlegat; pe vremea aceea, nici el însuși nu fusese atît de inconstant, de susceptibil și de analitic ca acum. În zilele acelea, politica și principiile nu ocupau un loc prea mare în preocupările lui. Deodată simți nevoia de a-i cere iertare lui Kathy, iertare pentru că fusese atît

de neînțelegător. Și pe urmă să se ducă umil la serata lui Jane și să spună că da, consimte „s-o mai amîne doar nițel". Își strivi țigara în scrumieră.

— Astea sînt luptele cele mai îndîrjite, spuse Dave fără pasiune, cele despre idei. Presupune că la mine acasă Carol ar fi partizana îndîrjită a unui partid... Îți imaginezi ce-ar deveni viața noastră? Sau să presupunem că ar fi fost de partea izolaționiștilor pe vremea lui Franco...

— Ca în războiul civil. Soțul de partea Nordului, soția cu sudiștii.

Chelnerul puse farfurii pline cu tot felul de mîncăruri în fața lor.

— S-o ia dracu! răbufni Phil cu voce tare. Hai să sfîrșim cu tristețea.

În atitudinea lui era o bruschețe, ca și cînd totul ar fi fost din vina lui Dave.

— Haide. Mă simt dispus să invit oamenii să bea cu noi. Cunoști pe cineva pe care să-l chemăm?

— Am putea să-ncercăm cu Minify. El rîse. Nu te gîndeai la astfel de persoane, nu-i așa? Păcat că eu... Ba nu, am putea s-o chemăm pe Anne, o uitasem. Anne Dettrey din redacție, e al naibii de drăguță și întotdeauna distractivă.

— Dă-i un telefon, vrei?

În cabină, simțindu-se necinstit, o chemă întîi pe Kathy. Apoi sună la el acasă. Nu-l căutase nimeni. Găsi numărul lui Anne în cartea de telefon.

— Nici gînd, Phil! răspunse ea. Îmi pui la o primă încercare hotărîrea pe care am luat-o de Anul Nou.

— Îmi închipui.

— Am promis să mă culc devreme, și singură, de trei ori pe săptămînă.

— Nu cumva te lansezi cu ușurință într-o astfel de încercare?

Dispoziția lui se lumină. Era doar o conversație ușoară și amuzantă, totuși îi părea extrem de important s-o convingă să vină. Îi vorbi despre Dave și prima lui seară pe care o petrecea în țară.

— La naiba, atunci e o chestie de patriotism! spuse ea, și-l întrebă unde erau.

Îi urmărea pe Anne și pe Dave ca și cînd ar fi fost cu mulți ani mai în vîrstă, și desprins pe vecie de preocupările flirtului și galanteriilor. Imediat ea făcu totul pentru a-i plăcea lui Dave; și imediat el se transformă, ca și cînd ar fi scuturat un înveliș de pe personalitatea sa, ieșind mai tînăr, mai spiritual, mai vioi. Phil se simți trecut în umbră. Vechi senzații de mîndrie se amestecară cu invidia ascuțită pe care o resimțea. Față de Anne se simțea mîndru că îi prezentase un om ca Dave; față de Dave era invers. Cu multă îndemînare, Dave încerca s-o informeze că e un om căsătorit, cu doi copii, în același timp spunîndu-i că avea de gînd să-și scoată pîrleala cît va sta în oraș, mergînd la cît mai multe teatre și cluburi de noapte. Anne înțelese că el nu voia să spună că ar prefera să nu meargă singur. Acceptă imediat situația și invitația de a-l însoți. Se vor distra minunat împreună, gîndi Phil, și invidia se furișă din nou în inima lui. Bună dispoziție, clipe lipsite de griji, siguranța contra singurătății și a gîndurilor triste — poate că la urma urmei asta constituia marele țel de atins în viață.

Se gîndi la Kathy.

E ceva mai mult decît pur și simplu a te distra. Pe neașteptate, intui că ea nu se dusese la cinematograf. Kathy știuse că mai curînd sau mai tîrziu el îi va telefona; voise ca acea chemare fără răspuns să i se răsucească în suflet, chinuindu-l. Voise să-l înfrîngă, să-i dea o lecție, să-l facă mai maleabil. Femeile își cunoșteau bine armele. Privi peste masă, la cei doi din fața lui. Anne și Dave rîdeau de o glumă care lui îi scăpase. Doi tineri în haine întunecate, tunși încă după moda militară, treceau pe lîngă masa lor, nițel cam nesiguri pe picioare.

— Nu-mi plac ofițerii! anunță unul și se opri clătinîndu-se. „Efectul antipatiei stăpînite atîta timp pentru însemnele militare", gîndi Phil. Tînărul ridică vocea: Mai cu seamă cînd sînt și jidani!

Brațul lui Dave țîșni. Mîna lui prinse încheietura celui care vorbise înainte de a se fi ridicat de pe scaun. Mîna cealaltă era cu pumnul strîns, gata să lovească.

Phil era și el în picioare, fremătînd de furie. Și totuși avu timp să observe stăpînirea de pe fața lui Dave.

— Îmi pare rău, domnule! interveni celălalt tînăr. E groaznic cînd bea!

Trase supărat de prietenul său; pierderea echilibrului fu prea mult pentru picioarele nesigure; corpul răsucit începu prăbușirea lentă pe care-o simulează un dansator experimentat pentru a stîrni rîsul. Undeva în apropiere, o fată rîse nervos.

Strînsoarea lui Dave îi răsucea brațul. Chelnerii se repezeau grăbiți; capetele se întorceau spre masa lor. Dave îi dădu drumul, ștergîndu-și degetele unele de altele, ca și cînd ar fi fost întinate.

— Vă rog, Phil, Dave! spuse repede Anne.

Se așezară și Anne murmură:

— Un biet caraghios!

Și Phil se gîndi: „Ești indignată, desigur, dar nu simți ce simte un evreu acum". Atunci mintea lui parcă făcu un salt și prinse înțelesul clipei. Doamne Sfinte, iar uitasem de asta!

În jurul lor conversațiile se întețiră, în timp ce un chelner și prietenul înciudat și zăpăcit încercau să-l ridice pe bețiv. Capetele erau întoarse de la scena aceea, ca și cînd lîngă ei pe covor ar fi fost o baltă de vomă rău mirositoare. Fleșcăit ca o bășică dezumflată, bețivul fu scos afară. Anne mai ceru un pahar.

Phil se uită la Dave; ochii li se întîlniră. Ai lui Dave erau aspri, dar gura lui avea un rictus ironic.

— Ia-o-ncet, băiete! spuse Dave.

— Hai să nu mai vorbim despre asta, propuse Anne. Nu e numai antisemitism, e și oboseala frontului în același timp.

Dave rîse și Phil zise:

— Ți-am spus eu — și făcu un gest spre ea, ca acela al unui regizor spre steaua spectacolului.

Totul se termină, ca o ploaie de vară. Noile băuturi sosiră; discuția trecu la alte subiecte. Totuși, în secret, furia ardea în inima lui Phil. Era nevoia aceea subită de a-ți simți pumnul izbind în os, cînd ți se întîmpla așa ceva; doar corpul acela fleșcăit care se prăbușise îl oprise pe Dave. Nu poți lovi un om inconștient! Înghi-

ţeai hapul, apoi trebuia să rozi frîul, cu mîinile la piept. Citise relatările despre Rankin în Congres; înghiţise hapul; nu izbise nici o falcă, nu-şi urlase dezgustul pentru Camera care aplauda. Întotdeauna existau motive; numai arareori erau circumstanţele astfel aranjate, încît să poţi riposta. În restul cazurilor, tot ce puteai face era să-ţi otrăveşti sufletul cu furia asta blestemată şi inutilă.

El ştia. Acuma ştia. Conştiinţa acestor lucruri se întipărise acum cu precizie în creierul, muşchii şi vinele sale. Nu numai Dave fusese numit „jidan". Anne era doar o spectatoare, dar el nu. Altădată ar fi fost, ca şi Anne. Dar acum nu. Şi niciodată de-acum înainte. Identificare! Doamne sfinte, da, asta era!

— Nu mai fi aşa îmbufnat! zise ea deodată.

— Cine! Eu?

Privi spre ea şi apoi din nou către Dave. Arăta calm şi echilibrat, dar pulsul îi tresărea ca un nerv în muchia gîtului, chiar deasupra gulerului. Antisemiţii provocau — şi apoi lumea întreagă era gata cu metrul în mînă să măsoare stăpînirea de sine şi demnitatea cu care le făceai faţă. Erai sau insensibil, sau prea sensibil; erai sau prea timid, sau prea arţăgos; ei îţi impuneau în acelaşi timp insulta, cît şi sarcina dificilă a unei reacţii demne faţă de ea.

— Mă gîndeam că am putea merge undeva unde-i muzică, îi propuse lui Anne.

— Nu încă, replică Dave. Îmi place aici.

Anne se aplecă înainte, astfel că le vorbi în acelaşi timp la amîndoi, fără preferinţă:

— Spuneţi-mi, vă rog, începu ea cu un ton plîngăreţ, de ce, în zilele noastre, orice bărbat care pare drăguţ este sau căsătorit sau... (privi spre Phil) complet obsedat de-o idee?

Privirea ei dezolată şi oftatul exagerat îi făcu pe toţi să rîdă. Dave o mîngîie pe mînă.

— Nu prea eşti tare la... ales momentul! Dar ai un fler grozav!

După o oră au plecat spre un local de noapte, iar mai tîrziu la altul. Au dansat pe rînd cu Anne. Au rîs cu

toții de propriile lor glume. După ce au condus-o acasă, Phil propuse:

— Cafea?

Și știu că Dave va fi de acord cu el înainte de a-i face semn din cap că „da". Era ceva care-i făcea să dorească să mai rămînă împreună, deși nu vorbeau nimic important.

În barul deschis non-stop din Bulevardul Al Treilea, strălucitor sub lumina becurilor de o sută de wați, gălăgios din pricina conversației șoferilor de taxi și a muzicii de dans din Hollywood, abia dacă se uitau unul la altul sau schimbau vreo vorbă; dar rămaseră la o a doua ceașcă de cafea neagră, fierbinte, cu aromă de cicoare. Noaptea trecu pe negîndite. Dormise doar cîteva ore și Phil se trezi deodată grăbit să plece la birou. Îi va telefona de acolo. În dormitorul său, Dave dormea atît de adînc, încît Phil se îmbrăcă fără teamă că îl va trezi. O va chema pe Kathy — fără enervare, fără scuze. Dar nici nu va fi capabil să-și calce în picioare hotărîrea luată.

Domnișoara Wales îl întîmpină voioasă:

— Domnul Minify vă roagă să poftiți pe la dumnealui, domnule Green. E un fel de ședință. Au și început.

Directorul personalului, Jordan, era de față, și Mary Cresson cu caietul de dictare deschis pe genunchi. John părea grav, distant. Corul de „'nădimineața" sună neprietenos.

— L-am chemat pe domnul Green aici, îi zise Minify lui Jordan, fiindcă ar putea culege cîteva informații pentru articolele lui. Știi la ce lucrează, nu-i așa?

— Da, răspunse Jordan. Dar, domnule Minify, m-ați înțeles cu adevărat greșit. Eu nu mă gîndesc niciodată cărei rase aparține o persoană...

— Pe mine mă interesează doar ceea ce dumneata ai făcut sau n-ai făcut. Arătă spre Phil, fără a se uita la el. Domnul Green ar face mai bine să-mi consacre mie o pagină sau două din articolele sale, pentru că nu mi-a dat niciodată prin minte să controlez cum stau lucrurile în propria mea redacție.

— Dacă domnul Green ar fi venit direct la mine...

Minify se răsuci atît de brusc în scaunul său turnant încît Jordan se opri.

— Nepoata mea m-a informat despre domnișoara Wales, spuse el cu răceală, așa că nu insinua că ar fi făcut-o domnul Green. Ea mi-a spus-o doar ca să-și bată joc de mine. Timp de o clipă nici n-am înțeles ce spunea — pe urmă am sărit în sus.

— Da, dar eu i-am spus nepoatei domnului Minify, interveni Phil. Privi cu ochi neprietenoși spre Jordan. Dumneata crezi că dacă o fată deșteaptă ca Wales e obligată să-și schimbe numele pentru a căpăta o slujbă, nimeni n-o să se ridice să-i ia apărarea?!

Jordan îl privi împăciuitor, stînjenit. Dar își întoarse repede privirea de la cercetarea atentă din ochii lui Phil. Avu o imperceptibilă ridicare din umeri. „Desigur că dumneata îi vei lua apărarea", vorbi gestul lui în mintea lui Phil. Dar imediat se îndoi dacă îl interpretase exact.

Privi spre John Minify și știu că el observase același lucru. Lucirea din ochii lui Minify, deasupra orbitelor întunecate, era amenințătoare în timp ce privea drept spre Jordan. Fața sa părea îmbătrînită. Se ridică în picioare, drept și impunător în mijlocul lor. Apoi luă un creion și începu să scrie pe un carnet de însemnări, ca și cînd ar fi uitat de prezența lor. Scrise repede cîteva cuvinte, le citi, le corectă, apoi întoarse carnetul cu fața în jos și continuă ca și cînd n-ar fi fost nici un interval de tăcere.

— Vorbele mari curg ușor, Jordan, și văd că redactorii mei le întrebuințează și mai ușor. Am fost un prost să-mi închipui că ei cred sincer ceea ce spun cînd sînt de față cu mine. Acum am să am grijă s-o facă.

— Dar, vă rog, domnule Minify, nu mi-am făcut niciodată o linie de conduită din a angaja doar... ei bine, tot ce m-a interesat a fost, cum să spun, personalitatea. Fața i se lumină. Dacă personalitatea unei fete se potrivește aici, nu m-aș gîndi o clipă s-o întreb...

— Vrei să spui că e doar o întîmplare că noi nu avem nici o singură secretară care să se numească Finkelstein sau Cohen, în orașul New York? Vocea lui era liniștită. Las-o baltă, Jordan!

Phil privea totul, curios. Jordan era un om pe care nu l-ai remarca niciodată dacă ar mai fi și alții de față. Înălțimea mijlocie, culoarea mijlocie, hainele și părul îngrijite, chiar și ridurile din jurul ochilor lui păreau cu îngrijire aranjate în lungimi egale, bine precizate. Acum pe fața lui se citea încordare și teamă. Se aștepta să fie concediat. Și-i va urî pe evrei din pricina aceasta.

— Mary, notează un anunț pentru oferte de serviciu, vrei?

Minify luă carnetul cu însemnări, citi ceea ce scrisese, apoi îl lăsă jos.

— Scrie așa: în primul rînd de sus „Secretară expertă" și lasă două rînduri albe. Pe urmă, dedesubt: „pentru birou de redacție, săptămînal național, lucru de precizie, leafă bună". Apoi un singur rînd alb ca interval, și: „Religia solicitanților nu interesează în acest birou. Trimiteți oferte detaliate la căsuța poștală nr. ...". Ai scris, Mary?

Pentru prima oară de cînd o cunoștea, Phil văzu o expresie apărînd pe fața ei de obicei atît de serioasă. „E bucuroasă", se gîndi el și fu surprins să găsească în el senzația stranie că asta i-o datora lui.

— Ar fi mai bine să anunțați salariul exact, domnule Minify, sugeră Mary, practică, și nu doar „leafă bună".

— E-n regulă. Aranjează dumneata asta. Îl dai la „Times", la „Tribune"?

— La amîndouă. Și ei nu admit rînduri albe la anunțurile pentru oferte de serviciu. Totuși, au să scrie rîndul de deasupra cu litere mari.

— Bine. Cu un aer hotărît, se întoarse spre Jordan. Și în cazul în care ai vrea s-o concediezi pe domnișoara Wales, indiferent pentru care motiv, te rog să-ți amintești că mai înainte doresc să cercetez personal cazul.

Gura îngrijit desenată se deschise, ușurarea îi străluci în ochi. Salutul din cap al lui Minify fu la fel de scurt ca pocnetul unei pietre pe un zid. Jordan ieși.

— Crezi c-ar trebui să-l concediez, Mary?

— Nu știu. Credeam că aveți de gînd s-o faceți.

— De mult dezbat cu mine însumi chestia asta. Privi spre Phil. Încurcată treabă, nu-i așa? Phil nu spuse ni-

mic. Știa că Minify nu așteaptă un răspuns. Dar pînă mă hotărăsc, nu-i va mai tria el pe cei care vor să se angajeze aici, asta-i sigur. Își mîngîie chelia bronzată, ca și cînd ar fi vrut să netezească un păr răvășit. Mary, ești prea ocupată ca să iei asupra ta direcția personalului?

— Nu, domnule Minify.

— Asta-i tonul care înseamnă că ești moartă de oboseală. Rîseră cu toții. Știi ceva? Anunțul ăsta. Găsește-ți un ajutor pentru treaba dumitale obișnuită. Și pe urmă ocupă-te doar de noii angajați. Am să-l anunț pe Jordan.

Ea se ridică, robustă, solidă, dar roșie ca o tînără fată la primele complimente pe care i le face un bărbat.

— Da, domnule Minify.

— Și în orice alte anunțuri vei mai da la ziar, întrebuințează încheierea aceea. Plin de vioiciune, se întoarse spre Phil. A sosit de mult momentul ca șefii de întreprinderi să ia atitudine publică în această problemă.

Minify o privi cum traversează plină de demnitate camera și iese pe ușă. Apoi, ca și cînd acest episod i-ar fi intensificat arderile, se lansă deodată într-un discurs inspirat adresat unor adversari invizibili. Phil își spuse: „Nu mai privește lucrurile cu același calm profesional cum o făcea acum cîteva săptămîni"; și imediat adaugă: „Doamne, dar nici eu nu mai sînt ca atunci!" Între timp, Minify aproape că striga la el:

— ... ideea asta idioată, caraghioasă, că avem de rezolvat chestiuni mai serioase! Adevărul e că nu există nimic mai serios decît să învingem indiferența oamenilor cu sufletul într-adevăr cinstit, față de prejudecăți. Fiindcă dacă ura și bigotismul vor continua să roadă și să facă să putrezească temeliile țării acesteia blestemate, (el privi spre Phil) tot restul nu-i altceva decît o ipocrizie deghizată-n pietate.

Aprinse o țigară și o ținu în colțul buzelor, ca și cînd ar fi fost o țigară de foi.

— Cum mai merg articolele, Phil? În timp ce asculta, țigara se înclină în sus și el închise un ochi din pricina fumului usturător. Îi dădea aparența unui om care clipește des. Cînd aparatul de pe biroul lui anunță cu glas răgușit un vizitator, lui Phil îi păru rău să părăsească

acest birou atît de animat, pentru a se reîntoarce într-al său.

Pe coridor, drumul îi era blocat de Frank Tingler, redactorul literar, silueta scundă și subțire a lui Bill Jayson și un bărbat înalt cu o figură care-i era vag cunoscută.

— 'neața, Phil, spuse Jayson.

Iar Tingler:

— Hei, Green, îl cunoști pe Rick Dohen? Domnul Green.

— 'mi pare bine, spuse domnul Dohen și-i întinse mîna.

— 'pare bine, răspunse Phil și-i fu antipatic.

Își strînseră cu putere mîinile, în timp ce Tingler explica cu vocea lui monotonă:

— Publicăm noua serie de articole a domnului Dohen în numărul din întîi aprilie al revistei.

— A, da, spuse Phil. Ilustratorul acela nou pe care McAnny l-a descoperit în armată...

— Trebuie să mă opresc o clipă să-i spun lui McAnny cît de încîntat sînt, întrerupse Dohen. Ați văzut primele schițe, domnule Green? E într-adevăr un talent nou. Tocmai vorbeam despre asta. Cum ai caracteriza dumneata asta, Bill?

Privi în jos spre Jayson, și Jayson trebui să-și dea capul pe spate pentru a-i întîlni privirea. În treacăt, Phil speră că Jayson, într-adevăr, nu mai era supărat că e atît de scund.

— E original și e bun, răspunse Jayson distrat. Și va trebui să aștepți să vorbești cu McAnny. E plecat în Vestul Mijlociu, pentru un articol special despre greva de la General Motors.

Tingler privi spre Phil, dar lentilele groase ascunseră orice fel de comentariu pe care privirea lui ar fi vrut să i-l comunice.

— Un fel de combinație între tipul de femeie al lui Varga și Ingrid Bergman, cam așa arată prima ilustrație a lui Gracia, spuse Dohen, și rîse plin de entuziasm. Asta este. Tîrfă și sfîntă! Destul de greu de prins în cuvinte, dar cînd am văzut prima schiță! Spune-i băiatului aceluia, Herman îl cheamă, că sînt... de fapt mi-ar face

plăcere să i-o spun personal. Privi în jos din nou spre Jayson: Bill, fii drăguț și aranjează tu asta.

— Bine. Din vocea lui nu se desprindea nici o promisiune. Ei, eu trebuie să mă întorc. La revedere.

Phil se îndepărtă împreună cu el. Jayson nu-l iubea pe Dohen, iar Tingler părea plictisit de el. Acest Richard Dohen care arăta atît de distins — Phil știa asta — era unul dintre scriitorii cei mai bine plătiți în lumea revistelor săptămînale.

— Ce temă are ultima lui serie? îl întrebă el pe Jayson.

— Ei bine, „sosul" chestiei e că această vampă vaporoasă apare exact după zece ani din seara cînd soțul ei a șters-o ca să se căsătorească cu a doua nevastă. Un fel de impuls subit. Ea . . . ei, la dracu, Phil, nu mă plictisi!

Phil rîse. Dar se apropiase de biroul său și deodată nimic nu mai conta pentru el în afară de Kathy. Se simți deodată foarte încurcat. Lucrul înțelept pe care ar fi trebuit să-l facă era ca ieri, imediat ce se sculase, să-i fi telefonat și să se fi dus drept la ea, limpezind totul. Dave l-ar fi așteptat fără să se supere.

Pe telefonul său era rezemată o hîrtie cu cîteva însemnări: *Domnișoara Lacey a telefonat.* Și, dedesubt: *Din nou la 11,30. Vă rog sunați-o dumneavoastră.*

Fără a se mai așeza, formă numărul.

CAPITOLUL IX

„Am să încerc din nou la amiază", se gîndea Kathy. Se îndepărtă de noptiera pe care era telefonul, pentru a nu se lăsa ispitită de dorința de a face o a treia încercare. El îi va răspunde imediat ce va putea. Nu era ceva atît de grav încît s-o roage pe domnișoara Wales să-i dea legătura cu el, în ședință.

Se duse cu un pas sigur în baie și-și verifică greutatea pe cîntarul medicinal, ca și cînd asta ar fi fost de mult intenția ei, și abia acum avea timp să și-o realizeze. Într-un fel era ceva important. Simțise lucrul acesta cînd el plecase acasă; o simțise în tot timpul zilei de ieri, cînd instinctul o împiedicase să-i telefoneze și să-l pună la curent cu intențiile ei.

Privi în jos la acul care se învîrtea pe cadran. Un kilogram mai puțin. Erau kilograme măcinate de griji, smulse de somnul neliniștit, parcă rupte din inimă. Ce-o făcuse oare să se încăpățîneze pe o linie greșită în problema aceea blestemată, atunci cînd discutaseră despre ea, cînd în realitate ei nu erau nicidecum de păreri deosebite, atît în teorie cît și în fapt?

E ceva misterios în mecanismul intim al acestor certuri. Spui ceva greșit, apoi încerci să justifici și comiți o nouă greșeală. Aceasta, la rîndul ei, se cere explicată și justificată. Și în tot acest timp știi că dacă ai reușit măcar o dată să ieși din cercul vicios al neînțelegerii și s-o iei de la început... dar ceva te împiedică s-o faci cu o îndîrjire diabolică. Pe urmă e prea tîrziu. Intră în joc emoțiile: fața lui exprimă dezaprobare și surpriză; te cuprinde furia la gîndul că el ar putea să-ți înțeleagă greșit motivele. Sau mîndria ta personală se consideră jignită, și a naibii să fii dacă aveai de gînd să accepți că tu ești mereu cea care nu are dreptate și care e vinovată de toate. Senzația aceasta de gravitate se adîncește și, o dată cu ea, te simți și mai pierdută și neajutorată.

Cu Jane și cu Harry, seara trecută ea nu-și pierduse cumpătul deloc. Fusese sinceră, chiar caustică. Dar el nu fusese acolo să audă.

„În esență, voi afirmați, începuse ea, că ar fi drăguț din partea lui să menajeze susceptibilitățile antisemiților care ar putea veni la serata voastră."

Era plăcut să-și amintească fraza aceea. De ce își rezervase oare o astfel de claritate în gîndire pentru Jane și Harry, cînd de fapt Phil era cel care-o interesa pe ea?

Tresărind, observă că e încă pe platforma cîntarului, privind răuvoitoare în jos spre acul indicator, ca și cînd ar fi fost o insectă pe care își aduna curajul ca s-o strivească. Se întoarse în dormitor. Era obosită; spatele îi era obosit; gîtul îi era obosit. Ar fi dorit ca el să iasă din ședință și s-o cheme. Se uită la ceas. Trecuseră mai puțin de zece minute de la a doua chemare a ei.

Cu Bill, cînd erau supărați, ea nu simțise niciodată durerea aceasta surdă sau teama aceasta sau cum s-o fi numind. În schimb, se simțise parcă detașată, îndepărtată de tot. Dar pe vremea aceea ea știuse întotdeauna că avea dreptate în chestiunile pentru care se certau. Acum însă, cu Phil, de două ori își dăduse seama că ea e cea care greșește, nu el. Ar fi trebuit să fie înciudată pe el fiindcă o făcea să se simtă astfel; așa ar fi reacționat orice om cu slăbiciuni omenești. Dar cu ea nu se întîmplă astfel. Ea era doar îndurerată. Și durerea îi venea de la întrebarea plină de teamă dacă nu cumva îl va pierde.

Drumul făcut cu mașina pînă la Darien o liniștise. Se simțea înviorată și cu mintea limpede. Dar șirul de mașini parcate în fața grădiniței acoperite cu zăpadă din fața casei o preveni că planul ei nu va fi cum se așteptase. Uitase obișnuitul du-te-vino al locuitorilor din cartierele mărginașe în după-amiaza Anului Nou. Odată înăuntru, își dădu seama că abia mult mai tîrziu va putea prinde o ocazie pentru o conversație mai serioasă. Și pe măsură ce perechile soseau, fiecare cu vreo variantă personală a obișnuitelor observații de circumstanță, fiecare cu expresia fericită a celui care tocmai e pe punc-

tul de a spune ceva spiritual, strălucitor, se simți din ce în ce mai enervată și mai plictisită.

„Scumpa mea, tocmai am aflat vestea. Te căsătorești din nou. Cine e? Cum arată? Cînd ni-l prezinți?" Întrebarea se repetase mereu, la nesfîrșit. „Cum îl cheamă? Cu ce se ocupă?" „E scriitor. Phil Green. Nu, semnează Schuyler Green. Așa e. În ultimii ani, majoritatea articolelor lui au fost pentru «Smith's». Oh, mulțumesc, și eu îl găsesc foarte inteligent."

De-abia cînd plecase singură își pusese întrebarea dacă Phil nu s-ar fi așteptat ca ea să adauge încă ceva la cele relatate despre el. Pe neașteptate, ea anunțase fără convingere că „uitase să aranjeze ceva acasă" și plecase desperată spre cabana unde nu era nimic de aranjat. Descuind ușa, privind camerele plăcute, ca și cînd în locul ei ar fi fost Phil văzîndu-le pentru prima oară, ferestrele largi prin care lumina soarelui se revărsa galbenă în zilele frumoase, cărțile și revistele împrăștiate pe măsuțe ca și cînd casa ar fi fost permanent locuită — toate acestea o făcuseră să plănuiască fericită week-end-uri la primăvară petrecute cu el aici, și mai tîrziu întreaga vară, cu toată familia. Și atunci venise întrebarea, ca o împunsătură de pinten, și o dată cu ea îndoiala.

Desigur că Phil nu se aștepta ca ea să mai adauge ceva la explicațiile deja date. Ar fi fost imbecil să spună: „E scriitor, e evreu", „Îl cheamă Phil Green, e evreu", „Scrie sub numele de Schuyler Green, e evreu".

Asta ar fi constituit un fel de probă inversă că faptul conta în ochii ei — sau ar conta dacă ar fi adevărat. Dacă Phil n-ar juca rolul acesta, i-ar fi trecut ei vreodată prin minte să vorbească despre religia lui, sau de agnosticismul lui, care era mult mai interesant? „E scriitor, de religie episcopaliană", „Îl cheamă Phil Green, e agnostic". Ar fi fost la fel de stîngaci și de absurd să spui că e evreu. Era oare singurul motiv pentru care ea nu menționase niciodată faptul acesta?

Și cînd îl anunțase pe Bill Pawling că se căsătorește, la întrebarea lui — „Cum arată"? — se lansase într-un discurs întreg despre Phil. Dar nici atunci, ea nu pomenise de faptul că e evreu.

„Oh, Doamne, sînt atît de zăpăcită!"

În cabana plăcută și goală, pronunță fraza aproape cu voce tare. Cum se făcuse că tocmai ea, dintre toți oamenii, se zăpăcise în așa hal și își crease toate problemele acestea? Ea fusese întotdeauna atît de limpede în gîndire, ea și toți ceilalți pe care-i cunoștea, ca Jane și unchiul John și oricine altcineva. Ei nu se gîndeau prea des la prejudecăți în genul antisemitismului, dar cînd se întîmpla s-o facă, nu mai era nici o îndoială că le urau și că doreau să acționeze cumva ca ele să nu se extindă. Și totuși, ea se găsea acum într-o situație deosebită, chestiunea devenea ceva personal — tot ce făcea sau spunea acum era greșit.

De două ori într-un timp atît de scurt, relațiile deveniseră încordate între ei. Și în amîndouă rîndurile ea simțise crisparea aceea întunecată a temerii. Împunsătura pintenului din nou, mai puternică.

Acum, amintindu-și cabana, și inconștientă de gestul ei, privi în sus și în jur, într-o mișcare circulară a capului. Oftă și întinse mîna după ceva de citit. Sub brațul ei întins sună telefonul. Își trase repede brațul înapoi, ca și cînd ar fi atins un fier roșu. Apoi ridică receptorul.

— Kathy?

— Oh, Phil, am vrut să te chem aseară, dar era miezul nopții cînd m-am întors acasă și...

— Te-ai întors? De unde?

— De la Jane. M-am dus să lămuresc toată chestiunea cu ea. Oh, scumpule, și pentru tine a fost la fel de îngrozitor?

— N-aș putea spune că mi-a făcut plăcere. Vocea lui era aspră. Vrei să spui că ai anunțat-o că nu reușești să mă convingi?

— Oh, nu. M-am trezit spunînd toate lucrurile pe care le-ai fi spus tu. Jane a zis: „Ei bine, Doamne Sfinte, e-n regulă", ca și cînd n-ar fi fost ea cea care mă rugase și provocase toată chestia asta nenorocită. Iubitule, hai să nu mai facem asta niciodată — în fond amîndoi vedem lucrurile absolut la fel. N-am putea să mîncăm împreună și să stăm de vorbă?

Urmă o pauză. În biroul său, Phil își aminti că ședea în picioare. Se așeză. Își înfrînă sentimentele care în-

cercau s-o ia razna, ca și cînd ar fi fost niște cîini ce zburdau în lesă. Deodată îi fu imposibil să mai aprecieze sau să-și amintească cu limpezime nuanțele care i se păruseră înainte atît de formidabil de importante. Tot ce mai resimțea acum era o bucurie nebună, și nimic altceva.

— Dar ce idee a fost asta să dispari fără urmă? El nu-și putu reține imputarea din glas. Ți-am telefonat în tot cursul serii și toată tăcerea ta m-a pus serios pe gînduri.

— Mi-a fost pur și simplu imposibil să-ți telefonez înainte de a fi lămurit complet chestiunea. Am plecat cu mașina imediat ce m-am sculat, dar la ei acasă era o mulțime de lume și abia noaptea tîrziu am reușit să rămînem singuri.

Ea îngrămădea o mulțime de explicații așa cum făcea Tom uneori, atît de doritoare de a-și recunoaște greșeala, încît devenea aproape obligatoriu din partea lui să-i ușureze calea, să închidă chestiunea. La dracu cu rolul de inchizitor pe care-l adopta el întotdeauna. „Solemn" era un cuvînt prea slab pentru a descrie felul lui de a fi înțepat, plin de morgă. Era un pedant, un caraghios — nici o fată în felul lui Kathy nu va putea răbda așa ceva pe vecie.

— A fost îngrozitor, scumpa mea. Te-am prevenit că uneori pot să fiu solemn și grav ca un măgar. Totuși, cînd iubești pe cineva... Așteaptă o clipă, te rog.

Domnișoara Wales deschisese ușa.

— Căpitanul Goldman e la telefonul meu, domnule Green, spuse ea. Puteți să luați masa cu dumnealui?

Phil ridică un deget spre ea și vorbi din nou cu Kathy:

— Dave e aici, a sosit ieri. Mi-a telefonat să mă întrebe unde iau masa. N-ai vrea... sau nu, mai bine lămurim chestia asta singuri.

— Poate c-ar fi mai bine să nu mai vorbim despre ea un timp, Phil. În vocea ei era acum o nuanță mai caldă. Hai să mîncăm cu Dave. Mor de nerăbdare să-l cunosc.

*

El se întoarse la birou plin de o energie nestăvilită. Se duse drept la mașina de scris și începu imediat să „scrie înainte", cum numea el procedeul acela, în loc să refacă pasajele din ultimele pagini — felul lui obișnuit de a-și revizui articolele. Timp de aproape două ore, țăcănitul vechii mașini pe care i-o dăduseră nu se opri aproape nici o clipă. Cuvîntul căutat îi sărea înainte, frazele se conturau și prindeau formă și se cizelau atît de repede în mintea lui, încît degetele mijlocii care goneau pe litere păreau niște secretare forțîndu-se să țină pasul cu o dictare prea rapidă.

Aprinse o țigară și se lăsă pe spate. Atunci văzu încă o țigară, tot proaspăt aprinsă, rezemată de marginea scrumierei pline pînă la vîrf. Zîmbi. Era un alt semn. Cînd scriai într-o concentrare atît de totală, uitai complet unde ești, nu-ți aminteai nici chiar gesturile făcute cu o clipă mai înainte, uitai că timpul trece. Te simțeai un om întreg, bun, și grozav de norocos că ești scriitor. Nu-ți venea să crezi că vei mai cădea vreodată pradă lipicioasei și tulburătoarei nesiguranțe, neliniștii și îndoielii asupra reușitei celor ce scriai, greutății la alegerea cuvintelor, punctului de atac, tranziției spre ideea următoare. Pentru o clipă erai stăpîn și nimeni, nicăieri, n-ar fi putut să inventeze o viață pe care s-o preferi vieții tale.

Ușa se deschise. Îi făcu cu ochiul domnișoarei Wales și-i arătă spre foile de hîrtie împrăștiate pe birou. Știa ce va spune ea și voia să i-o ia înainte.

— Nici o speranță, încă nu-s gata pentru dumneata.

Phil îi explicase la început că nu-i va da zilnic ciornele pentru a le bate cum trebuie la mașină și că de fapt nu-i va da nici una dintre ele decît atunci cînd seria de articole va fi completă și definitivă. Timp de o săptămînă, ea acceptase acest straniu pact fără nici o observație. Apoi începu să dea semne zilnice că protocolul secretarial fusese ultragiat. De fiecare dată cînd vedea pagini noi de manuscris, mîncărimea ei de a pune mîna pe ele devenea și mai vizibilă. Dorea să ia paginile acelea pline de ștersături și să le prefacă într-un manuscris curat și fără nici o greșeală. Phil o înțelegea. Dar chiar dacă i-ar fi dat ciornele lui fără titlu, primele fraze din primul articol l-ar fi dat imediat de gol în rolul pe care-l juca față de ea.

— M-am născut, întîmplarea a făcut așa, din tată episcopalian și mamă episcopaliană, iar părinții lor au fost și ei episcopaliani. Dar în cursul ultimelor opt săptămîni...

Nu, pentru un timp nu trebuia să vadă nici chiar atît. Pe cînd se gîndea la asta, el adună în mod automat foile împrăștiate, le bătu de marginea biroului, le împături și băgă pachetul subțire în buzunar. Va duce teancul acesta nou acasă, lîngă celelalte vechi. Nu că n-ar fi avut încredere să pună în mîinile domnișoarei Wales viața, punga sau onoarea sa. Dar nu avea încredere că ea, intrînd în birou în lipsa lui, ar fi rezistat să nu arunce măcar o privire rapidă la începutul primei pagini. Căci el însuși, dacă ar fi fost în locul fetei, ar fi argumentat cu siguranță că nu e cazul să faci un secret din ceva care va fi publicat spre a fi citit de trei milioane de cititori.

— Nici nu m-am gîndit să vă rog, domnule Green. Dacă vă place să lucrați în felul acesta, e-n regulă.

— Trebuie să ți se pară ceva foarte caraghios.

— Am intrat doar să vă spun ceva despre Jordan.

Ridică privirea interesat.

— Dă-mi voie doar să-mi strîng notele astea. Nu durează mai mult de un minut.

Nimic din ceea ce domnișoara Wales ar putea să-i spună despre Jordan n-ar fi reușit să-i distrugă acest sentiment plăcut de satisfacție, de virtute în vechiul sens latin al cuvîntului. Cunoștința lui Kathy cu Dave adăugase savoare propriei sale bucurii de a fi din nou lîngă ea. Niciodată în vreun stadiu mai avansat al dragostei împăcarea nu va mai putea fi atît de cuprinzătoare; ca și cînd fiecare celulă în parte a corpului și a creierului își regăsea echilibrul și armonia pierdută. Nu fuseseră singuri decît în taxiul care-i ducea spre restaurant, dar intervalul acesta scurt de timp i-o dăduse înapoi în întregime.

„Oh, Phil, n-am avut niciodată pretenția că văd lucrurile la fel de limpede și de sigur ca tine."

Între ea și Dave se născuse imediat o afecțiune ușoară, spontană. Ea îi oferise ajutorul pentru găsirea apartamentului de șase camere ce-i va fi necesar, și se amuzaseră cu toții cînd Dave spusese cu o strîmbătură: „Uite și

ceva bun despre criza de locuințe, Phil, ceva ce n-ai să poți folosi în articolele tale."

La cafea, ea spusese într-un impuls de moment: „Vino și dumneata sîmbătă, Dave, la serata pe care o dă sora mea pentru Phil și pentru mine."

Ea avusese o atitudine extrem de simplă. E atît de diferit, se gîndise el, cînd nu te lezează pe tine personal, dar goni gîndul acesta imediat din minte.

„Serată de prezentare a logodnicului? întrebase Dave zîmbind ironic. Nu e genul meu. În orice caz, îți mulțumesc pentru invitație."

O tuse politicoasă îl readuse la realitate. Domnișoara Wales spuse:

— Continuați, domnule Green.

Și privi spre notele deja împăturite frumos în fața lui.

— Iartă-mă, dar mă gîndeam la ceva. Ce e cu Jordan?

— Ei bine, vorbește peste tot despre anunțul domnului Minify și zice că-l găsește minunat. Așa spune, cel puțin.

— Chiar așa repede? El pocni din degete. Ipocrit, mititel și păcătos!

— Voiam să vă întreb dacă anunțul spune într-adevăr că . . .

— Da, chiar așa cum ai auzit. Mîine va fi negru pe alb în ziare.

— Vreți să spuneți că invită pur și simplu orice tip de fată să ceară o slujbă aici?

— Orice tip! Unde vrei să ajungi?

— Oh, domnule Green, nici dumneavoastră n-ați vrea să vedeți că se schimbă lucrurile pe aici, nu-i așa? Deși sînteți redactor, și pentru redactori e altfel decît pentru noi ceilalți.

În cele din urmă, prin perdeaua bunei lui dispoziții, reuși să străbată impresia că sub aspectul obișnuit al fetei, de data aceasta, se ascundea ceva nou.

— Cum e . . . „altfel" pentru redactori?

Ea ezită. Privi în altă parte.

— Ei bine, v-am spus doar părerea mea. Dacă au să angajeze numai una singură care nu e cum trebuie, noi o să suferim ponosul. Vocea ei deveni stridentă. Nu v-ar părea rău să plătiți dumneavoastră oalele sparte de jidani?

Altfel decît orice reacție pe care o avusese el înainte, un mic gheizer păru să irumpă în el, împrăștiindu-i-se în intestine. Cînd vorbi, o făcu plin de cea mai mare grijă.

— Trebuie să fim sinceri unul față de celălalt. Ai dreptul să știi de la început că cuvinte ca *jidan, jidov* și *negru împuțit* îmi întorc mațele pe dos, oricine ar fi acela care le pronunță!

— Oh, am spus asta gîndindu-mă la un tip anumit. Știți ce persoane înțeleg eu prin asta . . .

Părea sincer mirată că i se făcuse observație pentru așa ceva.

— În primul rînd, e vorba de un cuvînt.

— Dar asta nu contează. Ei bine, uneori mi-l spun chiar mie însămi — adică, despre mine. Cum ar fi, cînd sînt pe cale să fac ceva ce știu că n-ar trebui să fac, îmi spun așa singură în minte: „Oh, nu fi jidoafcă!"

Gheizerul cel mic crescu în dimensiuni, cuprinzîndu-i și plexul solar. Ea nu inventa de circumstanță; ceea ce-i spunea lui acum era adevărul adevărat.

Ca și cînd chestiunea ar fi fost rezolvată, ea continuă:

— Numai una singură dintre cele nepotrivite aici, și . . .

— O clipă, te rog!

Ea se opri. Înainte de a putea continua discuția aceasta, Phil avea nevoie de un timp pentru a reflecta. Se aplecă deasupra biroului și luă un creion, ca și cînd ar fi vrut să scrie ceva. Fata aștepta, și de data aceasta el nu simți nici o remușcare că o lasă să aștepte.

Ce-o determina să reacționeze astfel? Trebuia să găsească răspunsul, să-l intuiască, să-l descopere, înainte de a putea continua să vorbească. Avea ea oare o teamă și o ură atît de puternică pentru acest cuvînt, încît simțea nevoia să-l pronunțe, detașată, ca pe o glumă fără importanță, pentru a-l face neputincios s-o mai rănească? Era oare o nevoie inconștientă de a-l combate pe cel care insultă cu propriile sale arme, aplicîndu-și singură epitetul, înainte de a-l folosi el? „Asta nu-i nimic; nu e un cuvînt care să mă poată jigni pe mine." Ca bărbatul care îi strigă femeii pe care a înșelat-o: „Știu că sînt un incapabil, un mișel, un nemernic, orice vrei tu", din nevoia de a deveni imun față de cuvintele pe care altfel i le-ar

arunca ea în față. Nu făcea ea oare același lucru? Sau impulsul ei se născuse dintr-o nevoie inconștientă, nemărturisită și desperată de a fi dintre cei aleși și a avea „dreptul" să-i numească pe evrei, jidani?

Puse creionul jos și se întoarse spre ea.

— Ce înțelegi dumneata prin „nepotrivită"?

Era mîndru că în vorbele lui nu sunase nici un pic de enervare.

— Știți ce vreau să spun — gălăgioasă, cu buze prea vopsite, toate astea.

— Aici nu se angajează nici o fată gălăgioasă și vulgară. Ce te face să crezi că au să înceapă așa, pe neașteptate, s-o facă?

— Ei bine, nu e numai asta. Se întoarse deodată spre el, enervată. Dumneavoastră vreți să mă-ncurcați, domnule Green! Știți foarte bine genul de persoană care poate provoca neplăceri într-o instituție ca asta, și cel care n-o face, cum ați fi dumneavoastră sau eu. Atunci, ce rost mai are să mă descoaseți atît?!

— Vrei să spui fiindcă noi doi nu avem nimic special evreiesc în noi.

— Ei bine...

Ea zîmbi încrezătoare.

Asta era, deci. Ei erau evrei de treabă; erau evrei „albi"; în privința lor, problema asta putea să rămînă nescormonită și ascunsă.

— Ascultă, domnișoară Wales, rosti el rar, eu urăsc antisemitismul și cred că ar fi mai bine să-ți spun de la început că-l urăsc la fel de mult cînd vine din partea dumitale, ca și atunci cînd vine de la oricine altcineva.

— Eu?! Anti... Ei bine, domnule Green!

Ea se sculă, rămase absolut nemișcată cîteva clipe, apoi părăsi camera cu o atitudine plină de demnitate.

•

Bert McAnny era într-o dispoziție comunicativă. Sosise doar de două zile în Detroit și misiunea lui era aproape complet îndeplinită. Fotograful de presă Jayson, folosit adesea în misiuni speciale în Vestul Mijlociu, se dovedise sensibil la indicațiile și ideile sale, și aveau

fotografii reușite care să le ajungă pentru zece articole, și nu pentru unul singur. A doua serie de copii mărite va fi gata pînă-n seară, și el putea să plece imediat spre Est. Toată lumea se dovedise prietenoasă și dispusă să-l ajute, oricare ar fi fost atitudinea pe care o adoptau față de grevă. Aceasta se datora faptului că „Smith's" era atît de răspîndit. Bărbatul care stătea în fața lui la masa unde prînzeau îi devenise ca un prieten vechi în numai cele două zile petrecute aici.

Jefferson Brown era consilier de publicitate la una dintre fabricile mai mici de automobile pe care nu le cuprinsese greva, dar el îi dăduse lui McAnny mai mult din timpul său liber și un ajutor prețios la realizarea fotografiilor menite să creeze atmosfera și să-l pună în temă pe cititor. Lui Bert îi era simpatic.

— Vrei să vezi cîteva instantanee, Jeff? întrebă el. Deși tot ce am la mine sînt probe minore — mărime de Leica... Căută în buzunar.

— Nu-nțeleg nimic din ele, cînd sînt cît o marcă poștală. Dar luă plicul și începu să se uite la fotografii.

— Se vede clar că prezinți toată chestia asta blestemată în favoarea greviștilor! mîrîi el cînd i le înapoie. Așa-i ordinul?!

— Ți-am spus că sînt un progresist. McBrown ridică din umeri. Alegi amănuntele și aspectele care te atrag, nu-i așa?

— Ai de gînd să tipărești pozele astea cu negri?

— Dacă se potrivesc cu subiectul articolului, de ce nu?

— Să stîrnești... Doamne, voi, care nu sînteți obligați să vă bateți zilnic cu chestia asta, ca noi!

McAnny îi privea cu un aer superior. „Idiot închipuit! — spuse Jeff Brown, în sinea lui. Progresist, natural. Toți sînt de partea evreilor, a maimuțelor negre și a lui Roosevelt! Comuniștii!"

— Chestia e deja stîrnită, fără să mai fie nevoie de „Smith's" pentru asta, afirmă McAnny.

— Voi, tipii ăștia din New York ar trebui să vă treziți odată la realitate! Ce naiba?! Noi sîntem aici între evrei și negri!...

Se opri văzînd privirea pe care i-o aruncă McAnny.

— S-o lăsăm baltă!

— După asta ai să-mi spui că Bilbo și Rankin sînt niște oameni mari! replică Bert.

Pe fața lui Jeff Brown apăru o expresie războinică, și Bert părăsi ironia pentru persuasiune.

— Jeff, n-are nici un rost să ne certăm! Ne-am distrat de minune timp de două zile și, la urma urmei, trăim într-o țară liberă în care se poate spune orice.

— Liberă, pînă au să pună mîna și pe ce-a mai rămas liber din ea! Brown ridică o furculiță, pentru a-și sublinia cuvintele. Știi ceva? Mi-a spus un tip de la „Ford". O să fie un boicot la radio contra creștinilor!

— Haide, haide! Glumești, probabil...

— Precis. Toate posturile de emisie și proprietarii lor evrei s-au înțeles — în ultimele două săptămîni tot ceea ce au cîntat a fost *Crăciun alb,* în așa fel ca să nu fie obligați să cînte *Noapte sfîntă* și *Adeste fidelio* și altele ca astea.

Bert pufni în rîs și Jeff protestă:

— Nu-i o glumă, ci purul adevăr!

— Haide, Jeff, te lași dus de nas de minciuni antisemite! Mă ia cu rece, cînd aud astfel de chestii trase de păr! Astea-s doar povești cu stafii...

— Te-au atras și pe tine de partea lor. Așa-i?

— Pur și simplu sînt contra antisemitismului și a mofturilor de genul ăsta! zise McAnny. Sorbi o înghițitură zdravănă de cafea. La noi la birou, vreo patru dintre redactori sînt evrei, dar nici n-ai putea să găsești tipi mai de treabă ca ei. E un tip acolo, își zice Schuyler Green — trebuie să fi citit ceva scris de el. Ei bine, cu excepția faptului că prea-i sare țandăra ușor, ai zice...

— Schuyler Green?!

— Îl cunoști?

— Nu. Doar că numele ăsta... parcă-mi aduce aminte de ceva.

— Ai văzut probabil ceva scris de el. Uite, să-l luăm pe el, ca exemplu.

Purtarea lui Bert era ponderată — nu se lăsa antrenat să-l laude sau să-l prezinte prea în roz.

— O, desigur, e înfigăreț — cum sînt toți —, se bagă sub pielea directorului și mănîncă în oraș cu el, și nu vrea să-i sufle nici o vorbă lui Jayson despre articolele pe care

le scrie chiar acum, doar ca să ne facă să sărim în sus de nerăbdare. Dar în fond e un băiat de treabă.

Realiză că Jeff Brown nu era atent.

— Știam eu! spuse Jeff deodată. Vicepreședintele de la „Naismith Motors" e căsătorit cu sora lui. Soția mea joacă bridge cu ea și se laudă mereu cu faimosul ei frate, Schuyler Green. King, Belle King — probabil Bella la origine — ei bine, poți să-ți închipui așa ceva?

— Să-ți închipui, ce!

— Soția marelui grangur, soția lui Dick King, jidoafcă! Să mori, nu altceva!

— Vrei să spui că nu știai nimic?

— Doamne, auzi una ca asta! Ea n-a suflat o vorbă, și nici King. Aparțin lumii bune din Grosse Pointe, cluburi, una-alta.

— Urît, nu? spuse McAnny. Își încreți nasul ca și cînd i-ar fi mirosit ceva urît. Aș fi avut măcar curajul s-o recunosc, nu-i așa?

Brown clătină din cap, în chip de cunoscător.

— Toți sînt niște lași, în fundul sufletului. Niciodată n-au să ți-o spună, dacă au ocazia s-o treacă sub tăcere. Făcu o pauză. Bella n-are mutră de evreică. El cum e?

— Păi... Încercă să-și amintească fața lui Phil. Are acel ceva evreiesc cînd zîmbește, în jurul gurii.

Deodată Jeff Brown plesni cu palma în masă și începu să rîdă.

— Așteaptă pînă aude Helen chestia asta. Mamă Doamne!

•

Fusese o serată reușită, din toate punctele de vedere. În timp ce Phil se îndepărta în mașină, împreună cu Kathy, de muzica și discuțiile și veselia din urma lor, avu impresia că un spiriduș invizibil se cățărase pe aripa mașinii și îndrepta un deget batjocoritor către el.

— A fost distractiv, nu-i așa, scumpule? spuse Kathy.

Ea dorise să meargă în mașina ei și insistase ca el să conducă.

— Afară de obligația de a fi prezentat la atîta lume. Dar asta-i boala mea. Sensibil ca o mimoză.

— Nimeni n-a observat. Toți sînt de acord că ești minunat.

Continuară drumul într-o tăcere plăcută. Era miezul nopții; trebuia să se întîlnească cu Anne și Dave la un ultim pahar acasă la Anne. Lîngă el, Kathy fredona melodia după care dansaseră în sufrageria golită de mobilă. „Dragostea mea, spuse ea după primii pași împreună, de ce nu mi-ai spus că dansezi atît de bine?" Felul lui de a dansa era învechit, și el știa aceasta perfect, dar lauda ei îl făcu să se simtă tînăr și mîndru. Încercase imediat un pas fantezist și ieșise o tragedie. Au rîs amîndoi, și toată seara trecuse în aceeași dispoziție.

Oameni simpatici, conversații plăcute, observații ușor lascive la adresa permisului de căsătorie și a așteptării pînă săptămîna viitoare, cînd urmau să se cunune, frînturi de discuții despre controlul prețurilor și extinderea serviciului militar și impozite, păreri diferite, păreri care erau de acord, dar nicăieri încordare. El le „pasase" chestiunea lui cînd îl întrebaseră ce scrie, și nu se întîmplase nimic. Nici o pauză în conversație, nici o privire furișă. Conversația și glumele și rîsetele continuaseră și mîndria din ochii lui Kathy îl încînta la fel de tare ca și senzația că e simpatizat și chiar idealizat puțin în chip de „autor care-și trăiește opera".

Își desprinse o clipă privirea de pe șosea și se uită la Kathy.

— Cine-i această doamnă Manning? întrebă el. Aceea care spunea că mania ei sînt problemele educative.

— Ellen? Are trei băieți și s-a-nfundat pînă-n gît încercînd să introducă un fel de Plan Springfield în școlile de aici. Soțul ei Tom are și el o țicneală, schiurile — în fiecare week-end o trage după el la Placid.

— Mi-a spus, sau cel puțin mi-a vorbit despre școli. Mă-nțeleg bine cu ea. Cred că-i înțeleg bine pe oamenii care au o țicneală.

— Scumpule!

Își ridică ochii spre el. În lumina albăstrie de la tabloul de bord, el arăta obosit. Dar era fericit. Nu era niciodată nevoie să stai să ghicești în ce dispoziție se afla; era transparent fiindcă nu avea nici o urmă de ascunziș sau prefăcătorie în el. În primele clipe după ce

sosiseră pentru a cina singuri cu Jane și Harry, ea știuse că totul va decurge bine și era mîndră de Phil și mulțumită de ea însăși fiindcă aparținea unei lumi atît de plăcute cum o arăta casa încîntătoare a lui Jane. Vorbiseră despre articolele lui. Harry le numise „o bîtă zdravănă în capul golanilor", în felul său exploziv de a se exprima, dar ea îl prevenise pe Phil despre chipul lipsit de ocolișuri în care Harry Caulton se exprima despre orice. „Totuși, a fost împotriva lui Dewey", spusese ea și Phil a rîs auzind aceasta. „Pentru avocatul unei mari corporații e destul de frumos, Phil." Jane îl lăudase pe „Smith's" pentru că „lua atitudine față de lucrul acesta groaznic", și cînd soneria anunțase primii musafiri, se simțeau cu toții într-o dispoziție minunată pentru serată. Și acum totul trecuse fără nici o întîmplare neplăcută. Ea se simțea invadată de încredere în viitor. Sîmbăta viitoare vor fi soț și soție și orice alte probleme s-ar mai ridica vor fi învinse, ca și pînă acum.

— Ar putea să ia apartamentul meu, spuse ea pe neașteptate. Mă gîndesc la Dave.

— Al tău?!

— Oh, nu, cred că n-ar putea să încapă toți în el, cu doi copii.

— E drăguț din partea ta să-ți faci atîtea griji pentru el, scumpa mea.

Ea se dusese la toți agenții din oraș împreună cu Dave în ultimele trei zile, cumpărase ziarele la miezul nopții și însemnase adresele care nu erau în „cartiere imposibile". El îi era la fel de recunoscător ca Dave însuși.

— Eventual, copiii ar putea dormi pe divane în salon, pentru un timp, în orice caz. O să-l întrebăm.

Camera mamei sale urma să fie a lor. Chiar ieri, ea și Kathy discutaseră cu un simț practic plin de seninătate care pe el îl făcuse nervos. În privința unor anumite lucruri, femeile erau mai pricepute decît bărbații. Se îndoia dacă Kathy s-ar simți la fel de stînjenită ca și el la gîndul că primele lor nopți împreună ar trebui să și le petreacă în același apartament cu Tom și cu mama sa. Nu că ar fi avut de gînd să facă astfel. Urmau să plece timp de cinci zile în Munții Albi.

— De ce le-am mai promis că ne-ntîlnim cu ei după ce ies de la teatru? întrebă Kathy. Va fi trecut de ora unu cînd ajungem în oraş.

— Să le telefonăm că renunţăm?

Sub cuvintele pronunţate cu glas obişnuit, senzaţia secretă de teamă. De o săptămînă ieşiseră în fiecare seară cu Dave sau cu Dave şi Anne.

— Haide, scumpule.

El abia reuşi să-i audă cuvintele. Automat, piciorul lui apăsă acceleratorul. Continuară drumul în tăcere. Fusese o săptămînă stranie; nu fuseseră niciodată destul de singuri, nici măcar pentru a lămuri cearta pe care o avuseseră.

— M-am simţit teribil de caraghios acasă la Jane, spuse el. Pentru toate mofturile pe care le-am făcut mai-nainte.

Ea scoase o mică exclamaţie. Era mişcată de regretul lui. Era plăcut să-i ofere, atît de simplu, de natural, margareta culeasă spontan dintr-o poiană şi oferită într-un impuls de dragoste.

— Nu pot nici măcar să-mi închipui de ce s-a mai obosit să întrebe, continuă el alene, dacă n-aş vrea să amîn chestia pentru deseară. Ea ridică din umeri. Şi, pe neaşteptate, Phil înţelese perfect de ce, şi-şi înăbuşi explicaţia în gît, nerostită. Nu avea nimic de a face cu Kathy. Nu era nicidecum greşeala ei. Dar în clipa aceea văzu limpede ceea ce se petrecuse acasă la Jane după cuvintele răspicate ale lui Kathy, în ziua de Anul Nou.

„Ei bine, Doamne Sfinte, e-n regulă." Ea spusese asta şi acceptase faptul că „lucrul" se va şti. Nici măcar nu-i trecuse prin minte să-şi ia cuvîntul înapoi. Nu suflase nimănui nici o vorbă despre secretul lui.

Nu făcuse decît să purice cu mare grijă lista oaspeţilor pe care se gîndise la început să-i invite. Lăsase la o parte pe cîţiva dintre cunoscuţii care în mod obişnuit erau chemaţi „din oficiu". Sau în cazul cînd invitase totuşi pe unii dintre ei, „limpezise chestiunea" cu ei de la început, pentru a se asigura că nu se va comite nici o stîngăcie.

Doar pentru seara aceasta, şi pentru circumstanţele speciale în care decurgea. Dar la viitoarea ei serată,

și la cealaltă și la cealaltă, la toate seratele ei, acei invitați pe care-i omisese în această seară vor fi din nou prezenți, primiți cu brațele deschise în casa aceea încîntătoare, distrîndu-se cu toți acei oameni minunați, dintre care mulți, ca și Jane, îl lăudase pe el și pe „Smith's Weekly" pentru că „luau atitudine față de lucrul acesta groaznic".

*

— Ascultă, tată, spuse Tom cu un ton obișnuit, noi sîntem evrei? Phil își ridică ochii de pe ziarul de dimineață. Jimmy Kelly a spus că sîntem.

— Și tu ce i-ai răspuns?

— Oh, eu i-am spus doar că nu știu și că am să te-ntreb pe tine.

Phil împături ziarul, îndoindu-l în lungime și apoi de-a latul, ca și cînd ar fi fost înghesuit de lume multă în metrou. Dar ceea ce-i trebuia lui acum era timp, nu spațiu. Ar fi trebuit să se aștepte că se va întîmpla lucrul acesta și să se gîndească dinainte ce să facă. Ar fi ușor să spună „da" ca să scape, dar minciunile nu rezolvă niciodată lucrurile decît pentru moment. În cazul de față, un „da" de moment ar semăna o confuzie adîncă pentru mai tîrziu.

Privi o dată spre mama sa. Ea aștepta cu același aer de interes detașat ca și al băiatului.

— Ei bine, Tom, ca să-nțelegi, să ne-ntoarcem nițel înapoi.

Trebuia să se hotărască, dar mintea sa se încăpățîna să alerge după alte subiecte. Să fi fost intendentul, Olsen? El trebuia să fie. De la Olsen la Alma Martin, apoi la altcineva necunoscut, pînă ajunsese acasă la Jimmy Kelly, peste drum de ei. Cu trei săptămîni înainte, Phil ar fi rămas încremenit, nevenindu-i să creadă; acum nu simțea decît o întărire a celor știute deja. Îl privi pe Tom.

— Îți amintești cînd spuneai că ești bandit urmărit de poliție? Dar prin minte îi trecu pe neașteptate o idee mai bună. Îți amintești filmul cu Danny Kaye?

— Sigur.

— Și cum m-ai întrebat dacă stafia unui frate mort poate într-adevăr să intre în corpul fratelui său geamăn

și să-l facă să danseze și să cînte și să vorbească la fel ca el?

— Kathy spunea că așa se prefăcea el.

Ochii îi sclipiră amintindu-și și începu să rîdă.

— Ei bine, eu mă prefac că sînt evreu, pentru articolele pe care le scriu acum.

— Adică totul e ca un film sau o joacă?

— Un fel de joacă pentru oamenii mari.

— Vrei să spui că nu ești evreu, dar e ca și cînd ai avea în tine stafia unui frate geamăn, ca la cinema, și fratele acela ar fi evreu?

— Ceva în genul ăsta.

El rîse de Tom și, simțindu-se deodată neobișnuit de satisfăcut, se aplecă spre el și-l bătu prietenește pe umăr. Băiatul reușise să exprime ceva care-l muncise mult pe el. Tom îi înapoie lovitura și rîse fericit. Recurgea adesea la jocul acesta copilăresc cînd se întîmpla ceva plăcut dar imposibil de exprimat pentru el. Acum luă imediat o atitudine plină de seriozitate, își înfundă amîndouă mîinile în buzunare și privi spre tatăl său ca pentru o discuție de la bărbat la bărbat.

— Crezi că aș putea să-l bag și pe Jimmy în jocul ăsta, cu mine?

— Cu tine? Vrei să spui că ai vrea și tu să joci în el?

— Mă lași, tată? Ce trebuie să fac?

Phil nu răspunse. Mintea lui țîșni înainte, analizînd posibilitățile pe care le-ar avea un băiat de opt ani. Își aminti de reflectoarele flotei, plimbîndu-se cercetătoare peste plaje și țărmuri întunecate și răuprevestitoare.

— Ascultă, Tom, ăsta nu-i un joc pe care un băiat mic să știe să-l joace cum trebuie, spuse el în cele din urmă. Eu aș fi mulțumit ca tu să-mi promiți că n-ai să spui absolut nimănui că e vorba de un joc. Vrei să-mi promiți asta?

Tom se făcu serios, ținînd pasul cu expresia nouă de pe fața tatălui său. Puse mîinile una peste alta, încrucișînd degetele într-o strînsoare zdrăvană.

— Ăsta-i semnul nostru special G-2 pentru jurămîntul de onoare.

— E-n regulă.

Pentru prima dată, doamna Green se amestecă în discuție:

— Ce-ai să-i spui lui Jimmy?

Tom privi repede de la ea la tatăl său. O expresie de viclenie îi apăru pe față.

— G-2 îți dă dreptul să spui „minciuni albe", răspunse el, chiar dacă te-nțeapă cu ace ca să mărturisești. El se cutremură încîntat. Am să-i spun că nu știu nimic.

Răspunsul nu-l mulțumi pe Phil, dar îl lăsă să treacă.

Tom se repezi de la masă să-și adune cărțile și timbrele noi pe care le strînsese ca să le negocieze la școală.

Doamna Green ședea fără să facă nici o mișcare. În zilele acestea din urmă arăta iarăși foarte obosită. El o întrebă cînd urma să se ducă pentru a doua examinare la doctorul Craigie și la doctorul Abraham. Dar în timp ce ea îi răspundea, lui îi răsunară deodată în urechi cuvintele plîngărețe ale lui Bill Jayson: „A dracului încurcătură, nu-i așa? Atunci au să creadă că vrei s-o ascunzi."

Tom porni spre ieșire.

— Stai o clipă! îl reținu Phil. Nu-s chiar sigur că ideea ta e așa de bună. Băiatul se opri. Adică ideea de a le spune că nu știi nimic.

— Oh!

Tom părea căzut din nori.

— Poate că ar fi mai bine să spui că m-ai întrebat și că eu ți-am răspuns că sînt pe jumătate evreu.

— E-n regulă. Dar n-am să le spun că jumătatea aia e stafia!

Fața i se lumină din nou, și țîșni afară din casă.

— Așa e mai bine, cred eu, spuse mama sa.

Dar Phil nu răspunse. Din camera lui veneau zgomote care arătau că Dave se sculase. „Într-un fel, se gîndi el, acesta va fi întotdeauna adevărul adevărat."

CAPITOLUL X

— Un fel de triplă mișcare, tocmai spunea Anne, pînă își va găsi un apartament destul de încăpător.

Ea privi spre Kathy, apoi întoarse capul spre Phil, ignorîndu-l pe Dave, ca și cînd ei ar fi fost trei doctori strînși pentru consult, iar el — pacientul care poate asculta, dar fără să se amestece.

— E o idee minunată! aprecie Kathy.

— Cu siguranță mai bună, decît să renunțe la slujba asta grozavă pe care a pus mîna, interveni Anne, și să se-ntoarcă în California.

— Prostii! Nici nu vreau să aud de așa ceva. Pacientul refuza să rămînă mai departe în rolul său pasiv. Am să-mi extind cercetările și la alte cartiere, asta-i tot. Prin Brooklyn, Bronx și prin suburbii.

Fermitatea din tonul lui Dave puse, dacă nu un semn de suspensie, cel puțin punct și virgulă conversației. În timp ce își schimbau poziția în scaun, sorbiră din lichior sau din cafea și se uitară întrebător la el și unul la altul. În spatele lor, ignorată printr-un consimțămînt unanim, era masa încărcată cu farfurii și resturi de mîncare de la care tocmai se ridicaseră. Erau acasă la Kathy; Claudia avea zi liberă și cele două fete preparaseră singure cina. Anne fusese harnică și veselă, făcînd cîte o glumă de fiecare dată cînd apărea din bucătărie. Kathy fusese liniștită și exprima atîta fericire, încît îi transmisese lui Phil convingerea de nestrămutat că rolul ei natural în viață era de a fi soție, mamă, de a-l hrăni și de a-l face să se simtă mereu bine. Peste două zile vor fi căsătoriți și viața lor va începe cu adevărat.

— N-ai să găsești nimic nicăieri, începu din nou Anne, uitîndu-se la Dave; și, în orice caz — ea făcu un gest care cuprindea întreaga cameră — aceasta va fi un progres față de chichineața în care locuiesc acum. La vară ai să găsești ceva, măcar ca subchiriaș.

— Apartamentul tău e minunat, Anne, protestă Kathy; chiar atunci cînd e plin de o mulțime de invitați gălăgioși care-i ascund tot aranjamentul.

Phil se întrebă dacă exista într-adevăr o urmă ascunsă de antagonism între cele două femei, sau era doar o creație a imaginației sale. De fapt, n-avea nici o importanță. În schimbul acesta de cuvinte, vocea lui Kathy purtase din nou învelișul acela mătăsos pe care-l mai avusese o dată sau de două ori la serata lui Jane. Dar nici lucrul acesta nu mai avea nici un fel de importanță. Acuma reușise să-și dea seama că ea se silea să aibă acel aer suav pe care o mulțime de lume din New York și din împrejurimi părea a-l considera demn de dorit. Era caraghios și puțin îngrijorător chiar, dar încetase să-l mai supere; din contră, se simțea puțin înduioșat în ocaziile în care ea credea necesar să adopte acest ton.

Dave se împotrivea din nou planului lui Anne și el îl lăsă să discute. Fusese la fel de înmărmurit ca și Dave cînd Anne îl propusese. Era ceva fantastic, dacă te gîndeai că venea doar la vreo zece zile după ce îl cunoscuse pe Dave, dar nu era mai fantastic decît faptul că el putea fi forțat de criza de locuințe să renunțe la oferta pe care i-o făcuse marea firmă „Quirich-Jones". În propria lui îngrijorare cu privire la Dave — ultimele două convorbiri telefonice ale acestuia cu Carol și copiii fuseseră temperate în avîntul lor de amprenta descurajării — el se abținuse să ia parte la discuție, de teamă să n-o facă să se încline în dezavantajul lui Anne. Chiar o mutare temporară ar însemna o serie întreagă de neplăceri pentru ea. De ce se oferise oare? Era pe cale să se îndrăgostească de Dave, chiar știind că este căsătorit?

„Tu ești cel care-o interesează în realitate, îi zise Dave cu un ton obișnuit într-una din seri. Vreau să spun, dacă n-ai fi logodit."

Nu, motivul ei în această propunere nu avea nimic personal. Oamenii singuratici erau adeseori generoși, ca și cînd ar fi căutat în mod inconștient să-și dovedească lor înșile că sînt necesari și importanți. Anne privea direct la Dave, avînd pe față o expresie serioasă, neîndulcită de nici o trăsătură de simpatie sau generozitate.

— Așa că totul o să meargă ca pe roate, încheie ea. Kathy se mută la un loc cu Phil; eu mă mut aici; tu, soția și copiii vă mutați în apartamentul meu. Și fără divane în salon.

— Vom vedea. Dave ridică paharul ei gol, fără s-o întrebe, și-i spuse lui Kathy: Îmi dai voie?

— Lasă-mă pe mine, propuse Kathy. Al tău mai are ceva în el?

Dave ridică un pahar pe jumătate plin și ea se întoarse spre Phil, repetînd întrebarea. Nu se uita la paharul lui, ci la el. Pe fața ei era încă zîmbetul pe care tocmai i-l adresase lui Dave, prietenos, exprimînd dorința de a aranja lucrurile pentru niște oaspeți binevenîți, dar în această privire intimă era o întrebare care se adresa numai lui Phil. „Sînt oare amanți?", părea că spune ea.

Sprîncenele lui se ridicară ca pentru a exprima nepăsarea, dar se simți din nou cuprins de o senzație de jenă care-i opri gestul la jumătate.

„Noi le creăm pur și simplu ocazia", spusese Kathy în seara trecută, lăsîndu-i singuri la ea acasă, în mijlocul nopții. Cuvintele ei îi reveniră în minte, naturale, chiar vesele. Nu era nici un reproș în ele, nici o așteptare pentru un răspuns care ar putea să-i transforme presupunerile în convingere. Dorea ca ei să devină amanți; părea tot atît de puțin înclinată ca și el să adopte un vocabular de moralist și termeni ca „adulter".

Totuși, faptul în sine îl făcu să aibă senzația aceea de neplăcere pe care ți-o dă un nerv atins. În seara trecută el se abținuse cu tărie de la orice speculație și acum procedă în același fel. Îi răspunse lui Kathy cu un zîmbet liniștit, făcu un semn cu mîna spre pian și spuse:

— N-ai vrea să ne cînți sonata aceea? Ce zici?

În loc de răspuns, ea deschise patefonul și apăsă pe un buton. O placă era probabil pe discul turnant, căci imediat camera se umplu de ritmul legănător al unei melodii pe care Phil n-o cunoștea. El ascultă, încercînd s-o identifice, și-și dădu seama că muzica era din mijlocul unei bucăți mai lungi; primele măsuri fuseseră o continuare, nu un început.

— Mozart? întrebă el.

Kathy aprobă din cap și veni să stea lîngă el. Phil o privi și auzi muzica revărsîndu-se într-o frumusețe simplă, curgătoare. Deodată simți dorința de a nu mai fi niciodată pradă furiei și îndoielii, să simtă doar o împăcare liniștită scăldîndu-i adîncimile — atît de vulnerabile — ale ființei sale intime.

Timp de aproape un sfert de oră nimeri nu vorbi. Cînd placa se termina, Kathy își părăsea locul pentru a o întoarce pe partea cealaltă sau a o schimba, și în timpul tăcerii fiecare dintre ei părea dornic să nu rupă atmosfera senină, de completă detașare și așteptare.

Deodată Anne se aplecă înainte. Își strivi țigara în scrumieră, cu un gest energic, de enervare chiar.

— Hai să mergem undeva să dansăm, propuse ea. Voi ăștia, oamenii fericiți, mă-ntoarceți pe dos.

Kathy își coborî pleoapele. „Adevărul e că nu se plac una pe alta", observă Phil.

— Vrei să aștepți pînă se termină placa asta? o întrebă el pe Anne. Pe urmă stăm de vorbă.

Dar acum muzica nu mai era decît un fond plăcut pentru gîndurile lui. Nu mai asculta complet absorbit de ea, notă după notă, așa cum citești o carte pasionantă, cuvînt cu cuvînt, ci doar pe jumătate, cum asculți zgomotul vîntului și al ploii de vară prin fereastra deschisă a unui salon. Curiozitatea pusese stăpînire pe el; voia să știe mai mult despre Dave și Anne, despre Anne și Kathy. Își spuse că întotdeauna dorea să știe mai mult despre oameni, ceea ce-l făcea să fie scriitor, în loc de inginer sau om de afaceri; imediat înlătură această explicație ca pe o încercare pioasă de a transforma o înclinație spre bîrfeală în ceva care să pară mai onorabil. Zîmbi ironic. Kathy îi întinse mîna și-i zîmbi și ea. Placa tocmai se termina.

— Numai asta și gata, spuse ea, și o întoarse pe partea cealaltă.

— V-ați ales vreun loc în Munții Albi? întrebă Anne.

— Franconia Notch, răspunse el.

Aproape în același timp Kathy zise:

— Flume Inn.

El o privea pe Anne, simțindu-se deodată mișcat și întristat de întrebarea care părea atît de degajată, dar

care dădea la iveală și explica substratul intim al glumei ei cu privire la „voi, oamenii ăștia fericiți".

Anne se aplecă înainte și spuse:

— Flume Inn?! Fața ei se goli de orice expresie, apoi exprimă ceva ce Phil nu mai văzuse niciodată la ea. Dezaprobare? Neîncredere? Oh, nu cred! rosti ea cu energie în glas.

— De ce nu? Phil și Kathy întrebară în același timp.

— Oh, Phil, de aceea. Nu se uita la el. Privea spre Kathy, întrebătoare, cîntărind totul în minte. Phil nu știe nimic despre cum merg lucrurile cu hotelurile din localitățile climaterice de aici din Est, Kathy.

Spuse asta pe un ton liniștit, fără vreo imputare în glas. Kathy privi spre ea, apoi spre Phil. Respiratia ei grăbită se putea auzi pe deasupra muzicii în pianissimo de la patefon.

— Sînt exclusiviste, eh?

Dave sublinie batjocoritor cuvîntul. Ochii îi sclipiră ușor, ca și cînd ar fi fost o glumă acceptabilă, nici prea proastă, nici prea bună, o glumă obișnuită, și care merită o oarecare atenție.

— S-o ia dracu! răbufni Phil și se ridică în picioare.

— Oh, nu! strigă Kathy. Nici o clipă... oh, Phil, îmi pare rău, scumpule, cînd am telegrafiat nu m-am gîndit nici o clipă...

Ea îl privi cu candoare, cu mîhnire și surprindere că uitase — uitase ce? Că el „era evreu"?

— Desigur că nu te-ai gîndit la asta, spuse el. Oamenii civilizați nu stau mereu să se gîndească: omul ăsta e evreu, celălalt nu e.

Kathy făcuse doar ceea ce ar fi făcut și el însuși — fusese incapabilă să traducă faptele, așa cum îi apăreau în goliciunea lor din corespondența pe care o făcuse în vederea articolelor, într-o realitate apropiată și vie. Joseph Greenberg, această ficțiune creată de el în vederea cercetărilor, citise, în scrisorile de la o duzină de hoteluri și case de odihnă, mica frază „totul ocupat pînă la o dată necunoscută", și o lăsase de fiecare dată să treacă cu o demnitate imposibilă, plină de dispreț pentru lipsa ei de franchețe și curaj.

— E doar clișeul stereotip al întregii situații; oamenii pot trăi și fără hotelurile astea.

Dar acestea erau reacțiile unui om care nu exista în realitate. Acuma unul dintre aceste hoteluri îi închidea ușa lui Phil Green — sau ar face-o dacă ar afla că e evreu.

— Nu e vina ta, draga mea, îi spuse el lui Kathy.

Și nici nu era nereușita ei mai mult decît a lui însuși. Nici unul, nici altul n-ar fi putut să transforme ființa plină de individualism, așa cum era el, într-un om pe care patronul unui hotel din Munții Albi ar refuza să-l primească.

— Ești sigură? o întrebă Kathy pe Anne. Ai fost de curînd pe acolo?

— Nu. Dar sînt sigură.

— Nu-mi vine să cred... Kathy se întoarse spre Phil: Nu cred că ei au să...

Dar își aminti de clubul de golf și de cel de natație din Darien, și se opri în mijlocul frazei.

Phil se uită la ceas.

— E de-abia nouă.

Trecu în dormitor, la telefon. Ea auzi cele trei învîrtituri scurte ale cadranului. 2-1-1, „Convorbiri interurbane". Muzica patefonului i se păru deodată o insultă — și apăsă cu ciudă pe butonul metalic de oprire. Dave se lăsă pe spate și aprinse o țigară. Anne întinse mîna să ia și ea una. Kathy se gîndi: „Ea e singura dintre noi care nu știe că Phil nu e evreu."

Din dormitor, vocea lui le parveni limpede și hotărîtă:

— ... înregistrați reținerea unui apartament pentru cinci zile, cu începere de duminică, pentru domnul și doamna Philip Green din New York. Urmă o pauză pentru vocea ce se auzea deformată în receptor. Și încă ceva, spuse Phil. Hotelul dumneavoastră e exclusivist?

Kathy se duse în dormitor și se așeză pe pat lîngă el. Acum sunetele metalice deveneau cuvinte pe care le putea înțelege.

— E chiar domnul Green la aparat?

Întrebarea avea ceva prevăzător în ea.

— Da.

— Ei bine, aş putea să vă întreb dacă... vreau să spun, domnule Green...

Vocea aşteptă, fraza atîrnă de-a lungul firului, neterminată.

— Este sau nu este? întrebă Phil.

— Ei bine, n-aş putea spune că e „exclusivist". Vocea suna plîngăreaţă.

— Atunci nu este exclusivist?

— Oh... aş putea să vă întreb, domnule Green, dacă sînteţi... adică, dacă dumneavoastră sînteţi evreu, sau vreţi doar să vă asiguraţi că...

Lui Phil îi venea să strige: „Laş blestemat ce eşti!", dar îşi stăpîni vocea ca să sune liniştită.

— Ţi-am pus o întrebare simplă; te rog să-mi dai un răspuns la fel de simplu.

— Vedeţi dumneavoastră, noi avem o clientelă foarte selectă şi natural că...

Lîngă el, Kathy se agită. Îşi puse mîna pe braţul lui.

— Te rog, scumpule, murmură ea. Contramandează totul.

— Vreţi să spuneţi că într-adevăr îi primiţi numai pe cei care nu sînt evrei?

— Oh, n-aş putea spune aşa ceva, domnule Green. Dar... o clipă numai, vă rog. Se auzi bufnitura înfundată a receptorului pus pe masă. Phil îşi puse mîna peste cea a lui Kathy. Rămaseră tăcuţi. Din camera cealaltă veneau pînă la ei vocile lui Dave şi Anne, în şoapte neînţelese. Alo, domnul Green?

— Da!

— Se pare că s-a produs o greşeală undeva, domnule Green. N-avem nici o cameră liberă pentru duminică sau pentru zilele următoare.

— Îmi pare rău! Phil elimină orice fel de inflexiune din cuvintele sale. Am primit o telegramă de la dumneavoastră care-mi confirmă rezervarea camerelor.

— Funcţionarii aceştia noi... vreau să spun, ei bine, îmi daţi voie să vă telegrafiez după ce lămuresc greşeala asta cu domnul Calkins?

— Un moment. Vocea aceea îndoielnică, viclenia, felul în care se conta pe o renunţare mîndră... În mintea

lui se schiță un aspect legal al situației. Eu nu renunț la camerele rezervate, spuse el. Bună seara.

Nemișcat și tăcut, rămase privind la propria sa mînă apăsînd puternic receptorul în furcă. Era evident că nu se vor duce acolo, pentru a-și strica primele clipe ale lunii de miere. Dar mai era ceva de făcut pe lîngă acceptarea acestei situații. Nu-și putea imagina cam ce ar putea fi. Nu încă.

Oamenii puteau trăi fără cluburi și hoteluri de munte elegante. Desigur că puteau. Într-o lume în care abia ieri oasele omenești se pulverizau carbonizate în cuptoare aprinse, registrul exclusivist al unui hotel șic nu putea fi socotit un dezastru.

Dar obrăznicia asta înnebunitoare, această prezumție automată că tu nu ești un egal...

— O să deschidem cabana, scumpul meu, spuse Kathy cu o ușoară agitație în glas. E atît de minunată! N-o vom anunța nici măcar pe Jane că locuim acolo.

— Undeva mergem noi! Se întoarse spre ea. Te duci nițel înăuntru la ei, Kathy? Privirea lui îi cerea iertare. Trebuie să mă gîndesc.

Ea se sculă.

— Nu merită să-ți strici liniștea din cauza unor snobi murdari — nu fi atît de supărat, Phil.

El dădu afirmativ din cap; dorea s-o liniștească. Mîhnirea pe care-o simțea ea era sinceră; îi parvenea caldă și puternică. Dar răspunsul just nu-i veni în minte. Din ușă, Anne vorbi, și amîndoi se întoarseră spre ea în timp ce intra în cameră.

— Dacă Disraeli și Irving Berlin și Danny Kaye și Einstein s-ar duce cu toții la o partidă veselă de schi, Phil, spuse ea cu asprime în glas, hotelul acela ar chema poliția nazistă din Nordwest și nu i-ar lăsa să intre. Și toate celelalte hoteluri în genul lui ar proceda la fel.

În vocea ei nu se simțea mîhnire. Lui Anne nu-i păsa nici de doi bani de durerea lui sau de mîndria lui jignită. Ea întrebuințase cuvîntul acela „nazist", ceea ce o înfuriase pe ea era chiar înțelesul ascuns al întregii situații. Pe cînd Kathy doar... „Ajunge!" își porunci Phil. Dave venise după Anne și toți patru se strînseră unul lîngă altul, ca la o adunare.

— Adevărul e că nu poți să te lupți cu ei, zise Dave calm. Nu poți niciodată să-i prinzi în greșeală. Aud că încerci să faci asta.

—Legile contra discriminărilor rasiale, interveni Anne. Un eventual proces. Dar ei n-o spun, nici n-o scriu vreodată, ca să-i ai la mînă cu adevărat.

— E oribil! zise Kathy. Este...

În spatele lor sună telefonul. Phil se îndreptă spre el, știind că nu putea fi o chemare de la Flume Inn. Kathy răspunse.

— Tata e acolo, Kathy?

Vocea lui Tommy, încordată, ascuțită, răsună în cameră.

— Da, Tom, e aici.

Phil luă receptorul în timp ce ea vorbea încă.

— Ce s-a întîmplat, băiete? Eu sînt.

— Oh, tată!... Oh, mereu am greșit numărul!

— Îi e rău lui ma'mare, Tom?

— Are... oh, tată, gura i s-a strîmbat așa nu știu cum, și mi-a spus să caut în cărticica roșie și eu n-am putut să fac numărul...

„Fii calm. Păstrează-ți vocea calmă. Băiatul e speriat rău."

— Tom, ascultă. Vin imediat acasă. Mă auzi?

— Da, tată. Și vorbește gros, abia se-nțelege.

— Plec chiar în clipa asta. Dă-i sticluța aia cu doctorie...

— A luat din ea.

— Bine. Cinci minute numai și sînt acolo. Un atac, spuse el. Și paralizie facială, după cît se pare.

Îl conduseră cu toții la ieșire.

— Dave, caută-l pe doctorul Craigie în cartea de telefon. Stephen Craigie. Stă pe Strada 70. Spune-i să vină imediat la mine, vrei? Și Abrahams, doctorul J. Ephraim Abrahams, cheamă-l și pe el, vrei?

— Vin cu tine, zise Kathy.

Ușa de metal a ascensorului se deschise cu zgomot și ea păși înăuntru înaintea lui, cu paltonul și pălăria în mînă.

*

Era duminică dimineața.

Phil își rezemă capul de micul dreptunghi de sticlă, în așa fel ca să poată vedea mai mult. Pe norii care se rostogoleau sub ei, umbra avionului părea un deget cenușiu în continuă mișcare. El îl urmări ca și cînd ar fi fost singurul său punct de orientare în acest arc indescriptibil de spațiu și strălucire orbitoare. De cînd îl evacuaseră din Guadalcanal în avionul sanitar, era prima oară cînd zbura din nou. În secundele dinaintea decolării, simțise din nou senzația de înfiorare și teamă pe care o avusese la optsprezece ani, la primul său zbor; apoi deasupra ei se așezase mai puternică amintirea anilor de zbor fără nici un incident. Dar acum din nou, privind în jos și în jurul lui, nervii îi erau străbătuți de senzația de singurătate și putere pe care ți-o dă zborul.

Totuși nu reușea să se scuture de presimțirea neplăcută pe care o avea.

Kathy fusese aceea care sugerase amînarea căsătoriei lor, liniștită, fără nici un fel de ezitare. Amintindu-și-le, după aproape trei zile și trei nopți pline de agitație, cuvintele ei îi răsunară în minte: „Nu numai că i-ar părea grozav de rău să lipsească de la nuntă — zise ea —, dar ne-am simți tot timpul mîhniți cît am fi plecați și jenați de... fericirea noastră".

Desigur că ea avea dreptate — nu era numai lipsa lor de cinci zile, mai cu seamă că Dave locuia la ei în casă. Dacă ar fi fost o călătorie de afaceri, n-ar fi fost nevoie s-o amîne.

„Doar o săptămînă, Phil, două în cel mai rău caz — spusese Abrahams. Nu-i chiar atît de groaznic să amîni o cununie."

„Nu, cred că nu e." Amîndoi simțeau însă că este. „În primul rînd este vorba de Tom — spusese el pe neașteptate. E curios, nu prea-ți bați capul cu copilul tău, pînă-n ziua cînd ceva îl zdruncină bine. Dar atunci nimic altceva nu mai contează, afară de el."

Ea aprobase din cap și spusese că înțelege. Acum se întreba dacă nu cumva o rănise. Cuvintele îi scăpaseră pe negîndite. Orice părinte ar înțelege ceea ce a vrut el

să spună, orice părinte al cărui copil a simțit înfigîndu-se în el gheara rece a temerii.

Atît Craigie, cît și Abrahams reveniseră a doua zi dimineață și-și confirmaseră prima părere. O mică leziune în sistemul nervos vegetativ. Ea își va recăpăta fără nici o îndoială vorbirea normală, aproape complet eliberată de îngroșarea caracteristică a vocii și confuzia cuvintelor. Nu avea nici o legătură cu atacul de cord. Nici o legătură directă. E adevărat că la vîrsta ei, acțiunea sclerozei...

Amintirea acestor fraze îl irită iarăși. Miezul, singurul miez al întregii chestiuni, era că se produsese prima fisură în sistemul care controla raționea și coordonarea. Dacă ai putea să alegi, ai alege moartea într-o clipă scurtă, în locul acestei morți, centimetru cu centimetru; o celulă ici, un nerv colo, o valvă, o golire treptată și continuă a venelor — ca la Betty!

Își întoarse gîndul înapoi, la Kathy. Ieri și alaltăieri, petrecuse la el acasă tot timpul pe care-l avusese liber, liniștitoare pentru Tom, minunată cu mama sa. Dar ora patru după amiază în ziua de sîmbătă nu fusese prea plăcută pentru nici unul din ei. Era drept să fie așa, era necesar, și dacă ea n-ar fi sugerat singură amînarea, ar fi fost datoria lui s-o facă și el ar fi făcut-o.

Din nou senzația persistentă de neplăcere și presimțire rea îl apăsă. Mai privi o dată afară. Zbura de peste trei ore; peste încă douăzeci de minute totul va fi terminat. Se va găsi în automobilul închiriat pe care i-l promisese compania aeriană, grăbindu-se de-a lungul șoselelor uscate, cu maldăre de zăpadă pe margini, repetînd în sfîrșit în minte ceea ce va trebui să facă și să spună.

Hotărîrea de a anula numai unul dintre biletele de avion o luase vineri. Tocmai aranjase schimbarea datei cu judecătorul Mayhew și în mod normal el ar fi trebuit să dea un telefon companiei aeriene și o telegramă la Flume Inn, anulînd totul. Poate că văzîndu-l pe Craigie cu Abrahams a doua oară, atît de afabil, de îndatoritor — poate că asta îl făcuse să se-ntoarcă înapoi. Deodată convorbirea aceea telefonică îi răscoli iarăși sufletul, ca și cînd s-ar fi întîmplat atunci.

Dracul să-l ia dacă va juca așa cum îi cîntau ei, făcîndu-le pe plac! Dacă le-ar telegrafia acum, chiar în situația actuală, le-ar oferi portița ușoară de scăpare pe care contau. El scoase din buzunar telegrama lor — îl anunțase pe împuțitul acela că nu contramandează nimic. Scoase biletele de avion și le învîrtise între degete, ca și cînd ar fi fost orb și ele ar fi fost scrise în alfabetul Braille. Și parcă ideea pornise și venise din vîrful degetelor.

Își ridicase privirea spre Dave, care făcea pasiențe. Casa era liniștită. Mama lui dormea adînc, iar Tom era la școală.

— Mă duc acolo pentru vreo două ore, duminică, Dave. Mă întorc în aceeași seară.

— Îți pierzi vremea.

Au discutat un timp, dar în cele din urmă Dave a zis:

— Desigur că trebuie să-ncerci și tu o dată să lupți cu ei. Am făcut și eu încercarea asta, în Monterey.

Pe lîngă nevoia aceasta născută din însăși experiența pe care o făcea, de a încerca totul el însuși, mai era și incapacitatea lui de a se recunoaște înfrînt. Îi va obliga să-l privească în ochi și să-i vorbească deschis; îi va forța să părăsească felul lor evaziv de a se strecura, încolțindu-i într-un refuz față de el, o persoană bine definită. Flume Inn trebuie să fie toate hanurile și cluburile, și proprietarii lor, de oriunde, de pe tot cuprinsul acestor orizonturi nevinovate care se întindeau sub el, unde antisemitismul era una dintre „reguli".

„Sînt ceva mai mult decît niște snobi murdari, Kathy!"

În gînd, el i se adresă ca și cînd s-ar fi aplecat spre ea, nerăbdător să-i explice: „Ei sînt inamicii. Numește-i snobi, și atunci poți să-i uiți imediat. Dar privește-i ca pe niște adevărați trădători a tot ceea ce reprezintă și cuprinde țara asta, și atunci trebuie să lupți contra lor. Nu pentru «bieții, bieții evrei», ci pentru tot idealul acesta blestemat pe care-l reprezintă țara asta..."

Oboseala îl învinse; se lăsă pe spate și închise ochii. Conceptul lui propriu, „prima fisură în sistem", îi reveni în minte și, așa cum atît de adeseori o făcuse în ultimele trei zile, se gîndi imediat la moarte. Nu la momentul

acela final înspre care mama lui tocmai încercase pentru a doua oară să se îndrepte, nu la moartea lui Betty, ci pur și simplu la moarte și la actul de a muri, la pierderea ireparabilă și de nemîngîiat pe care o reprezintă. Îl cuprinse un dor nebun de Kathy. O voia aproape de el; va trebui să n-o piardă niciodată. Ca ieșind dintr-un coșmar, deschise brusc ochii și se îndreptă în scaun.

Avionul trecu repede printr-un strat gros de nori. Nici nu-și dăduse seama că pierdeau altitudine. Deodată strălucirea aurie a luminii se întunecă, devenind cenușie. Semnalul luminos de pe ușa pilotului se aprinse, și Phil își strînse centura de siguranță și stinse țigara. Peste alte cîteva minute erau pe aeroportul Montpelier, Vermont, și munții se ridicau senini și albi sub un cer jos de iarnă.

În timp ce Fordul Sedan înghițea kilometrii unul după altul, el rămase aproape tot timpul tăcut. Își aruncase geamantanul în fundul mașinii și se urcase împreună cu tînărul blond și înalt, îmbrăcat cu pantaloni largi, șapcă de lînă și o haină grea, marinărească. Fața lui avea aerul acela gălbejit al lucrătorilor de fermă în timpul lipsei de lucru în aer liber, iarna. Îi ura el oare pe evrei, și pe negri, și pe catolici, și pe străini? Sau îi ura doar pe vilegiaturiști, pe bogătași și pe snobii de la orașe? Sau nu-i ura decît pe cei care-l supăraseră sau insultaseră?

— Plec înapoi cu avionul de la ora patru, îi zise Phil. Vrei să-ți omori o jumătate de oră la un pahar cu bere și să te întorci să mă iei?

— Veniți din Boston?

— Din New York.

— Și stați doar o jumătate de oră?

— Am venit pentru afaceri.

— Bine, am să vă aștept afară.

— Nu, nu-mi convine așa. Vreau să pleci ca și cînd eu aș... Ei bine, doar să mă lași în ușă și pe urmă să te întorci. Mai bine renunți la bere; doar întorci mașina și în zece minute te prezinți să mă iei. Ce zici, îți convine?

— Fac cum spuneți dumneavoastră.

Se apropiau de hotel. În cuvinte scurte, băiatul îi prezentă împrejurimile, dar Phil abia dacă asculta. The Flume,

The Great Stone Face, The Notch. Dar văzu lanțul înalt de munți — aici totul în jurul lui era frumusețe și seninătate și fiecare colțișor evoca minunata poveste americană a Noii Anglii, noua versiune a Vechii Anglii, întrunirile burgului, micile grupuri de cetățeni apărîndu-și drepturile cu îndîrjire, libertatea conștiinței, libertatea religioasă. Și acum, în mijlocul acestei liniștite și impunătoare măreții — corupția.

Mașina derapă în timp ce cotea într-o alee cu pomi care ducea la hotel. Perechi sau în grupuri, bărbați și femei în costume de schi păreau pete viguroase de culoare pe albul peisajului. Phil îi privi cu o curiozitate specială. Unii păreau încîntători și bine crescuți și inteligenți; două perechi erau deja băute, zgomotoase și vulgare. Ei pot s-o facă, și eu nu — gîndi el. Îl cuprinse un sentiment de ironie amară.

Cauciucurile scrișniră frînate pe zăpadă. Cînd mașina se opri, un boy zîmbitor, îmbrăcat în verde, îi deschise ușa, observă geamantanul și îl trase afară, întrebînd:

— Schiuri aveți, domnule?

Phil clătină negativ din cap și făcu un semn spre șofer. Mașina se îndepărtă. În spatele lui, o ușă se deschise greoi și Phil se întoarse. Cu coada ochiului observă un bărbat așteptînd în pragul ușii deschise, dar el rămase nemișcat și privi în jurul lui plin de interes. Masiv, căptușit cu trunchiuri de copac pe dinafară, cu fumul albastru înălțîndu-se dintr-o jumătate de duzină de coșuri impunătoare, hotelul parcă te prevenea de la început că e costisitor, confortabil și elegant. Pe una din fațade era o terasă presărată cu culorile vii ale bluzelor, fularelor și șepcilor de sport, plină de agitație și mișcare, în timp ce schiurile erau curățate și frecate și unse cu ceară. Peste tot se simțea mirosul zăpezii proaspete, se vedeau întinderile albe și se auzea trosnetul bocancilor în crusta lucioasă de la suprafață, înainte de a ajunge în zăpada mai tare de la fund. Ar fi fost un loc liniștit și plăcut pentru Kathy, la începutul vieții lor în comun.

Brusc, se întoarse spre ușa principală. Bărbatul care aștepta acolo schiță un gest binevoitor de salut și-i strigă „Bună ziua" cu tonul acela puțin încurcat și strident al

cuiva care nu aşteaptă pe nimeni, dar nu-l deranjează nici un nou-venit. Faţa îi era palidă, părul des şi cărunt; era cît Phil de înalt, de vîrstă mijlocie, nici impunător, nici simpatic. Purta haine cenuşii, dar cămaşa din lînă, în carouri, părea o insulă de culori, ca o obrăznicie în aspectul său general atît de şters.

— Bună ziua, spuse Phil. Biroul e aici, înăuntru?

— Drept înainte, cum intraţi. Sînteţi în trecere cu maşina?

— Nu, am venit cu avionul.

Trecu pe lîngă el, intrînd într-un hol spaţios. Biroul de înregistrare era în stînga, şi el se îndreptă într-acolo. Dar în scurta clipă cît intrase, ochii săi prinseseră imaginea instantanee a căminului aprins, a scaunelor adînci, a grinzilor care susţineau tavanul. În spatele ghişeului, un bărbat înalt împingea plin de bunăvoinţă spre el un bloc de birou cu colţare de piele, în care era înfipt un formular de înregistrare, spunîndu-i afabil:

— Cred că nu veţi sta prea multe zile, numai cu un geamantan şi fără schiuri...

— Am camere rezervate, spuse Phil, şi scoase tocul din călimara de birou. Două camere cu baie, de azi pînă joi.

El scrise: „Philip..."

— Camere rezervate?! Sub ce nume?

Toată fiinţa lui, gura, vocea, braţele, totul păru că se încordează.

Phil scrise „S. Green" şi adresa sa. Apoi răspunse:

— Green. Soţia mea va sosi mîine.

— Atunci sînteţi domnul Green care...

— Da, spuse Phil. Dumneata eşti domnul Calkins, proprietarul?

Nu aşteaptă răspunsul afirmativ. Scoase portvizitul, îl deschise fără grabă, scoase din el telegrama, o puse pe birou şi aşeză portvizitul deasupra ei. Fără nici un motiv, îşi simţi genunchii tremurînd, dar enervarea lentă abia dacă-i îngroşă puţin vocea plină de calm.

— Trebuie să se fi făcut vreo greşeală undeva, domnule Green. Nu există nici o singură cameră liberă în tot hotelul.

Ochii lui Calkins aruncară *boy*-ului o privire aproape imperceptibilă, dar Phil o văzu. Ea semnala „nu" sau „ține-ți gura" sau altceva ceea ce băiatul înțelese îndeajuns de bine pentru a-l face să părăsească atitudinea de atenție încordată pentru una de repaus indiferent. Și, o dată cu acest semnal, ceva curios se petrecuse și cu fața domnului Calkins. Ea își absorbise toată mobilitatea, parcă sugînd-o, ca o ventuză; acum nu se mai vedeau pe ea decît trăsăturile egale, nemișcate, care exprimau atenția pusă în gardă.

— Erați pe cale să-mi dați o cameră — fără să vă pomenesc de cele rezervate. Ce v-a făcut să vă răzgîndiți?

— Oh, nimic, absolut nimic. Îmi pare foarte rău, dar nu există nici o... El întinse mîna spre telegramă. Liniștit, Phil trase portvizitul deoparte în așa fel, încît mesajul și semnătura „J. Calkins" deveniră vizibile. Dar lăsă mîna să se odihnească pe partea de jos a hîrtiei. Domnul Calkins spuse: Poate v-ar conveni hotelul Brewster, lîngă gară? și întinse mîna spre telefon.

— N-am de gînd să stau la Brewster, răspunse Phil și privi drept în ochii lui Calkins. Acesta ridică din umeri, trase mîna înapoi de la telefon și nu spuse nimic. Sînt evreu, și dumneavoastră nu primiți evrei — asta e, nu-i așa?

— Ei bine, nu se pune chestiunea chiar așa. Adevărul e că...

— Localul acesta e ceea ce se numește „exclusivist" — așa e?

— N-am afirmat niciodată asta.

Era ca și cînd te-ai fi luptat cu ceața, ca și cînd ai fi lovit cu pumnii în nori. Un bărbat și o femeie se apropiară, spuseră: „Trimiteți-le cu poșta aeriană", lăsară două scrisori și dădură să plece.

— Dacă nu primiți evrei, spuneți-o pe față, zise Phil.

Perechea se opri. Calkins ridică scrisorile.

— Sînt foarte ocupat în momentul de față, domnule Green. Dacă doriți să chem o mașină sau să telefonez la Brewster...

El bagă mîna într-un sertar, scoase niște timbre pentru poșta aeriană și îndoi două pe margînea perforată.

Perechea se îndepărtă. Din spatele lui, vocea femeii îi parveni clară lui Phil: „Veșnic se înfig peste tot, așa-s evreii ăștia!“ Calkins se întoarse spre cutia de lemn cu o deschizătură îngustă în capac și dădu drumul scrisorilor înăuntru. Era ceva atît de calm, de placid în gestul acesta, încît toată violența pe care Phil o stăpînise pînă acum explodă. Mîinile lui simțiră dintr-o dată în ele lînă și nasturi; se aplecase peste tejghea și-l prinsese pe Calkins de sub beregată, îndoindu-l înspre el în așa fel, încît se priviră din nou ochi în ochi.

— Lașule ce ești! spuse el și-și desfăcu mîinile. Se întoarse spre *boy*, făcu semn să-i ia geamantanul și spuse: Mașina mea așteaptă afară; am bilete pentru avionul de la ora patru.

Pe fața băiatului apăru un zîmbet larg.

— Atunci e adevărat că sînt numai cărți înăuntru. Hainele nu sînt niciodată așa de grele, domnule.

Calkins scoase un sunet. În el se simțea înțelegere și nervozitate. Un fulger rece de triumf lumină clocotele de otravă care fierbeau în Phil. Domnul Calkins înțelesese în sfîrșit că în clipa de față se întîmpla ceva mai important decît simpla înscriere a unei camere. Domnului Calkins îi era teamă.

CAPITOLUL XI

Lipicioasă și încăpățînată, melancolia aceea extraordinară nu-l slăbea nici o clipă din ghearele ei. Timp de peste o săptămînă nu scăpase nici un singur moment cu adevărat din strînsoarea ei. Teancul foilor de manuscris care creștea cu repeziciune în biroul său de acasă, de obicei barometrul în urcare al dispoziției sale, nu-i oferea nici o ușurare durabilă. Mama sa mergea cu pași repezi spre mai bine, tresăririle spasmodice ale buzelor dispăreau; Tom era din nou el însuși; Kathy primise darea lui de seamă asupra întîmplărilor de la Flume Inn cu dezgust pentru Calkins și laude pentru el; noile lor planuri erau deja bine puse la punct. Se vor duce la Nassau pentru a-și petrece acolo prima săptămînă din februarie.

— Am lămurit chestia de la început la Agenția de voiaj, Phil — acolo n-o să ni se mai întîmple așa ceva.

Dar în el persista încă senzația prevestitoare de rău, greoaie, greoaie și apăsătoare. Aproape fără întrerupere, era pradă unei încordări enervante, ca un om grăbindu-se să prindă un tren și neîncrezător în ceasul care-i spunea că mai are încă un minut la dispoziție. Nerăbdător, Phil încercă să descopere focarul acestei noi infecții de indispoziție — hotelul, criza mamei sale, atitudinea ostilă a domnișoarei Wales, nereușita permanentă de care se lovea Dave în căutarea unei locuințe, amînarea cununiei — dar nici una din ele, nici toate la un loc nu reușeau să-l convingă că izolase în sfîrșit cauza tristeții de neînvins care-l stăpînea.

El acceptase faptul că în cîteva săptămîni sîngele lui primise o transfuzie rapidă și adîncă a milioane de corpuscule de experiență și emoție. Îi atrase atenția lui Dave asupra acestui lucru în timpul uneia dintre „ședințele" lor la ora unu dimineața, și Dave îi adresase un zîmbet înțelegător și compătimitor.

— Nu ești vaccinat încă, Phil. De fiecare dată e ceva nou, așa că șocul la tine trebuie să fie foarte puternic.

— Vrei să spui că la un moment dat devii indiferent la toate acestea?

— Nu... afară de cazul cînd ești un pachiderm. Dar nu mai ești atît de sensibil și ușor de rănit. Tu concentrezi o viață întreagă în cîteva săptămîni; tu faci să ți se-ntîmple asta zilnic, scriind scrisori, punînd întrebări, provocînd situații. Ceea ce constați tu e realitatea adevărată, doar că o vezi mărită și apropiată ca printr-o lupă.

— Isuse, trebuie să fie mult mai rău pentru organism să duci asta după tine, zi după zi și an după an!

— Nu e prea plăcut. Dave ridică din umeri. Știi ceva, Phil? Îți amintești cînd ți-am spus seara trecută că n-am simțit niciodată senzația aceea de „mîndrie" fiindcă sînt evreu? Tot așa cum nici tu nu ești mîndru sau trist fiindcă ești creștin? Phil aprobă din cap. Ei bine, evreii au ceva caracteristic care pe mine mă face să simt admirație pentru ei. Părea că se gîndește la chestiunea aceasta, și Phil nu spuse nimic. Dacă te-ai duce la un psihiatru, Phil, și i-ai vorbi despre un tip care a simțit de cînd era copil insulta și disprețul pe propria lui piele, care în tot cursul vieții s-a văzut batjocorit și ținut la distanță, care a știut că oamenii ca și el au fost bătuți și măcelăriți și omorîți, psihiatrul ți-ar spune că tipul ăsta este cu siguranță complet neurastenizat și dezechilibrat, nu-i așa?

— Nu m-am gîndit niciodată să privesc lucrurile sub aspectul ăsta, spuse Phil. Și ceea ce e curios — asta voiai să spui, nu-i așa? — nu e atît faptul că unii evrei sînt agresivi și lacomi de bani sau de putere, ci că atît de mulți dintre ei sînt normali și răbdători și capabili să ducă o viață obișnuită.

Dave zîmbi.

— Destul de interesant, nu-i așa? Au chiar o viață fericită, cu dragoste și muncă și copii și planuri de viitor. Trebuie să ai nervi pentru asta, mai cu seamă în ultimii zece ani.

Rămaseră tăcuți. Phil se întrebă dacă ar avea și el nervi pentru o astfel de viață. De nenumărate ori de cînd își începuse experiența, fusese numit „sensibil", ca și cînd acesta ar fi fost un defect. Dar cine n-ar fi sen-

sibil, sau chiar suprasensibil, supus la încercarea aceasta zilnică, dureroasă ca o tăietură în carne vie? Însă cei cu pielea groasă, cei cu adevărat vulgari, puteau rămîne neatinşi şi neschimbaţi, într-o dormitare stupidă, indiferentă. În orice caz, de cînd faptul că cineva e sensibil denotă o lipsă în caracterul lui?

— Minify a spus ceva mai zilele trecute, Dave. Unul dintre argumentele acelea despre cum trebuie combătut fascismul în ţara asta.

— Vechiul şablon, nu? Dave făcu cu ochiul. Stai că ghicesc acum. Prin adevărata democraţie!

— Nu-i John omul să umble cu clişee răsuflate. Nu asta. Natural că locuri de muncă pentru toată lumea, securitatea economică, toate astea chiar şi fasciştii le promit în gura mare. Nu, el s-a legat de chestiunea respectului de sine, a mîndriei, a personalităţii, oricum ai vrea să le numeşti.

— Nu-i prost tipul ăsta.

— Părerea lui este că lupta contra antisemitismului şi contra celor care îi disprețuiesc pe negri este un imperativ politic în clipa de faţă, şi nu numai o chestiune de simplă decenţă.

— Ce şansă crezi tu că putem să avem noi de a ne purta cum trebuie cu trei milioane de negri, dacă nu sîntem în stare să rezolvăm problema mult mai uşoară a antisemitismului?

— Într-adevăr, ce şansă? întrebă Phil. Ăsta-i motivul pentru care „Smith's" luptă cu atîta îndîrjire. Ceea ce fac eu acum e doar începutul — pentru viitor e în pregătire o campanie neîntreruptă.

Multă vreme încă ei rămaseră treji, discutînd. Cînd se duse să se culce, Phil se simţi ceva mai vesel. „Smith's" nu era singur; în multe locuri se puneau în aplicare planuri, peste patruzeci de oraşe încercau realizarea propriilor lor planuri Springfield, legislatorii din toate părţile luau în discuţie şi votau legi contra discriminărilor rasiale şi pentru apărarea drepturilor civice, adunări municipale discutau subiecte care cu un deceniu în urmă nu păruseră deloc să fie presante. Pe măsură ce bigoţii deveneau mai activi, ei îi mobilizau fără să-şi dea seama pe antibigoţi. Existau milioane întregi de oameni cin-

știți și democrați în țara aceasta; ei formau marea majoritate, și cînd își vor da într-adevăr seama de ce este în joc, își vor arunca toată greutatea pe talerul balanței, înclinînd-o de partea lor.

A doua zi de dimineață, la birou, el începu cel de-al patrulea articol al seriei și știu chiar pe cînd îl scria că era la înălțimea celorlalte, ba chiar poate depășind calitatea primului. Minify tocmai le citise în manuscris pe primele trei și-l invitase la el în birou, sugerîndu-i ca mai tîrziu să angajeze publicarea lor într-un volum. S-ar putea; s-ar putea. El nu avusese niciodată o carte a lui publicată, și această propunere îl entuziasma. Se gîndi să-i telefoneze lui Kathy la grădiniță, doar pentru a-i spune în două cuvinte ideea lui John, dar își schimbă părerea. La ora patru și jumătate el se ducea și o lua acasă; ea insistase să cineze acolo în fiecare seară, el și cu Tom dînd ajutor la bucătărie, iar Dave spălînd vasele la sfîrșit.

Dar cînd o văzu, nu pomeni nimic despre carte.

— Dave plecă mîine, o întîmpină el. Tocmai mi-a telefonat.

— Pleacă? Unde?

— În California.

— Nu se poate! Și renunță la slujba la „Quirich" ...

— Nu-și poate părăsi pe vecie soția și copiii. Dacă ar găsi o casă sau un apartament, atunci ar sta. Criza de locuințe n-o să se termine așa, peste noapte. Știi doar bine că n-are să accepte ca Anne să-i cedeze apartamentul pe luni de zile.

Ceva dureros părea că-l împunge neîncetat în coaste. De mai multă vreme decît ar fi vrut el să admită, aștepta să audă un cuvînt de la Kathy. În acest timp, el presistase, încăpățînat, să creadă în apartamentul, căsuța, baraca sau cabana care o va găsi Dave. Și în tot acest timp, așteptase cuvîntul pe care în cele din urmă îl va spune ea.

Taxiul se opri și el plăti șoferului. La etaj, Dave îi întîmpină vesel:

— Hei, copii! Eu plec la o întîlnire. Ce-ați zice să trec pe aici cu Anne? Mama ta se simte minunat, Phil.

Geamantanul era aproape gata, încă deschis pentru ca Dave să pună în el ultimele obiecte de toaletă a doua zi în zori. După plecarea lui, petrecură o jumătate de oră cu doamna Green, apoi trecură în salon. Depresiunea pusese din nou stăpînire pe el, rece și lipicioasă. Phil își spuse că era doar efectul oboselii.

Și atunci Kathy zise:

— Cred că te gîndești la cabană, Phil.

— M-am gîndit la aceasta.

— Și eu. Atunci cînd Anne s-a oferit să se mute.

Rămase tăcută. Ea deschisese subiectul; așteptase doar să vadă dacă nu se găsește cumva o altă soluție pentru Dave. Ea îi mărturisise că avea de gînd să transforme cabana în sursul lumilor de primăvară, schimbînd perdelele și aranjamentul interior, schimbîndu-i aspectul, în așa fel, încît nimic să nu mai amintească de verile trecute în care ea și Bill fuseseră acolo. Dar acum Dave era pe cale să se reîntoarcă în California, obligat să refuze o slujbă cu un viitor de două ori mai promițător decît aceea la care se întorcea. Se uită la Phil.

— Mă gîndesc doar la faptul că va fi grozav de neplăcut pentru Dave, știind că s-a mutat într-unul din cartierele acestea blestemate unde evreii sînt priviți cu ochi răi.

— Kathy...

— Mi-e scîrbă de asta, dar așa stau lucrurile acolo. New Canaan e și mai rău — acolo nimeni nu poate să vîndă sau să închirieze unui evreu. Dar chiar și Darien e... ei bine, e un fel de acord tacit atunci cînd cumperi o locuință acolo, mai cu seamă în regiunea unde e situată casa mea și a lui Jane.

— Acord — oh, Doamne Sfinte! Nu vrei cu adevărat să spui... dar e imposibil!

El se ridicase în picioare. Nu-și amintea cînd o făcuse. „Nu trebuie să mă cert cu ea; e prietena mea, soția mea aproape; nu trebuie să țip la ea. În ultimele zile am fost prea enervat; trebuie să mă stăpînesc."

— N-ai de gînd să capitulezi, Kathy? N-ai de gînd să le faci jocul, să te lași dusă, să te supui regulilor lor idioate?!

— Nu le fac jocul — dar ce poate face un singur om contra lor?

— Să-i trimită pe toți la dracu! Ei ce pot să facă?

— Să-l ostracizeze. Chiar piețele alimentare sînt în stare s-o facă. Să nu-i vîndă alimente. Să nu-l servească la timp. Și mi-ar fi imposibil să-i dau invitații la cluburi și la... Îi văzu ochii și adăugă: Dar, Phil, tu vei fi terminat de mult cu articolele tale cînd ne vom muta acolo.

El făcu un gest atît de brusc, încît Kathy se opri ca și cînd ar fi fost lovită. Fața lui devenise de nerecunoscut. Înțepenită de efortul de a se stăpîni, contractată ca de boală. Kathy era speriată.

— Îți închipui că noi vom putea locui în cabană, o dată ce eu știu toate astea?! zise el.

— Oh, Phil, nu vorbi așa! Nu putem noi să schimbăm toată lumea.

— Sau să mergem veseli la cluburi.

— Știi bine că sînt de partea lui Dave.

— Eu nu sînt nici de partea lui Dave și nici de partea altcuiva, eu sînt doar contra lor. Doamne Sfinte, Kathy! Tu crezi sau nu crezi în asta? Și dacă într-adevăr crezi, atunci cum...

Ușa se deschise. Era Tom. Phil vru să-l trimită imediat în camera lui; o întrerupere în clipa aceea era intolerabilă. Tom spuse „Bună" cu o voce lipsită de viață și nu se uită la nici unul din ei. Auzise oare vocile lor supărate cînd urca pe scări?

Tom închise ușa. Ședea nemișcat, chiar în prag. Nu făcu nici un gest pentru a-și scoate paltonul sau șapca. Phil îl privi.

— S-a întîmplat ceva?

Tom nu răspunse. Kathy făcu un pas spre el.

— Tom, zise Phil. Ce-i cu tine? Ce-i mutra asta?

Tom clătină din cap. Întredeschise buzele; ele încercau să rostească ceva, dar nu ieși nici un sunet. Rămase încordat, cu privirea fixă, doar buzele mișcîndu-se. Deodată Phil înțelese că se străduia să nu plîngă.

— Te-ai bătut, da? Vocea lui era caldă, părintească. O ceartă cu vreunul dintre băieți?

— Tată! Cuvîntul suna gîtuit. Părea că n-o vede pe Kathy, și privea drept în ochii lui Phil.

„Nu l-am văzut niciodată arătînd așa, se gîndi Phil, parcă ar fi primit o lovitură." Se duse spre el, uitînd de orice altceva.

— Spune-mi, ce s-a întîmplat, Tom?

O tulburare profundă se citea în ochii lui Tom și apoi, pe neașteptate, el duse dosul palmei la gură și începu să plîngă cu suspine.

— Mi-au strigat, spuse el în cele din urmă, „Evreu murdar!" și „Jidan împuțit!" — ultimele cuvinte erau prea întretăiate ca să poată fi înțelese — și au luat-o la fugă, iar eu...

Plînsul lui cu hohote înecă restul frazei.

Un fulger în minte: „Mi-au rănit copilul!" Un val de furie deosebit de orice furie resimțită atunci cînd numai tu ești cel insultat. „Moarte pentru ceea ce i-au făcut copilului meu!..."

Puse mîna pe capul lui Tom. Kathy era în genunchi lîngă el, cu brațele în jurul lui.

— Dar e doar o greșeală; nu-i adevărat, Tom! îi strigă ea. Tu ești la fel de puțin evreu cum sînt și eu.

Ură sălbatică împotriva ei, orbire pentru aceste cuvinte care-i întindeau ca o salvare... care-i ofereau Binecuvîntarea, Marea Asigurare că el era curat, la fel de curat ca și ea, de o curățenie albă protestantă, indiscutabilă și de nezdruncinat.

Phil nu putea vorbi. Kathy privea spre el. Nu se auzea nici un sunet în cameră, în afară de suspinele înfundate ale lui Tom.

Încet, ea se ridică și Tom se întoarse spre tatăl său.

— Hai să-ți scot haina, Tom, spuse Phil liniștit. Vom vorbi imediat despre asta.

Fără o vorbă pentru ea, îl conduse pe Tom afară din cameră. În baie, îi scoase șapca și-i spălă fața pe care șiroiau lacrimile, ca și cînd ar fi fost cu ani în urmă și Tom doar un copil mic.

„Să-l liniștesc întîi, cu lucruri obișnuite."

— Ce-ai zice s-o iei de la-nceput? propuse el apoi. La școală s-a-ntîmplat? A luat și Jimmy parte?

Tom clătină din cap la amîndouă întrebările. Nu mai plîngea, dar respirația întretăiată îl obosea îndeajuns. Phil îi șterse fața, întrebuințînd propriul său prosop de baie

într-un impuls de a crea o apropiere cît mai mare între ei. Apoi se așeză pe marginea căzii și întrebă:

— A fost cu bătaie?

— Nu, au strigat doar. S-a-ntîmplat la colțul străzii noastre — am trecut prin Lexington înainte de a veni acasă. Mi-ai spus că am voie.

— Sigur.

— Și acolo am dat de ei.

Phil văzu figura mică înroșindu-se și contractîndu-se din nou, și expresia aceea de tulburare revenindu-i în ochi. Ar fi vrut să-l ia în brațe, să-l țină strîns la piept, dar băieții de opt ani au dreptul să dea un semn că doresc asta înainte de a fi tratați ca niște copii mici. Tom nu dădu nici un astfel de semn.

— Unul era un băiat de la școala mea, de vreo unsprezece ani. Pe ceilalți doi nu-i cunosc, și ei jucau capra și eu am întrebat...

Phil așteptă.

— Ai întrebat dacă poți să joci și tu?

— Și ăla de la școală a spus că nici un evreu împuțit n-o să se joace vreodată cu ei și pe urmă mi-au strigat toți împreună celelalte lucruri. De ce, tată!? De ce mi-au spus așa? El nu așteaptă nici un răspuns. Și eu m-am repezit spre ăla de la școală și el mi-a zis că tatăl meu are o barbă lungă și creață și pe urmă au luat-o cu toții la fugă.

— Uite un pahar cu apă, Tom. Bea. Luă paharul, îl umplu și i-l oferi. Abia în timp ce-l privea cum bea observă Phil că băiatul încă mai era îmbrăcat cu paltonul. Dă-mi paltonul; e cald aici, în casă. Tom începu să-și desfacă nasturii cu un gest automat, și Phil continuă: N-ai vrut să le spui că nu ești cu adevărat evreu?

Tom îi aruncă o privire care nu era numai mirată, ci și puțin întrebătoare. Mîinile i se așezară una peste alta, degetele bine încrucișate unele într-altele, reamintindu-i lui Phil de „jurămîntul G-2".

— Bravo, îmi place asta! Phil aprobă din cap. O mulțime de băieți ca și tine sînt evrei, și dacă ai fi spus-o, ar fi fost ca și cînd ai admite că există ceva rău în a fi evreu și bun în a nu fi!

Tom dădu şi el din cap. Apoi privirea i se înăspri; falca de jos îi ieşea înainte. Pentru prima oară, furia înlocuise supărarea.

— N-au vrut să se bată, au luat-o la fugă!

— Laşi blestemaţi! izbucni Phil. Sînt şi oameni mari la fel ca ei, Tom. Numai că ei în loc să strige insulte, întrebuinţează insinuarea şi minciuna. Tom îşi recăpătase calmul. O clipă mai tîrziu, Phil continuă: Ei, acum e-n regulă, nu? Tom îşi luă şapca şi paltonul de pe cuşul din trestie împletită. Atunci te duci la tine să citeşti, sau să-ţi faci lecţiile. Mam'mare doarme, iar eu am ceva de vorbit cu Kathy.

Îşi lăsă mîna pe umărul lui Tom şi-l scutură uşor.

— Să rămînă asta numai între noi, pînă cînd mam'mare se face mai bine.

Tom se îndreptă sub apăsarea mîinii şi-i zîmbi nesigur. Apoi plecă.

Timp de o clipă, Phil rămase pe loc, gîndurile lui învălmăşindu-se înapoi spre Kathy: Cînd ceva îţi loveşte copilul... Simple insulte? Simplu exclusivism? Sau în acelaşi timp corupţia vicleană, otrava plăcută a superiorităţii?

„Orice oraş poate fi un iad, Phil; fiecare cămin hotărăşte dacă va fi sau nu."

Căminul lui o va hotărî pentru Tom — prin cîteva cuvinte, o nuanţă, o atitudine. În fiecare zi se va desluşi mai precis conturul acestei modelări, în tot timpul copilăriei, în tot timpul adolescenţei sale. Phil se simţi năpădit de o dorinţă fierbinte de a-şi ţine singurul său copil departe de această otravă lentă dar sigură.

Intră în camera unde era Kathy, dar nu reuşi să găsească nimic de spus. Ea şedea în scaunul în care fusese în noaptea cînd el o sărutase pentru prima dată, cînd simţise speranţa aceea imensă, ca o doctorie care să-i vindece îndelunga suferinţă. Acum arăta închisă în ea însăşi, detaşată; nici ea nu spuse nimic.

În mod stupid, el îşi aminti atitudinea din ultimele două zile a domnişoarei Wales, politeţea distantă, docilitatea mută cu care şedea în faţa lui, scriind fiecare scrisoare pe care i-o dicta el, neridicîndu-şi niciodată privirea întrebătoare cînd el se întrerupea, nefăcînd nici o

aluzie la conversația pe care o avuseseră. A-l pedepsi i se părea mai ușor decît a se întreba pe ea însăși dacă avea sau nu dreptate.

Tăcerea lui Kathy era la fel de neiertătoare. „A fost o aberație din partea mea, Phil..." Acum nu-i mai spunea așa, candidă, dornică de a se împăca. Lui îi era imposibil, pur și simplu imposibil, să rostească în clipa aceea ceva care să micșoreze și să atenueze gravitatea celor petrecute. Inflexiunea din strigătul ei către Tom o trădase mai mult decît orice alt gest. Doctorul care-l liniștește pe pacient: „Ești tot atît de sănătos ca și mine"; psihiatrul care declară binevoitor: „Nu ești mai nebun decît sînt și eu". El voia să-i explice ceea ce simțea în momentul acela, dar știa că se vor certa din nou. „Acestea sînt luptele cele mai crîncene, Phil, cele de idei." Deodată se văzu pe sine însuși înfruntînd-o pe Kathy în astfel de lupte, mereu și mereu, în luna, în vara și în anul viitor. Mereu și mereu, între ei se va instala depărtarea, răceala. În clipa prezentă erau, ca într-o sămînță, toate clipele viitoare.

Acesta era adevărul, revelat în cele din urmă. Aceasta era greutatea aceea apăsătoare, melancolia neîntreruptă, născute din convingerea că ei erau despărțiți de o adevărată prăpastie. De o sumedenie de ori el trecuse cu vederea, găsise explicații, își acuzase propria solemnitate. De tot atîtea ori se ivise o dovadă nouă. De fiecare dată, dorul lui de ea, dragostea și pasiunea orbitoare conspiraseră pentru a-l ajuta să ocolească adevărul, obstacol enorm și de netrecut în drumul ce se întindea înaintea lor.

— Am obosit să tot fiu mereu cea care n-are niciodată dreptate, spuse Kathy liniștită. Orice fac sau spun în legătură cu evreii este greșit.

El nu replicase nimic. Dar niciodată nu mai auzise pînă atunci o asemenea inflexiune în vocea ei.

— Și acuma chiar, tot ceea ce am făcut să privesc realitatea în față, în legătură cu Dave și cu Darien. Și apoi să-i spun lui Tom exact ceea ce i-ai spus și tu în ziua cînd te-a întrebat dacă este într-adevăr evreu.

— Nu chiar exact același lucru.

— Tu crezi într-adevăr că sînt antisemită! Și Jane și Harry și oricine care recunoaște adevărul.

— Nu, Kathy. Am ajuns doar să văd mult mai clar că...

— Tu o crezi cu adevărat. Și ai crezut-o multă vreme, fără să mi-o spui.

— Am ajuns doar să-mi dau seama că mulți oameni de treabă și simpatici, care nu sînt antisemiți, sînt totuși sprijinitorii și aliații lor inconștienți. Oameni care nu bat niciodată un evreu și care nu-i strigă niciodată „jidan" unui copil. Ei cred că antisemitismul e ceva foarte depărtat, undeva într-un loc murdar și întunecos, populat de lichele de teapa celor mai de jos. Asta e lucrul cel mai important pe care l-am descoperit în toată chestiunea aceasta.

El ridică mîna și o duse la ochi. Degetele întinse și degetul mare depărtat ridicară pielea la colțurile ochilor închiși, ca și cînd l-ar fi durut tîmplele în locul acela... „Aceasta este ceea ce am descoperit. Ea nu e în mod conștient antisemită, și nici Jane sau toți oamenii aceia inteligenți și simpatici de la serată sau de la case de odihnă ori cluburi. Ei disprețuiesc antisemitismul — e un «lucru groaznic»! Dar toți — oameni ca Craigie și Wales, Jordan și McAnny, care de asemenea îi deplîng și-și strigă pînă la cer inocența — toți îl sprijină și apoi se întreabă mirați de ce crește. Milioane de oameni ca ei sprijină avangarda dementă în lupta ei pentru cucerirea întregii țări — formînd trupele de rezervă, frontul intern din uzine, fabricînd tăcerea și aprobarea..."

— Vrei să spui că nu vom merge la Darien pe timpul verii sau la club, deși pînă atunci tu vei fi terminat totul?

El lăsă să-i cadă mîna în jos.

— Hai să lăsăm asta pentru altă dată.

Kathy se ridică brusc în picioare. Și deodată spuse:

— Oh, ducă-se la dracu tot ce ține de chestia asta oribilă! Ei provoacă întotdeauna certuri și griji tuturor, chiar prietenilor lor. Ei obligă pe toată lumea să ia poziție și să lupte pentru ei...

— Ajunge! Phil se ridicase în picioare și o înfrunta. Ajunge cu asta! Își auzi vocea imperativă, dar fu incapabil să și-o stăpînească. Nu ei mi-au sugerat articolele; nu ei mi-au dat ideea mea...; ei n-au absolut nimic de-a face cu ceea ce s-a întîmplat între tine și mine!

— Nu-ți permit să strigi la mine! Știu care e părerea ta despre căsătoria noastră... am citit-o pe fața ta cînd i-am vorbit lui Tom.

— Doamne Sfinte, mă acuzi că te cred antisemită! Îți răspund la asta și pe urmă treci la Darien și la club! Tu arunci toată vina pe evrei, și eu îmi pierd cumpătul, iar tu sari atunci la mine și la căsătoria noastră!

— Sau blestemi sau țipi la mine sau mă ironizezi. N-am să mă mărit cu cineva care se-nfurie într-o clipă și care să-mi facă o viață de țipete și nervi; și e mai bine s-o știi chiar de pe acum! Cel mai bun lucru e să ne spunem definitiv adio, chiar în clipa asta.

Se duse la masa pe care erau poșeta, pălăria și mănușile. Își luă paltonul și se îmbrăcă.

— Ka-thy!... Cuvîntul fu rostit doar pe jumătate. Îmi pare rău că am țipat. Regret întotdeauna groaznic cînd o fac.

— Nu e vorba de țipete. E vorba despre tot. Te-ai schimbat atît de mult din seara aceea de la-nceput, acasă la unchiul John! Știu bine că nu mai are nici un rost să continuăm.

Ea se îndreptă spre ușă. Phil o urmări cu privirea. Apoi rămase singur.

CAPITOLUL XII

Orașul dormita. New York-ul, oraș nervos, agitat, era aproape nemișcat la ora două după miezul nopții. Privind pietrele adormite sub cerul liniștit, mintea putea să-și imagineze că mai erau încă oameni ce se distrau prin cluburi de noapte, camioane și taxiuri ce goneau grăbite pe străzi și bulevarde, metrouri rapide care treceau încă zgomotoase prin stații pline de lumină.

Dar pentru ochiul solitar, orașul era întunecat, adormit, nemișcat. Aici, un dreptunghi de lumină galbenă, parcă tăiată în blocul de piatră înconjurător marca o fereastră, iar colo, o panglică neîntreruptă de lumină înconjura toată terasa unei cafenele situate pe un zgîrienori, o etajeră de viață și de animație suspendată la mijlocul cerului. Dar, lăsînd la o parte o fereastră ici, o panglică de lumină colo, dintr-un colț într-altul și din stradă pînă la cer se înălța capitularea orașului în fața uitării sau a visului.

Privind în noapte prin rama ferestrei ei, Kathy se gîndea la celelalte triunghiuri galbene. Cine erau oamenii din spatele fețelor lor inexpresive? De ce erau oare treji la ora aceea? S-ar putea oare să fie încîntare și dragoste în spatele fețelor acelora nemișcate, sau oare aceeași desperare care îi gonea și ei somnul acuma? În copilărie cunoscuse acest abis de tristețe, dar niciodată ca adultă. Totuși, era bine s-o termine acum cu Phil; ar fi mai rău să se-ntîmple mai tîrziu și să ajungă la un al doilea divorț, un al doilea eșec! Nimeni nu poate trăi cu un bărbat care s-a transformat într-un „cruciat"! La început, Phil intrase în rezonanță cu ea în fața acestui lucru neplăcut, la fel ca orice alt om civilizat. Era o problemă, un pericol care trebuia combătut, dar el considerase totul într-un mod firesc și obiectiv. De două ori, el manifestase o nemulțumire perfect omenească, fiindcă i se aruncase pe umeri un subiect atît de dificil ca primă misiune de

colaborator permanent al redacției. O dată, el recunoscuse în mod foarte sincer că toate întrevederile acelea cu diferite comitete îl oboseau și-l plictiseau așa cum se întîmplă întotdeauna în astfel de ocazii. Fusese pur și simplu un ziarist care scria un articol important, comportîndu-se normal în toate ocaziile — la fel cum se comporta ea sau Jane sau oricine altcineva.

Apoi el își găsise „punctul de plecare" și schimbarea începuse.

În seara aceea, cînd îi spulberase planul, ea se crispase, iar acum știa în sfîrșit de ce: își dăduse în mod instinctiv seama că e ceva irealizabil! Erai ceea ce erai, în tot decursul singurei vieți pe care ți-e dat s-o trăiești. Nu era vina ta și nici nu era nimic de făcut dacă te năsteai creștin în loc de evreu, alb în loc de negru. Nu însemna că-ți pare bine că ești...

„Dar adevărul e că-mi pare bine. Doamne, ar fi groaznic!"

Cuvintele răsunară în mintea ei. Se strînse ca și cînd ar fi vrut să se îndepărteze de ele. Apoi se născu reacția — era o înclinare abjectă spre a se simți întotdeauna cea care greșește, și era sătulă de ea!

„Adevărul este că în lumea în care trăim, și așa cum se prezintă lucrurile în ea, mie îmi pare bine. Asta este." Era doar o recunoaștere a unei stări de fapt, și nu o judecată care să-ți dea convingerea că ai fi o ființă superioară. Era încă un exemplu. Dacă Phil ar fi fost de față și ea ar fi spus același lucru cu voce tare în fața lui, el ar fi luat imediat atitudinea aceea distantă și aspră. Și oricît ar fi încercat ea, n-ar fi reușit niciodată să-l facă să înțeleagă cît de inocent fusese gîndul ei, cît de puțin legat de vreo prejudecată. E doar o stare de fapt, ca aceea de a-ți părea bine că ești frumos în loc de urît, sau bine situat în loc de sărac, sănătos în loc de bolnav, tînăr în loc de bătrîn. Dar Phil — acest Phil așa cum devenise el în ultimul timp — ar deforma totul în ceva oribil, o aprobare, un sprijin, un ajutor și o încurajare dată lucrului pe care ea îl ura tot atît de mult ca și el. Ei s-ar certa — viața lor ar consta doar din supărări iscate pe neașteptate, cuvinte jignitoare, certuri

care s-ar cere lămurite și care, în cele din urmă, tot nelămurite ar rămîne...

De data aceea, îndată ce profesorul Lieberman fusese vizitat de el și ea spusese ceva cu un ton absolut firesc despre „rasa evreiască", Phil îi explicase o dată sau de două ori că noțiunea aceea își avea originea în concepții vechi și greșite care erau total dezaprobate de antropologii moderni. Dar ea o spusese... din pură obișnuință. Ea nu-i contrazicea pe oamenii de știință cînd afirmau că nu exista așa ceva. Știa cît se poate de bine că cele trei mari diviziuni ale omenirii sînt rasele caucaziană, mongoloidă și negroidă. Își aminti degetul lui arătîndu-i un titlu dintr-o broșură scrisă de antropologi prestigioși: „Nu există o rasă evreiască"!

„Kathy, draga mea! De fiecare dată cînd faci o astfel de afirmație, tu însăți contribui la perpetuarea mitului că evreii ar fi o rasă aparte și nu doar un simplu grup religios sau un simplu grup locuind în ghetouri, ori un grup supus aceloraşi persecuții."

„Am uitat Phil, e doar o simplă expresie..."

„Bine, dar asta e în cea mai mare parte sursa din care se hrănește prejudecata aceasta — o expresie aici, una colo, peste tot doar o expresie! Este exact ceea ce tu însăți ai numit «expresii idioate de propagandă», cînd ți-am povestit despre Belle și McAnny."

El nu fusese enervat atunci. E adevărat. Ea fusese aceea care se supărase — de comparație. Ea era altfel decît Belle sau McAnny, și orice ar spune Hooton și Boas și Benedict și Mead și toți marii antropologi laolaltă, oamenii vor continua să spună „rasa evreiască".

De data aceea cearta fusese din vina ei; în alte ocazii — din a lui. Acum nu era vorba să se precizeze vinovății; ceea ce conta era starea aceea de enervare, golul care se căsca între ei de fiecare dată, despărțindu-i. Mai cu seamă atunci cînd el avea impresia că e implicat și Tom.

Nu! Era mai bine să se termine acum. „Termină! Îndură durerea aceasta sfîșietoare, dar termină acum! Timpul trece." Putea să plece undeva, să schimbe decorul, putea întîlni un alt bărbat.

Se înfioră deodată în fața ferestrei, și își aminti că trecuse multă vreme de cînd ședea acolo. Se întoarse la

patul răvășit și se întinse pe el. Locul rece și umed din pernă, unde-și ținuse fața înainte, îi atinse obrazul, și, fără să se scoale, Kathy își înălță capul pentru a putea întoarce perna pe dos. Deodată se simți cuprinsă de ură — ură contra lui Phil, pentru că provocase toate acestea!

Fuseseră atît de îndrăgostiți unul de altul! Ar fi putut să fie atît de fericiți, aveau atîtea de împărtășit unul cu celălalt, atîtea bucurii de gustat împreună! Și el îi privase pe amîndoi de toate astea, fiindcă devenise un posedat! Ea fusese aceea care stricase logodna, dar el era cel care făcuse ruptura inevitabilă! Ea ar fi vrut să-l lovească, să dea în el cu mîinile, să-i arunce cuvinte jignitoare în față.

La fel de repede cum venise, spasmul o părăsi, și, în chip inconștient, simți că părul îngrămădit sub ceafă se umezise din nou...

*

Orele treceau și Phil stătea mai departe singur, fără să citească, fără să lucreze, fără chiar să gîndească în sensul de urmărire ordonată a unei idei. După plecarea ei fuseseră de făcut lucruri mici, bine definite, și el le făcuse, ca un automat care încă lucrează cu precizie, în timp ce mecanismul interior se apropie încet, încet de distrugere. La cină, nici mama sa, nici Tom nu bănuiseră nimic despre plecarea lui Kathy. În seara aceea, Tom avusese nevoie de mai mult timp și mai multă atenție ca de obicei și Phil i le acordase pe amîndouă; între patru ochi, ei reluaseră convorbirea despre „lași" și apoi continuaseră cu un schimb amănunțit de păreri despre antrenamentul de iarnă al jucătorilor de baseball.

Dar după aceea veni noaptea și singurătatea și, o dată cu ea, stupoarea pe care o provoca tăcerea din cameră. Simțise ca un fel de paralizie care-l ținuse nemișcat în aceeași poziție în scaun, o beție amețitoare, remarcabilă doar prin faptul că nu era provocată de băutură.

De data aceasta nu mai era urmărirea înfrigurată a telefonului, întrebarea dacă ea îl va chema sau nu, hotă-

rîrea impulsivă de a-i forma numărul. De data aceasta era doar şocul rupturii ireparabile. La miezul nopţii se dezbrăcă şi se culcă, nu pentru somnul la care nu spera, ci pentru a-i evita pe Anne şi Dave cînd vor intra la el, aşa cum spusese Dave că vor face. Atîta limpezime mai avea în minte — n-ar fi fost capabil să discute sau să rîdă; mai bine să-i păcălească, făcîndu-i să se retragă în vîrful picioarelor în jos pe scări şi lăsîndu-i să-şi aleagă după dispoziţie orice fel de rămas bun vor crede de cuviinţă.

Zece minute mai tîrziu auzi cheia lui Dave şi apoi pe el:

— Stai niţel. Uşa se închise. Doarme.

— În ultima noastră seară?! spuse Anne. E caraghios. Trebuie să-l trezim.

— Lasă băiatul în pace.

— E contrar celor mai înrădăcinate principii ale mele. Ea rîse şi în clipa următoare era aşezată pe marginea divanului, spunînd: Phil, trezeşte-te, sîntem noi!

Mirosul de blană rece, de parfum, de piele şi de iarnă îi asaltă nările, şi pentru prima oară ea îi fu antipatică. Indiferenţa lui de neînvins îl făcu să rămînă nemişcat.

— Lasă-l pe bietul om în pace, murmură Dave.

— Ţi-am spus că eu nu las niciodată un bărbat în pace, zise ea şi rîse din nou.

Fuseseră la teatru, dar şi băuseră undeva. Ea îl atinse pe umăr şi Phil se mişcă.

— Ce dracu?!

— Unde-i Kathy? întrebă ea. Credeam că o să ne aşteptaţi.

Dave aprinse lumina şi Phil se ridică în pat.

— Arăţi drăguţ în pijama, spuse ea.

Dave o dojeni.

— A plecat devreme, răspunse Phil.

Anne şi Dave aveau să atribuie tonul morocănos mahmurelii pricinuite de somn. El nu încerca să pozeze în decepţionat; tonul venea el singur, perfect natural.

— Pune-ţi o haină de casă pe tine, îl îndemnă ea. Am să-nchid ochii.

— Vino să-mi ajuţi să găsim gheaţă! ordonă Dave.

Și el o să se-mbrace. N-are să lase niciodată o femeie să-i vadă halatul lui șic.

În drum spre dormitor, Phil își aminti de farfuriile murdare din bucătărie; le uitase și uitase și de cutiile de conserve deschise pe marginea chiuvetei de spălat vase. Anne își va da seama că totuși Kathy a plecat înainte de cină și va începe să facă presupuneri, tot așa cum făcuse și Kathy cu privire la ea. Dar deodată rîsul lor ajunse pînă la el, un viguros duet de bună dispoziție și, la fel ca la restaurant, în noaptea cînd el le făcuse cunoștință, se simți cuprins de invidie pentru tot ce era veselie și inimă ușoară.

Cînd se întoarse, Anne îi oferi un pahar plin cu ceva care părea a fi whisky, cu excepția faptului că făcea bășicuțe de aer.

— Ține unul cu draci, să te pună pe picioare, Phil. Ea îl privi atent. Bărbații n-ar trebui să poarte mereu haine și cravate. Sînt mult mai atrăgători în cămașă și în pantaloni.

Anne flirta cu el în timp ce Dave privea, și o clipă mai tîrziu vorbea și rîdea cu Dave, plină de intimitate. Ce erau oare toate astea?

— Dave are de gînd să-l roage pe Quirich-Jones să țină oferta în suspensie încă o lună de zile, spuse ea. Și cît va fi el plecat acasă, eu am să le găsesc un apartament unde să locuiască, chiar de-ar fi să mor din asta. Îmi ajuți?

— Desigur. Privi spre Dave. Crezi că au s-o facă?

—.Au auzit și ei de criza de locuințe.

— Dave spune că soția lui nu e una din aia care să declare că se sinucide dacă nu locuiește în casele cele mai elega-a-a-ante și frecventează lumea cea mai bu-u-nă, așa că...

Phil nu auzi restul frazei. Ea făcea aluzie la Kathy. Își întrebuința darul de a imita pentru a reda acea lungire suavă a vocalelor. El i-ar fi putut ierta veninul imitației, dar conținutul cuvintelor era un atac și mai josnic. Și nedrept. Lui Kathy îi plăceau apartamentele și casele și rochiile frumoase așa cum plăceau și altor femei, dar Anne îi reproșa un exces de importanță pe care ea îl acorda acestor lucruri, ceea ce era fals.

— Și apartamentul tău este destul de elegant, Anne. Tonul lui era doar ușor întrebător, nimic mai mult. Tuturor fetelor le plac casele elegante și totuși nu se sinucid dacă nu le au, nu-i așa?

— Ești nervos, tinere, spuse ea. Ești prea nervos. Și pot să aflu de ce?

— Trezitul ăsta pe neașteptate, spuse Dave, e probabil cauza. Și către Phil, ca și cînd ea n-ar fi fost de față: Anne Dettrey asta e una dintre ființele cele mai simpatice și mai scîrboase pe care-am cunoscut-o vreodată. Te previn.

Rîseră cu toții. Rîsul lui îl înmărmuri. Rîsul, fața goală de expresie, tachinăria politicoasă — el mai purtase masca aceasta acum șapte ani, chiar acum șase ani, și cinci ani. Și acum uite-o din nou, ca păstrată în tot acest timp într-un fel de camfor indestructibil, gata să fie scoasă la iveală și purtată în acest nou sezon de durere și nevoie de a-și ascunde adevăratele sentimente.

Anne privi în jurul ei.

— Unde-i baia, Phil? Nu-i așa că ți-e scîrbă de oamenii care spun că vor la „toaletă" sau că „vreau să mă spăl pe mîini"?

După ce plecă Anne, Dave se schimbă imediat. Îl studie atent pe Phil. Îngrijorarea îl făcea să pară încruntat.

— Ce s-a-ntîmplat, Phil?

— Las-o moartă! A vorbi despre Kathy era ceva imposibil. Adăugă imediat: I-au strigat lui Tom „evreu murdar" și „jidan". A venit acasă complet zăpăcit și dărîmat, și eu am simțit că sînt gata să comit o crimă.

Dinții lui Dave scrîșniră.

— Acuma știi totul! îi spuse el lui Phil cu un glas plin de asprime. Asta-i locul unde îți dau lovitura mortală — copiii tăi. Acum știi chiar și asta. Poți să încetezi chiar mîine să fii evreu. Nu mai ai absolut nimic de aflat.

Amărăciune, ură. În glasul lui Dave nu apăruse niciodată vreuna dintre ele. De multe ori Phil reflectase la ușurința lui Dave de a glumi, de a flirta cu Anne de a se ocupa de toate problemele unei slujbe, cu căutări de locuință și chemări telefonice interurbane. În fiecare

discuție pe care o avuseseră împreună, îi admirase atitudinea dîrză, plină de forță, față de oricare dintre aspectele antisemitismului care era luat în discuție, atitudine lipsită de teamă sau milă de sine însuși, neîngrădită nici măcar de o sensibilitate prea pronunțată. Dar acesta era un Dave nou, necunoscut de el.

— Și pe copiii mei i-au lovit, fără strigăte și insulte — doar că atunci cînd doreau din suflet să meargă într-o excursie cu clasa lor s-au văzut excluși ca fiind evrei. A fost o lovitură crîncenă pentru ei și le-a trebuit mult timp să-și vină în fire. Privi repede spre Phil și apoi jos, la pumnii săi strînși. Și alt motiv care te face uneori să devii aproape criminal este... Se sculă. În regimentul nostru era un băiat, Abe Sclussman, bun soldat, bun inginer. Într-o noapte am fost bombardați și el a fost rănit. Eram la vreo zece pași de el; în linie dreaptă. Cineva a strigat: „Dă-mi ajutor cu jidanul ăsta blestemat!" Înainte de a ajunge la el, murise. Astea au fost ultimele cuvinte pe care le-a auzit.

— Isuse!

Anne se întoarse, zîmbitoare, gata de glumă. Ei nu o luară în seamă.

— Eu...

Ea îi privi pe amîndoi, se așeză în tăcere și-și luă paharul de pe măsuță.

— Ți-amintești cînd ți-am spus că asta e bătălia ta, Phil?

Dave observă gestul de prevenire al lui Phil și dădu din cap pentru a spune: „N-am uitat; pot să vorbesc în așa fel ca să nu te dau de gol". El continuă:

— Erau, natural, niște cuvinte spuse așa, de amorul artei. Adevărul e că sînt în lupta asta pînă la gît, și pe vecie.

— Am știut-o dintotdeauna.

Phil simțea o durere crescîndă în piept. Urmă o pauză. Apoi Dave îi spuse lui Anne:

— Ei bine, drăguțo, arăți minunat cu rujul ăsta nou. Cum găsești whisky-ul?

Phil îi lăsă să vorbească mai departe. Veselia lui Anne era acum mai puțin zgomotoasă și, fără nici un motiv evident, afecțiunea și respectul pentru ea îi reveniră în-

dată. Anne se arăta uneori sub aspecte cu totul diferite de adevărata ei natură, ca și toți ceilalți oameni, de altfel. O convingere stranie puse stăpînire pe el; dacă Kathy ar putea auzi povestea lui Dave, toate îndoielile și confuziile din mintea ei s-ar limpezi pe vecie. Poate chiar că și această ruptură definitivă dintre ei s-ar dovedi reparabilă. Numai moartea constituie o prăpastie cu adevărat de netrecut între doi oameni care se iubesc. Poate că în loc să strige plin de furie, el ar mai putea găsi puterea și înțelepciunea să-i explice, să-i demonstreze rațional, să apeleze la bunătatea pe care o știa ascunsă în sufletul ei.

Cînd în cele din urmă Dave plecă s-o conducă pe Anne acasă, Phil se întinse din nou în pat, doborît de oboseală ca în primele zile de instrucție, cu atîta vreme înainte. În minte i se legau cuvinte cu care va încerca s-o apropie iarăși, apoi altele și altele. Apoi adormi.

La un moment dat, în timpul nopții, se trezi și se întoarse cu fața în sus. „Va trebui să lucrez cîteva zile acasă, după ce pleacă Dave, se gîndi el, și pe urmă să angajez iar o fată de serviciu." Mintea lui abia ieșită din somn se eliberase de orice iluzie. Vedea singurătatea ce se întindea în fața lui, și se pregătea s-o înfrunte. Siguranța îi străpunse inima. De data aceasta nu mai era vorba de o ceartă trecătoare. El o pierduse, și nu din cauză că-și pierduse o clipă stăpînirea de sine și tipase, ci din motive care nu se mai puteau șterge.

Întinse mîna după o țigară și stinse lumina.

Oră urmă după oră, zi urmă după zi și convingerea că totul era definitiv sfîrșit se întări în el ca un fel de nod de care inima lui părea a se izbi mereu în bătăile ei. Da, putea să îndure și asta. Și, așa cum fusese acum șapte și șase și cinci ani, așa va fi și acum — lucrul și munca sa îi vor fi de cel mai mare ajutor.

Zi după zi, el scrise. Noapte după noapte, scrise. Nu era nimic altceva către care să se îndrepte după ajutor, decît concentrarea muncii încordate care te face să uiți de tot.

După Betty, fusese cel puțin un sfîrșit căruia nu te puteai împotrivi. Acum nu mai era adevărat, cum fusese atunci, nu mai exista nici un lucru de făcut, de spus,

de scris, de reparat. Acum erau căutările desperate ale minții după o soluție, goana frenetică între „dacă" și „poate". Și veșnic convingerea că totul e definitiv sfîrșit, de care se izbea ca de un zid.

Era ușor să faci jurămintele cele mai solemne că nu te vei mai certa niciodată, nu vei mai striga, nici chiar nu vei mai contrazice. Dar pentru a le respecta ar fi fost nevoie să devii elastic în chestiunea despre care era vorba — să ai bunăvoința docilă de a trăi în casă, a merge la club și a te purta cît mai politicos cu mai marii grupului ce constituia lumea în care-i plăcea ei să trăiască. Și în curînd vei accepta concesiile tacite care vor fi necesare — dacă Goldmanii te vor vizita pentru o lună, nu vei fi îndeajuns de prost crescut și de lipsit de tact ca să ceri invitații pentru ei la clubul de golf sau la cel de natație.

Ai deveni victima jurămîntului tău — sau l-ai trăda.

Nu, nu se va lăsa doborît. Trebuie să reziști din toate puterile, sau ești pierdut. Dacă te simți pierdut, atunci tragi totul la fund după tine, în vina și în dezgustul tău de tine însuți. Nici o dragoste nu poate rezista vreodată contra acestei înfundări în noroi și mocirlă.

Se puse pe lucru. Într-o săptămînă începu cel de-al cincilea și ultimul articol. Devenise un lucru atît de simplu, să scrie. Era doar problema de a deghiza un nume, o față, decorul, dar pentru rest era mai mult o înregistrare decît o invenție. Fiecare lucru era pus pe hîrtie așa cum se întîmplase; el nu era decît biograful lui Phil Green care era evreu. Forța romancierului imaginativ sau a dramaturgului inventiv era ca inexistentă pe lîngă această putere simplă a biografului; aici era realitate, nu fantezie, aici, în paragrafele acestea care se desfășurau unul după altul, erau numai date și acțiuni adevărate. Un fir subțire de dispreț la adresa așa-zișilor scriitori creatori se strecură în țesătura comparației sale. În clipa următoare îl observă și-l smulse afară, ca și cînd el ar fi fost un croitor, iar firul o ață groasă de însăilat pe un rever impecabil de haină.

Toți scriitorii de articole luate din realitate — el își aminti zilele de demult ale gazetăriei sale și discuțiile cu ceilalți reporteri — încercau întotdeauna să se simtă su-

periori tuturor scriitorilor de ficțiuni. Și scriitorii de ficțiuni repetau procesul în sens invers, și se simțeau superiori fiindcă ei puteau crea oameni și întîmplări care nu se întîmplaseră niciodată decît în lumea aceea situată între fruntea lor și vîrful coloanei vertebrale. Nevoia aceasta copilărească de a te simți pe tine mai mare, mai deștept, mai puternic decît cutare.

Printre scriitori aceasta nu prezenta nici o primejdie. Dar cînd o făceau mase întregi de oameni, cînd națiuni întregi o practicau, atunci ea devenea corupția care putea ataca însuși țesutul viu, însuși arborele. Arborele? De ce arborele? De ce se gîndise el la corupție și apoi la arbore? Era o apropiere bizară.

Se sculă și începu să se plimbe prin salon. Lucra încă acasă. Fata cu ziua găsise o slujbă permanentă și el nu reușise, sau nu-și dăduse toată silința, să găsească o altă fată. Acum, că mama sa era iarăși aproape complet restabilită, el scrisese în cele din urmă lui Belle și Mary despre atacul pe care-l suferise, subliniind rapida restabilire și, în scrisoarea către Mary, felul minunat în care el se descurca singur. O lăsase chiar singură timp de o oră în după-amiaza aceasta, pentru întîlnirea pe care Minify i-o aranjase cu avocatul lui „Smith's" Stuart Weldon. Povestea de la Flume Inn îl umpluse pe John de furie și de dorința de a deschide un proces și de a stabili un precedent care să poată fi larg răspîndit prin publicitate. Dar cu toate „probele prezumtive" despre care Weldon le vorbi atît de competent, nu se putea deschide nici o acțiune.

— Nu putem dovedi acuzația.

— Ei merg numai la sigur, ai dracului de mîrșavi fricoși! spuse Minify, și izbise cu pumnul în masă.

John era curat, neatins de corupție, și la fel erau Anne, mama sa, Jayson, Mary, Dave, Tingler — exista o mulțime de oameni care erau într-adevăr curați și integri. Ei erau rădăcinile și trunchiul arborelui — ei bine, iarăși asemănarea dinainte.

Își luă dicționarul enciclopedic Bartlett. De la „corupt" și „corupție" nu găsi nici un fir conducător. Se întoarse la „arbore". În timp ce căuta, mintea lui activă încerca să găsească o explicație propriei lui purtări. Inventa sis-

teme care să-l facă să uite de dorința ce-i tulbura sîngele, de amintirile care-i torturau carnea. În primele zile fusese înlănțuit de gînduri — netulburat de imaginile pasiunii și ale dragostei fizice. Pe nesimțite însă ele se întoarseră, încolțindu-l. Putea oare ceva să fie mai important decît *aceasta,* între ei doi?

Mișcarea degetelor de-a lungul rîndurilor mici de litere mărunte, care încordau ochiul, și poate și mintea, ținîndu-le pe un drum fix și fără abateri, era cea mai bună ocupație pentru clipa de față. De peste zece ori inventase alte sisteme și le întrebuințase, deși le găsea caraghioase.

„Este cunoscut prin fructul său, 1115." Asta s-ar putea să fie o frîntură din ce căuta el. Era un citat din Biblie, așa cum bănuise. Fusese întotdeauna adînc mișcat de anumite pasaje din Biblie, de intonația lor gravă, de umanitatea și frumusețea lor. Găsi citatul întreg la pagina 1 115 și știu că nu era cel pe care-l căuta el. Dar văzu că era din Matei; se duse la rafturi, scoase volumul vechi și uzat legat în piele și începu să citească Evanghelia după Matei. Ceva despre arbore. Ceva depre corupt. Citi înainte, sigur acum că va găsi.

„Sau faci un arbore bun și fructele lui bune; sau îl faci corupt, și fructele lui corupte: pentru că arborele este cunoscut prin fructul său." Asta era, spus răspicat, neîndoielnic, plin de noblețe — Isus adresîndu-se fariseilor. O alegere permanent actuală pentru curățenie și sănătate sufletească la un om sau la o națiune.

Ei o cunoscuseră, bărbații aceia răbdători, încăpățînați, care ani de zile combătuseră și scriseseră și luptaseră pentru Constituție și pentru Drepturile omului. Ei știuseră că nedreptatea poate corupe arborele. Ei știuseră că fructul lui se poate îngălbeni și sfrîji și cădea în cele din urmă pe solul întunecat al istoriei, unde alte visuri de egalitate și libertate au căzut și ele mai înainte, putrezind.

Aceasta era alegerea, și cea mai mare parte dintre oameni o știau așa cum inimile lor știau să bată și plămînii lor să inspire aerul.

Se simți cuprins de încredere. Pericolul insidios va fi combătut și învins. Libertatea era speranța cea mai în-

dîrjită a oamenilor; ea va rezista oricăror noi atacuri, în națiunea aceasta sau în oricare alta.

„Acesta este secolul pentru ea."

Cuvintele se rostiră singure, așa cum, cu multă vreme mai înainte — sau poate doar în dimineața primei zile de Crăciun — o altă frază îi răsunase singură în minte. Ca și cealaltă, aceasta era plină de importanță: „Poate că ăsta este secolul pentru ea".

Alte secole își avuseseră și ele forțele lor directoare. Poate că cel de-al douăzecelea va apărea cu o caracteristică proprie, unică, atunci cînd oamenii de mai tîrziu vor privi înapoi spre el. Poate va fi secolul care să lărgească și să completeze ideea libertății, a tuturor libertăților. A libertății tuturor oamenilor.

Phil se plimbă dintr-un capăt al odăii în celălalt, iarăși și iarăși. Vechile lui obiceiuri îi reveneau repede. Cîteva săptămîni scurte de dragoste împărtășită, de împlinire sufletească — și pe urmă se întorseseră. Trăiești în singurătate; te chinui și lucrezi și gîndești, și cîteodată lucrul și gîndul te smulg pentru o clipă din îmbrățișarea agoniei.

*

După o săptămînă acasă, reîntoarcerea la birou era ca o evadare spre siguranță. În cele din urmă, mama lui îi pusese întrebarea inevitabilă:

— Ce s-a-ntîmplat, dragul meu? Nu te mai vezi cu Kathy?

El fusese incapabil să-și ridice ochii de pe manuscris.

— Nu, pentru un timp n-o să ne mai vedem.

Odată, mai tîrziu, el va trebui să-i spună totul. Și să-i scriu lui Dave să renunțe la orice telegramă de felicitări pentru două februarie. Îl lăsase pe Dave să plece în dimineața aceea fără să-i spună absolut nimic.

Intră în biroul lui Minify spunînd degajat:

— Uite-l pe al patrulea — acum n-o să mai dureze mult.

Studie fața lui Minify. Data trecută fusese prezent și Weldon și orice convorbire personală era imposibilă. Îi spusese ea oare? Și lui Jessie și lui Jane și lui Harry?

Clarificînd totul? Se simți ușurat cînd Minify îi vorbi doar despre articole. Totul era aranjat acum ca publicarea lor să înceapă o dată cu prima ediție din mai. Jayson trebuia în cel mult o săptămînă să înceapă pregătirea ilustrațiilor. Discutară aprins despre fotografii. Apoi se întîmplă!

— Îmi pare rău de voi doi, spuse Minify în cele din urmă. Kathy ne-a spus.

— Mulțumesc.

Ridicol răspuns, plin de stîngăcie; la auzul silabelor calde ale numelui ei, se simțise străbătut ca de un șoc electric.

— N-a vrut să vorbească mult despre asta. Ne-a spus doar că vă găsești mereu în situații asupra cărora aveați păreri complet diferite. Phil nu spuse nimic. Paru grozav de mîhnită, avansă Minify, și inima lui Phil făcu un salt în piept. Spune că are de gînd să plece undeva cîtva timp în vacanță.

El se opri și tăcerea se așeză iarăși între ei.

Ușa se deschise și în cameră intră o fată cu teancul obișnuit de scrisori pentru semnat.

— Domnișoara Mittelson, domnul Green, făcu Minify prezentările.

Și ei se salutară cu un gest din cap. Ea era suplă, brunetă, cu un mers elegant. Phil se gîndi la numele vechi, Ruth și Esther, Bathsheba și Naomi; se simți mișcat de un fel de delicată admirație pentru ideea impersonală a antichității și a supraviețuirii ei.

— Dumneata ești noua ajutoare a domnișoarei Cresson? întrebă Phil.

— Așa e, răspunse ea și zîmbi.

Fata îi vorbi lui Minify ceva despre prima scrisoare și ieși din cameră.

— Ai ajuns la vreo hotărîre în problema lui Jordan? întrebă Phil.

— I-am spus ieri că eu nu concediez niciodată un om pentru felul în care a votat, pentru partidul căruia îi aparține, pentru religia sau morala lui. Dar că am ajuns să consider cea mai mică dovadă de ură de rasă și prejudecată religioasă drept un fel de trădare. El a început imediat să-mi debiteze vechiul șablon, că îi e indiferentă

religia și așa mai departe, și eu i-am tăiat-o scurt. Anunțul din ziar ne-a adus oferte de la o jumătate de duzină de agenții și birouri, înmărmurite de „schimbarea noastră de politică". Minify îl privi radios pe Phil. Am devenit de-a dreptul insultător cînd i-am spus asta lui Jordan — de cinci ani încoace el a reprezentat pe „Smith's" în fața lor. I-am spus că trădare e un cuvînt caraghios, dar că e ceva abject s-o simți în jurul tău chiar în cantități mici. Atunci s-a înfuriat ca un nebun și a demisionat. Recunosc că i-am ușurat mult calea.

— Și de ce nu?

Phil se sculă, straniu de recunoscător pentru această poveste. Ar fi vrut să întrebe mai multe despre Kathy, dar nu putea. Cînd se îndrepta spre ușă, John îi zise:

— Mi-ar fi părut bine să nu se fi-ntîmplat așa, Phil.

Vocea lui devenise mai adîncă. Nu mai vorbea despre Jordan.

— Da.

Chiar odată reîntors în biroul său, cuvîntul încă făcea să vibreze coarda puternic întinsă a regretului din el. Ca și stupidul „mulțumesc", cuvîntul se născuse din prea multă tăcere, ca și cînd el ar fi pierdut obișnuința vorbirii curgătoare. Fusese un călugăr, închis în chilia regretului. Va începe să se întîlnească iar cu oamenii, și chiar de pe acum. Ridică telefonul și o întrebă pe Anne dacă voia să ia masa cu el.

— Cu mine?! Numai tu singur?

Era invitată de altcineva la prînz și insistă să vină și el, „deși vom avea drept dădace pe doi redactori literari".

El acceptă, întrebîndu-se pînă la ce punct știa ea ce se întîmplase.

Domnișoara Wales intră. În timp ce-l punea la curent cu corespondența de informație care sosise în lipsa lui, părea mai puțin distantă, mai comunicativă. Îi zîmbi chiar. Începuse să-l ierte.

— Vreun telefon cît am lipsit?

— Numai două. Le-am dat numărul dumitale de acasă.

— Vreo comunicare? Ea clătină din cap. Nici un număr la care să sun eu?

— Nu.

Ea zîmbi din nou. Phil vru să se oprească aici, dar nu-şi putu înfrîna dorinţa de a şti precis.

— N-ai recunoscut vocea nimănui cunoscut?

— Profesorul Liberman, cred.

— Îl văd astă-seară.

În timpul prînzului, Anne îl supuse pe ascuns unei observaţii atente, punîndu-i întrebări nerostite. El încercă să pară natural, dar ştia că n-o păcăleşte prea mult. Sam Goodman şi Frank Tingler discutau noua serie de articole a lui Dohen. Amîndoi rîdeau de contesele şi tinerii duci şi oamenii de mare familie americană care figurau în ele.

— E pe jumătate nebun în realitate, spuse Goodman. Doamne Sfinte, douăzeci şi cinci de ani de astfel de chin!

— Ce fel de chin? întrebă Phil.

— Chinul de a ascunde că e evreu, zise Tingler calm. Doar astfel poate fi snobul care este el în realitate — cele mai bune cluburi, *Anuarul social*, întreaga rutină. Sam mi-a spus totul azi-dimineaţă.

— Ptiu! făcu Anne. Tu cînd ai aflat, Sam?

— Pe naiba! am crescut cu un nepot de-al lui. Ştiam de asta de acum zece ani, cînd am venit întîi aici.

Tingler zîmbi. Din apropiere, lentilele opace ale ochelarilor nu-i mai ascundeau ochii, şi Phil putea vedea expresia veselă care se citea în ei. Era pentru prima oară cînd îl vedea pe Frank Tingler fără aerul lui de plictiseală.

— Cred că ţi s-ar fi întors stomacul pe dos, spuse Tingler, să fii obligat să păstrezi secretul ăsta al lui, Sam. Totuşi, tipul se pricepe bine să scrie o poveste care să se vîndă.

— Nu-mi întoarce stomacul pe dos mai mult decît alt gen de nebunie! spuse Sam. Cunosc doi tipi — sînt deasupra chestiilor astea, cum ar fi schimbarea numelui sau negarea faptului că sînt evrei. Dar pot să treacă ani de zile şi n-au să pronunţe o dată cuvinte ca *evreu* sau *antisemitism* sau *Palestina* sau *sionism*. Absolut niciodată, oricare ar fi grupul în care se află, conversaţia sau ştirile din ziarul de după-amiază. (Părea impresionat.) Vorbeşte-le despre prejudecată şi au să se lanseze

imediat într-o tiradă nebună pentru apărarea negrilor. Doamne, ăștia sînt cei care-mi întorc cel mai mult stomacul pe dos!

— Dohen și-a schimbat numele? întrebă Anne.

— A sărit doar o literă din alfabet, pornind de la C. Goodman rîse răutăcios.

— Și se mai spune că viclenia e femeiască, observă Anne.

Sam nu părea tulburat.

— Azi-dimineață Frank a început să facă psihoanaliză cu toate gogoșile răsunătoare pe care le scrie întotdeauna Dohen, așa că pînă la urmă i-am explicat ce-l roade pe el de ani de zile.

— Te-ai întrebat vreodată de ce o conversație neplăcută despre un evreu uneori te supără și alteori, cum ar fi acum, te lasă indiferent? îl întrebă Phil alene pe Sam.

— Da. Sam ridică nepăsător din umeri. Dacă știu că tipul care vorbește se leagă de fapte și nu de forma nasului, atunci nu-mi pasă.

— Sam m-a lămurit de mult pe chestia asta, zise Tingler. Am citit ceva — parcă de van Loon — care m-a frapat. Ceva în sensul că van Loon l-ar urî pe Hitler fiindcă l-a obligat să-i simpatizeze pe toți evreii, buni sau răi.

— A trebuit să-l asigur pe Frank, explică Sam, că el și cu mine avem amîndoi un drept lăsat de la Dumnezeu de a urî orice lichea pe lumea asta, fie el evreu, mahomedan sau orice altceva.

— Antilichelism, spuse Anne binevoitoare. Se întoarse spre Phil. Cum se face că sora ta Bella a luat o cale atît de diferită de a ta, Phil? întrebă Anne.

— Sora mea, care? Belle, Isabel?

— McAnny a spus „Bella" — a întîlnit-o în Detroit, sau pe cineva care o cunoaște. Nu-mi amintesc exact. S-a-ntors plin de laudă pentru tine și de dispreț pentru ea, fiindcă se ascunde...

— Oh, Doamne Sfinte!

Era un strigăt, un hohot de rîs, o gîtuire, și toți se uitară la el.

— Ce s-a-ntîmplat?

Anne era gata să rîdă și ea, dacă Phil le va împărtăși gluma. Tingler și Goodman se uitau la el, în așteptare.

— Vrei să spui că McAnny s-a întors... Eu am lipsit o săptămînă de la birou, nu uitați, și n-am aflat nimic, îi spuse Phil lui Anne.

— Ajutoarea mea a aflat-o de la domnișoara Wales a dumitale, care a auzit-o în spălător. El își împrăștie peste tot veninul și spune că dumneata ai fi un băiat de treabă, dar lasa dumitale soră...

Veselia lui Phil se șterse într-o clipă.

— Dracu să-l ia pe infectul ăsta! spuse el. E un mincinos în ceea ce o privește pe Belle; știu de unde-a început, dar... El se opri, apoi ridică din umeri. Am să vă povestesc eu odată despre Belle.

Anne mai ceru cafea și Goodman vorbi despre o nuvelă pe care socotea că Tingler ar trebui s-o cumpere.

Phil își aminti deodată de atitudinea dispusă spre iertare a domnișoarei Wales. Fără îndoială că ea se simțea acum chit cu el. Rîsul i se urcă din nou în gîtlej. Biata Belle! El o asigurase atît de convingător că n-are nici un motiv să se teamă...

În seara aceea discută despre Dohen cu profesorul Lieberman, dar descoperi că îl interesa mai mult să analizeze reținerea lui Sam Goodman de a „trăda" secretul pe care Dohen îl păstrase cu atîta perseverență. Ca și la prima lui vizită, văzu acum că Joe Lieberman rămînea netulburat, aproape indiferent, față de oameni luați individual și de comportarea lor în orice ocazie. El încheie discuția despre Dohen și Goodman cu un liniștit:

— Ar fi mai comod dacă ai putea întotdeauna să știi dinainte cum reacționează oamenii.

Și timp de o oră au discutat „politică atomică". Biblioteca aproape sărăcăcioasă în care fizicianul lucra în apartamentul său vechi de lîngă Columbia crea o atmosferă de camaraderie ușoară. Nimic n-ar fi putut dezlega depresiunea strîns înnodată din sufletul lui, dar aici Phil se simțea complet absorbit de cele prezente. Ca un fel de tangentă la o observație anterioară, Lieberman se înapoie pe neașteptate la „Dohen și viața sa de fărădelege".

— Cred că am să încep o nouă cruciadă — anunță — și ochii îi străluciră de o veselie cunoscută doar de el. Nu te pot invita să iei parte la ea, fiindcă n-ai aerul suficient de evreiesc — dar eu sînt perfect indicat pentru aceasta.

Își plimbă degetele peste fața sa rotofeie, cu nasul coroiat, ca pentru a-și împrospăta imaginea ei.

— Vezi tu, Phil, eu n-am nici o religie, așa că nu sînt evreu prin religie. Mai departe, eu sînt un om de știință, așa că trebuie să mă încred în știință, care-mi spune că nu sînt evreu prin rasă, deoarece nu există nimic în genul unei rase distincte evreiești. Cît privește grupul etnic sau tipul evreiesc, se știe că eu corespund perfect tipului sirian sau turc sau egiptean — nu există nici măcar ceva în genul unui tip distinct evreiesc, din punct de vedere antropologic.

Phil îl așteptă să continue. Omul acesta putea să discute despre fizica nucleară, să comenteze orice subiect și să-l facă rațional, neașteptat, distractiv.

— Cruciada mea va avea un anumit farmec — continuă Lieberman. Voi păși înainte și voi declara ritos: „Nu sînt evreu". Privi spre Phil. Cu fața asta a mea care astfel devine nu o înșelătorie, ci un principiu. Un principiu științific.

— Și unul anticlerical, de asemenea.

— Absolut.

Rîseră amîndoi, apoi Phil deveni gînditor.

— Trebuie să existe azi milioane de oameni care sînt sau atei, sau agnostici, sau religioși doar în înțelesul cel mai vag al cuvîntului, spuse el. M-am întrebat adeseori de ce evreii din categoria lor, poate chiar după cîteva generații de completă desprindere de religie, continuă totuși să se numească evrei?

Acum Lieberman deveni la rîndul lui serios.

— Știu de ce o fac — afară de cîte un ocazional Dohen, ici și colo.

— De ce?

— Fiindcă lumea de azi face să fie încă un avantaj faptul de a nu fi evreu. Buza lui de jos ieși înainte. Ochii

își schimbară expresia de veselie cu una de răceală distantă. Da, va trebui chiar să-mi abandonez cruciada. N-aș putea s-o fac decît în cazul cînd n-ar mai exista antisemiți. Deodată deveni iarăși bine dispus. Îmi vine greu s-o părăsesc atît de curînd. Ar fi fost ceva nevinovat — nu, un fel de curățenie sufletească — ceva care ar entuziasma pe orice om de știință.

CAPITOLUL XIII

— Îți închipui probabil că mama e proprietatea ta?! începu enervată Belle la telefon. Atunci cînd a avut atacul de inimă ai păstrat secretul doar pentru tine o săptămînă întreagă, și acum scrisoarea aceasta calmă, la zile-ntregi după atacul ei!

— Salut, Belle! spuse Phil. Ar fi trebuit să scriu imediat, dar...

— Sau cel puțin să telefonezi! Chiar dacă doctorii au spus că va trece. E și mama mea, nu numai a ta!

— Vrei să vorbești cu ea? Acuma a început să se scoale din cînd în cînd din pat.

Belle nu obișnuise niciodată să sară la el cu atîta înversunare, în zilele din trecut, în California.

— Vreau s-o fac să vină aici pentru îngrijire și o odihnă adevărată, fără scările acelea groaznice de urcat. Am să vin s-o iau imediat ce va putea călători.

Phil făcu un semn mamei sale și puse receptorul pe masă. Vocea lui Belle continua să țîșnească mai departe din el:

— Îmi închipui, Phil, că ai putea în sfîrșit să găsești un apartament unde...

— Ei bine, Belle, te rog! Doamna Green ridică receptorul în timp ce vorbea. În tot New York-ul...

Belle o întrerupse cu întrebări îngrijorate despre cum se simțea. Ușoara greutate în vorbire se părea că o impresionase mai degrabă în sensul că se gîndea mai mult la starea mamei ei decît la propria ei neglijență. O clipă mai tîrziu, își repetă invitația și, stînd în picioare aproape de telefon, Phil putea deslușì fiecare silabă, chiar acum cînd vocea ei se înmuiase.

— Mulțumesc, draga mea, dar voi fi bine în curînd și nu pot să-i las pe Phil și pe Tom singuri, spuse doamna Green. N-avem încă servitoare și Phil nu poate să ia la nesfîrșit masa în oraș seara.

— Atunci scoate-l pe Tom de la școală pentru un timp și adu-l cu tine, spuse Belle energică. Nu cumva spune și el la lume că e evreu, ai?

Doamna Green privi deodată spre Phil. El își băgă mîinile în buzunare.

— Nu cumva și el?! Sunetele din receptor deveniră iarăși mai puternice. Fiindcă dacă ar face așa ceva aici, aș fi obligată să dau pe față jocul ăsta ridicol al lui Phil.

— Belle! Phil o privi atent pe mama sa. Ca mulți oameni răbdători, ea putea atinge culmea furiei o dată la multă vreme. E un lucru îngrozitor ce spui tu acum!

— Firma lui Dick...

— Tu nu te gîndești numai la firma lui Dick, spuse doamna Green. Data trecută cînd ai fost aici ai spus la supărare niște lucruri care m-au făcut să văd că ți-ai pierdut toate principiile dinainte, și asta din cauza ta, nu a lui Dick.

— Oh, mamă, te rog!

— Acum văd că ți-ai pierdut și decența. Mă faci să-mi fie rușine.

Phil văzu că mîna mamei sale tremura. Brusc, îi luă receptorul și îi făcu din cap un semn înspre scaun.

— Ascultă aici, Belle! interveni el autoritar. Nu vreau ca mama să aibă o recidivă. Așa că sfîrșește! Belle începuse să spună ceva, dar el o întrerupse: Și la viitoarea ta vizită aici, să nu mai deschizi discuția. Mai bine să terminăm cu asta acum. Noapte bună!

El puse receptorul la loc și se întoarse spre doamna Green:

— Pare bizar să avem așa ceva chiar în familia noastră, nu? În mai puțin de o săptămînă va fi la New York, încercînd să justifice totul.

— Încetează, Phil! spuse mama cu asprime. Nu-ți dau voie să spui lucruri urîte despre propria ta soră.

Rămase tăcută cîteva clipe, apoi plecă spre camera ei. La ușă se opri.

— Ai știut că ne-am certat în ziua aceea cînd a fost aici? întrebă ea cu o voce stearsă.

— Despre evreul ei, Patrick Curran? Am ghicit.

— Mai mult despre atitudinea ei defetistă în general. Pe urmă despre greva de la uzinele de automobile și

uniunile muncitorești și migrația negrilor spre Detroit. Ea respiră adînc.

— Poate va deveni iarăși ca înainte.

— E prea tîrziu să se mai schimbe. A mers prea departe.

Bătrîna ieși pe ușă.

A mers prea departe. În cazul lui Belle, vindecarea era imposibilă. Dar Kathy? Kathy nu avea aceleași păreri despre greve, uniuni muncitorești și migrații. Kathy nu era defetistă în chestiunea prejudecăților. Putea fi temătoare, chiar slabă, dar întotdeauna în ea rămînea acel ceva care-o făcuse să încerce să-l convingă pe Minify că trebuia luată o măsură bine simțită pentru a le combate.

O speranță reînnoită se ridică în el. Se duse la birou. Timp de peste o oră rămase așezat în fața lui.

Dragă Kathy,

Mi se pare imposibil ca noi să nu putem trece peste cele întîmplate și să ajungem din nou la o înțelegere. N-am încercat niciodată să lămurim cearta în legătură cu serata de Anul Nou. Eu sînt convins că dacă am începe de acolo, am putea descoperi cauza tuturor neînțelegerilor dintre noi. Pot să te văd?

Phil

El, care putea să scrie cu atîta ușurință, el, care putea să facă să curgă mii de cuvinte din vîrful degetelor gonind pe clapele de cauciuc verde ale mașinii de scris, se împotmolise ca un începător în paragraful acesta simplu. De zece ori îl începuse, punînd în cuvintele lui o desperare goală; de zece ori îl începuse, punînd în el matematica înghețată a logicii. În cele din urmă scrisese repede frazele care persistaseră în toate versiunile dinainte. Acestea trebuia să fie, din orice punct de vedere le-ar fi judecat, cele mai potrivite. Închise plicul fără a reciti scrisoarea și ieși s-o pună la poștă.

O oră mai tîrziu se disprețuia fiindcă o trimisese.

★

Răspunsul lui Kathy era la el în buzunar cînd plecă s-o ia pe Anne. Îi parvenise prin poșta din aceeași zi și constituia singurul pașaport de care ar fi avut nevoie pentru a lega prietenii noi; totuși, se simțea cuprins de conștiința unei vinovății, a unei trădări chiar.

Anne intrase la el în birou ca să-l pună la curent cu încercările de a găsi un apartament pentru Dave. Phil fusese incapabil să manifeste altceva decît o oboseală și neatenție.

— Nu prea ești vesel zilele astea, Phil, spuse ea binevoitoare. Mă îngrijorezi.

— Eu? De ce, sînt foarte bine.

— Ei bine, eu nu sînt. Dacă ești liber în seara asta, hai să bem un pahar împreună și să auzi necazurile mele.

Așa deci, ea ghicise. Nu i-ar fi propus o întîlnire seara, dacă n-ar fi ghicit — sau dacă n-ar fi aflat. Toată lumea la birou părea să afle totul, să spună totul. O invitase să cineze cu el. Cu excepția profesorului Lieberman, nu se întîlnise cu nimeni, nu făcuse nimic altceva decît să lucreze. Deodată se simți recunoscător față de ea pentru că-l obliga să iasă din casă, departe de Tom și de mama lui, afară, în lume. Conversația ei inteligentă, plăcută, îl va... „La dracu, n-am nevoie de nici un fel de alibi ca să ies în oraș cu ea!"

Dar în timpul cinei ea păru preocupată, altfel decît era de obicei. Odată se cufundă într-o tăcere lungă și apoi oftă. Un fel de rezistență se născu în el, lipsită de generozitate. Își închipuise că ea glumește cînd spusese „să auzi necazurile mele", și acum îi era teamă că vorbise serios. Se simțea complet insensibil la orice confidențe. Cît de egoist îl poate face durerea pe un om!

— Am să-ți fac o cafea ca lumea la mine acasă, spuse ea.

El admise fără entuziasm că ideea era bună.

În apartamentul ei, Phil privi împrejur. În mintea lui erau ecourile vagi ale fluierăturilor și felicitărilor și urărilor „La mulți ani!" din ultima sa vizită. Deodată scrisoarea din buzunarul lui îi păru placa finală bătută pe un sicriu de mult închis.

Oare Kathy ieșise și ea cu un bărbat în seara aceasta, ascultîndu-l cum îi spune că e frumoasă, văzîndu-i privirea care se plimba pe fața, gîtul și corpul ei? Gelozia își făcu loc în el. Se așeză, înțepenit și răbdător, așteptînd ca spasmul dureros să-l părăsească. Acuma îl cunoștea bine. Era încă ceva diferit față de vremea cînd murise Betty, acest atac, primit de zeci de ori pe noapte, venea din partea unui inamic pe care nu trebuise niciodată să-l înfrunte în timpul celuilalt asalt al disperării.

Anne strigă din bucătărie:

— A început să fiarbă; într-o clipă e gata.

El scoase scrisoarea și o reciti încă o dată:

Nu mai are absolut nici un rost, Phil. M-am gîndit și m-am gîndit, dar îmi amintesc mereu cît de inutile erau pentru mine și pentru Bill încercările de a lămuri neînțelegerile dintre noi. Nu e nici un sens în a continua să mă simt mereu cea care nu are dreptate — e atît de umilitor, mi-ar face viața un chin. Alte neînțelegeri s-ar adăuga la cele existente, și certurile ar distruge tot ceea ce există între noi. Poate că ne-am îndrăgostit prea repede, înainte de a avea timpul să ne cunoaștem cu adevărat. Îmi pare rău.

Kathy

Bagă scrisoarea la loc în buzunar. În cele din urmă, Anne sosi cu cafeaua. Îl privi, clătină din cap și spuse:

— Nu mai fi așa de încruntat.

Imediat după aceea vorbi despre chestiuni de serviciu.

O judecase greșit pe Anne, gîndi el; în mintea lui se formă o scuză nerostită. În ciuda felului ei aspru de a fi, era hotărîtă și clară în judecăți. Nu-ți trezea niciodată îndoieli chinuitoare și nici nu te obliga să fii veșnic atent pentru a sesiza nuanțe.

— Ești o fată grozavă! Nu ți-am spus asta niciodată.

— Eu? Sigur că da, toată lumea o iubește pe Anne.

Se așeză lîngă el pe sofa și turnă cafeaua ca și cînd de-abia ar fi învățat cum s-o facă. Cu o tresărire de surpriză, Phil observă că mîna ei tremura.

— Mi-ai spus că nu prea ești fericită, Anne, zise el într-un impuls subit. Vrei să vorbim despre asta?

— Nu, mulțumesc; atîta lucru am învățat și eu. Nimic nu plictisește un bărbat mai mult decît o femeie nefericită.

— Dar noi sîntem prieteni buni acum.

Ea își puse zahăr în cafea, făcînd „nu" din cap în timp ce amesteca cu linguriță. El îi privi mîna. Era ceva magnetic în gestul cu care ea amesteca, și amesteca, amesteca mereu. Deodată linguriță rămase nemișcată.

— Știu că logodna e ruptă, Phil. Pot să spun ceva despre tine și Kathy?

— Sigur.

Suna prudent.

— John a dat un fel de petrecere la birou seara trecută, pentru funcționarii vechi din categoria mea, și a fost și ea acolo. Am jucat amîndouă teatrul obișnuit, cum că ne-am simpatiza una pe alta.

— Teatru?!

— Probabil că ai ghicit că nu era decît teatru.

— M-am întrebat adeseori.

— Eu nu înghit pur și simplu maimuțărelile de lume mare după care se omoară ea...

— Anne, te rog!

Își puse mîna peste a ei, pentru a îndulci asprimea întreruperii. Îi era imposibil să stea aici cu ea, discutînd, disecînd. Cu un gest repezit, Anne își retrase mîna de sub a lui.

— Oh, perfect, fii mai departe nobilul cavaler. Ea își luă ceașca de cafea, dar fără să soarbă din ea. Doar că, vezi, tu pari să fii om dintr-o bucată... Privirea lui Phil, fixată asupra ei, o făcu să se oprească. Zîmbi. Doamne, mi se pare că mă afund din ce în ce mai mult!

Dave spusese: „Una dintre cele mai simpatice și mai scîrboase". Oare ea resimțise întotdeauna antipatie pentru Kathy? Și era oare numai antipatie? Din nou avu senzația aceea de vinovăție și trădare. Dar era ceva în asta, un indiciu, poate chiar indiciul pe care-l căutase el. „Maimuțărelile astea de lume mare" era felul ei de a caracteriza ceea ce Kathy numea „a duce o viață plăcută" sau „a cunoaște oameni distractivi". Cît de importante

erau oare lucrurile acestea pentru Kathy? Vocea ei rosti o frază în mintea lui: „Cînd mi-au lipsit lucrurile pe care le aveau prietenele mele, atunci m-am simțit mai nefericită și mai invidioasă". În fraza aceasta era ceva interesant, o ipoteză, o descoperire posibilă. Personal, va trebui să cerceteze mai departe în direcția aceasta. Dar nu acum. Și singur, fără nimeni, nici chiar cu Anne.

— Desigur că sper, spuse el cu voce tare, să putem găsi o locuință pentru Dave înainte de a trece luna. O s-o placi pe Carol la fel de mult cum îl placi pe Dave.

Ea se întoarse repede spre el.

— E o aluzie?

— Nu, nici gînd.

— Sau insinuare?

— Anne, ce dracu-ți veni! El întinse mîinile, cu palmele în sus, într-o nevoie instinctivă de a-i arăta că nu ascunde nici o șmecherie, nici o armă, nici o intenție. Cred că am vrut doar să schimb subiectul și am făcut-o cam neîndemînatic.

Se întoarse spre ea:

— E-n regulă.

Ea scuturâ din cap, ca un copil obraznic. Dar în clipa următoare, se aplecă și-și ascunse fața în mîini. Privind-o, Phil simți o apropiere bruscă între ei doi — aici în fața lui era durerea universală, oricare ar fi fost cauza ei. Întinse mîna și-o mîngîie pe păr, stîngaci ca un copil de doi ani care mîngîie o pisică. Anne se întoarse înspre el, își lăsă capul pe genunchii lui. Carnea lui înfiorată simți respirația ei caldă trecînd prin stofă; pulpa lui simți ridicarea și lăsarea pieptului ei. Mîna lui încetă de a mai mîngîia părul.

— Totul e atît de al naibii de idiot, Phil! Vocea ei suna înăbușită și îngroșată. Sîntem amîndoi nefericiți. De ce n-am încerca să găsim o cale?...

El nu făcu nici un gest. Nu rosti nici un cuvînt. Anne era la fel de nemișcată și tăcută ca și el. Secundele treceau ca și cînd ei ar fi fost un tablou pe o scenă de teatru, așteptînd înțepeniți să treacă un anumit inter-

val de timp. Apoi ea se ridică. Cînd vorbi, vocea îi era în același timp jenată și sfidătoare:

— Hai să vedem un film, propuse ea.

*

Pentru a treia oară, Kathy greși nota. Nervii ei se înfiorară de sunetul discordant. Își luă mîinile de pe claviatură și rămase pe loc privind notele. Era mai bine să renunțe și la lecția din săptămîna aceasta, ca și la celelalte.

Se sculă și se îndepărtă repede de pian. În cele zece zile de cînd se întîmplase, părea că se îndepărtează de orice. Trebuise să se forțeze pentru a răspunde la scrisoarea lui Phil. Și acum o oră, cînd telefonase Bill, cerînd s-o vadă, pretextase o durere de cap în dorința de a evita trista jumătate de oră pe care știa că i-o va aduce o astfel de întrevedere. Poate că la urma urmei „divorțurile cu supărare" erau mai înțelepte, fără farsa aceasta a amabilității.

— Sînt pe cale să demisionez, Kathy, și să formez o firmă proprie, spuse el. Mi-ar fi de mare ajutor să discut chestiunea cu tine.

Bietul Bill! Vechiul obicei de „a-și împărți munca". Refuzase să-l însoțească la un bar și-l invitase la ea. Poate că măcar de data asta n-o s-o mai plictisească cu toate amănuntele „căutării firului conducător".

— Nu prea arăți grozav, începu Bill cînd sosi.

— E doar efectul lunilor de iarnă.

Îi servi whisky cu apă. Lui nu-i plăcuse niciodată sifonul sau gheață multă. Se așeză unde obișnuia Phil să stea, la un capăt al sofalei. Bill părea stingherit; ea observă imediat lucrul acesta. Venise oare pentru altceva decît să-i vorbească despre noua firmă?

— Zilele trecute am dat peste Tom Manning la masă la niște prieteni, zise el. Mi-a spus că a aflat de la Jane că ai rupt logodna.

— Da. Ellen și Tom sînt încă nebuni după schi?

— Cred că da. Bill își sorbi băutura, în timp ce ea îl observa. Aerul lui sănătos dar lipsit de expresie nu se schimba niciodată. Te-am văzut pe tine și pe domnul

Green împreună într-o seară. Tonul lui accentuă că totul fusese absolut întîmplător.

— Cînd? De ce nu ne-ai făcut semn?

— Era la ieșirea dintr-un cinematograf, înainte de Crăciun, cred. Am încercat să-ți atrag atenția, dar voi v-ați urcat amîndoi într-o mașină. N-am știut cine e, natural, dar cînd mi l-ai descris pe domnul Green în ziua cînd m-ai pus la curent, l-am recunoscut.

„Domnul Green" sunase discordant.

— Da, trebuie să fi fost Phil, spuse ea.

De ce nu spusese Bill că i-a văzut în timpul vizitei lui de Anul Nou? Ea se hotărî să nu întrebe.

— Ei, cum e cu firma asta numai a ta?

— Imediat, Kathy. El sorbi iar din pahar. Îmi pare rău, dacă faptul că ați rupt logodna te-a mîhnit, spuse el stîngaci.

— Îți mulțumesc, Bill, zise ea, mișcată. Nu mai sînt mîhnită, dar oricum, să nu mai vorbim despre asta.

— Tom mi-a spus că e evreu. E adevărat?

Ea îi aruncă o privire rapidă.

— Da, e adevărat.

— Ei bine, atunci, cine știe, poate, cu vremea...

Intonația lui făcea din cele cîteva cuvinte o întreagă declarație, subiect, predicat, complement, atribute — vocea satisfăcută de sine, clătinatul judicios al capului reușiseră s-o completeze. Era o frază întreagă. Puteai chiar să-i faci analiza gramaticală. Simți cum furia fierbe în sufletul ei. Nu se va lăsa antrenată într-o discuție cu el. În timpul căsniciei lor avuseseră atîtea certuri complet inutile din cauza prejudecăților imediat manifestate ale lui Bill.

— Trebuie să plec devreme la mătușa Jessie, zise ea cu hotărîre. Ai și demisionat, Bill?

— Nu, chestiunile financiare nu se fac niciodată în pripă. Părînd gînditor, se trase de lobul urechii drepte. Era unul dintre gesturile lui vechi care denotau preocupări de afaceri. Ceea ce vreau să spun, continuă în cele din urmă, este că o dată cu vremea faptul de a fi soția unui evreu ți-ar fi provocat tot felul de neplăceri.

— Bill, te rog! Furia din ea prinsese acum glas. Într-adevăr, ai...

Dar nimic nu-l putea tulbura pe Bill, niciodată.

— Cum ar fi chestia cu cabana, spre exemplu. Desigur că ați fi putut s-o vindeți. Eu însumi ți-aș fi cumpărat-o cît ai fi clipit din ochi.

— S-o vindem!? Ea își puse paharul jos. De ce am fi vîndut-o?

El păru mirat.

— Făcea impresia unui om de treabă, Kathy.

— Este un om de treabă.

— Ei bine, atunci nu s-ar fi vîrît niciodată într-un cartier care nu primește evrei — nu s-ar fi simțit niciodată bine acolo.

Ceva o străpunse ca un pumnal.

— Știu că tu dezaprobi asta, continuă Bill, și eu la fel, dacă sînt dintre cei de treabă; dar, ei bine, asta e realitatea. Ridică din umeri. Și nu v-ați fi putut duce nici la New Canaan, nici în oricare alt loc de pe lîngă Jane. New Canaan e încă și mai strict în chestiunea evreilor decît Darien.

— Încetează, nu mai spune nimic! Urăsc lucrul ăsta. Știi bine care e părerea mea.

— Dar bine, Kathy. Vocea lui încerca s-o liniștească. Așa cum ți-am spus mereu nu poți să schimbi tu toată lumea, și n-are nici un rost să te...

Din nou înțepătura. Ea se ridică brusc în picioare. Bill se ridică și el. Bună creștere, bună purtare, întotdeauna. Îl ura; încă unul din cuvintele lui insinuante, și va urla la el.

— Ți-am spus că am o migrenă! Mi-e mult mai rău acum. Trebuie să mă întind. Observă privirea lipsită de înțelegere. L-ai văzut pe Phil. Știi că nu e un tip murdar sau bolnav sau vulgar. Ar putea el să aducă vreun prejudiciu cartierului sau valorilor imobiliare? Ar putea? Atunci cum e posibil să vii aici și să spui toate grozăviile astea cu atîta calm?

— Ce grozăvii?!

În glasul lui era doar perplexitate.

— Oh, nu! Apoi zise, cu greutate: Bill, te rog, pleacă acum. Îmi crapă capul. Cu altă ocazie o să vorbim despre noua ta firmă.

Îl lăsă acolo, în picioare, și se duse în dormitor. Închise ușa. Ascultă. Cînd auzi ușa din față, Kathy se întinse pe pat.

Era ceva înnebunitor în aceasta, ceva mult mai oribil decît tot ce fusese între ei în vechile lor certuri. Ceva care nu-l privea pe Bill; ceva care-o viza pe ea și care era insuportabil.

„Nu s-ar simți niciodată bine acolo... New Canaan e chiar mai strict decît Darien... nu poți schimba toată lumea..."

Frazele parcă o biciuiau. „Oh, nu!" De data asta ea era cea care nu voia să le creadă. Dar nu era același lucru. Ea rostise cuvintele acelea ca pe ceva groaznic; Bill le spusese cu un ton obișnuit, fără nici o emoție.

Rămase nemișcată. Înțepătura ascuțită se transformă într-un val de căldură care o cuprindea încet, încet.

Asupra tuturor chestiunilor importante, ea și Bill ajunseseră la concluzii diferite. Dar în cazul de față? În cazul acesta nu mai era nici o diferență. În ton, în dispoziție, poate, dar nimic mai mult. Unul cîte unul, argumentele pe care ea i le oferise cu desperare lui Phil în ziua aceea, cu privire la Dave, ieșiseră ușor și fără efort de pe buzele lui Bill.

De pe buzele, din inima și din mintea meschină a lui Bill Pawling.

*

În timpul cinei și după aceea, atenția lui Kathy se întoarse la singurul amănunt care pleda în favoarea ei. „Tonul și dispoziția sînt importante; ele formează prăpastia dintre acceptare și respingere."

Se forță să susțină conversația cu familia Minify, dar gîndurile ei își urmau mai departe propriul fir, căutînd liniștea și împăcarea cu ele însele. La desert se mai calmase, dar simțea că trecuse printr-o febră scurtă, sălbatică.

În salon, unchiul John își luă ceașca de cafea de pe tavă și spuse:

— Vrei să citești ceva în manuscris?

— Vorbești cumva cu mine, scumpule? întrebă Jessie.

— Nu, Jess. Credeam că poate i-ar face plăcere lui Kathy.

— Nu cumva...?

Kathy se opri și el nu răspunse. O privi nemulțumit. Avea un aer abătut care-l îngrijora. Luase obiceiul ca aproape în fiecare seară să ia masa cu ei; nu mai era nici o îndoială că trecea prin niște clipe foarte grele. El o privi chiar în clipa aceea, în timp ce lua ceașca de cafea pe care i-o întindea Jessie, și și-o aminti ca studentă, apoi ca tînără căsătorită, și apoi ca femeie proaspăt divorțată. Niciodată pînă acum fața ei frumoasă nu avusese scobitura aceea între maxilar și orbită; niciodată pînă acum el nu mai observase arcurile reliefate ale pielii lucioase, aproape uleioase, de sub ochii ei. Cînd era singură acasă plîngea; de aceea îi apăruseră. Teatrul pe care-l juca tot timpul era foarte reușit, dar nu izbutea să-l păcălească pe el. Părea atît de logică explicația pe care în cele din urmă i-o oferise ea lui Jessie: Phil era atît de dîrz, atît de impulsiv și supus la dese schimbări de dispoziție, atît de surd la alte puncte de vedere decît cele ale lui, încît ea s-ar fi văzut pusă în alternativa de a deveni un fel de copie ștearsă a lui sau de a se pregăti pentru a face față unor discuții neîncetate sau unor scene neplăcute cu privire la tot felul de probleme. Era mai înțelept să admiți totala nepotrivire dintre ei, chiar de la început, decît atunci cînd ar fi prea tîrziu. Asta era totul.

Toată această explicație fusese un fel de surpriză pentru el, care și-l închipuise altfel pe Phil. Dar, desigur, în relațiile mărginite doar la chestiuni de serviciu era imposibil să-ți dai seama de întregul caracter al unui om. Ea credea sincer ce spunea — în orice caz, suficient de sincer pentru a suferi mult din cauza aceasta. Ce greu e să fii tînăr! La șaizeci de ani te frămînți pentru problemele omenirii; în tinerețe te frămînți pentru o singură ființă. Și atît de opacă și de încăpățînată este această frămîntare, încît poți ascunde întreaga lume cu ea, așa cum poți ascunde soarele cu un ciob de sticlă fumurie.

— E ultimul articol din serie, spuse el în cele din urmă. L-a predat azi după-amiază la redacție.

— Nu prea mă descurc bine cu manuscrisele.

— Hm! Odată pornit, scrie destul de curgător și fără prea multe ștersături.

Traversă camera să-și ia servieta. Ea îl urmări pe cînd o deschidea, așteptînd plină de nervozitate, ca și cînd el ar fi dat la o parte o cortină din dosul căreia ar putea apărea chiar Phil în carne și oase. Se simțea încă mult prea zdruncinată pentru a suporta o nouă emoție. Unchiul John scoase la iveală un teanc de foi bătute la mașină, prinse împreună la capăt cu cea mai mare clamă pe care-o văzuse ea vreodată. Îl privi cum răsfoiește paginile, citind cîte o frază ici și colo. Mîinile lui Phil ținuseră paginile astea doar cu cîteva ore mai înainte; unchiul John îi auzea vocea pe cînd i le înmîna. Viața lui continua pe aceleași cărări, sigură și fără devieri.

— Am să le pot aprecia mai bine cînd vor fi tipărite, unchiule John.

— Bine, dacă preferi așa.

El mai întoarse o pagină. Părea mulțumit, în parte de Phil și în parte de propriul său discernămînt în a-l alege ca redactor.

— E grozav de bine închegat totul, aprecie el fără a-și ridica privirea. În astea cinci articole a adunat o sumedenie întreagă de dovezi, privite din toate punctele de vedere și culese de pe tot întinsul țării, dar a reușit să le încadreze atît de bine în povestirea proprie lui experiențe, încît treci fără cea mai mică poticnire de la obiectiv la subiectiv. Aruncă manuscrisul pe măsuța de cafea. Va fi o adevărată senzație!

— Ce păcat, problema cu mama lui! interveni Jessie. Spui că acum s-a făcut bine?

John aprobă din cap, dar nici unul dintre ei nu-i vorbi. Pentru încă o bucată de timp, fiecare își sorbi în tăcere cafeaua.

— Un pasaj din articolul ăsta este despre tine, cred eu, spuse John cu un ton obișnuit.

— Despre mine!? Privirea lui Kathy îl acuza de minciună. Oh, nu cred ca el să fi făcut asta!

— Ei bine, totul e cu îngrijire deghizat — tot ce e personal în povestirea lui e deghizat. Natural că nu spune că acțiunea se petrece la „Smith's Weekly" — vorbește doar de un mare birou de afaceri.

— Dar tu ai putut să recunoști?

— În toate articolele e vorba de o femeie frumoasă; căsătorită, în jur de patruzeci de ani, soția unui prieten de-al lui din Rumson, statul New Jersey, cu doi băieți. Dar eu am intuit despre cine-i vorba.

— Unchiule John, nu cred că a făcut așa ceva!

— Și de ce n-ar fi făcut-o? Eu apar în articolul numărul doi — marele liberal care are chiar în biroul lui un director de personal antisemit și care nu și-a dat niciodată osteneala să afle lucrul acesta! M-a luat serios de tot la refec. Natural, cînd am citit, vreo cinci minute m-a cam iritat. Dar trebuia s-o facă, Kathy. El scrie ceea ce i s-a întîmplat lui în timp ce era evreu — tu și cu mine și toate celelalte sîntem ceea ce i s-a întîmplat lui. Ai fi vrut să le lase pe toate astea deoparte și să imagineze altele?

— Nu, dar dacă tu recunoști femeia aceea...

— El a luat vreo zece ființe și le-a condensat pe toate în ea — așa procedează orice scriitor demn de numele ăsta, cînd vrea să obțină tipuri de oameni ușor de recunoscut. Întinse mîna și i-o mîngîie pe a ei. Era un gest neașteptat, un fel de consolare mută. Tu ești o ființă absolut aparte pentru cei care te iubesc, Kathy. Dar în același timp ești și un tip, ca oricine altcineva.

— Cred că așa trebuie să fie. Nu te gîndești însă niciodată la tine însuți ca la un tip.

Rămaseră tăcuți. Kathy privi la clama lată de zece centimetri. În lumina umbrită a camerei ea strălucea ca argintul. Se aplecă și ridică alene manuscrisul.

Pe cînd întorcea paginile, unele fraze îi atrăgeau privirea, dar abia dacă reușea să le filtreze înțelesul prin ceața simțămintelor. Atingerea hîrtiei era ca și cînd ar fi simțit din nou corpul lui aproape de al ei.

„... plecînd în mașină de la hotel, aflase totul despre fiecare bărbat sau femeie cărora li se spusese că locurile erau ocupate, cînd eu știam că nu-i adevărat, despre fiecare tînăr respins de o universitate, fiindcă aveau

deja prea mulți newyorkezi, cînd el știa că adevăratele cuvinte erau *evrei* sau *străini* . . .“

Întoarse o pagină: „. . . furia aceasta primitivă care te cuprinde cînd îți vezi propriul copil zdruncinat și zăpăcit de faptul că l-au ales pe el pentru a fi atacat . . .“. Ei îi scăpară frazele următoare. Apoi: „. . . o nouă fază în propriile mele reacții. Din clipa aceea am văzut totul ca pe atacul neîncetat al unei sute de milioane de adulți asupra unor copii de șapte și opt și zece și doisprezece ani; asupra băieților și fetelor la vîrsta adolescenței, asupra tinerilor care încearcă să se înscrie la excursii . . .“.

Vălul care-i acoperea mintea începu să se subțieze.

— Nu văd nimic aici despre mine, îi spuse ea lui John.

El nu răspunse.

Mai răsfoi cîteva pagini, căutînd, aproape temătoare, ca o femeie vanitoasă care-și caută propria figură într-o fotografie făcută în grup și speră că nu va fi prea urîtă. „. . . Și am simțit deodată că știu de ce femeia asta frumoasă din Rumson nu va putea niciodată să lupte cu adevărat contra lucrurilor pe care ea spune că le urăște. O parte din ea le urăște cu adevărat, dar partea aceea e în război cu o altă parte, o parte ascunsă, o parte care-și are originea în mîhnirile copilăriei ei, fiindcă «celelalte fete» aveau case mai frumoase și haine mai elegante. Ca și alte milioane de oameni, ea a urmărit visul american de «a ține pasul cu Jones-ii» sau de a-i întrece. Și partea aceea încă ascunsă din ea trăiește cu ambiția căpătată din copilărie de a face parte din «grupul elegant» al comunității ei. Nu-și va risca situația la care rîvnește atît de mult făcînd gafa ca la vreun dineu, unde cineva se leagă de evrei, ea să le ia apărarea; nici nu va risca să pară stîngace nesocotind «regulile» lumii elegante în care trăiește. În timpul războiului purtat cu foc și gloanțe, ea a muncit pînă la epuizare în fabrici, a vîndut bonuri de înzestrare, a acceptat toate neplăcerile cartelelor și ale lipsurilor ca un adevărat soldat. Dar în timpul acestui război ascuns care va hotărî viitorul țării, acest război secret în care antisemitismul e una dintre armele cele mai des întrebuințate, ea e incapabilă să

contribuie cu altceva decît cu exclamații mirate de dezaprobare. Propria ei dorință de bunăstare o paralizează."

Kathy aruncă manuscrisul din mînă. Evită privirea lui John. Apoi spuse:

— Ce-ai zice de un rummy, mătușă Jess?

Și imediat Jessie se duse la dulăpiorul ascuns în zid, sub rafturile bibliotecii, și scoase cărțile.

— Dar nu stăm prea tîrziu, Kathy, zise Jessie. Să știi că mă îngrijorezi foarte mult, cînd te văd slăbind așa mereu. Trebuie să te pui serios pe dormit.

— E ușor să vezi defectele celorlalți, replică Kathy, adresîndu-se în general, în timp ce trăgea scaunele lîngă masa de joc.

— Uneori defectele sînt perfect adevărate, Kathy. Minify își întoarse privirea spre foile răvășite. În primul articol declară că nici el însuși nu s-a socotit vreodată ca într-adevăr deasupra oricărui reproș.

— Nu spune nimic despre adevărații bigoți...

— Oh, ai să găsești cîte amănunte vrei despre asta în articolele celelalte. Dar mi-a arătat o ediție de probă a dării de seamă din revista „Fortune" — e teribil de interesantă. Dovedește categoric un fapt asupra căruia el a insistat tot timpul în articole. Privirea lui Minify era plină de seriozitate. Cel mai mare procent de antisemitism vine acum din clasa celor bogați.

— Într-adevăr? Nu complet de-a-ndoaselea?

— Înșiși oamenii care dau tonul pentru toată țara în materie de îmbrăcăminte și de automobile... și altele. Îl amuza mirarea ei. Și cei mai în vîrstă mai mult decît cei tineri. Darea de seamă arată de asemenea că numai nouă la sută din populație are prejudecăți.

— Asta nu-i chiar așa de mult, aprecie mătușa Jessie.

— E de ajuns. Se întoarse din nou spre Kathy. Ceea ce Phil încearcă să facă este să convingă restul celor care dau tonul și creează curentele de opinie, cei care într-adevăr sînt contra oricărei prejudecăți, să iasă la iveală și să lupte. Nu numai cei bogați, ci oricare dintre ei.

Kathy privi în jos spre manuscris, ca și cînd s-ar fi rugat de el să o judece și s-o declare o luptătoare

— Și nici nu-ți trece prin gînd cît de mulți sînt creatorii de opinie publică din tabăra noastră față de cei dintr-a lor, continuă John cu o intensitate neașteptată. Chiar o mînă dintre noi în fiecare comunitate am putea crea un nou curent național de opinie în cîteva luni. La naiba, merită să faci încercarea asta!

— Ești gata, Kathy? întrebă mătușa Jessie. Vrei să jucăm la pică?

*

Două zile mai tîrziu, Phil ținea în mîna ridicată un sul gros de manuscris, arătîndu-l domnișoarei Wales.

— Articolele unu și doi, spuse el; corectate și gata de tipar. Am să pun la punct și numărul trei, pînă ești dumneata gata cu astea.

Îi aruncă sulul. Ea îl prinse și începu să desfacă banda de elastic. Cauciucul scîrțîi, frecat de hîrtie.

— Cît timp crezi că-ți trebuie pentru ce ai acolo? întrebă Phil.

Ea își ridică privirea și răspunse:

— Sînt vreo zece mii de cuvinte, nu credeți?

Palmele ei deschise continuau să răsucească elasticul care opunea rezistență, și Phil își reaminti o scenă, cu ani înainte, cînd privise o vînzătoare îmbrăcînd o pereche nouă de mănuși pe degetele înțepenite ale lui Betty.

— Mai mult decît atît, continuă el, fiecare dintre ele are aproape șapte mii de cuvinte. Minify mi-a spus să nu tai nimic. Deocamdată, cel puțin.

— Atunci mîine seară sînt gata, spuse ea cu siguranță în glas. Merge foarte repede cînd nu e scris de mînă.

Ea îi zîmbea, nerăbdătoare să-și înceapă în cele din urmă misiunea. La ironia ei pe chestia „secretului" lui Belle, el nu reacționase. Acum se părea că totul trecuse. Privi în jos spre mîinile ei. Banda de elastic era acum la marginea de jos a sulului, comprimîndu-l în așa fel încît deasupra ei hîrtia se răsfira în evantai, ca un con răsturnat. „Conul abundenței, se gîndi Phil. Plin de toate bunătățile, ură, indiferență și ipocrizie. Și poate și de speranță, în același timp." O privea atent.

Ea reuși să scoată elasticul, apoi spuse pe un ton profesional:

— Și, natural, dacă e plin tot de corecturi în peniță și de adaosuri...

În timp ce vorbea, mîinile ei se agitau pe hîrtia îndoită, împăturind-o în sens invers și netezind-o pe genunchi. Apoi se uită la prima pagină. El îi văzu privirea oprindu-se pe titlu.

— Opt săptămîni?

Își întoarse ochii spre el, apoi imediat în jos spre primul paragraf. Phil nu schimbase nimic. Luase hotărîrea, cu mult înainte, să povestească totul pe față, începînd chiar de la nemulțumirea lui legată de „misiunea asta blestemată". Nu s-ar putea spune că-i făcea mare plăcere să-și amintească lipsa lui de entuziasm de la început, dar acesta era adevărul adevărat.

O privea încă atent pe domnișoara Wales. Ea se apropia de sfîrșitul primei pagini. Capul îi era aplecat și el nu-i putea vedea decît profilul. Văzu că gîtul ei subțire începuse să prindă culoare. Se simți mișcat. Era impresionată. La asta nu se așteptase.

Ea trecu la pagina a doua. Apoi, pe neașteptate, puse manuscrisul deoparte.

— Dumneata ești creștin, domnule Green! Surpriză, reproș, încurcătură, toate acestea erau în privirea ei, în tonul neîncrezător. Și eu care n-am bănuit nici o clipă; m-am lăsat dusă... oh, Doamne Sfinte!

— Așa a fost și cu toți ceilalți, ce dracu!

— Eu am fost mai mult cu dumneata decît oricine altcineva, și totuși nici o singură clipă...

Fața i se coloră. Expresia ei de mirare îl nedumerea. Bizară, o reacție atît de puternică.

— Ce te intrigă, domnișoară Wales?

— Nici nu mai știu ce să spun!

— Pari a lăsa să se înțeleagă, într-un mod indirect, că într-adevăr există o deosebire între evrei și creștini.

— În ce fel?

— Părînd atît de rușinată că n-ai ghicit adevărul.

— Oh, domnule Green! Dumneata așa faci întotdeauna, crezi ce-ți convine dumitale. Se uită la el, într-o

rugăminte mută să n-o mai chinuiască. Sînt atît de... mă simt complet zăpăcită, fără să-mi dau seama de ce.

— Ține-ți firea. Sînt același tip care am fost și ieri.

— Cred... cred că așa e. Clipi repede din ochi. Dar ce v-a venit să spuneți la oameni — așa, de bună voie —, asta n-o înțeleg.

— Ai să înțelegi cînd ai să ajungi pe la pagina zece.

Ecou al vocii lui Kathy cînd îngenunchease lîngă Tom. Marea Binecuvîntare — domnișoara Wales o simțea și ea, ca și Kathy, numai că într-un fel de reflecție inversată. Amestecată cu surpriza ei explicabilă era neîncrederea plină de mirare că cineva ar putea renunța de bună voie la gloria aceasta! Și dacă el ar acuza-o din nou de antisemitism, de acceptarea idioată a părerii că a fi creștin e mai bine decît a fi evreu, ea l-ar acuza că vede lucrurile așa cum îi convine lui. Sau s-ar face din nou ecoul lui Kathy. „Nu fac decît să constat o realitate."

— Așa..., te rog să-mi dai primul capitol cînd va fi gata, ca să-l pot preda la departamentul artistic, zise el. Fata părea încă tulburată. Ascultă-mă un moment, domnișoară Wales. Ea îl privi, gata să se simtă jignită. Uită-te, eu sînt același om care am fost întotdeauna, spuse cu blîndețe. Aceeași față, același nas, haine, voce, totul. Numai cuvîntul „creștin" e diferit. Într-o bună zi ai să crezi că e adevărat ce-ți spun, că oamenii sînt doar oameni și nu titluri sau etichete.

Ea înfășura manuscrisul atît de strîns, încît Phil se gîndi că-i stoarce toată viața din el. Domnișoara Wales ieși și căută o țigară. Prima dată cînd se catalogase el însuși în felul acesta, cuvîntul magic fusese „evreu". N-ar trebui, se gîndi el, să fie atît de surprins de acest prim mic episod de la începutul „bombei" pe care-o va constitui deconspirarea lui; nu trebuie să te simți niciodată mirat sau surprins cînd ai de-a face cu iraționalul. Predarea manuscrisului era un punct crucial în ceea ce privea seria de articole, dar nu avea un înțeles prea mare în ceea ce-l privea pe el personal. Kathy avea dreptate. El se schimbase. O dată ce te-ai schimbat în modul de a privi astfel de lucruri, nimic nu te mai poate face să-ți revii. El își terminase rolul, și totuși

nu terminase nimic. Cele opt săptămîni îi dezvăluiseră anumite lucruri, foarte multe lucruri, și numai în legătură cu faptul de a fi evreu. Ele îl smulseră definitiv din orbirea dinainte.

Învățase ce înseamnă să fii evreu. Dar învățase de asemenea foarte multe despre ceea ce înseamnă să fii oricine.

Manuscrisele articolelor trei și patru formau un teanc gros în plicul de Manila de pe birou. Întinse mîna și le scoase afară. Trei zile trecuseră cu corectatul primelor două, dar restul ieșiseră din mașină cu mult mai multă ușurință; nu vor necesita o revedere atît de amănunțită. Luă un creion. Apoi simți că e mult prea plictisit pentru a se mai apuca de lucru.

Se lăsă pe spate în scaun. Calendarul de birou îi atrase privirea. Vineri, opt februarie. În clipa aceasta ei ar fi fost pe o plajă scăldată în soare în Nassau, lenevind unul lîngă altul pe nisip, apropiați de amintirea nopții petrecute împreună. Își strivi țigara în scrumieră. Simțea nevoia să se plimbe, să iasă de aici, să se ducă undeva.

Pe coridor îl zări pe Bert McAnny și trecu mai departe prefăcîndu-se că nu-l vede.

În ziua aceea, după prînz, se dusese drept la Bert să discute despre bîrfele lui legate de Belle. Gestul lui se dovedise inutil, chiar ieftin.

„Dar, Phil, Jeff Brown a spus asta, nu eu. Tot ce-am spus eu a fost că dacă aș fi evreu, aș fi la fel ca tine."

„Lasă periuța, Bert! Mă miră faptul că tocmai cei care fac viața un iad pentru evrei sînt primii care cer răbdare și curaj și demnitate din partea lor."

Acum, doar simpla vedere a lui Bert îl făcu să se întrebe dacă Belle va avea vreo neplăcere acolo, sau totul va rămîne în stadiul de bîrfeală, fără a-i ajunge la urechi? Ei bine, va trebui s-o suporte. Ea și cu Dick și cu întregul Naismith Motors.

Trecu alene de-a lungul coridorului. În sala mare, douăzeci de mașini de scris zoreau înainte în zgomotul uscat al clapelor, întretăiat cu sunete de clopot și scrîșnetul supărat al carului repezit înapoi. Le arătase oare domnișoara Wales colegelor sale titlul și primul para-

graf din articole? Aveau oare toate aceeași expresie de mirare nețărmurită, sau poate vreuna dintre ele le-a primit cu interesul acela natural și obișnuit pe care-l simțeau în fața oricărei „bombe" gazetărești?

Ușa de la biroul lui Anne era deschisă. Secretara ei era înăuntru cu ea.

— Hei! spuse el, și vru să treacă mai departe.

— Phil, vino înăuntru. Am găsit un apartament pentru Dave!

El intră și așteptă în timp ce vorbeau cele două femei. O privi cum rezolvă totul, îndemînatică, prietenoasă, veselă ca întotdeauna. Nimeni în lumea asta, își zise el, nu putea s-o privească, s-o asculte, să vorbească cu ea și să-și închipuie că ceva ar putea fi trist și dureros în viața ei. Ea îi făcu un semn că nu va mai dura decît un singur minut și-i adresă un zîmbet care era, fără cea mai mică îndoială, plin de voie bună. Din seara aceea de la ea de-acasă, n-o mai văzuse decît la birou sau la aperitive împreună cu alte persoane. Nici unul din ei nu făcuse vreo aluzie la ceea ce se întîmplase atunci.

— E un fel de apartament-vagon, începu ea în clipa cînd rămaseră singuri. Dar nu e urît deloc — m-am dus și l-am vizitat azi-dimineață. Sînt niște birouri transformate în locuință în Cartierul de Sud din Village. Tatăl s-a sinucis noaptea trecută și misita, prietena mea, mi-a telefonat aproape înainte să sosească dricul acolo.

El clătină din cap.

— Ești groaznică! Ce prietenă misită?

— Ți-am mai spus — n-asculți niciodată la ce-ți spun. Clare Spradling. Înainte lucra la agențiile de locuințe din East Side și acum a început pe cont propriu în Village. În orice caz, ascultă. Ea îi descrise apartamentul și încheie: Dar e curat și luminos și călduros și singurul pe care au să poată pune mîna vreodată. Mi-a promis că-l ține rezervat pentru mine pînă la prînz.

— Și ce se-ntîmplă cu familia sinucigașului?

— Oh, ăia? Ea făcu un gest cu mîna care-i scotea din discuție. Vrei să mergi să-l vezi?

— Dacă tu spui că e așa, pune mîna pe el. Eu îi dau o telegramă lui Dave.

In timp ce forma numărul, spuse:

— Clare e persoana care mi-a dat cheia codului întrebuințat de agențiile imobiliare despre care ți-am vorbit — limbajul lor cifrat, cum ar fi „sută la sută", cînd e vorba numai de creștini, îți amintești?

— Și „e un Otto Kohn" cînd vor să spună că e evreu; am băgat asta în articolul patru. În sfîrșit, am terminat cu ele.

— Minunat! spuse ea. Și începu să vorbească la telefon.

Phil scrise o telegramă pentru Dave și Carol. Aveau încă timp să facă totul și vor fi foarte fericiți de vestea aceasta. Singura scrisoare pe care-o primise de la Dave reușea cu greu să-i ascundă dorința puternică după viitorul mai promițător pe care i-l oferea „Quirich-Jones".

— E bine, Clare, așa cum este, spunea Anne; fără zugrăveală nouă și chiria cu începere de la 15 februarie, chiar dacă nu se mută încă. Îți trimit cu un băiat cincizeci de dolari să-i depui garanție. Dumnezeu să te binecuvînteze că ai mirosit gazul aerian sau cu ce s-o fi sinucis ăla.

Ea atîrnă receptorul la loc.

Recunoștința îl făcu pe Phil să spună:

— Haide, am să-ți dau un sandviș la „Ritz".

— Cu condiția să nu te mai atac din nou, nu?

Merseră pe jos prin îmbulzeala și culorile de pe Fifth Avenue la ora prînzului. Era o zi cum se întîmplă uneori pe la începutul lui februarie, atrăgătoare prin căldura ei neobișnuită, prevestitoare de primăvară și vînt plăcut și cer luminos pentru totdeauna. Lentă și de neînfrînt, îl cuprinse vechea nevoie de dragoste, de o viață împărtășită cu cineva, nu cu Kathy, nu cu Anne, nu cu o anumită femeie în special. Era doar ceva vag, ceva care-i făcea sîngele să gonească mai repede prin vene. El se întrebă dacă fata înaltă și subțire de lîngă el, nu frumoasă, dar simpatică, viguroasă și atrăgătoare, cunoștea și ea foamea aceasta, și de cîtă vreme încearcă să și-o potolească.

— Phil, cred că Dave ți-a vorbit despre noi. Bărbații vorbesc întotdeauna despre apărarea reputației unei fe-

mei, dar asta nu-i împiedică să-și pună cel mai bun prieten la curent cu totul.

— Adevărul e că el nu mi-a spus absolut nimic.

— Oh, vrei să spui că iar vorbesc prea mult, ca de obicei?

— Ce poate să schimbe asta, dacă eu știu sau nu? Ar putea s-o mîhnească pe Carol, asta-i tot. Soțiile nu înțeleg niciodată în ce măsură un bărbat se poate simți atras de o fată drăguță ca tine după trei ani de singurătate.

— N-am să-i spun niciodată lui Carol. Nu le-nghit deloc pe femeile care se miorlăie, dar...

El făcu un gest atît de brusc, încît Anne se opri imediat.

O dată sau de două ori ea îl privi, apoi se uită repede în altă parte; Phil își dădu seama de asta, fără a întoarce capul. Nici chiar mama sa, cînd el o anunțase în cele din urmă că totul se terminase definitiv între ei, nu spusese nimic contra lui Kathy. Și nici Dave n-o va face cînd va primi scrisoarea în care-l punea la curent. Atunci de ce ar face-o Anne?

La parter, în salonul restaurantului, lumea începuse să sosească și să ia loc pe la mese. Din vizitele sale anterioare aici, Phil știa că mulți dintre clienți erau de la casele de editură și agențiile de publicitate din New York, funcționari la societățile de radio, agenți literari, autori dramatici și scriitori. În restaurantele bune din cartierele mai mărginașe, locul lor era ocupat de bancheri, avocați și agenți imobiliari și de asigurare. În restaurantele din jurul lui Times Square se adunau oameni de teatru și funcționari din industria de îmbrăcăminte și redactori de ziare cărora nu le plăcea să „mănînce la un loc" cu linotipiștii, dactilografele și corectorii care foloseau restaurantele situate chiar în clădirile unde-și aveau biroul.

— Devin repede de tot newyorkez, spuse el către Anne.

— Și îți place?

— Aici petreci mai multă vreme în restaurante decît în oricare din orașele din Vest. În New York poți să-ți trăiești clipele cele mai dramatice ale vieții așezat la o

masă sau cot la cot cu cineva pe una dintre băncile acelea blestemate.

Ea citea meniul și nu răspunse. Phil privi în jurul său. Multă vreme încă, se gîndi el, va fi complet incapabil să intre într-un local fără să simtă o tresărire, întrebîndu-se dacă nu era cumva și Kathy acolo. Fără să-și dea seama, o căuta în fiecare grup de persoane de pe stradă, în fiecare autobuz, printre femeile ce se opreau la vitrinele strălucitoare ale magazinelor de pe Fifth Avenue și Madison și Strada 57. El nu devenea conștient de aceasta decît atunci cînd dezamăgirea amestecată cu ușurare pe care o resimțea la urmă îl făcea să-și dea seama că gîndul lui fusese iar la ea, jumătate dornic și jumătate speriat de șocul ce l-ar simți dacă s-ar trezi la un moment dat față în față cu ea.

Anne puse jos lista de bucate. Luă cornul de pe farfuria ei și rupse un colț din el.

— Nenorocirea cu mine, Phil, e că sînt îndrăgostită de unsprezece ani de un bărbat, cu care nu mă voi putea mărita niciodată.

Vorbi fără cel mai ușor semn de emoție în glas, fără mîhnire sau regret, fără milă de sine însăși și nici dorință de compătimire. Era pur și simplu comunicarea unui fapt pe care el era liber să-l ia cum poftea.

— Am treizeci și trei de ani, continuă ea, așa că a fost singurul lucru pe care-l pot numi dragoste în viața mea. Te roade al naibii o astfel de poveste, așa că începi să faci tot felul de lucruri ca să-ți mai ușurezi chinul din cînd în cînd. Cum ar fi cu Dave.

El rămase tăcut, dar aprobă din cap ca pentru a-i spune că știa ce face cineva din cînd în cînd pentru a-și ușura chinul.

— Și devii încordată, nemulțumită și foarte răutăcioasă cu oamenii, așa că de-aia sînt eu așa. Dave nu glumea cînd a spus că sînt scîrboasă — i l-aș fi răpit lui Carol dacă aș fi putut, făcîndu-l să divorțeze și toate celelalte. Dacă ai trecut îndeajuns de mult prin asta, devii scîrboasă cînd e vorba de suferințele celorlalte femei — pot și ele să rabde, cum rabzi și tu. Știu că sufletul meu e complet pervertit — dar acum nu mai dau nici un ban pe chestia asta.

— Ești sigură că nu te poți mărita cu bărbatul acela pe care-l iubești?

— E căsătorit și unul dintre cei credincioși căminului. Nu vrea s-o facă să sufere. Chiar cu prețul de a distruge viața lui și pe a mea. Uneori bărbații ăștia cinstiți sînt cei mai caraghioși.

— Voiai să renunți la el pentru Dave. N-ai putea să renunți la el definitiv, și să uiți complet de toată povestea asta?

— Am încercat-o și pe asta. Dar indiferent de cît te-a făcut să suferi, atîtea altele te leagă de el... Cînd te-ai prins în laț, Phil, nu scapi de el așa cu una cu două.

Cine știe lucrul acesta mai bine decît el? „Atîtea altele te leagă de el." O clipă nu se simți în stare să vorbească, dominat de rezonanța acestei recunoașteri.

— Îmi pare rău, Anne. Trebuie să fie un iad!

Chelnerul veni plin de amabilitate să ia comanda. Cînd se îndepărtă, Phil se întoarse prietenos spre ea:

— Sufletul tău nu e complet pervertit, Anne.

Ea izbucni deodată în rîs.

— Vrei să spui fiindcă nu sînt antisemită!

Ea îl ironiza și el nu se supără.

— Cine ți-a spus că trebuie să fii un sfînt ca să nu cazi în păcatul ăsta? E doar felul în care te-a format viața, asta-i tot. Ea făcu un semn vesel cu mîna cuiva din colțul celălalt al sălii. Părea complet stăpînă pe sine și extrem de mulțumită că trăiește.

CAPITOLUL XIV

Frigul înțepător o făcu pe Kathy să se învioreze în clipa cînd ieși pe ușa hotelului. Poate că mătușa Jess avea dreptate cînd îi spunea că „se întrece cu firea".

Poate că era prea obosită pentru viața asta plină de încordare. Noapte după noapte petrecută cu pilulele acelea galbene te face să uiți în întregime cum e cînd te simți bine și odihnită. Dar fără ele te răsucești neîncetat în adîncimile tăcute ale amintirilor. Apoi extenuarea te vlăguiește de orice forță necesară pentru a-ți recăpăta liniștea obișnuită. Ea ajunsese la un punct cînd veselia gălăgioasă a copiilor îi dădea o stare nervoasă de nesuportat. O săptămînă la Lake Placid împreună cu mătușa Jessie nu era nicidecum o promisiune de distracție și bună dispoziție, totuși ea fusese recunoscătoare cînd o invitase. Pentru a treia oară o anunțase pe ajutoarea sa de la grădinița de copii că își ia o scurtă vacanță. Ar fi fost mai simplu dacă ar fi plecat în săptămîna deja aranjată cu Phil, la Nassau. Dar comparațiile neîncetate pe care zilele acelea le-ar fi stîrnit în mintea ei n-ar fi putut să le îndure.

Era îmbrăcată pentru schi, dar aerul mușcător o făcu să se hotărască doar pentru o scurtă plimbare. În plus, autobuzul hotelului oprit în fața ușii, gata să transporte un alt grup de turiști la pîrtia de schi, era prea plin de perechi care discutau și rîdeau pline de veselie. Oriunde se ducea acum devenea imediat conștientă de perechile din jurul ei — veșnic un bărbat și o femeie, un bărbat și o femeie. Cînd erai atît de înfiorător de singur, cum era ea, adîncul înțeles al cuvintelor „și El i-a creat pe ei bărbat și femeie" te făcea să-ți fie rușine de tine însuți. Tu erai cel anormal; contrar naturii, contrar tipicului și a tot ce era cum trebuie. Porni pe drumul principal, aproape ascunzîndu-se în speranța că nu

va întîlni nici una dintre persoanele pe care le cunoscuse în cele patru zile de cînd era aici.

Înainte de a ajunge la răscruce, autobuzul hotelului o depăși și, pe deasupra zgomotului pe care-l făcea, ea auzi bătăi în geamul ferestrelor. Automat zîmbi și făcu un gest cu mîna; era cu siguranță Ellen sau Tom Manning Îi părea bine că veniseră doar pentru week-end și vor pleca în aceeași seară. Îi simpatiza pe amîndoi și, cunoscîndu-le pofta nepotolită de schi, nu a fost deloc surprinsă cînd i-a văzut sosind. Dar stîngăcia lor cînd îi spuseseră că „le-a părut rău auzind vestea", aluziile lor cele mai inocente la Darien și la rudele ei, chiar și inevitabila conversație cu Ellen despre Planul Springfield — toate acestea îi zdruncinau hotărîrea de „a nu se mai gîndi la asta". La serată, Ellen îi plăcuse pe Phil și pe ea; aveau multe lucruri în comun, amîndoi se pasionau de cîte ceva.

Acum frigul înțepător n-o mai supăra. Mergea cu pași repezi, în ciuda bocancilor grei pe care nu-i mai întrebuințase de trei ierni. Începu să ningă și Kathy își aminti cît de potrivită și de plăcută i se păruse zăpada în prima seară cînd mîncaseră împreună la ea acasă. Cu o săptămînă înainte de Crăciun, și acum era aproape mijlocul lui februarie, și anul care trebuia s-o ducă înapoi la fericire și căsătorie era în schimb perioada cea mai rea pe care o trăise vreodată. Își trecu mîna înmănușată peste față. Zăpada era umedă și lipicioasă, ca și cînd și ea ar fi avut o inerție care s-o îngreuieze.

Prima sugestie de vacanță a mătușii Jess fusese pentru Bermude sau Florida, dar era imposibil să găsești vreo cameră pe acolo. Dacă Phil ar fi fost și el în cauză, ar fi considerat aceasta drept un alt exemplu, se gîndi ea într-un acces de dispreț. În timp ce citea paginile scrise de el, chiar în ziua cînd era încă zdruncinată de impresia pe care i-o lăsase vizita lui Bill, fusese grozav de mișcată de neliniștea și tristețea curioasă pe care o strecurase el în frazele sale. Se crispase la pasajul cu femeia frumoasă din Rumson și, la fel ca în convorbirea cu Bill, o cuprinsese teama că poate și ea, Kathy, era la fel cu acea femeie. „A condensat zece ființe într-una singură" — ea era cel mult o trăsătură în acest portret

compus. Cînd reușise în cele din urmă să se liniștească, își dăduse bine seama de lucrul acesta, așa cum își dăduse seama și de deosebirea dintre atitudinea lui Bill și a ei.

Mai tîrziu, retrăise pas cu pas întreaga ei cunoștință cu Phil, examinînd-o îndeaproape. De data aceasta reușise să capete o perspectivă care-i permitea să vadă adînc în miezul lucrurilor. Cu puțină îndemînare poți oricînd să faci un mușuroi de cîrtiță să pară mare cît un munte, dar în realitate el rămînea tot un biet mușuroi care nu merită să-ți pierzi prea multă vreme cu el.

Phil lăsase în afara articolelor sale chestiunea aceasta cu toată cinstea și sinceritatea lui. Fiindcă asta nu reușise el niciodată să vadă, nu reușise ea niciodată să-l facă să vadă. Era cu atît mai ușor pentru Phil s-o creadă pe ea vinovată, decît să se chinuiască să înțeleagă.

Nevinovată sau vinovată, durerea rodea acolo înăuntrul ei, nodul era gata să i se ridice în gît; teama de a-l pierde devenise regretul irațional că totul era definitiv sfîrșit. Sentimentul acesta era mai puternic decît orice altceva. Afară poate de convingerea clară că o a doua deziluzie, anunțată lumii printr-un al doilea divorț, va zdruncina definitiv ceea ce era sau ar fi putut să fie în viață.

Existau femei — ea știa asta — capabile să suporte deziluzii sentimentale și să continue a fi ființe fericite și pline de succes în viață. Anne Dettrey era așa. Avea talente, o slujbă pe care o adora, șanse nenumărate de a cunoaște oameni noi. Se simți cuprinsă de invidie pentru viața plină și activă a lui Anne. Nu s-a simțit niciodată cu adevărat în largul ei cu Anne; se întrebase întotdeauna în ce măsură o judecau ochii aceia inteligenți. Dar o admira. Phil probabil se va apropia de ea; era singura femeie în afară de ea însăși pe care o cunoștea el bine în tot New York-ul. Poate că și...

Se întoarse spre hotel. Nu mai putea suporta nici o clipă frigul biciuitor. Chiar iarna care se întindea cît vedeai cu ochii în jur, zăpada înghețată de sub picioarele ei, albul strălucitor al munților, crengile copacilor ce trosneau supraîncărcate de omăt — chiar astea erau o dovadă a teribilei prăpastii dintre speranțele ei și realitate. Nassau ar fi fost călduros, strălucitor de roșul hi-

biscuşilor, de rozul purpuriu al bougainville-lor, de albastrul şi verdele intens al mării.

În spatele ei răsunară voci şi ea se răsuci înapoi cu jumătate de corp. Două fete cu schiurile pe umăr, cu bastoanele de schi ce lăsau o dîră punctată pe zăpadă cu vîrfurile lor strălucitoare, apăruseră dinspre pădure. Îşi aminti că în partea aceea era o pantă pentru începători. Se întoarse la loc, cu faţa înainte. În curînd erau îndeajuns de aproape şi ea auzi o voce stridentă vorbind:

— Şi atunci Cholly mi-a spus: „Ce-ţi veni, mă, să faci asta?!" Şi eu i-am răspuns: „Ia, te rog, dom'le, te rog să mă slăbeşti şi să te duci la dracu!"

Fata cealaltă scotea exclamaţii liniştitoare. Acum erau înaintea ei.

— Ai un foc, domnişoară? întrebă vocea stridentă.

Şi Kathy se opri. În timp ce-şi scotea mănuşa de schi din mătase cauciucată şi căuta în buzunarul jachetei, văzu cerceii strălucitori de seară atîrnînd de urechile lor, sub şepcile de schi, picăturile de rimel îngheţate pe genele lor, luciul machiajului de sub ochi, rujul gros, îngheţat şi crăpat în gerul uscat de cincisprezece grade sub zero.

„De ce fac ele oare asta? se gîndi ea mîhnită. De ce se îmbracă şi se fardează oare atît de ţipător?" Era groaznic. Cu adevărat groaznic!

Le întinse cutia de chibrituri zîmbind. Vîntul nu le lăsa să aprindă şi ea îşi făcu mîinile pîlnie deasupra celor ale fetei care încercase s-o liniştească pe prima, pentru a apăra mai bine flacăra chibritului. Vorbiră despre vreme şi subiectele generale care se pretau la cunoştinţa lor proaspătă. În tot acest timp, acel „de ce oare?" răsuna în mintea ei.

În timp ce-şi continua din nou singură plimbarea, regretul şi părerea ei de rău se adîncirâ. Comentariile grosolane ale oamenilor care le vedeau pe drum şi pe panta de schi o înfuriau, deşi nu auzise nici unul dintre ele. Nu toţi evreii sînt vulgari şi ţipător îmbrăcaţi, se gîndi, şi ar fi vrut ca Phil să poată afla cît de puternic îi dispreţuia şi ea pe cei care judecau un grup întreg după scăderile a două fete prost crescute.

De data aceasta el n-ar găsi nimic care să-l facă să arboreze imediat aerul acela încruntat.

La hotel o găsi pe mătușa Jessie dormind. Kathy își scoase șapca și jacheta și se descălță de bocancii de schi. Îmbrăcă ciorapi groși de lînă și pe deasupra încălță vechii ei mocasini. Apoi coborî la bar să bea o cafea. În chip bizar, mîhnirea încercată pe șosea făcuse loc acum unei senzații de încredere în ea însăși. De data aceasta el n-ar fi putut s-o dezaprobe. Și dacă ea ar fi fost mai îndemînatică la găsirea amănuntului potrivit, a frazei exacte care să exprime cum trebuie fiecare gînd al ei cînd erau încă împreună, el n-ar fi avut niciodată motiv de supărare.

Se gîndi la Bill Pawling. El n-ar fi simțit mîhnirea asta. O căldură plăcută își făcu loc în ea.

Cafeaua fierbinte, butucii aprinși din căminul înalt de piatră din fața ei, îi făcură obrajii și fruntea să se furnice, după agresiunea aerului înghețat de afară. Oboseala îi transformă gîndirea ordonată într-o leneșă reverie. Se lăsă pe spate în șezlong și se întrebă de ce nu se putea simți la fel ca acum atunci cînd se culca. Indiferent de gradul de oboseală în care era, în clipa cînd se întindea în pat, o cuprindea brusc un fel de încordare, de tresărire care-i gonea somnul.

Deodată se îndreptă în scaun. Reveria leneșă, somnoroasă, dispăruse. În minte îi răsună vocea lui Phil adresîndu-i-se ei, nu ironică, nici iritată, dar tristă și descurajată:

„Dar, draga mea, dacă ar fi fost două irlandeze catolice, tot ce ai fi gîndit ar fi fost cît de vulgar e machiajul acela exagerat în costum de sport?"

Înghiți în sec.

„Nici măcar nu ți-ar fi trecut prin minte, Kathy, să spui: «Nu toate irlandezele catolice sînt vulgare și tipător îmbrăcate». N-ai fi crezut nicidecum necesar să iei apărarea tuturor irlandezelor, tot așa cum n-ai fi crezut necesar să iei apărarea tuturor hinduselor. Fiindcă te-ai fi gîndit la ele numai ca la două fete, și nimic mai mult."

Kathy își duse mîna la frunte. Focul dogorea. Se simți ametită și bolnavă. „Oh, Doamne, cum reușesc eu să mă chinui! Poate că el are dreptate spunînd că în

mine e ceva..." Desperarea îi ascuți senzațiile. Simțea o dorință nebunească de a-și smulge creierul ca să-l poată examina, să descopere ce era, ce nu era acolo. Într-o clipă accesul acesta trecu. Rămase enervată și mai nesigură de ea însăși decît fusese vreodată în viață.

Chiar cînd se așeză la masă, în seara aceea, nu reuși să se scuture de senzația de oboseală și plictiseală. Era resemnare, înfrîngere, vechea consimțire că ea e veșnic aceea care n-are dreptate. Ascultase pe Ellen și Tom Manning, pe mătușa Jessie sporovăind despre aerul înviorător de la munte și contribuise și ea din cînd în cînd cu aprecieri monosilabice. Ceva ce mătușa Jess spuse despre Universitatea Vassar o făcu pe Ellen să deschidă discuția despre educație și aceasta îi conduse la vechiul subiect al Planului Springfield. Kathy își roti privirea alene prin sala restaurantului, la fețele arse de soare și înăsprite de vînt de la celelalte mese de două sau patru persoane. Ea era în întregime de partea Planului Springfield; citise despre el și auzise despre el și știa că era bine ca și copiii să învețe să cunoască democrația chiar din primii lor ani de școală. Spera ca mișcarea lui Ellen să reușească în Darien. Dar în clipa aceea n-ar fi putut asculta cu atenție nici pe Ellen, nici pe oricine altcineva.

Își aminti de cele două fete de pe șosea. Privi alene în jurul ei. Ele nu-i spuseseră nimic, nici despre orașul de unde veneau, nici de hotelul la care trăseseră. Poate că arătau mai puțin vulgare în haine obișnuite. Începu să treacă în revistă fețele din jurul ei. Față după față, și fără tulburarea dinainte.

Încă o dată se îndreptă brusc în scaun. În toată sala aceea plină de oameni nu era o singură figură care să fie evident „evreiască". Mai fusese de cîteva ori în hotelul acesta în ultimii zece ani și nu-i trecuse niciodată prin minte să cerceteze fețele turiștilor. Acum le trecea în revistă, din ce în ce mai repede, cu o nerăbdare îngrijorată de a se convinge că hotelul acesta plăcut nu era decît un alt Flume Inn.

— Ce te roade, Kathy? întrebă Tom Manning.

— Pe mine? Oh!... Se simți încurcată. Nimic, mă uit doar la lume. N-am auzit ce-ai spus, Ellen. Îmi pare rău

— Cauți pe cineva, draga mea?

— Nu, mătușă Jess. Privi încă o dată în jurul ei. Ceilalți erau tăcuți acum. Probabil că părea agitată și stranie. Hotelul ăsta, crezi că e numai pentru creștini? o întrebă ea pe Ellen.

Ellen privi acum în jurul ei, și Tom făcu la fel.

— Desigur că nu, Kathy, răspunse Jesse cu o voce liniștitoare. Oh, nu m-am gîndit niciodată la asta, continuă ea.

— Atît de aproape de New York și nici o singură persoană care să pară evreu? întrebă Kathy. Asta nu poate să fie o simplă întîmplare, cînd jumătate din evreii din America sînt chiar în New York. Vocea ei se schimbase. Devenise calmă. Nici eu nu m-am gîndit pînă acum la asta, îi spuse ea lui Ellen.

Ceva izbea în pieptul ei, acolo unde n-ar fi trebuit să simtă decît bătăile inimii.

Urmă o tăcere. Soții Manning se gîndeau amîndoi la Phil, ea ar fi fost în stare să jure. Logodnă stricată sau nu, o promisiune, rămîne o promisiune, și Jane nu l-ar fi putut trăda înainte de a afla că seria de articole era terminată.

— E groaznic dacă e adevărat, răspunse Ellen, și începu să vorbească despre protejarea copiilor contra prejudecăților. Învățămîntul în școlile duminicale trebuie revizuit. Nimeni nu spune: „Americanii l-au omorît pe Lincoln"! zise ea apăsat.

Kathy aprobă din cap.

„Nu e doar faptul că nu sînt evreică, se gîndea ea. Acele două fete nu s-ar potrivi aici din alte motive — din motive de maniere și eleganță și tot ce se leagă de asta. Dar Dave și Carol și Phil și... oh, la naiba! Chiar dacă urăștî asta, ce poți într-adevăr să faci tu, un om singur?" Ea nu putea să se ducă la directorul hotelului, să-i pună întrebări, să-i țină discursuri. Pur și simplu, nu era genul ei să facă așa ceva — jena i-ar paraliza complet orice mișcare. Tot ce putea face era să stea mai departe pe scaun. Să stea și să simtă cum îi dogoresc obrajii de rușine.

După masă au jucat bridge și cînd mătușa Jessie urcă la etaj să se culce, Kathy se duse cu soții Manning la bar să bea împreună „o ceașcă de înviorare înainte de ora

trenului". Tom căscă și spuse că de-abia așteaptă să se întindă în cușetă; atîta schiat îl făcea întotdeauna să se simtă grozav de somnoros seara. Ellen vorbi de problemele ei pentru vară. Băiatul ei cel mai mare voia să meargă în vacanță într-o colonie școlară din Maine și ceilalți doi mai mici îl invidiau pentru această primă distincție. Kathy o lăsă să vorbească. Tom le părăsi curînd pentru a se ocupa de bagaje.

— Kathy, arăți cam slăbită, spuse Ellen plină de afecțiune. Logodnele stricate nu prea sînt motiv de bucurie, știu asta. Și eu am stricat una, demult.

— Oh, bine.

— E inteligent și simpatic, continuă Ellen, și știu că tu ai fi fost prea deșteaptă ca să te frămînți pentru localuri de granguri cum e ăsta. Kathy nu răspunse. În definitiv, ceea ce contează e lumea de care te lovești în fiecare zi și noi am aranjat deja asta cu cei de la club. Mai cu seamă că atîția dintre noi îl cunoaștem personal și știm cine e.

— Ați aranjat?! Vocea ei era aspră, dar nu se putu reține.

— Adunarea de iarnă a comitetului de direcție s-a ținut la vreo săptămînă după serata lui Jane, așa că s-a luat și chestiunea asta în discuție.

Ellen văzu ochii lui Kathy devenind gînditori — probabil că o durea încă să vorbească despre el. O simpatie vie încălzi inima lui Ellen; ea le iubise întotdeauna pe Jane și pe Kathy și fusese fericită s-o vadă despărțită de reacționarul acela de Bill Pawling. Și îl plăcuse pe Phil Green de prima dată cînd îl văzuse și se simțise grozav de mîhnită cînd Jane îi spusese în cîteva cuvinte că Kathy se răzgîndise. Ea o cunoștea mult prea bine pe Katherine Lacey, altfel s-ar fi întrebat dacă nu cumva motivul era că Phil e evreu. Dar asta ar fi fost ceva absurd din partea unei persoane atît de liberale cum era Kathy.

— S-a discutat despre înscrierea lui Phil?

— Nu în mod special — s-a vorbit doar despre cererea de înscriere pe care-o va face el în vara asta. N-a fost nici o greutate, tu fiind membră, și el așa cum este.

— Excepție! Ei se adunaseră în consiliu și-l găsiseră acceptabil. Un singur „evreu al nostru" pe care să-l putem întrebuința ca dovadă. Uitați-vă, noi nu sîntem antisemiți!

— Ce vrei, Kathy, eu urăsc idioția asta tot atît de mult ca și tine.

— Știu. Nici nu m-am gîndit că ar fi altfel.

— Dar mai sînt și nebuni bigoți în club.

— Îmi amintesc.

— La urma urmei, un club e ceva social, ceva personal.

Ellen o privi; Kathy părea pe punctul de a... ce? Lacrimi? Leșin? Părea într-adevăr bolnavă.

— Să lăsăm discuția asta, dragă, propuse Ellen în cele din urmă. Îți amintești lucruri care te dor încă. Fiecare trece la rîndul lui prin toate astea.

— Nu mă gîndeam la așa ceva, zise Kathy. Nici măcar nu mă mai gîndeam la club. Sau la tine. Sau la Phil. Curios, dar începusem să mă gîndesc la Planul Springfield.

— Planul Sp...

Kathy începu să rîdă încet, apoi mai tare. Ellen îi aruncă o privire rapidă, cercetătoare.

— Singurul lucru la care mă pricep eu sînt copiii, spuse Kathy. Începusem să mă gîndesc cît de pervertiți vor deveni copiii voștri și copiii oricui altcuiva dacă timp de cinci zile pe săptămînă sînt învățați la școală că toată lumea e la fel, și apoi sîmbăta și duminica trebuie să-și părăsească o parte dintre prieteni la poarta principală a clubului din regiunea lor, în timp ce ei intră înăuntru cu tăticul și cu mămica lor. (Acum ea rîdea cu adevărat.) În toate cluburile din toată țara.

— Îți bați joc de mine, Kathy!

Ellen îl văzu pe Tom cu un băiat de serviciu care-i ducea bagajul și se ridică imediat cu o răceală plină de demnitate. În timp ce își luau rămas bun, Kathy păru mai veselă.

În noaptea aceea iarăși a fost imposibil să adoarmă. Dar undeva în vîrtejul întunecat în care ea vorbea din nou cu Phil și era sărutată de Phil și deplîngea excesele

lui Phil — undeva în acest vîrtej apăruse un lucru nou, curios, ce nu semăna cu nimic din ce cunoscuse înainte.

Acest lucru îi revenea mereu în minte în legătură cu conversația ei cu Ellen. Nu era nimic din ceea ce spusese Ellen sau ea însăși; nici vreuna dintre observațiile sau constatările ei. Era doar ceva curios, care o înveselise. Ea nu mai privise liberalismul lui Ellen ca pe ceva indiscutabil, cum făcuse întotdeauna înainte. Îl privise acum de aproape, cercetător; îl cîntărise, îl măsurase și-l apreciase. Era ceva asemănător cu destinderea unor mușchi încordați. Și era plăcut.

*

Bill Jayson îi spuse lui Phil:

— E cea mai grozavă serie de articole pe care le-a publicat vreodată revista asta!

Phil zîmbi. Cu o oră mai înainte, domnișoara Wales adusese copia primului articol la departamentul artistic. Jayson îl avea acum în fața lui; în timp ce vorbea, bătea cu degetul în el pentru a-și sublinia cuvintele, și întorsătura pedantă din vorbirea sa obișnuită dispăruse.

— Fără nici o glumă, Phil, mi-a fost imposibil să-l las din mînă după ce l-am început. Mă gîndeam să-l răsfoiesc doar și să i-l arăt lui McAnny ca să-mi dea vreo sugestie în chestiunea ilustrațiilor, dar nici nu m-am mișcat din scaun de atunci.

— El nu l-a văzut încă?

Jayson rîse.

— Nu. A plecat în mare grabă să facă poze pentru niște articole cu chestii la ordinea zilei. Am să ascund astea pînă va fi gata cu ele — sînt convins c-o să leșine cînd le-o vedea.

Ochii îi străluceau.

Phil rîse împreună cu el.

— Ce hotărăști ca ilustrație, Bill?

— N-o să fie prea ușor. Va dura. Dar înțeleg acum de ce tu și cu John n-ați vrut să suflați o vorbă.

— Ești pentru tratament fotografic?

— Desigur. Se încruntă. Dumnezeu știe însă cum o să-l facem.

— Fără poza copilului meu, te rog, sau a familiei mele, decise Phil. John spune că a mea trebuie să apară, vreau nu vreau, în articolul introductiv. Dar, te rog, atît și nimic altceva.

— Și eu te rog, încetează să faci pe șeful cu mine, îi răspunse Jayson la fel de hotărît. Apoi rîse. Asta-i păcatul vostru, al creștinilor — veșnic agresivi. Pură compensație, te asigur.

Phil îl simpatizase pe Bill Jayson de la început; acum îl admira. Toată chestia asta blestemată sintetizată într-o singură glumă, se gîndi el, dar, înainte de a putea să-și transforme gîndul în vorbire, ușa se deschise și intră Anne. Văzu manuscrisul în mîna lui Jayson.

— Deci, oricare ar fi fost misterul, începu ea veselă, dezvăluirea a-nceput. Cînd e rîndul meu, Phil?

— Al tău?! întrebă Jayson. Pe tine te mai interesează și altceva decît departamentul tău?

— Mă, șoarece! replică ea glumeață. Secretara mea vorbește cu desperare de bomba grozavă a seriei domnului Green.

— „Bombă"?!

Lui Phil îi făcea plăcere atenția care i se acorda.

— Vorbește mereu despre o „bombă", continuă Anne, dar nu vrea să-mi spună nimic. Nu prea pot eu să pricep cam ce bombă ar putea fi într-o serie de articole despre antisemitism, dar cred că mi-ați excitat îndeajuns curiozitatea, așa că dați manuscrisul încoace.

Jayson privi spre Phil, și Phil spuse:

— Desigur.

Îi dădu manuscrisul lui Anne și ea îl privi. Citi titlul, își ridică privirea, îi zîmbi lui Phil, apoi începu să citească. Amîndoi bărbații rămaseră o clipă tăcuți, apoi își continuară cu voce joasă discuția despre ilustrațiile posibile. Anne citea mai departe. În timp ce vorbea, Phil rămase încontinuu conștient de faptul că se citea articolul lui, știa cînd ea întorcea cîte o pagină, cînd se oprea ca să-și aprindă o țigară. Își dădu deodată seama că dorea foarte mult ca să-l găsească pe acolo. Aprobarea finală a lui John față de seria de articole terminate îl încălzise: „Ai reușit, Phil". Mama sa, citindu-le pe primele două, dăduse curs liber bizarului ei

comentariu în *sotto voce:* „Ia închipuiește-ți!... Ce groaznic, Phil!... Imposibil, dar e o barbarie!" De mai multe ori își tamponase chiar ochii cu batista cînd ajunsese la cîte un paragraf, făcîndu-l extrem de curios deoarece ea era la un pasaj — Phil ghicea asta după pagina la care ajunsese — pe care el îl scrisese fără emoție sau chiar cu răceală. Apoi se aplecase, citind peste umărul ei, pentru a descoperi ce o emoționase. Dar nu reușise să afle; reacțiile mamei sale la cuvintele și gîndurile scrise de el erau atît de personale, atît de imposibil de ghicit, încît singurul mesaj pe care i-l putea comunica lui însemna că, de data aceasta, rezultatul nu era un eșec.

Acum era intrigat de tăcerea continuă a lui Anne. În curînd Jayson observă că e preocupat și tăcu. Doar cînd vocile lor încetară își ridică Anne privirea de pe manuscris. Citise vreo șase pagini.

— Îmi vine să te omor! îi spuse lui Phil. Aș fi vrut să am și eu ideea asta. Clătină din cap. E într-adevăr o bombă.

— Mulțumesc.

Anne încerca să pună încă ceva în cuvinte, și el aștepta.

— Asta-mi explică unele lucruri pe care nu le-am înțeles niciodată la tine, Phil. Spre exemplu, faptul că incidentul de la Flume Inn te-a impresionat atît de tare, în loc să-l privești ca una din murdăriile obișnuite pe care le vezi zilnic. Explicația mea a fost că probabil lucrurile stau altfel la tine, în Vest, și că nu erai la curent cu situația de aici.

— Nu prea m-am trădat mult, nu-i așa? întrebă el îngrijorat.

— M-ai dus de la început pînă la sfîrșit. De vreo două ori am vrut să-ți spun: Pentru Dumnezeu, cum ai putut să trăiești pînă azi, vărsînd atîta fiere în fiecare clipă pe chestia asta? (Phil păru încurcat.) Dar pe urmă mi-am amintit cum m-au consumat niște chestii pe care le-am trăit eu însămi, așa că am atribuit totul faptului ăstuia.

— Îți amintești seria aceea a ta cu delicvenții minori? o întrebă Jayson, întorcîndu-se trist spre Phil. O

lună-ntreagă n-am putut să iau masa cu ea fără să mă înece în statistici cu prostituate minore.

— Dar n-am mai bătut toba după ce mi-am terminat seria, nu-i așa? Ea se întoarse gînditoare spre Phil. Totuși, trebuie să fi fost ceva complicat de tot, ca un fel de reflexie din oglindă în oglindă. Să te privești pe tine ca evreu, dar în același timp să te privești ca pe un creștin care privește un evreu.

— La început. Pe urmă totul s-a redus la reacțiile unui tip care vede pentru prima oară ce se petrece în jurul lui.

— Oricum, observă ea, dacă fiecare ar face experiența asta măcar o singură zi pe an, pariez că s-ar termina definitiv cu problema antisemitismului.

— Nu-i chiar atît de sigur, aprecia Jayson. Nu uita, de nevoia oamenilor de a se simți fiecare superior față de un altul.

— Ai dreptate. Anne ridică din umeri. Eu mă simt superioară antisemiților. Se sculă. Ei bine, trebuie să mă-ntorc la mine. Se duse la ușă și apoi se întoarse pe neașteptate spre ei, rîzînd. Nu mă mai mir acum de ce nu voia Minify să asculte urletele tipilor de la Brown.

„Brown & Wheeling", Phil știa asta, era marea agenție de publicitate care îi făcea reclamă lui „Smith's". Știa de asemeni că Anne, în calitatea ei de redactor vechi, lua parte la întrunirile periodice cu reprezentanții lor, cu rezultatul că-și formase o părere dintre cele mai proaste despre cea mai mare parte a agenților de publicitate.

— Urlete în legătură cu ce? întrebă el.

— Acum vreo două săptămîni, John le-a spus că articolele tale vor trebui să țină primul loc în reclama din mai — să ocupe pur și simplu toată pagina, lăsînd liberă doar o coloană îngustă pentru sumarul ediției. Le trebuie întotdeauna patru ani ca să fie gata la timp, așa că l-au pisat pe șef să le dea primul articol. Refuz. Un rezumat. Refuz. Măcar titlul seriei. Refuz!

— Același tratament de care s-a bucurat și departamentul artistic, spuse Jayson. Se întinse. Du-te dracului de aici, Dettrey! N-auzi? Autorul și cu mine avem de discutat cîteva idei despre ilustrație.

*

În tot restul săptămînii, Bert McAnny îl evită pe Phil. De fiecare dată cînd se întîlneau pe coridor sau în sala de așteptare, și chiar atunci cînd se întîlneau la spălător, el nu făcea nici o aluzie la articole și nici nu venea vreodată la el în birou pentru discuțiile obișnuite despre fotografiile care s-ar potrivi ca ilustrație. Impresia pe care o dădea era că pentru el articolele nici nu existau.

Phil se așteptase la noi explicații că în fața lui nu existau deosebiri între oameni, dar la tăcerea asta plină de stîngăcie nu se așteptase nici o clipă. O găsi la început naturală, apoi ridicolă și în cele din urmă demnă de dispreț. La dracu cu McAnny!

Moleșeala care urma întotdeauna după o perioadă de muncă încordată îl îngreuna acum mai mult decît oricînd. Era ca și cînd ultimele lui puncte de sprijin s-ar fi prăbușit, lăsîndu-l singur. Nu mai avea ore regulate la birou; în fiecare noapte se culca și mai tîrziu, citind nuvele polițiste, cărți despre război și romane.

Perioadele acestea de pauză erau întotdeauna enervante. În curînd va primi o misiune nouă — indiferent care ar fi fost, el simțea că nu va reuși niciodată să găsească energia și entuziasmul necesare. Dar senzația aceasta, și ea, era o chestiune veche. Făcea și ea parte din pauze.

Îl întîlni din nou pe profesorul Lieberman. Acesta era unul dintre lucrurile bune care vor supraviețui scrierii unei serii de articole. Lieberman primi relatarea lui Phil despre „propriul meu proiect de cercetări" cu întrebări rapide, seci, ca și cînd ar fi fost colegi într-un laborator.

— Totuși, fiecare antisemit pe care l-ai întîlnit, observă el bine dispus la sfîrșit, ar fi gata să jure că „evreismul" e ceva demonstrabil. Domnul Calkins ăsta al dumitale

de la Flume Inn, spre exemplu, e perfect convins că a avut de-a face cu un evreu în ziua aceea — ce, el e orb, n-are ochi să vadă?

Rîseră amîndoi. Mai tîrziu, cînd Phil își luă rămas bun, Lieberman spuse cu vocea lui imperturbabilă:

— N-am să te dau niciodată de gol, Phil. Eu sînt un adept convins al drepturilor majorității.

În toate aceste zile, viața lui părea a fi căpătat o latură nouă. Pentru prima oară un manuscris de-al lui era în biroul unei mari case de editură, luat în considerare pentru publicarea în volum. Minify îi ceruse voie să-l trimită cuiva pe care-l cunoștea, și Phil aprobase plin de nervozitate. Cînd, în cele din urmă, domnișoara Mittelson telefonă pentru a-i spune că prietenul editor al domnului Minify era la el la birou, și dacă vrea să vină și el acolo, Phil simți cum inima sa își accelera bătăile, nu recunoscuse pînă în clipa aceea cît de mult dorea să-și vadă eforturile adunate într-o carte. În timpul prezentărilor a fost prea încordat pentru a reține numele întreg al editorului; în cursul conversației, Minify îl numi Jock. Fața zîmbitoare a lui Jock îi comunică hotărîrea din clipa cînd și-au dat mîna. Din spatele biroului, zîmbetul lui Minify o întări.

— Ni s-au făcut deja patru referate asupra ei, domnule Green, spuse editorul. Nici unul nu este defavorabil! Am fi dispuși s-o trecem pe lista noastră de publicații.

— Minunat. (El speră că expresia lui sunase doar satisfăcută și practică.) O să aibă nevoie de ceva completări, nu-i așa? Nu sînt mai mult de trezeci și cinci de mii de cuvinte în total.

— Da, ne-am întrebat dacă nu mai aveți ceva material pe care nu l-ați întrebuințat în articole.

Phil nu vru să pară prea grăbit în a oferi sugestii. Un timp ascultă, pe cînd cei doi bărbați se puneau de acord că o astfel de carte va avea în cel mai rău caz o vînzare mulțumitoare, poate chiar va fi un „succes de librărie".

— Din ce în ce mai mulți oameni par să capete interes pentru cărțile acestea care tratează despre o problemă, zise Jock. Uită-te la *Fruct străin* sau *În siguranță*...

— M-am uitat la ele, spuse John, înainte de a mă hotărî să public seria asta de articole. Rîseră cu toții.

— De fapt, interveni acum Phil, m-am gîndit chiar să scriu un al șaselea articol pentru seria asta. Un fel de încheiere post-mortem — ceea ce eu numesc „Destinderea arcului".

— E o idee interesantă, aprecie editorul. Merge cu siguranță pentru carte. Minify îl privea gînditor pe Phil. Jock se ridică. Ați putea să ne dați o ciornă a noului material sau un rezumat? Și, oh, uitam! Aveți un agent de publicitate, domnule Green?

— Da — la prima întrebare, nu — la a doua. Agenții nu-s de mare folos la articolele de ziar. Totuși, am să-mi angajez unul, pentru o carte.

Jock zîmbi.

— La o carte ca asta, e mai bine să-ți alegi editorul întîi. Mai mult ca sigur că ar fi trimis-o la o editură nepotrivită și ar fi micșorat chiar de la început șansele de succes ale cărții.

— Ce vreți să spuneți cu „o editură nepotrivită"? întrebă Phil.

— E vorba de felul cum ar fi primit publicul cartea; la asta se referă cuvîntul „nepotrivită".

Phil și John se priviră.

— E mult mai bine să publici o carte de felul ăsta la o editură ca a noastră, continuă Jock.

— De ce? întrebă John. Nu se mai uita la Phil acum, ci avea privirea ațintită pe birou.

— Dacă ar publica-o o editură evreiască, lumea ar putea crede că e o pledoarie personală, și natural că ar greși.

— Edituri evreiești?! întrebă Phil.

— Probabil că te gîndești, spuse Minify alene, la firma aceea, nu știu cum s-o fi numind, care publică „The Jewish Daily Forward". Și către Phil: E un ziar evreiesc, tipărit în idiș.

Editorul se uită spre el, gata să rîdă dacă-l va vedea zîmbind.

— Vezi dumneata, interveni Phil liniștit, ca și cînd el și cu John ar fi repetat împreună un dialog într-o piesă și acum i-ar fi venit rîndul la replică, domnul

Minify şi cu mine n-am auzit niciodată despre „edituri creştine“ şi „edituri evreieşti“, decît în al treilea Reich. El zîmbi. Chiar şi firmele conduse de oameni care sînt evrei — noi le numim doar „edituri“. Dintr-un punct de vedere, ăsta e chiar subiectul pe care-l tratează seria mea de articole.

Urmă o pauză. Jock era înmărmurit. Se întoarse spre Minify.

— E doar o simplă expresie din limbajul comercial, John.

— „Bancherii evrei“ e şi ea doar o simplă expresie, răspunse Minify. Şi „proprietarii evrei de ziare“ şi „afaceriştii evrei“ — şi astea sînt tot expresii.

Phil i se adresă lui Jock:

— Acceptarea mea verbală dinainte, spuse el, se consideră definitivă? Sau... pot să mă răzgîndesc?

— Sînteţi absolut liber, domnule Green. Natural că vă degajez de angajament. Dar aici e o neînţelegere la mijloc. Mă gîndeam pur şi simplu la cea mai potrivită editură pentru cartea dumitale.

— Da, zise Phil. Ştiu.

— Cel puţin o să vă mai gîndiţi la asta, nu? Doamne Sfinte, omule, cel mult o expresie nefericită, atît a fost, şi nimic altceva! John mă cunoaşte de ani de zile...

— Desigur, Jock, spuse Minify; dar acum am învăţat să aud cînd cineva nu spune pur şi simplu „bancheri“ sau „edituri“.

De-abia ajunse Phil la el în birou şi sună telefonul.

— Aici e John, Phil. O trimit chiar acum la altă editură. E în regulă?

— Te cred!

— Sînt o mulţime de edituri bune. Se va găsi cine s-o publice. Te interesează cine?

Phil scoase o exclamaţie aspră.

— Mă interesează doar ca editura să fie nesectară, atît în expresii cît şi în personal.

*

În seara aceea, urcînd scările spre apartament, auzi vocea mamei sale, ridicată şi stridentă. Niciodată nu-i mai vorbise ea lui Tom în felul acesta. Se pregăti pentru

oricare ar fi fost neplăcerea ce-l aștepta. Deschise ușa și spuse:

— Oh, salut!

Belle îi răspunse doar cu o privire.

— ...în întregime — spunea tocmai mama lui către ea. N-am crezut niciodată că un copil de-al meu s-ar putea transforma în tipul clasic de reacționar!

— Mamă, pari prea enervată, interveni Phil. Știi că n-ai voie să te enervezi în halul ăsta.

— Sînt o stricată! îi explică Belle cu glasul uscat. L-am lăsat pe Dick și pe prietenii lui să mă molipsească cu microbul urii de rasă și a urii religioase. Apoi, pentru a justifica și a-mi întări noua situație, m-am îndepărtat din ce în ce mai mult de grația divină. Belle se stăpînea, dar se vedea că e extrem de înfuriată.

— E adevărat, zise doamna Green. Ironia nu schimbă nimic din ceea ce spui.

— M-am întors împotriva muncii, lăudîndu-mă cu glorioasa mea origine americană, urînd străinii și radicalii, și toate celelalte.

— Mamă, stai jos și termină cu asta! zise el și trase un scaun aproape de doamna Green. Apoi, către Belle: Ți-am spus să încetezi! I s-a recomandat să evite supărările și eforturile.

— Și e revoltător că n-ai fost capabilă să păstrezi secretul lui Phil! continuă doamna Green cu vocea aspră și neprietenoasă; și a trebuit să dai din colț în colț ca un iepure speriat, punînd pe toată lumea la curent.

Belle îl privi pe Phil cu răceală.

— Ai fi putut să-mi ceri și mie părerea înainte de a te lansa în ceva care era de natură să mă afecteze și pe mine, în loc de a-mi spune doar atunci cînd totul era deja început.

— Oh, la dracu! zise Phil fără convingere. Vă să zică în cele din urmă au venit totuși să te întrebe, nu?

El zîmbi plin de veselie.

— Chiar și Tom a avut curajul — spuse doamna Green, ca și cînd nici un alt cuvînt n-ar fi putut să-i exprime gîndul — să păstreze secretul și să nu se mîrlăie la toată lumea, ca tine!

— Ți-am mai spus că doamna Naismith personal a fost aceea care m-a întrebat, zise Belle exasperată. Se întoarse furioasă spre Phil. Soția președintelui firmei. Chiar la o serată dată de ea, cu doisprezece invitați. Închise ochii cînd își aminti. „E atît de fascinant, scumpa mea Belle!" îmi spunea cu vocea aia pițigăiată a ei. Îl privi furioasă pe Phil. „Ce e fascinant?" am întrebat-o. Apoi urmă tăcerea aceea completă, cînd fiecare se oprește din discuție și ascultă. „Ei bine, mă refer la interesanta dumitale origine străină, spuse ea. Dar nu pot să înțeleg, de ce nu ne-ai spus-o niciodată în atîția ani... Evreii sînt oameni atît de inteligenți."

Phil rise.

— Așa că Belle a încercat, zise doamna Green, să transforme totul într-o glumă pe spinarea fratelui ei excentric. Presupun că a reușit să se facă tot ea de rîs, trădîndu-ți secretul.

— Ți-am spus la telefon că voi fi obligată s-o fac, dacă...

— Unde-i Tom? o întrebă Phil pe mama sa.

— L-am trimis să-și facă lecțiile. Fii sigur că n-am poftă s-o vadă pe Belle dîndu-se în spectacol în felul ăsta.

— Mă duc să văd ce face. Apoi, către Belle, provocator: Am scăpat... articolele sînt gata. Dezonorarea ta s-a terminat.

Mult timp după ce Belle și cu mama sa ajunseseră la Dumnezeu știe ce înțelegere, el nu mai intră deloc în salon. În timp ce Tom sforăia lîngă el, Phil își aruncă ochii prin ziarul de seară. Mintea lui fugea însă mereu de la știrile pe care le citea. În seara aceasta ar putea să scrie cîteva scrisori. Întotdeauna cînd scria o serie lungă de articole, rămînea în urmă cu corespondența personală. Deschise sertarul de sus al biroului, unde scrisorile la care trebuia să răspundă se amestecau cu batiste și ciorapi. O luă pe aceea primită cu săptămîni înainte de la sora sa Mary din California. Își aruncă ochii pe ea: „...și în același timp e ceva atît de frumos din partea ta că o faci, Phil, felul acesta de a încerca totul pe propria ta ființă ca să vezi ce simți, dacă e plăcut sau dureros. Chiar dacă nu vor ieși niște articole

bune, va fi ceva care-ți va rămîne în tot restul vieții, și mă întreb dacă nu cumva doar faptul acesta singur nu merită prin el însuși toată osteneala. Cît privește veștile de la mama despre tine și Kathy, m-au făcut să plîng gîndindu-mă că tu vei fi iarăși fericit...".

Puse scrisoarea la loc în sertar.

— Aș vrea să nu fim atît de departe de Coastă, Tom, spuse el.

— Ca să poți să te duci acolo?

— Nu. Dar mătușa Mary ar putea să vină pe la noi, dacă ar fi mai aproape.

— Da. Spune, tată, nu vrei să mă duci la un cinematograf deseară?

— Dar mîine ai școală. Glumești!

— Oh!

— Acum, cară-te de-aici! Vreau să trag un pui de somn pînă la cină.

— E-n regulă. Tom ridică Jeepul și cele trei tancuri cu care se jucase. Ți-e dor de mătușa Mary?

— Uneori. Ție nu-ți e, de Tip și de Sky și de băieții cu care te jucai cînd erai acolo?

Tom aprobă din cap. Dar, la opt ani, dorul de trecut e ceva inexistent.

— Ți-e dor și de Kathy, tată?

— Desigur.

— Mam'mare mi-a spus că v-ați certat.

Phil îl privi.

— Așa e. Acum dă-i drumul! Ce zici...

Tonul nu avea nimic întrebător în el, și Tom dispăru. Phil se întinse în pat. Erau extraordinare încordarea, chinul și mîhnirea care putea să pună stăpînire pe un bărbat care înfruntase moartea și războiul și mutilarea, doar la citirea unei fraze dintr-o scrisoare sau la întrebarea nevinovată a unui copil.

Fusese prea intransingent, prea neînduplecat, avusese prea puțină răbdare și dovedise prea puțină înțelegere pentru confuzia și slăbiciunea feminină a lui Kathy în fața unei situații neașteptate. Kathy nu era o altă Belle. Dacă el i-ar fi dat mai multă vreme să vadă realitatea, ea ar fi luat o atitudine la fel de dîrză ca și a lui. „Nu trebuie să fii un sfînt."

Și atunci, pe neașteptate, cuvintele, frazele, ezitările acelea elocvente, strigătul ei repezit către Tom, rezistența ei catifelată contra încurcăturilor și a confuziilor pe care le-ar putea provoca planul lui — toate acestea ieșiră la iveală una după alta, într-o procesiune cenușie, din colțurile adînci și dureroase ale sufletului lui, unde stătuseră ascunse.

„Dar s-o ia dracu! Orice aș fi făcut, ar fi fost degeaba. Oamenii trebuie să vadă lucrurile acestea singuri sau să nu le mai vadă niciodată. Nu poți să faci tu asta în locul lor. Dar dacă se lasă prinși așa cum se întîmplase cu Belle, și se înfundă din ce în ce mai mult?"

— Telegramă, tată!

Strigătul lui Tom îl făcu să tresară. Nu auzise soneria. Luă plicul și-l deschise cu graba involuntară pe care telegramele i-o produceau întotdeauna. Era de la Dave:

Regret știrile proaste despre voi doi. Multe mulțumiri ție și lui Anne. Sosesc douăzeci și două și vă tratez pe amîndoi cu nouă vermuturi recunoscătoare.

O citi de două ori. Bunul Dave, încercînd să strecoare o idee personală despre o căsătorie așa cum o vedea el. Fața lui Anne îi reveni în minte — trăsăturile ei frumoase, bine decupate, aureola roșcată a părului, ochii vioi, inteligența, amărăciunea și neliniștea din adîncul lor. Și deodată o dori numai pe Kathy; cu o pasiune sălbatică și devoratoare, o dori numai pe Kathy.

*

„În ciuda lipsei continui de somn, șederea la Placid mi-a făcut întrucîtva bine", gîndi Kathy, cercetîndu-se în oglindă. Vechea ei rochie neagră de seară arăta încă minunat. Trebuia să plece la Darien pentru noaptea aceea și ziua de duminică. Jane primea un mare grangur din lumea finanțelor și avea nevoie de ea.

Placid era deja o amintire stranie, cețoasă, deși trecuseră abia trei zile de cînd se întorsese de acolo. Cînd încercă să-și reamintească procesul mental datorită căruia auzise vocea lui Phil vorbindu-i, tristă și resemnată,

îi fu absolut imposibil. În schimb, putea să-şi amintească foarte limpede cît de demnă de milă i se păruse deodată Ellen cu toate preocupările ei, cînd o privise prin prisma imaginii soților Manning ducîndu-şi cei trei copii într-un club exclusivist, după ce îi îndopase o săptămînă întreagă cu Planul Springfield. „Ellen şi Tom Manning s-ar putea să fie şi ei la serata de astă-seară. Va mai arăta Ellen oare nițel cam înțepată?"

Îşi închise geamantanul şi se îndreptă spre ieşire. În salon aruncă o privire automată în jur. Claudia era liberă pentru două zile. Nici o țigară aprinsă uitată în vreo scrumieră, nici o fereastră deschisă. Pe pian, caietul cu note era deschis. Se duse şi-l închise. Era sonata pe care o cîntase pentru Phil. Se uită spre cămin, la tabloul atîrnat deasupra lui. Întunecat, măturat de vînturi, peisajul privea încruntat spre ea. Se întoarse repede şi ieşi.

*

Bătrînul grangur o dezamăgi din prima clipă cînd îl văzu. Sperase că va fi cel puțin simpatic şi atrăgător. În mod vag citise sau auzise despre Lockhart Jones, în timpul războiului sau chiar înainte, de la Bill. Era înalt, cărunt, în jur de şaizeci şi cinci de ani, avînd deja în glas o indiferență de om bătrîn. Bărbia şi nasul lui erau ascuțite, lobii lungi ai urechilor erau ascuțiți de vîrstă, iar dinții nepătați şi de o perfectă regularitate trădau proteza. Pe soții Manning îi găsi acolo cînd ajunse. Tay Carson cu soția veniseră şi ei. Jane şi Harry îi spuseseră că familia Trippen urma şi ea să vină de la Washington, pentru o săptămînă. Lockhart Jones era important pentru Harry; faptul acesta îl observă chiar din primele clipe ale conversației şi cocteilurilor. Probabil un client cu afaceri mănoase pentru firma lui Harry.

Conversația se fixă la povestirea lui asupra unui „tur prin Europa şi Orientul Mijlociu" făcut recent de el. Făcea impresia că ar avea legături pe toată suprafața globului, că ar cunoaşte tot felul de demnitari, industriaşi, ofițeri superiori. Deodată ea îşi aminti că Bill avusese de cîteva ori de-a face cu el în chestiuni de valută şi

că nu-l simpatiza. Kathy știa în mod vag că Jones era un om care nu se limita niciodată la un singur gen de afaceri și că numele lui era menționat de mai multe ori pe an în legătură cu diferite tranzacții importante. Bill îi spusese că specialitatea lui erau aviația și oțelul, așa își amintea ea, dar acum Jones vorbea despre noi căi ferate în Europa și o mină de cupru în America de Sud. „Bani, bani, bani, cîștig, cîștig, cîștig", comentă Kathy în mintea ei și se întoarse spre Jane.

Domnul Jones oferea celor prezenți sfaturi pentru investirea sigură a capitalului într-o societate pe care el și cei doi asociați ai săi tocmai o achiziționaseră. Harry și ceilalți bărbați ascultau atenți.

— Actualmente cursul e ridicat, dar luna viitoare se va normaliza, spuse domnul Jones, glasul lui trădînd speranța unui cîștig rapid. Și societatea e bine pusă pe picioare. Nici un reprezentant al poporului ales.

Kathy văzu dezgustul din privirea lui Ellen, sprîncenele lui Jane ridicîndu-se. Simți cum pielea i se încrețește brusc de enervare. Ellen nu spuse nimic. Jane auzi soneria și se sculă în picioare, iar Kathy rămase pe loc. Conversația își urma cursul.

Ce era oare de făcut în situația asta? se gîndi ea; și își aminti senzația de slăbiciune resimțită în hotelul din Placid. Nu puteai întreprinde absolut nimic, decît cu riscul de a te face de rîs. Într-o ceartă cu Bill, într-o adunare publică, puteai obiecta, contrazice, acuza. Dar cu un străin și într-un cerc de prieteni, tot ce puteai face era să-ți îndepărtezi privirea, ca de la o pată nefericită de grăsime de pe fața vecinului tău de masă la un dineu.

Cît se serviră cocteilurile și sosiră alți invitați și apoi în timpul conversației ușoare de la cină, ca se simți extraordinar de abătută și descurajată. Era ceva straniu să te simți atît de lipsită de inițiativă, jucînd ca păpușa trasă de sfori. Privi în jurul ei. Era o sufragerie elegantă, sclipind de cristaluri și argintărie, de reflexele bijuteriilor, de albul și negrul hainelor de seară. „Nici Bill și Vassarul n-au reușit să te facă conservatoare." Cuvintele unchiului John îi reveniră încă o dată în minte. „În schimb au reușit să facă din tine o ființă

foarte convențională." *S*-ul din *Vassar* și *conservatoare* i-au sărit în urechi, enervant și provocator.

Ea părea să-și fi pierdut toate punctele de sprijin din trecut. Vechiul calm cu care considerase pînă acum ceea ce este și ceea ce simte părea s-o fi părăsit în mod definitiv. Episodul cu Bill continua să-i revină în minte, chiar după ce reușise să-și liniștească toate îndoielile și temerile pe care i le provocase; fraze din articolul lui Phil continuau de asemenea să-i revină în minte; și triumful acela de scurtă durată resimțit la gîndul că a reacționat cum trebuie în chestiunea celor două fete o urmărea acum ca un reproș. Fiecare dintre ele era acum ca o umbră ce se lăsa pe mintea ei. Se muncea o zi întreagă să le împrăștie, pentru ca a doua zi ele să revină din nou, învăluind-o din ce în ce mai mult în întunericul lor. Privi nefericită în jurul ei.

Jane îl asculta pe Lockhart Jones, așezat în dreapta ei. Ellen discuta politică cu Nick Trippen. Jur-împrejurul mesei nu erau decît fețele imperturbabile, vocile joase și calmul misterios al oamenilor împăcați cu ei înșiși și cu lumea întreagă. Doar ea singură, ascultînd cu jumătate ureche la ce spunea Tay Carson, se simțea îngrijorată și nesigură. Domnul Jones tocmai începea o anecdotă. Vocea lui se ridicase. În jurul mesei, conversația se întrerupse politicos în mijlocul frazelor.

— Așa că le dăm cîte o mie de dolari la fiecare și-i expediem în Africa, spunea el, și la treisprezece milioane de negri asta face treisprezece miliarde de dolari, și jidanii au s-o ia la fugă după bănetul ăsta, așa că scăpăm de ei toți dintr-o singură lovitură!

El rîse cu hohote. Unul dintre bărbații prezenți rîse și el, dar toți ceilalți rămaseră tăcuți. Kathy îi văzu pe Jane, pe Ellen, pe Harry exprimînd tot abisul de plictiseală sau dezgust pe care-l resimțeau. Era una dintre tăcerile acelea jenante și pline de crispare; asupra acestui lucru nu mai rămînea nici o îndoială. Nimeni dintre cei prezenți nu-l simpatiza pe domnul Jones.

— N-a prea avut succes, mormăi domnul Jones. Probabil că nu-i chiar așa nouă cum credeam eu. Apoi începu plin de afabilitate să vorbească despre altceva. Conversația întreruptă reîncepu.

Fetele de serviciu intrară purtînd platouri dreptunghiulare de argint, cu legume.

Kathy aşteptă ca valurile de fierbinţeală care o străbăteau să se potolească. Se întoarse spre stînga şi luă lingura şi furculiţa de servit. Îşi puse mîncare în farfurie, ştiind însă că-i va fi imposibil să înghită ceva. Se simţea bolnavă şi ruşinată pentru ei toţi. Îl dispreţuiau şi rămăseseră cu toţi tăcuţi. Erau bine crescuţi şi politicoşi, aşa că nu suflaseră un cuvînt. Tot aşa cum făcuse şi ea. A nu face scandal era de asemenea o parte din acordul acela tacit. Genunchii şi muşchii ei n-ar fi putut să-i dea tăria de a se ridica şi de a părăsi camera şi nici coardele vocale şi laringele ei n-ar fi ajutat-o să-i ceară socoteală.

La Placid, cu Ellen, crezuse că era pe cale să se schimbe. Nu era adevărat — niciodată nu va putea fi adevărat. „Femeia frumoasă din Rumson“ n-avea curajul să riste o scenă. „Phil, Phil, tu ai cu siguranţă dreptate.“

CAPITOLUL XV

— Am șters-o de acolo azi-dimineață, le explica nepăsătoare Kathy soților Minify, duminică seara. I-am spus lui Jane o minciună, că nu mă simt bine, și am plecat.

— Nu prea cred să fi fost minciună, se îngrijoră mătușa Jessie. Oh, draga mea, eram atît de sigură că la Lake Placid...

— Las-o în pace, că e destul de bine, interveni unchiul John. Nu mai cotcodăci atîta la ea.

Lui Kathy i se strînseră coatele lîngă corp. Nenorocit cuvînt, gîndi ea, amintindu-și de „cotcodăcelile dezaprobatoare" din articolul cinci. Cea mai mare parte a serii Minify stătu separat de ele, citind fără să pară deranjat de conversație, ca și cînd vocile lor n-ar fi ajuns la timpanele lui. Odată își ridică ochii spre ele. Pentru a treia oară Jess o întrebase despre serata Janei.

— A fost groaznic! răspunse Kathy cu bruschețe în glas. Omul ăsta e imposibil.

— Jess, încetează și n-o mai pisa atît, o temperă John. Nu vezi că week-end-ul a amărît-o?

Cînd fu gata de plecare, Kathy se întoarse spre el cu un aer voit detașat.

— Toate articolele sînt acum bătute la mașină?

— Da.

— Aș putea să citesc și eu restul, într-o zi?

— Chiar acum, dacă vrei. Am adus cîte o copie acasă, să arunc o privire la corecturile lui.

— Oh, nu, nu-i nici o grabă. M-am gîndit doar așa, să te întreb.

El îi adresă un zîmbet care n-avea nimic vesel și Kathy simți deodată nodul acela în gît. Fără alte comentarii, el se duse în bibliotecă, revenind cu un plic mare cu antetul „Smith's Weekly Magazine" în colțul de sus

din stînga. Kathy îl luă, îl aruncă pe sofa și nu se mai ocupă de el. Dar la plecare nu uită să-l ia.

La zece și jumătate era în pat și începea de la pagina întîi. Citi încet, ca și cînd ar fi scormonit fiecare frază cu un deget cercetător, storcînd tot înțelesul din fiecare cuvînt. Nu descoperi nici un episod pe care el să nu i-l fi povestit deja, nici o reacție pe care să n-o fi auzit direct din gura lui.

Totuși, exista ceva deosebit în faptul de a le citi, un înțeles nou în versiunea aceasta scrisă. Aceste cuvinte negre pe hîrtia albă, ce se înșirau unul după altul în linii perfecte, aveau în ele o putere de a o mișca pe care n-o găsise în aceleași cuvinte cînd le auzise rostite de el.

Abia la ora unu ajunsese la articolul al cincilea, pe care îl mai citise o dată. Acesta din urmă era corelat în mintea ei cu ultimul episod al legăturii dintre ei; durerea care-o chinuia în timp ce citea paginile acelea trebuia să-și aibă originea în ciocnirea dintre înțelesul atît de personal pe care-l aveau pentru ea și datele impersonale ale povestirii.

Multă vreme după ce terminase de citit ultimul rînd, rămase întinsă, sprijinindu-se în perne. În scrumiera plată de ceramică de lîngă ea, o țigară ardea singură; o grămăjoară de cenușă alburie și murdară. Privi de la un articol la altul, așa cum ședeau împrăștiate pe cuvertura patului, cinci trepte de granit care duceau — unde? Cu gesturi mecanice și precise, strînse frumos și ordonat cele cinci articole, le alinie și le strecură la loc în plicul spațios. Apoi întoarse pachetul greu cu fața în sus; încet, prinse agrafa care-l închidea.

Nu, nu era nimic cu adevărat nou aici înăuntru. Doar că autoritatea și simplitatea cuvîntului tipărit o obligaseră să privească fiecare episod cu aceiași ochi ca și el. Pentru un timp era incapabilă de orice reacție. Pentru un timp, era fără apărare și mută.

*

Minify privi afară pe geam la crepusculul de iarnă și apoi la ceasul electric de pe biroul său. Era aproape cinci.

— Hai să sărbătorim chestia asta, Phil, propuse el. Mai chemăm cîțiva băieți. Nu poți niciodată să spui că ai sărbătorit îndeajuns un astfel de eveniment.

— Desigur.

Cei doi cunoscuți de care tocmai se despărțise îl invitaseră și ei „să bea un păhărel pe chestia asta", dar el preferase să se întoarcă la birou. Kathy era singura ființă din lume cu care ar fi vrut să împărtășească bucuria de azi; lîngă ea, clipa aceasta și-ar dubla înțelesul. Chiar în tovărășia oamenilor de care se apropiase atît de mult de cînd își începuse experiența, orice sărbătorire nu era decît un surogat.

Minify se și ridicase în picioare.

— Eu îi propun, zise el, pe Tingler, pe Anne și pe Sam Goodman. Tu mai vrei pe cineva?

— Jayson. Cred că atît ajunge.

— Pe McAnny nu-l vrei, așa-i?

Rîseră amîndoi și John se duse la dulapul din colțul camerei să-și ia paltonul. Ieșiră prin biroul vecin.

— Domnule Green, spuse Mary Cresson. Și Phil se opri la biroul ei, în timp ce John mergea mai departe spre biroul lui Tingler. Și-a amintit domnul Minify să vă întrebe?

— Despre ce?

— Despre casa aceea din California — mai e liberă sau prietenul dumneavoastră a închiriat-o sau a și vîndut-o?

— Habar n-am. De ce?

— Domnul Minify are un cunoscut care a fost mutat acolo cu slujba. S-a gîndit că ar putea da o telegramă s-o oprească pentru el, dacă nu s-a ocupat încă.

— Poftim.

Phil mîzgăli adresa lui Dave pe o bucățică de hîrtie găsită pe biroul ei.

— Vă mulțumesc. Și, domnule Green — zise ea rosind —, îmi dați voie să vă felicit pentru carte?

El îi făcu cu ochiul și ieși în coridor. John și Anne tocmai intrau pe ușa biroului său.

Întinse pe birou se aflau trei clișee mari. Aplecat deasupra lor, cu creionul în mînă, era Bert McAnny.

— „Smith's" publică o carte nouă, începu Minify. Phil a semnat chiar acum contractul. Va apărea în septembrie.

McAnny se ridică în picioare. Pielea lui deschisă la culoare se înroși. Tingler și Sam Goodman intrară și biroul strîmt păru deodată plin pînă la refuz.

— Minunat, spuse Bert; într-adevăr minunat.

Îl bătu pe Phil pe umăr și-și lăsă mîna acolo. Phil făcu un pas scurt înapoi și mîna căzu. Jayson intră gura lui mică era încreștită ca de obicei, dar privea plină de veselie.

— Ia-ți clișeele cu tine, Bert, spuse Tingler.

El și cu Sam aflaseră de „bomba" lui Phil, dar nici unul dintre ei nu sesizase antagonismul dintre el și Bert McAnny.

— Prefer să le las aici pînă mîine dimineață, zise Bert. Așează calendarul de birou al lui Phil peste ele și porni spre ușă. Vă-ntîlnesc la ascensor într-o clipă.

— Nu!

Era vocea lui Phil. Se întoarseră cu toții spre el. Își aplecase capul pe piept, așa încît bărbia aproape că atingea cravata. Privindu-l, Anne avu impresia că vede un animal gata să atace. Phil îl privea fix pe McAnny:

— Nu beau cu tine, Bert! preciză el. Și, la naiba, de data asta nu mai poți să spui că sînt nervos sau suprasensibil!

Nimeni nu vorbi. Apoi Bert trase cele trei clișee înspre el. Începu să le facă sul. John și Anne, Jayson și Phil îl urmăreau cu privirea. Tingler și Sam se uitau de la o față la alta, căutînd, negăsind nimic. Singura mișcare din cameră o făceau mîinile lui Bert înfășurînd clișeele; singurul zgomot era foșnetul slab al peliculelor transparente. Acum toți șase îl priveau. Era aproape gata. Acum singurul lucru vizibil pe clișee era titlul imprimat cu cerneală: „Am fost opt săptămîni evreu".

Sulul subțire era la el în mînă. Bert privi împrejur, cu fața roșie ca focul sub părul blond. Apoi plecă.

În timpul aperitivelor și al conversației ușoare, o idee revenea neîncetat în mintea lui Phil, făcîndu-l să se simtă străbătut de valuri tainice de emoție. Nu existase niciodată o problemă pur evreiască, fiindcă evreii singuri nu vor putea niciodată s-o rezolve. Era o problemă

de nesectarism. Și datorită fenomenului simplu al majorității, era în primul rînd o problemă creștină. El știuse întotdeauna asta. Dar el era un gen deosebit de creștin, unul dintre creștinii capabili și gata să reacționeze. Pe orice front ar fi fost nevoie.

Era o mare diferență. Asta era toată diferența.

— Pentru Dumnezeu, John! obiectă Anne. Nu e obligatoriu să dai însărcinarea asta departamentului meu numai fiindcă toți funcționarii de la DAR din Washington sînt femei.

John rămase netulburat. Ea privi în jur după ajutor. Cînd ajunse la Phil, tonul ei deveni răutăcios:

— Mai bine dă-i-o lui Phil, pentru misiunea lui următoare.

— „Am fost opt săptămîni femeie?" întrebă Phil.

Și toată lumea izbucni în hohote de rîs.

*

Fiindcă era sărbătoare, Phil rămase toată ziua acasă. În seara aceasta, la ora zece, trebuia să sosească Dave și familia lui. Se ducea la aeroportul La Guardia să-i primească. Directorul de publicitate al lui „Smith's" reușise să găsească două camere pentru ei la hotelul „Roosevelt". Dave nu-l rugase să-i aranjeze asta, dar pînă le sosea mobila nu puteau să mănînce și să doarmă pe podeaua goală, oricît de puțin pretențioasă ar fi fost eticheta în Village.

În timpul după-amiezii îl dusese pe Tom la un film în două serii și acum spălau vasele împreună. Dintre toate corvezile din casă, pe aceasta Phil o detesta cel mai mult. Aruncă o privire în salon și nemulțumirea lui se stinse. Sub lampa înaltă, mama sa citea ziarul de seară. Poate că era doar efectul luminii puternice ce cădea direct pe fața ei, dar părea palidă și colțul gurii era din nou ușor tras într-o parte. Mica strîmbătură îi dădea un aer îngrijorat, ca și cînd ar fi fost gata să plîngă. Nu era nici un pericol, dar era atît de bătrînă!

— În septembrie, Phil? spusese ea repede, săptămîna trecută, cînd el o informase că i s-a primit cartea pentru publicare.

— Vara nu-i sezon bun, așa mi-au spus, și tipăritul durează încă o groază de vreme.

— Dar are să scoată cîteva înainte de septembrie, nu-i așa? adăugase ea îngrijorată.

— Oh, desigur, probabil pe la sfîrșitul lui iunie. Se trimit dinainte librarilor și ziariștilor pentru recenzii.

Cînd Tom aflase vestea, nu fusese impresionat deloc. Dar acum, cu o îndemînare care făcea să-i sară inima lui Phil, el șterse încă o farfurie, apoi își ridică privirea spre tatăl său.

— Tată, cînd iese cartea, jocul se termină?

— L-am și terminat. Acum vreo trei săptămîni.

El nu se gîndise niciodată să-i spună și lui Tom.

— De ce? Te-ai plictisit de el?

— Nu, doar că s-a terminat.

— Și ai să-l mai joci vreodată?

— Nu cred. O explicație mai amănunțită era peste puterile lui. Poate că totuși am să-l mai joc, dar altfel decît pînă acum.

— Dacă lași un joc un timp, spuse Tom ca pentru a-l consola, și pe urmă îl joci din nou, e la fel de plăcut ca și cînd l-ai juca prima oară.

— Cred că asta e adevărat pentru cele obișnuite.

— Dar pentru ăsta nu e?

— Nu. Dacă toată lumea știe că e doar o joacă, nu mai poți să continui, fiindcă ei știu atunci că tu îți imaginezi doar, și nu mai vor să se joace.

Tom păru compătimitor.

— De fapt, dacă vrei să știi adevărul, cîteodată simt că-mi lipsește jocul ăsta special al meu, adăugă Phil. Era grozav de interesant.

— Cum se numește, tată?

Phil căută în minte. Era o chestiune de protocol copilăresc. Totul trebuia să aibă un nume, o etichetă.

— Cred că „identificare", răspunse Phil.

Tom aprobă din cap.

— Ascultă, tată, e un joc foarte interesant pe care l-am început noi la școală. Fotbal. Sînt două echipe de...

Așa cum învățase de mult s-o facă, Phil urmări doar cuvintele-cheie ale explicației amănunțite care urmă.

mărginindu-se la observații potrivite, plasate la intervale politicoase.

Adevărul era că, într-un fel oarecare, lui „îi lipsea" jocul acela. În timpul celor opt săptămîni înfruntase necunoscutul, încercînd o gamă nouă și neexplorată de emoții. Orice viață pe pămîntul acesta, inclusiv a lui, era încărcată de emoții — dragoste, deziluzie, slujbă, gelozie, bani, moarte, durere. Dar dacă erai evreu, la toate acestea se mai adăuga una, o lovitură în plus în puterea ta de rezistență, picătura care făcea să se verse paharul. Expresia aceea scurtă din Thoreau, despre „desperarea mută...", se potrivea într-adevăr celor mai mulți dintre oameni. Dar pentru unii bărbați și femei, pentru unii tați și mame, și copii, lumea rezerva încă acea încercare în plus, neîncetată și neîndurătoare.

— Joc cinstit, spuse el aproape cu voce tare.

Tom luă cuvintele lui drept un comentariu la Dumnezeu știe ce observație pe care el tocmai o făcuse în legătură cu fotbalul. Poate, se gîndi Phil, a fost un răspuns pe care i l-am dat inconștient.

— Englezii îi spun însă *cricket*, îl informă Tom, mîndru de cunoștințele lui.

— Da. Ascultă, hai să terminăm odată cu asta. A sosit ora să plec la aeroport.

Privind avionul ce străbătea pista pentru a ajunge la aterizare, Phil reveni în prezent. Sosise mult prea devreme, și timpul cît așteptase — așa cum se întîmpla ori de cîte ori nu era ocupat — îi întorsese gîndul la Kathy, sporind strînsoarea nodului pe care îl simțea încă în piept. Își concentră toată atenția asupra avionului care înainta săltînd pe pistă, îl văzu oprindu-se sub efectul frînelor, privi cum era fixată scara mobilă la baza ușii largi din fuselaj. Pasagerii începură să se scurgă afară, singuri și în perechi, cu aerul acela vag și confuz al oamenilor care se reîntorc din depărtări. Dave apăru, aplecîndu-se pentru a trece prin ușă. Îl văzu pe Phil chiar cînd păși pe prima treaptă, se îndreptă și-i făcu un semn scurt de salut. Dave purta din nou haine civile, și era singur.

— Unde-i banda? întrebă Phil.

— Ei vin cu trenul, nu ți-am telegrafiat?

— Nu, uituc ce ești! Ar fi putut să-și închipuie lucrul acesta, știind cîte lăzi și geamantane aveau de adus cu ei. Ai două camere la hotel numai pentru tine singur.

— Ia și tu una din ele și fă o cură de odihnă — arăți extenuat.

— Mă simt foarte bine, spuse Phil scurt. În mașină, în drum spre oraș, se puseră reciproc la curent cu noutățile. În afară de cele despre el și Kathy. Despre asta Dave nu întrebă nimic, iar Phil nu spuse nimic. Cînd Dave termină cu buletinul de înregistrare la hotel, Phil propuse să meargă la bar, dar hotărîră totuși să urce în cameră.

— Oh, sînt rupt! spuse Dave. Douăsprezece ore de la Coastă la Coastă e un miracol, dar tot douăsprezece ore de stat nemișcat în scaun rămîn. Hai să comandăm ceva și să stăm aici. Ce mai face Anne? întrebă el după ce telefonă la parter după băuturi.

— La fel ca-ntotdeauna.

— Bună fată, Anne asta.

— Sigur că da. Se priviră cu ochi lipsiți de expresie. Phil spuse: Am cinat împreună într-o seară și pe urmă am fost la cinematograf. A trebuit să stau mai mult pe acasă zilele astea.

— Ea știe că trebuia să sosesc astă-seară?

Phil încercă să-și amintească.

— Nu cred să-i fi spus ceva despre data sosirii — i-am vorbit doar despre cele „nouă vermuturi recunoscătoare".

Dave rîse.

— Le-am mărit la douăsprezece în scrisoarea pe care i-am trimis-o ei a doua zi.

Își scoase haina și cravata. Se auzi o bătaie în ușă și intră un chelner cu băuturile pe care le comandaseră. După ce plecă, Dave se întinse pe unul dintre paturile duble.

— Dacă tu n-ai cumva alte planuri, zise el alene, cred că am să întrebuințez nopțile astea două ca să mă pun la punct cu somnul. Cît am stat acolo m-am cam obosit tot făcînd și primind vizite. Phil aprobă din cap. Pe urmă, cînd banda sosește aici, adăugă Dave, Carol,

cu tine, cu Anne și cu mine putem să ne facem iarăși de cap.

— Carol știe cum arată un apartament-vagon?

— Sigur.

— Crezi c-o va deranja asta?

Dave se ridică în picioare. Sorbi o înghițitură lungă din pahar și-l puse jos pe noptiera de lîngă pat.

— Apartamentul-vagon?

— Strada Horațio, New York 14. Noua dumneavoastră locuință.

Dave își ridică din nou paharul. Privi spre Phil; printre dinți fluieră o frîntură dintr-o melodie foarte populară în război. Phil își cercetă atent cravata și vesta.

— M-am pătat cu ceva pe haină? întrebă el. Ce te uiți așa la mine?

Timp de încă o clipă, Dave nu spuse nimic.

— Kathy... spuse el apoi și vocea lui suna prudentă. N-a aflat-o de la tine?

— Ce să afle de la mine?

— Adresa mea de acasă.

— Adre... Nu, nici gînd!

Privirea evazivă a lui Dave începuse să-l sîcîie. Dave tatona; era ceva cu el, știa ceva.

— Mi-a cerut-o Minify pentru un prieten..., spuse Phil. Apoi înțelese totul. Vrei să spui că a fost doar o manevră? Kathy l-a rugat să nu spună că ea... Natural că așa ceva... În ce scop, Dave? Sau e secret?

Dave clătină încet din cap.

— N-ar avea nici un motiv să fie secret. I-a trebuit lui Kathy ca să-mi telefoneze mie. Chiar acum vreo două seri.

Phil așteptă.

— Vrea să ne subînchirieze casa ei de la țară pentru oricît timp am dori s-o luăm, spuse Dave. Mi-a vorbit pe față despre atmosfera de acolo, ca să știm la ce ar trebui să ne așteptăm.

Phil se sculă de pe scaunul pe care era așezat. Începu să se plimbe dintr-un capăt în altul prin camera mică. Dave îl privea.

— Ea nici nu auzise măcar de apartamentul-vagon, continuă Dave; dar cînd au pus-o la curent, mi-a spus:

că putem să scăpăm de el într-un ceas, dacă vrem. Sau chiar să-l întrebuinţăm pentru mobila noastră, ca să nu mai plătim depozitarea în altă parte, şi să-l închiriem mobilat. S-a gîndit bine la toate aspectele problemei.

— Da, aşa se pare.

— Adevărul e că n-a fost chiar un telefon-fulger. Mai înainte de a-mi telefona s-a dus pe la toţi vecinii ei şi le-a vorbit. Nu mi-a spus prea multe despre asta, dar nu mi-a fost greu să intuiesc ce s-a întîmplat. Se pare că unii dintre ei au fost de înţeles, dar că alţii i-au dat multă bătaie de cap.

— Te cred.

— Kathy are de gînd să locuiască acolo toată vara, la sora ei. Dacă face vreunul vreo porcărie, ea o să fie pe aproape, să-l pună la locul lui.

Rămaseră tăcuţi. Kathy o rupsese cu el, se gîndi Phil, dar făcuse asta. Se dusese la ei toţi, unul cîte unul, vecini şi cunoştinţe şi prieteni de ani de zile, şi anulase „contractul nescris".

Dave spunea ceva.

— Aşteaptă o clipă, Dave.

Simţea nevoia să-şi lămurească problema aceasta în minte, s-o vadă clar, să-i prindă sensul ascuns. Era doar un început — oamenii nu se schimbă aşa în întregime într-o singură noapte. Dar era o dovadă că ea începuse să treacă de la simpla dezaprobare la acţiune. Ca şi oricare altul supus procesului lent al unei transformări, ea va avea probabil perioade de claritate şi nedumerire, de progres şi stagnare. El intrase în biroul lui John în ziua aceea, gata să părăsească ideea seriei de articole — şi aceea nu fusese decît o idee pentru nişte articole, în timp ce acum la Kathy era o idee pentru o viaţă.

Primul pas era întotdeauna un lucru important. Puteai să-l respecţi chiar dacă nu-i acordai o valoare prea mare. Oricare ar fi fost acel ceva care-o făcuse în cele din urmă să ia hotărîrea aceasta cu privire la casă, ea făcuse un lucru de care lumea ei va fi obligată să ţină seamă. Exista o contagiune, ceva molipsitor în fiecare acţiune nou; o dată cu trecerea timpului, ea se va angaja în altele. Nu devenise oare totul mai sigur şi mai

ușor pentru el însuși, pe măsură ce era din ce în ce mai antrenat în jocul său?

— Termină-ți paharul, Phil, îl îndemnă Dave. Vrei să-ți mai aducă unul?

Phil sorbi dintr-o înghițitură ce mai avea în pahar. Enervarea din el nu putea fi în nici un caz efectul unui singur pahar, și acela amestecat cu apă.

— Nu, mulțumesc, răspunse el scurt și se uită la ceas. Cred că e ora să plec. E destul de tîrziu.

Dave nu se mișcă. Zîmbi și spuse:

— Stai ușor, băiete, stai ușor.

În timpul cît fusese la Dave, afară plouase. Phil depăși cîteva blocuri în sus pe Madison, apoi coti la dreapta. În Park Avenue se vedeau lumini la clădirile înalte, dar orașul începuse să se culce. Pe pavajul presărat cu băltoace, taxiurile treceau împroșcînd cu roțile prin apă, și el își aminti de cealaltă seară cînd coborîse bulevardul larg, pe un frig cețos la fel ca și acum.

Îi făcuse oare John morală? Se întîmplase oare vreun incident special? Sau poate slăbiciunea aceea femeiască de care o acuzase el se topise pe neașteptate... Ea, care inițiase acum atîta vreme seria de articole, punîndu-l pe unchiul John în mișcare — ea descoperise probabil astăzi că jumătățile de măsură nu erau suficiente. Casa era primul ei atac dat pe cont propriu. N-avea niciodată importanță ce venea la început. Situația era aceea care dicta întotdeauna fronturi diferite, diferiților oameni. În felul acesta, ei erau cu atît mai mult veșnic gata de luptă.

Acum mergea cu pași iuți. Dădu colțul în strada laterală unde locuia Kathy. Prin tulburarea lui își făcu loc o întrebare nouă: Primise oare Dave propunerea ei? Va închiria el oare casa, se va muta el oare într-un cartier unde știa că nu e dorit? Îl va împinge el, Phil, să meargă înainte, să încerce experiența, să primească lupta? Într-un cartier sau un hotel sau un club?

Era o întrebare grea. Dave îi spusese ceva la care el nu fusese atent. „Așteaptă o clipă, Dave." Poate chiar în clipa aceea, Dave îi vorbea despre hotărîrea sa și a lui Carol.

În fața lui, pe pavajul lucitor, o dungă de lumină îi aminti că ajunsese acasă la Kathy. Întrebarea va trebui să aștepte. Acum nu era timp pentru ea.

Trecu prin vestibul spre ușa ascensorului. Becul de sticlă întunecată de deasupra butonului de apel se lumină roșu, și mult deasupra lui un zgomot înfundat îi spuse că ascensorul pornise în jos. În holul slab luminat, lumina roșie a becului strălucea ca un mic răsărit de soare.

În timp ce ascensorul urca etaj după etaj, el simți că-i vine greu chiar să respire. Nodul din pieptul lui se desfăcuse; șuvițe desprinse din el curgeau acum prin toată ființa sa. Coborî din ascensor la etajul ei, și o clipă rămase complet nemișcat. Apoi degetul lui apăsă butonul alb al soneriei, din pervazul ușii. Înăuntru, soneria lansă două apeluri lungi.

Trecură cîteva secunde. Apoi Kathy deschise ușa.

Redactor: **IOANA PASCU**
Tehnoredactor: **GABRIEL DANCIU**

Format: 16/54×84. Coli tipar: 18,50.
Hîrtie: Ediţii 60 g/m².

Apărut: 1993. Bun de tipar: 27. 05. 1993.
Tipărit la Imprimeria „Ardealul"
CLUJ-NAPOCA, str. 22 Decembrie 144
Comanda nr. 508

ISBN
973-9140-45-9

LEI 600.-

BIBLIOTECA
GARAMOND